ร้อยข้อห้าม

จางกงอี้

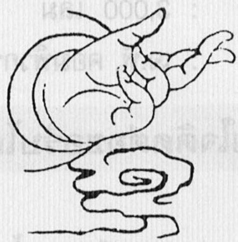
แปลเรียบเรียง .... ธรรมบัญชา

ร้อยข้อห้าม

แปลเรียบเรียง .... ธรรมบัญชา

พระอามิตพุทธ

ร้อยขันติ

ของ

จางกงอี้ (เตียกงโง่ย)

แปลเรียบเรียงโดย

ธรรมบัญชา

ISBN 974-7283-91-3
ชื่อหนังสือ : ร้อยขันติ
แปลเรียบเรียงโดย : ทพ.บัญชา ศิริไกร
พิมพ์ครั้งที่สอง : เมษายน พ.ศ. 2551
จำนวน : 3,000 เล่ม
พิมพ์ที่ : เจ.พี. คอมพิวกราฟฟิค

ผู้สนใจติดต่อขอรับได้ที่

ทันตกิจคลินิก
เลขที่ 745/43-44 ถนนเพชรบุรี ประตูน้ำ เขตราชเทวี
ปากซอยเพชรบุรี 19 กทม. 10400 (ป.ณ.ประตูน้ำ)
โทรศัพท์ 02-252-9484, 02-252-6297

โรงเจเหลียงเต๋อถัง
เลขที่ 236 ซอยรัชดา 32 (อาภาภิรม) ถนนรัชดา
แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กทม. 10900
โทรศัพท์ 02-513-1056

คุณกัลยา ศักดิ์คงกระพัน (ป.ณ.ยานนาวา)
ตู้ ป.ณ. 107 ยานนาวา กทม. 10120 หรือ
เลขที่ 327 ซอยสันติภาพ 1 ถนนทรัพย์ สี่พระยา
เขตบางรัก กทม. 10500
โทรศัพท์ 02-268-1505, 01-637-3648

คำนำ

สุภาษิตโบราณว่า : *"เล็กน้อยไม่อดทน เสียหายการณ์ใหญ่"* ก็เป็นที่ชัดเจนแล้วว่า ผู้ทำงานใหญ่ ต้องเป็นผู้มีระดับความอดทนสูง โดยเฉพาะเรื่องเล็กๆน้อยๆ ยิ่งควรมีความอดทนผ่อนปรน ถ้าไม่เช่นนั้นความสำเร็จเป็นความเวิ้งว้าง ตัวอักษรอดทน ไม่ว่าจะเขียนหรือพูดนั้นง่าย แต่ความสามารถทำให้ได้ ไม่ใช่ของง่ายเลย เหตุเป็นเพราะพวกเรามีอารมณ์อ่อนไหวกันมาก โดยเฉพาะคนหนุ่มที่เลือดร้อน คำพูดเพียงคำเดียวก็ระงับอารมณ์ไม่อยู่ อาการเล็กน้อยก็แสดงออกด้วยคำพูด อาการรุนแรงก็แสดงออกทางมือเท้า ต่อยตีถีบแตะ คนที่สามารถอดทนทำได้อย่างจริงแท้มีน้อยยิ่ง

ในสมัยราชวงศ์ถังมียอดสุภาพบุรุษท่านหนึ่งนามว่า จางกงอี้ เป็นผู้ที่มีความสามารถในการอดทนครั้งหนึ่ง ครั้งสอง ครั้งสาม อดทนเรื่อยไป ในที่สุดก็อดทนได้ถึงร้อยครั้ง จึงได้ลิขิตเป็นหนังสือร้อยขันติแล้วถวายให้ถังเกาจงฮ่องเต้ ภายหลังการทอดพระเนตรของจักรพรรดิ์แล้ว พระองค์ทรงพอพระทัย จึงขนานนามหนังสือเล่มนี้ว่า **"ร้อยขันติจางกง"**

หนังสือร้อยขันติจางกงอี้ แรกเริ่มเป็นเพียงโอวาทครัวเรือน สั่งสอนลูกหลานให้ช่วยกันอดทน จนลูกหลานล้วนมีความสามารถเจริญปฏิบัติตามโอวาทที่เป็นมรดกตกทอดมา จนกิติศักดิ์ร่ำลือมาจนถึงปัจจุบันเนิ่นนานมากว่าพันปี โอวาทร้อยขันติได้รับการสรรเสริญ แม้ปัจจุบันก็ยังหาผู้เสมอได้ยาก จะเห็นได้ว่าผู้ที่ปฏิบัติได้สำเร็จมันยากเหมือนขึ้นสวรรค์ทีเดียว

หนังสือร้อยขันติมิใช่เป็นหนังสือโอวาทของตระกูลจางเท่านั้น หากแต่เป็นหนังสือโอวาทที่โน้มน้าวชาวโลกไปสู่ความดี เป็นคติพจน์ที่มีค่ายิ่ง ข้าพเจ้าได้รับหนังสือเล่มนี้มาอ่านดูแล้วรู้สึกมีคุณค่ายิ่ง และก็ไม่รู้ว่าหนังสือเล่มนี้มีมานานแค่ไหน เพราะข้าพเจ้าเป็นพ่อค้าเท่านั้น ไม่มีความสามารถในการตรวจสอบ รู้จักเพียงนำมาจัดพิมพ์ใหม่แล้วแจกให้คนอ่านเป็นการตักเตือนคนให้รู้จักอดทนสู่ความดี คิดว่านี่ก็เป็นการทำความดีอย่างหนึ่ง อนึ่งข้าพเจ้าก็ถือว่าเป็นลูกหลานตระกูลจางก็สมควรที่จะเผยแพร่คุณธรรมความดีงามให้เป็นที่ประจักษ์สืบไป

ปัจจุบันแม้ประเทศไทย ภาษาจีนกำลังเป็นที่นิยมเรียนกันมากขึ้นก็ตาม แต่ผู้อ่านภาษาจีนได้ก็ใช่ว่าจะมีมาก ก็บังเอิญให้มีบุญสัมพันธ์ได้รู้จักคุณหมอบัญชา ศิริไกร ซึ่งได้แปลหนังสือธรรมะเป็นประจำอยู่แล้ว จึงได้ขอให้ท่านช่วยแปลให้จนเสร็จ เพื่อพิมพ์เผยแพร่ทั้งฉบับภาษาไทยและภาษาจีน ต่อไปบุตรหลานชาวจีนก็จะได้อ่านด้วย และเนื่องในโอกาสร้อยขันติจะพิมพ์เสร็จนี้ จึงเขียนให้ไว้เป็นคำนำ

ด้วยความนับถือ

ทวี เอกสมบัตชัย

(จาง จั๊วฮุย)

คำนำผู้แปล

หนังสือร้อยขันติเป็นหนังสือของอริยปราชญ์ที่สืบทอดมาแต่โบราณ ร้อยขันติเป็นบทบันทึกของปราชญ์อาวุโสที่คุณธรรมของท่านซาบซึ้งเบื้องบน กิติศัพท์เลื่องลือไปถึงจักรพรรดิ์ถังเกาจง จนได้รับการยกย่องเป็นร้อยขันติจางกงอี้ จริยาวัตรเหมาะเป็นแบบอย่างแก่บุคคลทุกยุคทุกสมัย นามของท่านคือจางกงอี้ เพราะฉะนั้นไม่ว่าใครก็ตามโดยเฉพาะผู้ปฏิบัติธรรมควรอ่านอย่างยิ่ง ผู้มีปัญญาเมื่ออ่านแล้วก็ควรน้อมนำไปปฏิบัติ

ในวัชรสูตรว่า : *"ควรไม่มีรูปอัตตา ไม่มีรูปบุคคล ไม่มีรูปสรรพสัตว์ไม่มีรูปชีวะ"* ท่านผู้อาวุโส ทำไมจึงพูดว่า หนังสือธรรมะเล่มนี้เป็นหนังสือของคนตระกูลจางเท่านั้น เทพเซียนและพระพุทธจะไม่มีใจแบ่งแยกถือสาเช่นนี้

ร้อยขันติเป็นหนังสือโอวาทคุณธรรม เป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันดีงามที่สืบทอดมาของชนชาติจีน เนื้อหาสาระของหนังสือเป็นวิถีชาวบ้านเป็นสังคมระดับกลางทั่วไปที่สืบทอดกันมา และก็เป็นพื้นฐานสาระธรรมดั่งเดิมของศาสนาเต๋าสังคมโบราณ จึงเต็มไปด้วยสาระธรรมโอวาททางคุณธรรมจำนวนมากที่สั่งสมกันมา คุณธรรมเป็นปรากฏการณ์ชนิดหนึ่งที่ใช้กำหนดระดับคุณสมบัติของมนุษยชาติ ด้วยเหตุนี้หนังสือเล่มนี้จึงเหมาะกับผู้ปฏิบัติจะนำไปทดสอบ เพื่อเพิ่มระดับความวิริยะอุตสาหะในการบำเพ็ญธรรม

หนังสือเล่มนี้คุณทวี เอกสมบัติชัย มีจิตกุศลจะพิมพ์เผยแพร่ เพื่อปลุกให้คนไม่หลงงมงาย ท่านมีใจอยากแปลเป็นภาษาไทย อันเป็นเหตุปัจจัยของหนังสือเล่มนี้ ข้าพเจ้าขอถือโอกาสแนะนำคุณทวี พอสังเขป คุณทวีมาจากประเทศจีนเมื่ออายุได้ 16 ปี เพราะบิดาของท่านถึงแก่กรรมที่เมืองไทย ท่านต้องต่อสู้ชีวิตจากมือเปล่าจนสำเร็จเป็นนักธุรกิจที่หลายคนยกย่อง ท่านไม่เพียงเป็นบุคคลตัวอย่างแห่งความสำเร็จเท่านั้นกับศาสนาท่านเป็นผู้มีเมตตาจิตที่อยากเผยแพร่คุณธรรม ท่านเล่าว่าหนังสือเล่มนี้มีอาแปะที่เฝ้าศาลเจ้าคนหนึ่ง ชาวบ้านเรียกอาแปะไซ้เท้า (ขายขนมไช้เท้า) ดูแลศาลเจ้าฮกเม้งตึ้ง แถวหัวลำโพง ก่อนที่อาแปะจะลาลับจากโลกนี้ไป อาแปะได้พูดกับคุณทวีว่า ฉันมีปณิธานอันหนึ่ง คือฉันเก็บหนังสือไว้เล่มหนึ่งคือร้อยขันติ อยากให้พิมพ์เผยแพร่ ภายหลังการอ่านของคุณทวี ก็มองเห็นคุณค่าของหนังสือเล่มนี้ ที่สอนให้คนทำความดีละชั่ว รู้จักผ่อนปรนให้อภัย ปราชญ์โบราณว่า อันความชั่วทั้งหลายเสพกามเลวร้ายที่สุด อันความดีทั้งหลายกตัญญูเป็นเลิศที่สุด เพราะฉะนั้นการทำดีทำชั่วย่อมมีการตอบสนองเสมอ หากไม่เชื่อก็อ่านร้อยขันติดูได้

ท้ายนี้ ผู้น้อยขออุทิศส่วนกุศลที่ได้จากการแปลหนังสือเล่มนี้จงเป็นพลวปัจจัยให้บรรพจารย์ บรรพชน ญาติธรรมทั้งหลาย ผู้บริจาคสร้างหนังสือเล่มนี้ และเจ้ากรรมนายเวรทั้งหลาย ได้เข้าสู่กระแสแห่งนิพพานเทอญ

ผู้น้อย **ธรรมบัญชา**

10 ธ.ค. 45

คำนำ

หนังสือ ร้อยขันติ ของ จางกงอี้ (เตียกงโง่ย) ถือเป็นแบบอย่างของความซื่อสัตย์ ยุติธรรม ที่ควรนำมาปฏิบัติ ถ้าบ้านหนึ่งมีการุณยธรรม รัฐหนึ่งย่อมเจริญด้วยการุณยธรรม ถ้าบ้านหนึ่งมีการผ่อนปรน รัฐหนึ่งย่อมเจริญด้วยการผ่อนปรน โลกทั้งโลกก็อุดมด้วยกรุณาผ่อนปรน วัฒนธรรมซื่อตรงเหล่านี้มีได้ด้วยขันติธรรม หากท่านทั้งหลายที่ต้องการให้มีการปฏิบัติไปทั่วโลก ก็ต้องยินดีที่จะอดทนตักเตือนคน ก็จะเป็นชัยชนะแห่งร้อยขันติ เป็นบทคีตาที่มีความสุข

จึงให้ไว้เป็นบทนำในหนังสืออี๋จวุ้ยซู (เง็กชุ่ยจือ)

ชิงซวีจื่อ

รัชสมัยปีที่ 9 แห่ง ฮ่องเต้เจียจิ่ง

คำนำเก่า

อันว่าบาปบุญคุณโทษ กฎสวรรค์ตอบสนองชัดเจน หากไม่ชี้แจงหนทางสู่คุณธรรมให้ประจักษ์แล้ว การเปิดกลไกมุ่งสู่ความดีจะทำได้อย่างไร อันว่าการปฏิบัติดีก็ไม่มีดีไปกว่าการอดทน การอดทนหรือขันติมีพื้นฐานการปฏิบัติได้อย่างไร ผู้มีขันติต้องสามารถมีความกตัญญู มีความรักในพี่น้อง มีความจงรักภักดี มีสัจจะ มีจริยธรรม มีความซื่อสัตย์ยุติธรรม มีความสุจริต และมีความละอายต่อการทำความชั่ว โดยมีความสมบูรณ์ในคุณธรรมแปดนี้ ซึ่งสืบทอดมายาวนานแล้ว ใครบ้างที่ไม่รู้จักทะนุถนอมธรรมนี้ ก็เนื่องด้วยยึดอารมณ์ถูกวัตถุครอบงำ ถูกกิเลสบังตา มีความใคร่อยากในอายตนะทั้งหก โลภหลงในสุรานารีทรัพย์สมบัติ ชื่อเสียงเกียรติยศครองใจ

ถึงแม้จะมีคัมภีร์พระสูตรของสามศาสนาเป็นบรรทัดฐานให้บำเพ็ญเยียวยาโลกก็ตาม แม้จะรู้ว่าความดีลอยพ้นความชั่วร่วงหล่น อธิบายไว้อย่างชัดเจนเพื่อให้ชาวโลกนำไปปฏิบัติ ผู้รู้หลักธรรมมีมากแต่ผู้ปฏิบัติมีน้อยมาก น่าเสียดายที่จะได้เกิดมาเป็นคนนั้นยากมาก เกิดในแผ่นดินที่สงบได้ยาก พุทธธรรมก็ฟังได้ยากเช่นกัน บัดนี้โชคดีที่หนังสือร้อยขันติของท่านจางกงอี้ได้พิมพ์สู่ชาวโลก หวังว่ามวลมนุษย์ผู้ศรัทธาจะขยันนำไปปฏิบัติ ขันติเป็นพื้นฐานเบื้องต้น เมื่อได้พื้นฐานแล้วธรรมะจะเกิด เมื่อใจศรัทธาก็จะสามารถบำเพ็ญธรรมได้ เมื่อปฏิบัติธรรมได้บ้านก็จะเรียบร้อย เมื่อบ้านเรียบร้อย ประเทศชาติก็ได้รับเยียวยา ประเทศได้รับการเยียวยา โลกก็จะมีสันติภาพ ชีวิตก็จะสุขสงบ

การดำเนินชีวิตของมนุษย์ อันดับแรกต้องกระทำกตัญญูให้ถึงที่สุด จึงจะถือว่าเป็นวีรชน พระคุณของพ่อแม่สูงใหญ่ดังขุนเขา ลึกล้ำยิ่งกว่ามหาสมุทร ทดแทนพระคุณไม่รู้จักหมด พูดถึงการอุ้มท้อง เดือนแรกๆ พอทำเนา เดือนสามเดือนสี่ท้องเบ่งพองให้อึดอัด เดือนห้าแม้ขนในครรภ์ก็ยาวขึ้น อึดอัดทนไม่ค่อยไหว เดือนหกเดือนเจ็ดร่างกายโตขึ้นมาก เดือนแปดเดือนเก้าอุ้ยอ้ายเคลื่อนไหวลำบาก ย่างเดือนสิบแม่ทุกข์ลำบาก ขยับตัวยากดูจวนจะคลอด ยามคลอดเหมือนผ่านยมฑูต พระคุณการเลี้ยงดูพูดไม่จบ ส่งเสียเล่าเรียนนานกว่าสิบปี หลังจากนั้นก็ต้องส่องหาคู่ครอง แต่งงานแล้วค่อยสบายใจขึ้น มีเมียมีลูกดุจมณีในมือ พ่อแม่ละเลยเหมือนฟางหญ้า ถ้าเป็นเช่นนี้จะตกนรกอเวจีได้รับทุกข์แสนสาหัส ขอเตือนผู้เป็นบุตรต้องมีกตัญญู ถ้าอกตัญญูโทษหนักหนา หากชาวโลกปฏิบัติตามบทนี้ก็จะมีบุตรกตัญญูมีหลานเป็นวีรชน ยามฟ้าบันดาลเคราะห์ภัยเพื่อเก็บมนุษย์ก็ไม่ต้องกังวล ผู้ลืมคุณธรรมแปดไม่ได้รับการอภัย ผู้กตัญญูภักดีมีคุณธรรมคงอยู่ ตั้งแต่เด็กเรียนหนังสือเอาแบบอย่างปราชญ์อริยะปรนนิบัติเอาอกเอาใจพ่อแม่ จะเจ็บช้ำน้ำใจอย่างไรก็ไม่โกรธแค้น แถมท้ายด้วยกลอนร้อยขันติ

ออกทรัพย์ซื้อให้ด้วยตั้งใจ	*ผู้ตั้งใจพิจารณาอ่านเห็นคุณค่า*
หนังสือดีเตือนคนกลับใจมา	*หากไม่ว่าจำใจอ่านอย่าเลิกลา*
หวังว่าแต่ละคนมีมโนธรรมา	*ส่งต่อหาให้ผู้อื่นพระมองเห็น*
อย่าโยนทิ้งถังขยะบาปทุกข์เข็ญ	*ฟ้าจำเป็นบันดาลเคราะห์ให้ลูกหลาน*
อ่านแล้วให้ต่อใจให้เยือกเย็น	*มงคลเห็นฟ้าประทานลูกหลานดี*
ผู้รักถนอมเก็บคุณธรรมพลี	*บารมีสั่งสมวงศ์ตระกูล*

สารบัญ

หนึ่งขันติ

ตามใจพ่อแม่ ถูกกล่าวหาไม่แค้น

ในสมัยราชวงศ์ถัง มีบุคคลหนึ่งแซ่จาง (เตีย) ชื่อเรียกกันว่ากงอี้ (กงโง่ย) มีความฉลาดเฉลียวตั้งแต่เป็นเด็ก อายุหกขวบก็ฝากให้เรียนหนังสือ อาจารย์รับไว้เป็นเด็กนักเรียนชั้นเล็ก หนังสือที่อ่านผ่านจะจำได้แล้วท่องได้ มีจิตใจอ่อนโยน ทั้งรู้ด้วยว่าความดีทั้งหลายมีกตัญญูเป็นอันดับแรก เพราะฉะนั้นจึงตามใจพ่อแม่ หน้าหนาวก็ทำที่นอนให้อุ่นโดยเอาตัวซุกในผ้าห่มก่อนแล้วค่อยให้พ่อแม่เข้านอน หน้าร้อนก็จะพัดโบกห้องนอนให้เย็น จะเอาใจใส่ทั้งเช้าและเย็น

มีอยู่วันหนึ่ง มารดาให้ไปเลี้ยงวัว ไม่กล้าขัดขืนออกไปปล่อยวัวอย่างระมัดระวัง ไม่นานนักก็ไล่วัวกลับมาแล้วผูกไว้กับต้นไม้ คิดจะไปโรงเรียนเพื่อเรียนหนังสือ บังเอิญบิดามาแต่ข้างนอกโดยไม่รู้ต้นสายปลายเหตุเห็นบุตรยังไม่ไปโรงเรียน คิดว่ากงอี้หนีเรียนก็เข้าไปดุด่าบุตรชายกงอี้ถูกดุด่าก็ไม่กล้าว่ามารดาใช้ให้มาเลี้ยงวัว จึงรีบจัดแจงไปโรงเรียนอาจารย์เห็นสีหน้าไม่ดีก็ถามกงอี้ว่าเป็นอะไร กงอี้ก็บอกว่า ตอนเช้าคนดูแลวัวยังไม่มา มารดาเรียกให้ข้าไปเลี้ยงวัวจึงมาโรงเรียนสายถูกบิดาดุว่าอาจารย์จึงกล่าวว่า ทำไมเจ้าไม่บอกว่ามารดาใช้ให้ไปเลี้ยงวัว กงอี้ก็สะอื้นว่ากลัวบิดามีความโกรธจะไปว่ามารดา อาจารย์ก็ถอนหายใจพูดว่า ผู้เป็นบุตรเขาต้องรู้ว่า ความดีทั้งหลาย กตัญญูเป็นอันดับแรก ยังเป็นเด็กเล็กก็รู้จักตามใจบิดามารดาได้เช่นนี้ นับว่าหาได้ยากยิ่ง ต่อไปภายภาคหน้าย่อมเป็นเสาหลักใหญ่ นี่ก็คือขันติหนึ่งของท่านกงอี้ ต่อมาก็มีผู้เขียนกลอนให้ดังนี้

เมื่อเล็กเรียนหนังสือฝึกมหาปราชญ์ ปรนนิบัติพ่อแม่ปลื้มปราบมีปีติ
อดทนเจ็บไม่เคืองมีสติ ร้อยขันติเป็นหนังสือบทที่หนึ่ง

สองขันติ

อัปยศไม่พูด ห้ามปรามพ่อไม่พบภัย

วันหนึ่ง กงอี้กับบิดาจะไปทวงหนี้ที่บ้านอาจางค่วน จางค่วนไม่มีเงินคืนหนี้แถมยังพูดจาขวางหูทำให้บิดาโกรธมาก ออกมือออกหมัดจะชกต่อยกัน กงอี้เข้าห้ามปรามขอร้องให้บิดากลับบ้านก่อน จางค่วนไล่ตามมา กงอี้เข้าสกัดกั้นพร้อมทั้งพูดจาโดยดี อาจางค่วนอารมณ์ร้ายปรี่เข้ามาชกต่อยกงอี้โดยไม่ทันตั้งตัว กงอี้พยายามเอาตัวรอดจนหนีมาได้ กลับมาถึงบ้านบิดาถามว่าทำไมหน้าตาฟกช้ำ กงอี้พูดว่าไม่ระมัดระวังหกล้มจนได้รับบาดเจ็บ ไม่กล้าที่จะเล่าว่าถูกเขาตีเอา ขณะนั้น กงอี้ก็ใช้อารมณ์ที่ปรองดองปลอบประโลมบิดาว่า บ้านคุณอาค่วนไม่ค่อยราบรื่น รายได้ไม่พอกับรายจ่าย หนี้ของเรายังชำระให้ไม่ได้ในตอนนี้ คำพังเพยว่า *"มีก็ให้ ไม่มีก็อภัย"* รอให้เขามีเงินเสียก่อนก็คงจ่ายให้เอง ตอนนี้ก็อภัยให้เขาก่อน หากจะเร่งรัดทวงเอาก็ไม่ได้อะไร ถ้าจะบีบบังคับกับพยัคฆ์ร้ายก็เผชิญหน้ากัน ความเสียหายต้องเกิดขึ้น ก็จะสูญเสียความเป็นญาติ ให้อภัยเป็นวิธีที่ดีที่สุด บิดากล่าวว่า ตอนนี้บ้านเราก็กำลังลำบากเงินสดๆ ยืมไปควรต้องคืนให้ ไม่ใช่หามาได้ง่ายๆ กงอี้ตอบว่า แม้บ้านเราจะเดือดร้อนก็ให้หายืมจากที่อื่นก่อน ถ้าแข็งขืนจะบังคับเอาก็เกรงว่าจะเกิดเรื่อง สู้ปล่อยเขาไปจะดีกว่า สุภาษิตว่า *"ความรุนแรงพาภัยมาให้"* บิดาถูกบุตรชายกล่อมด้วยอ่อนน้อมก็เลยต้องปล่อยวางความคิดที่จะทวงหนี้

หลังจากนั้นเพียงสิบวันจางค่วนก็ได้รับอุบัติเหตุ คนเขาก็พูดกันว่า เพราะว่ากงอื้อดทนต่อความอัปยศอดสูจากการถูกชกต่อยเมื่อหลายวันก่อนจึงไม่ประสบกับภัยพิบัติ กงอี้ทนอัปยศไม่พูด กลับห้ามปรามบิดาจึงไม่ประสบภัยเป็นขันติที่สองของกงอี้ ต่อมาก็มีผู้เขียนกลอนให้

ถือญาติสำคัญกว่าเงินทอง สุภาพชนแผ้วผ่องยืดได้หดได้
มีขันติมงคลกรายแคล้วคลาดภัย จิตใจให้อาทิตย์จันทร์หมุนเวียนวน

สามขันติ

ถูกหลอกหมั้น ห้ามบิดาหยุดฟ้องร้อง

บิดาของกงอี้เห็นว่าบุตรชายเติบโตพอที่จะแต่งงานได้แล้ว จึงได้ติดต่อจะหมั้นหมายกับบุตรสาวตระกูลหวัง ทั้งสองฝ่ายต่างตกลงจนพอใจแล้วก็ได้นัดหมายกับแม่สื่อว่าจะนำสินสอดไปหมั้นไว้ ด้วยไม่รู้มาก่อนว่าบุตรสาวแซ่หวังได้ตกลงกับแซ่อื่นไว้ บิดาของกงอี้ไม่รู้จึงนำสินสอดไปมอบให้กับแม่สื่อ แม่สื่อไปหมั้นไม่สำเร็จแถมยังอมสินสอดไว้ บิดากงอี้รู้เข้าก็โกรธมาก จึงเที่ยวตามหาแม่สื่อ ๆ หลบหน้า บิดากงอี้จะยื่นฟ้องร้องต่อศาล กงอี้อ้อนวอนห้ามปรามว่า โบราณกล่าวว่า แย่งนา สู้ซื้อที่อื่นไม่ได้ แย่งภรรยาสู้หาใหม่ไม่ได้ คู่ครองของลูกไม่ใช่ที่นี่ ขอให้ท่านบิดายุติเรื่องนี้ บิดาชายตามาที่บุตรแล้วว่า ใจคอของลูกเป็นแบบนี้ ไม่ละอายถูกเขาหัวเราะหรือ กงอี้กล่าวว่า ลูกกำลังอยากให้เขาหัวเราะเยาะอยู่ ลูกจะเอาอย่างท่านเตียเม้ง ไม่แก่งแย่งแข็งขันกับคนอื่น ไม่ใช่นักปรัชญาก็ไม่สามารถรู้จัก บิดาจึงยอมตามใจ ต่อมากงอี้ก็แต่งภรรยาแซ่เฉิน นี่คือกงอี้ที่ถูกหลอกหมั้นภรรยาเป็นขันติที่สาม ภายหลังคนเขาแต่งกลอนให้ว่า

จุดที่สูงของผู้รู้เพื่อความแข็ง ไม่ขัดแย้งถูกหลอกหมั่นเจ็บปวด
วีรบุรุษซ่อนอารมณ์ใหญ่ยิ่งยวด เฉินซื่อยอดกุลสตรีศรีสมร

สี่ขันติ
ซื้อกิจการด้วยมโนธรรม

บิดาของกงอี้มีที่ดินติดต่อกับตระกูลหยางทางทิศตะวันออก ผู้ปกครองตระกูลหยางถือเอาคนหมู่มากทำการรุกล้ำที่ดินไปมากหลาย บิดาต้องการให้เจ้าหน้าที่บ้านเมืองไปขอให้ตระกูลหยางจัดเครื่องเซ่นทำสัตยาบรรณว่าไม่ได้รุกล้ำที่ดิน พอตระกูลหยางได้ยินข่าวก็ประกาศอย่างโจ่งแจ้งว่าจะฆ่าบิดาของกงอี้ กงอี้จึงทัดทานบิดาว่า พระเจ้ามีความศักดิ์สิทธิ์ ถ้าหากใจศรัทธานับถือ ถึงแม้จะขอให้บิดาอัญเชินพระเจ้าก็เกรงว่าเจ้าจะดุเอาไม่ให้อภัย และถ้าพวกหยางถือเอาคนหมู่มากมาคุกคาม ก็ไม่อาจต้านทานได้ คงต้องใช้การเจรจาจะดีกว่า ทั้งยังยกเอาความคิดของพระเจ้าจี่ซวนอ๊อง ใช้ทางแห่งความสัมพันธ์ระหว่างประเทศใกล้เคียงกันจะเหมาะสมกว่า บิดาของกงอี้โกรธในใจลึก ๆ ไม่พูด กงอี้ใช้สุราไปเจรจากับคนข้างเคียงจนเรียบร้อย เวลาผ่านไปอีกหลายเดือน นิสัยเดิมของคนตระกูลหยางก็ปะทุขึ้นอีก ก็มีเรื่องแย่งชิงที่ดินกันกับคนตระกูลหวังตีคนตายไปสามคน คนทั้งบ้านจึงถูกจับขังดำเนินคดีที่ในเมือง พวกเขามีจดหมายขอเชิญกงอี้มาพบปะกันในเมือง กงอี้ก็เข้าไปที่อำเภอในเมืองขออนุญาตสัสดีเข้าไปพบกับพี่น้องตระกูลหยาง พอพบกันพวกเขาก็บอกกับกงอี้ว่าอยากจะขายกิจการให้แก่กงอี้เพื่อเอาเงินมาใช้เรื่องคดี กิจการคิดเป็นเงิน 800 หยวน ราคากลางแค่ 400 หยวนก็ซื้อได้ กงอี้คิดทบทวน

ไม่ควรถือโอกาสแย่งกิจการผู้อื่นในขณะที่เขาตกอยู่ในอันตราย จึงใช้เงิน 800 หยวนซื้อกิจการ ก็ช่วยให้คดีกลายเป็นคดีที่ไม่ถึงขั้นประหาร นี่ก็คือกงอี้มีคุณธรรมสูงกับความสัมพันธ์เพื่อนบ้านเป็นขันติที่สี่ ภายหลังคนจึงเขียนกลอนว่า

ดำเนินการตามหลักธรรมฟ้า มีที่นา จงอย่าเหนื่อยใจ
รู้ผ่อนปรนฟ้าส่งเสริมให้ อันธพาลไซร้ใช้รุนแรง

ห้าขันติ
ไม่สู้เพื่อนเกกมะเหรก

สมัยที่กงอี้เรียนอยู่ในโรงเรียน ทำดีกับเพื่อนนักเรียนคนหนึ่ง เพราะเพื่อนมีความรู้มาก พอนานไปเพื่อนก็รำคาญ เอาสมุดพู่กันและหมึกของกงอี้ไปเผา กงอี้มาเห็นเข้าคิดจะดึงเขาไปฟ้องอาจารย์ แต่ก็เกรงว่าอาจารย์จะดุว่าเพื่อนรุนแรง กงอี้หวนคิดว่า การคบเพื่อนต้องใช้ความโอบอ้อมอารี แต่พอนานไปเพื่อนก็เบื่อหน่าย จึงยากที่จะมีความซื่อสัตย์ จึงผิดหวังที่สูญเพื่อนดีไป ก็ไปพูดให้เพื่อนเข้าใจ ไม่คาดคิดมาก่อนว่าเพื่อนจะเกิดโทสะ พูดจาขวางหูใส่กงอี้หาว่าหลอกลวงเขา จึงผลักกงอี้ล้มแล้วทุบตี กงอี้วิงวอนร้องขอให้ปล่อย กงอี้ไม่กล้าที่จะนำเรื่องนี้ไปฟ้องอาจารย์ คงเอาอย่างจักรพรรดิ์เหวินตี้ จัดโต๊ะบูชาถวายรายงานเรื่องเจียวเฮงเผาหนังสือ หลังจากนั้นไม่ถึงเดือน เจียวเฮงก็เกิดสติฟั่นเฟือนปากก็พูดว่า กงอี้มีเมตตาธรรมให้อภัยที่ข้าทำผิด ข้าหน้าเป็นคนใจสัตว์ ทำสิ่งที่ไม่เป็นธรรม ทำสิ่งที่ฝ่าฝืนฟ้าสร้างเวรกรรม สร้างวิบากกรรมเอง ไม่ควรมีชีวิต การสนองตอบทั้งดีชั่วเหมือนเงาตามตัว ถึงอย่างไรก็มีการ

ตอบสนอง เพียงแต่จะเร็วหรือช้าเท่านั้น พอพูดจบก็ล้มลงตาย กงอี้ไปงานฝังศพหลั่งน้ำตาไม่หยุด เป็นด้วยกงอี้ไม่ต่อสู้กับเกกมะเหรกเป็นขันติที่ห้า ภายหลังคนแต่งกลอนให้ว่า

เอาเมตตาธรรมปฏิบัติต่อเพื่อน ตั้งใจเอื้อนเอ่ยรายงานต่อเจ้า
ชั่วช้าเลวร้ายกรรมสนองเอา ถ่ายทอดนานเนาสู่คนรุ่นหลัง

หกขันติ

ถูกหลอกไม่เอาเรื่อง

มีอยู่วันหนึ่ง บิดาของกงอี้ล้มป่วยลง กงอี้ร้อนรนที่จะหาหมอมารักษาการป่วยของบิดา ก็ให้บังเอิญพบหมอที่กำลังเดินรักษากลางถนน จึงได้เชิญให้มาตรวจอาการบิดาที่บ้าน หมอพูดว่า ถ้าจะรักษาโรคนี้ให้หายต้องใช้ยาลูกกลอน กงอี้ก็ถามต่อว่า ค่ายาลูกกลอนต้องใช้เงินจำนวนเท่าไร หมอตอบว่า โรคนี้ต้องใช้ตัวยาอย่างดี ต้องใช้เงินสิบตำลึง กงอี้ก็นำเงินให้ไป พอหมอได้เงินก็บอกลาเพื่อไปจัดหาทำยาให้ ไปแล้วก็หายตัวไร้ร่องรอย กงอี้ต้องดูแลบิดาจึงออกไปไหนไม่ได้ ก็ให้พอดีมีญาติลูกพี่ลูกน้องมาเยี่ยมไข้ ก็เล่าเรื่องที่พบหมอข้างถนนถูกหลอกเงินไปสิบตำลึง กงอี้ก็พูดว่าหมอหลอกเงินไปก็คงไปในทางที่ไม่ดี ญาติน้องพูดว่า ทำไมไม่สั่งให้คนออกตามหาอาจได้คืนก็ได้ กงอี้ว่า เรื่องผ่านมาหลายวันแล้วคงหนีไปไกลปล่อยไปเถอะ กงอี้จึงภาวนากับฟ้าดินยินยอมที่จะลดอายุขัยตนเองเพื่อเพิ่มเติมอายุไขให้บิดา เวลาผ่านไปอีกสิบวัน อาการป่วยของบิดาก็หาย เวลาผ่านไปอีกไม่กี่วันก็ได้ข่าวหมอที่หลอกเอาเงินไป ถูกโจรฆ่าตายระหว่างทาง นี่ก็คือกงอี้ถูกหลอกไม่เอาเรื่องเป็นขันติที่หก ภายหลังคนแต่ง

กลอนให้ว่า

ใจกตัญญูบริสุทธิ์ฝืนฟ้าได้ หมอหลอกไปกรรมชั่วตอบสนอง
ชีวิตหนึ่งรอดหนึ่งตายให้สนอง เจ้าผุดผ่องแบ่งแยกชัดเจน

เจ็ดขันติ
ห้ามบิดาฟ้องวงศ์ญาติ

เรื่องบิดาท่านกงอี้กับวงศ์ญาติมีความเห็นพ้องกันให้ขายต้นไม้ที่สุสานบรรพชนไป 8 ต้น ได้เงินมากว่าแปดสิบพันอีแปะ บิดากงอี้ถูกวงศ์ญาติยื้อแย่งเงินไปจนหมด ความตั้งใจของบิดากงอี้ต้องการจะเอาเงินไปบูรณะสุสานบรรพชน พวกวงศ์ญาติก็ไม่ยอมเอาเงินมาคืนให้ บิดาจึงคิดจะฟ้องร้องเอาเงินมาแบ่งปัน กงอี้จึงห้ามปรามบิดาว่า ด้วยเหตุผลของบิดาเหนือกว่าจึงคิดจะก่อความ ตามความเห็นของบุตรแล้ววงศ์ญาติเดียวกันไม่ควรก่อความ บิดาถามว่าทำไม กงอี้จึงกล่าวว่า สมัยก่อนท่านจูเปอหลู่ว่า คนแซ่เดียวกันห้ามฟ้องร้องก่อคดี ผู้ก่อคดีจะพินาศในที่สุด ท่านปราชญ์ขงจื่อว่า ต้องไม่มีคดี ถ้าหากถามบิดาว่าเอาเงินบูรณะสุสานเป็นความเชิดชูคุณธรรมบรรพชนแล้วก็สมควรแบ่งปันมา แต่ต้นไม้เป็นต้นกำเนิดของน้ำ ต้นธารติดต่อถึงราก มีที่รุ่งเรืองและตกอับไม่เสมอกัน เห็นเขาทุกข์แล้วไม่ช่วยเหลือ แบบนี้แล้วท่านบิดาจะมีความหมายของหลักบรรพบุรุษสมบูรณ์อย่างไร วงศ์ญาติยากจนแต่ไม่ประจบประแจงก็เปรียบเหมือนสุภาพชนที่ค่นแค้น เอาเงินนี้ไปทำงานเพราะมันเป็นการบีบคั้นทางครอบครัวที่ทำอะไรไม่ได้ แล้วยังไม่ได้มาร้องทุกข์กับบิดา อาจเป็นเพราะใจไม่หนักแน่นมีความละอายก็ได้ ถ้าหากเขาเอาไปทำทุนแล้ว

ร่ำรวยขึ้นก็ถือเป็นหน้าตาของวงศ์ญาติ เมื่อมีหน้าตาก็เป็นหน้าตาของบรรพบุรุษที่คุ้มครองให้ชนรุ่งหลัง ท่านบิดาก็พลอยได้ชื่อไปด้วยไม่น้อย หวังว่าท่านบิดาจะตรึกตรอง บิดาว่าตามความเห็นของเธอ คนรุ่นหลังมีประโยชน์อะไร เหมือนท่านจูเปอหลู่ว่า บรรพชนแม้จะห่างไกล (หลายชั่วโคตร) แต่การเซ่นสรวงไม่ศรัทธาไม่ได้ ถ้าหากจะนับถือศรัทธาไม่บูรณะสุสานให้ดูสวยงาม ให้เป็นแบบอย่างของคนรุ่นหลังได้อย่างไร แถมยังตัดต้นไม้หน้าสุสานให้กระทบกระเทือนวิญญาณสุสาน หากไม่เซ่นสรวงขอบคุณ ที่สุดก็จะไม่เป็นมงคล วงศ์ญาติไม่มีเหตุผลอย่างยิ่ง แล้วยังไม่ถูกฟ้องร้องอีก เธอยังเด็กนัก จะมาขัดขวางข้าได้อย่างไร กงอี้ร้องไห้กล่าวว่า ถึงแม้ความเห็นของบุตรไม่ถูกต้อง ขอบิดาท่านให้อภัย ปราชญ์ท่านว่า ผีเจ้าเป็นผู้มีคุณธรรมมาก ไม่มีหรอกที่เจ้าจะไม่ศักดิ์สิทธิ์ เพราะใจทำให้ศักดิ์สิทธิ์ ไม่มีหรอกที่ผีจะไม่ตอบสนอง มโนธรรมได้รับการตอบสนอง บรรพชนขณะมีชีวิตอยู่เป็นคน ภายหลังตายแล้วเป็นเจ้า วงศ์ญาติเบียดบังเงินขายต้นไม้เป็นเรื่องเล็กน้อย แต่ท่านบิดาทำร้ายความสัมพันธ์วงศ์ญาติเป็นเรื่องใหญ่ ผู้ใหญ่มาเห็นก็คงไม่สนับสนุน เก้าชั่วโคตรเกรงกลัววิญญาณผีบรรพชนจะทำโทษ การทำลายความสัมพันธ์ไม่เป็นธรรม ขอให้ท่านบิดาพิจารณา ทำไมไม่เอาเงินของบ้านไปบูรณะสุสาน ถ้าจะฟ้องร้องเอามาบูรณะสุสานเกรงว่าจะสูญเสียความมุ่งหมายของกตัญญู ท่านบิดาโปรดคิดดูให้ดีจะได้ไม่เสียใจภายหลัง บิดาจึงว่า ไปบอกพวกเขาให้ฟังชัดเจนไม่เอาความ ทำให้พวกเขารู้สึกพอใจกันใหญ่ จากนั้นก็อดออมมัธยัสถ์ กินใช้แต่น้อย ในที่สุดก็ร่ำรวยขึ้น นี่ก็คือการห้ามปรามบิดาฟ้องร้องเป็นขันติที่เจ็ด ต่อมาภายหลังก็มีผู้เขียนกลอนว่า

ห้ามพ่อทำลายความสัมพันธ์วงศ์ญาติ เหมือนสะพานชำรุดบูรณะใหม่
ผีปู่ซาบซึ้งคอยคุ้มครองให้ ดั่งนาเงินปลูกหยกได้บัวสุวรรณ

แปดขันติ

คบเพื่อนบ้านด้วยธรรม

วันหนึ่งท่านกงอี้กับบิดาเดินทางผ่านสุสานบรรพชน เห็นเพื่อนบ้านตระกูลหลี่ปล่อยวัวมาเหยียบย่ำสุสาน บิดากงอี้ก็จูงวัวไล่มาต่อว่าบ้านตระกูลหลี่ กงอี้ห้ามพ่อว่า เรื่องเล็กน้อยทำไมต้องไปทะเลาะกัน บิดาว่า เหยียบย่ำบ้านบรรพชนเหมือนฆ่าข้า จะว่าเป็นเรื่องเล็กหรือไง กงอี้ว่า อันนี้เป็นเพราะท่านบิดายามปกติก็ขาดการติดต่อกับเพื่อนบ้านจึงเกิดเรื่องนี้ขึ้น ถ้าหากเอามารยาทต้อนรับเพื่อนบ้านก็จะระมัดระวังป้องกัน บิดาว่าทำอย่างไร กงอี้ว่า ก็ให้เชิญท่านหลี่มาที่บ้านของเราจัดอาหารสุรารับรอง เขาก็จะระมัดระวังไปเองและก็จะเซ่นสรวงสุสานตอบแทน วันต่อมาก็เชิญท่านหลี่มาที่บ้านแล้วก็ตั้งใจเลี้ยงดูด้วยอาหารสุรา แล้วก็เรียนห้ามปราม ตระกูลหลี่รู้สึกขอบคุณ เมื่อกลับถึงบ้านก็มีคำสั่งให้คนพากันไปทำพิธีขอขมาที่สุสานกงอี้ และก็ไม่ไปก้าวล้ำอีกเลย นั่นเพราะกงอี้คบเพื่อนบ้านด้วยธรรมเป็นขันติที่แปด ต่อมาภายหลังก็มีผู้เขียนกลอนว่า

ซื้อที่ไม่เหมือนผูกสัมพันธ์ กงอี้นั้นคุณธรรมใหญ่ไม่ต้องเดา
ในโลกนี้แก่งแย่งชิงกันไม่เบา ดอกบานเช้ามากหลายไม่รู้ปลูก

เก้าขันติ

เจริญธรรมอภัยเพื่อนบ้าน

เพื่อนบ้านทางตะวันออกแซ่อึ้ง เพราะมีวัวหลุดจากที่ขังจึงเข้ามากินต้นกล้าในที่นาของกงอี้เสียหายไปมากอยู่ บิดาของกงอี้พบเข้าก็จับเอาวัวไว้แล้วแจ้งเรื่องแก่บ้านแซ่อึ้ง ก็ให้พอดีคนแซ่อึ้งกำลังเมาสุราอยู่จึงพูดจาหยาบคายถือไม้ตะพรตจะตีบิดาของกงอี้ กงอี้รีบเข้าไปห้ามปราม รีบคืนวัวให้กับคนข้างเคียงไป แล้วก้มศีรษะลงขอขมาโทษเพื่อนบ้าน แล้วก็เตือนบิดาให้กลับบ้าน แต่บิดาก็ยังโกรธไม่หาย กงอี้ก็คุกเข่าลงห้ามปรามบิดาว่าขอท่านบิดาอย่าถือโกรธ คนเขาว่า พันชั่งซื้อกิจการแปดร้อยซื้อเพื่อนบ้านอาหารสุราผูกญาติแดนไกล โจรไฟก็มองทั้งสี่ทิศ ตระกูลอึ้งแม้จะมีความผิดก็คิดเสียว่าคนเมาสุรา ก็ควรที่จะหลบหลีกเสียก่อน สุภาพชนต้องมีใจให้อภัยผู้อื่น บิดาว่า มิใช่ว่าข้าจะไม่อภัยเขา แต่ไม่ใช่ปล่อยให้เขาทำอันธพาลจนเคยตัว กงอี้ว่ายอมให้เขาจะได้ประโยชน์มาก บิดาว่า ประโยชน์ได้มาจากไหน กงอี้ว่า หลักธรรมฟ้าให้มา โบราณว่า ยอมเขาไม่ใช่ขี้ขลาดปล่อยให้เขาเจอะดีอย่างอื่นบ้าง บิดาก็ว่าใช่ พอวันรุ่งขึ้นคนแซ่อึ้งก็มาที่บ้านเพื่อขอโทษ พ่อลูกกงอี้ถามว่า ทำไมต้องเหน็ดเหนื่อยมาขอโทษคนแซ่อึ้งว่า เมื่อวานดื่มเหล้าเมามายทำเสียมารยาทต่อท่านพ่อ พูดมากพอหายเมาแล้วได้ยินภรรยาบอกถึงเรื่องที่เกิดขึ้น บอกว่าท่านยอมให้แก่เราแถมยังมาขอโทษเราด้วย ทำแบบนี้ก็เกรงว่าจะเป็นการหักลดบุญของเราหมดไป หากเราไม่มาขอขมา ก็เกรงว่าฟ้าจะทำโทษ ข้ามันโง่ได้ฟังแม่บ้านว่ามาอย่างนี้ ขอท่านอย่าหัวเราะเยาะข้าเลย กงอี้ว่าภรรยาของท่านเป็นยอดศรีเรือน นั่นเป็นเพราะกงอี้เจริญธรรมให้อภัยเพื่อนบ้านเป็น

ขันติที่เก้า ต่อมาภายหลังก็มีผู้เขียนกลอนว่า

การยอมให้คนได้ประโยชน์มาก หินหยกหากพูดไปไม่มีค่า
แม่ศรีเรือนช่วยสามีเหนือประชา นามลือชาให้คติกฎเกณฑ์ดี

สิบขันติ
เมาสุราไร้มารยาทตัวตาย

งานมงคลสมรสของกงอี้แต่งภรรยาแซ่ตั้ง (เฉิน) งานเลี้ยงมีเพื่อนฝูงญาติมิตรเต็มบ้าน ภายในงานมีแขกคนหนึ่งแซ่ซิ้งก็มาร่วมงานด้วย พอเมาสุราได้ที่ก็ลุกขึ้นชี้มาที่กงอี้แล้วว่า วันนี้งานศพข้าดื่มเหล้ามากแล้ว รีบส่งข้ากลับบ้านเร็วๆ ญาติมิตรได้ฟังคำไม่เป็นมงคลก็จะเข้ามาทำร้ายเขา กงอี้รีบหยุดยั้งว่า เมาแล้วพูดจาเลอะเทอะอย่าถือสา สุภาพชนจะไม่ถือสาแขกดื่มสุรา เขาพูดว่างานศพไม่รู้ว่างานศพของใคร เรียกข้าให้ไปส่งเขาอาจมีเหตุปัจจัย หากข้าไม่ไปส่งเขาก็เกรงว่าจะมีเคราะห์มาถึงข้าได้ พวกท่านญาติมิตรอย่าทำแบบนี้ก็แล้วกัน หมู่ชนพากันหัวเราะกงอี้ว่าขี้ขลาดอ่อนแอ กงอี้ก็พาเขาไปส่งถึงบ้านแล้วร้องเรียกคนในบ้านเขาให้ออกมารับเข้าบ้าน แล้วกงอี้ก็กลับมา วันรุ่งขึ้น ได้ข่าวบอกว่า คนบ้านแซ่ซิ้ง พอกลับถึงบ้านก็ขึ้นไปนอนที่ห้องนอนชั้นบน พอนอนจนถึงเที่ยงคืนก็ให้ปวดปัสสาวะ เดินพลาดตกบันไดหัวแตกตาย นี่ก็เพราะดื่มสุรามากเกินไปจนเสียชีวิต เพราะฉะนั้น มนุษย์ผู้ดำเนินชีวิตก็มักถูกทำร้ายจากสุรานารีทรัพย์สมบัติ พูดแต่สุราอย่างเดียว ดื่มเล็กน้อยก็บำรุงหัวใจโลหิต ถ้าดื่มมากก็ทำลายร่างกาย ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน สุราทำลายคนนับจำนวนไม่รู้เท่าไร ก็เหมือนนายซิ้งที่ดื่มสุราเมามายพูดจาไร้มารยาท พบกับกงอี้

ที่มีน้ำใจจึงไม่เกิดเรื่องขึ้น ทำให้คนรุ่นหลังสรรเสริญ การให้อภัยคนก็พ้นเคราะห์เป็นขันติที่สิบ ต่อมาภายหลังก็มีคนเขียนกลอนให้

เมาสุราฟั่นเฟือนเลือนสติ ธรรมมิติที่มืดซ่อนกลไก
หมู่ชนล้วนไม่รู้เหตุเป็นไป ฟ้าคุ้มภัยให้กงอี้พ้นเคราะห์

สิบเอ็ดขันติ
ผ่อนปรนที่ดินให้ผู้ยาก

เรื่องมีอยู่ว่าคนในตระกูล จางหยวนมู่เชิญกงอี้และบิดาไปตรวจดูเขตที่ดินสุสานบรรพชน ด้วยตระกูลหลู่ล้ำเขตที่ดินของสุสานมาหลายวา เพราะฉะนั้นจึงเชิญคนตระกูลหลู่มาพบหน้ากันเพื่อยืนยันเขตที่ดิน ฝ่ายหลู่ว่าเป็นที่ดินของเขามานานแล้วจะกล่าวหาว่ารุกล้ำได้อย่างไร บิดาของกงอี้ว่า ข้าได้ยินบรรพชนเคยบอกไว้ว่า เขตที่ดินจะมีหลักปูนฝังเอาไว้ทั้งสี่ทิศ วันนี้เรามาขุดดูหลักปูนกันเพื่อให้เห็นกระจ่าง ก็พบว่าฝ่ายหลู่เป็นผู้บุกรุกที่ดินจริง ทางหลู่ก็เลยพูดไม่ออก คนรอบข้างก็พูดขึ้นว่า บุกรุกที่ไปทำกินควรเสียค่าเช่า ทำกินไป 8 ปีต้องเป็นค่าถั่วหนึ่งตันแปดถังแล้วให้คืนที่ดินกลับตระกูลจาง แต่บ้านแซ่หลู่มีฐานะยากจนคนก็มากทั้งยังจะเอาค่าเช่าอีกหนึ่งตันแปดถัง ก็ถึงกับหลั่งน้ำตา กงอี้ก็ว่า ก็ให้ยืดงวดผ่อนส่ง แล้วจึงเชิญคนรอบข้างมาเลี้ยงสุราอาหารตอบแทน แล้วกงอี้ก็พูดว่า วันนี้ได้รับความอนุเคราะห์จากพวกท่านมาเป็นคนกลาง สมควรตอบแทน แต่ที่ดินบรรพชนจะถูกเขาบุกรุกไปทำกินเพราะมีอาณาเขตกว้างขวางปล่อยไว้รกร้าง บ้านหลู่ฐานะยากจน เงินทองขัดสนมีความลำบากก็ขอไหว้วานพวกท่านไปบอกบ้านหลู่ บอกเขาไม่ต้องเสียค่าเช่าที่ดิน ที่ดิน

ที่พวกเขารุกล้ำก็ปล่อยให้พวกเขาทำกินต่อไป คนรอบข้างก็กล่าวว่า บ้านหลู่บุกรุกที่ดินไม่มีเหตุผลดี ที่มาพบกับท่านที่มีน้ำใจกว้าง เป็นผู้มีเมตตาธรรมโดยแท้ก็ไม่รู้ว่าคนในตระกูลท่านจะว่าอย่างไร กงอี้ว่า คนในตระกูลข้าก็สามารถจะพูดให้พวกเขายอมผ่อนปรนได้ พวกคนรอบข้างจึงยกย่องว่า ท่านจางเป็นผู้มีน้ำใจกว้างขวางจริง สั่งสมบุญกุศลมากมาย กงอี้จึงว่าไม่ใช่มารับบุญกุศลอะไร เป็นด้วยสำนึกถึงคนที่ไม่กตัญญบรรพชนที่มีชีวิต เมื่อปีก่อน ๆ ก็อาศัยโอกาสครั้งนี้ บุญกุศลที่ผ่อนปรนที่อุทิศไปให้วิญญาณบรรพชนได้รับบุญกุศลในยมโลก เรียกว่าได้ผลประโยชน์ทั้งคนเป็นคนตาย ถ้าไม่ใช่ถึงที่สุดก็ไม่สามารถถอนทุกข์ได้สำเร็จ คนทั้งหลายจึงว่า คำพูดของท่านจาง เหมือนทำให้คนหูหนวกหายหนวกให้รู้สึกละอายที่ปีก่อน ๆ เราไม่รู้ ถึงแม้คนในตระกูลจะเรียนหนังสือกันมากแต่ก็ไม่ก้าวหน้า เป็นด้วยเรื่องสุสานทำลายบุญกุศล ถ้าหากท่านได้ชี้แจงเสียทีแรกก็จะไม่ต้องแก่งแยงเขตสุสานกัน ทำให้ต้องฟ้องร้องกันถึง 12 ครั้ง บ้านเราก็ไม่ถึงกับต้องเสียหาย หากตามที่ท่านว่าการผ่อนปรนเขตแดนเป็นบุญกุศลเต็มเปี่ยมเป็นการอัญเชิญญาติบนสวรรค์ ซึ่งเป็นหลักธรรมแท้จริง หมู่ชนแจ้งข่าวให้บ้านหลู่ทราบ พอบ้านหลู่ได้ฟังก็พากันคลายโศกต่างพากันยินดีต่างซาบซึ้งในบุญคุณของกงอี้ จะจดจำพระคุณไปจนแก่เฒ่าเรื่องนี้พูดกันต่อ ๆ จนไกลออกไปถึงร้อยลี้ จากนั้นมาเขตแดนสุสานก็ไม่ถูกบุกรุกอีกเลย การผ่อนปรนของกงอี้ครั้งนี้ถือเป็นบุญของบรรพชนเต็มเปี่ยมเป็นขันติที่สิบเอ็ด ต่อมาคนรุ่นหลังเขียนกลอนให้

เรื่องดีควรเรียนอย่างปราชญ์อริยะ ให้คนรุ่นหลังวิริยะปลุกนาบุญ
ชักนำคนรอบข้างพร้อมร่วมบุญ ย้อนระลึกบรรพบุรุษฉลองสมบูรณ์

สิบสองขันติ

ถูกหลอกให้ช่วยซื้อวัว

วันหนึ่ง กงอี้ถูกไหว้วานจากแม่หม้ายแซ่อื้อสองแม่ลูก ให้ช่วยซื้อวัวจากตรอกโคกระบือตัวหนึ่งราคาแปดพันห้าร้อยอีแปะ กงอี้จึงนำเงินไปวางมัดจำกับเจ้าของวัวแซ่กังเป็นเงินห้าพันอีแปะ เงินที่เหลือจะจ่ายให้ครั้งหน้าเมื่อมาเอาวัว คาดไม่ถึงเจ้าของวัวแซ่กังคิดจะโกงไม่ยอมมาพบหน้า ส่วนกงอี้ก็รอจนค่ำจึงกลับบ้าน แต่ก็ได้เอาเงินคืนให้แม่ลูกแซ่อื้อครบเต็มจำนวน เวลาผ่านไปหลายเดือน ก็ได้ข่าวคนแซ่กังล้มป่วยจนตาย และในเวลาคืนวันสาร์ทไหว้พระจันทร์ขณะที่กงอี้นั่งสมาธิอยู่ ทันใดก็เห็นคนแซ่กังมาหา แล้วบอกว่าจะมาชำระเงินค่าวัว กงอี้รู้สึกตกใจพูดว่า ได้ข่าวว่าท่านตายแล้วไม่ใช่หรือ หรือได้ข่าวผิดพลาดไป เขาไม่ยอมตอบคำถาม แต่ก็เดินไปทางคอกวัว กงอี้ไม่เข้าใจความหมาย จึงจุดตะเกียงแล้วเดินไปที่คอกวัว ก็ให้เห็นแม่วัวกำลังตกลูกวัวตัวหนึ่ง กงอี้ถึงกับสะดุ้งว่า เป็นหนี้กลายเป็นวัวมาใช้หนี้ กรรมมีจริงแท้เชียว ต่อมาลูกวัวตัวนี้ก็ขายได้เท่าราคาของหนี้พอดิบพอดี นี่ก็คือประจักษ์พยานที่กงอี้ถูกหลอกลวง ข่าวได้แพร่ออกไปสู่ชาวบ้าน ทำให้ชาวบ้าน พลอยไม่กล้าคดโกงเอาเงินทองที่ชอบธรรม ทุกคนต่างรักษาความเป็นธรรมของตนไว้ การคิดโกงหรือหลอกลวงไม่เกิดขึ้น สังคมก็อยู่ด้วยความสงบสุข นี่ก็ถือเป็นความอดทนของกงอี้เป็นขันติที่สิบสอง ต่อมาคนรุ่นหลังก็เขียนกลอนให้

แม่หม้ายลูกกำพร้าน่าสงสาร พบคนพาลหลอกเงินซื้อวัวคืนให้
น่าหัวเราะกลายเป็นวัวทุกข์แบกไถ่ เป็นเหตุให้สังคมต่างร่วมรักษ์ธรรม

สิบสามขันติ
สอนภรรยาให้รู้กตัญญู

กงอี้เห็นภรรยามีนิสัยหยิ่ง ไม่รู้จักปฏิบัติต่อบิดามารดา จึงเอ่ยวาจาเอาธรรมะสอนภรรยา ให้หมั่นจดจำก็จะได้รับการยกย่องเป็นกุลสตรี อันสามีภรรยามีบุพเพสันนิวาสมาก่อน ปัจจุบันจึงได้ร่วมเรียงเคียงหมอน บิดามารดายิ่งใหญ่ดุจฟ้าดิน การเลี้ยงดูต้องให้จริงใจศรัทธา บิดามารดาดุว่าก็ให้ยอมรับโดยดี จะต่อปากต่อคำไม่ได้ จะมีบาปกรรม และก็เป็นที่นินทาของชาวบ้าน ถ้าเธอกตัญญูสุดกำลัง ลูกหลานก็จะเอาอย่าง หากต้องการความร่ำรวยมีความสุขก็ให้รีบ ๆ กตัญญูเสียแต่เนิ่น ๆ เทพเจ้าก็พลอยยินดีด้วย ลูกหลานก็มีบุญวาสนายืนยาว

ภรรยาจึงว่า ท่านที่สอนข้าให้กตัญญู แล้วเทพเจ้าจะยินดีทำไม กงอี้ฟังแล้วก็พูดว่า ข้าจะบอกให้ เทพเจ้าสิ่งศักดิ์สิทธิ์เอาความกตัญญูเป็นหลักการ นอกนั้นก็บ่มเลี้ยงจิตจนสำเร็จเป็นเซียน เมื่อบารมีเต็มเปี่ยมก็ละร่างลาโลก ยมทูตก็จะรายงานต่อสวรรค์ ท่านเง็กเซียนฮ่องเต้ก็จะแต่งตั้งเป็นเทพเจ้า จึงได้รับการกราบไหว้จากประชาชน ขณะที่ยังมีชีวิตอยู่ไม่รู้จักกตัญญู พอตายก็จะตกนรกหมกไหม้ ถ้าหากตั้งใจกตัญญูถึงที่สุด แม้จะเป็นปุถุชนก็ขึ้นสวรรค์ได้ นับแต่โบราณมาบรรดาเทพ ปราชญ์อริยะเซียนพุทธล้วนถือเอาความกตัญญูเป็นอันดับหนึ่ง

ภรรยาจึงถามว่า ท่านเรียกข้าให้กตัญญู จะต้องเริ่มต้นทำอย่างไร ขอท่านช่วยชี้แนะด้วย กงอี้ว่า ฟังข้าว่าจะบอกให้

กลางคืน ให้ตรวจดูที่หลับนอน ทั้งหมอนผ้าห่ม เสื้อชุดนอนสะอาดหรือไม่ เช้าขึ้นก็ให้ถามไถ่ถึงสุขภาพ ตามด้วยยกน้ำให้ล้างหน้า

ยกชาให้ดื่ม ต่อจากนั้นก็จัดอาหาร เครื่องดื่มให้พร้อม หากบิดามารดามีอารมณ์ว่ากล่าวตักเตือนก็ให้คล้อยตาม ทุกอย่างก็จะเป็นไปตามธรรมไม่เอนเอียง

ภรรยาจึงตอบว่า จะกตัญญูให้ถึงที่สุด แล้วท่านที่จะกตัญญูต้องทำอย่างไรบ้าง กงอี้ว่า ข้าก็ตั้งใจรับเลี้ยงดูด้วยความยินดีด้วยสีหน้าที่ดี เช้าค่ำก็จะประหยัดไม่เผลอเรอ จะระมัดระวังไม่ให้หนาวหรือร้อนจะให้เย็นสบายอยู่เสมอ จะสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์เพื่อให้เทพเจ้าเมตตาสงสาร ให้เห็นคุณงามความดี จะบอกกล่าววิญญาณบรรพชนปกปักษ์รักษาให้บิดามารดา แข็งแรง พบเห็นแต่สิ่งเป็นมงคล ให้มีอายุมั่นขวัญยืน

พระองค์ว่าทำตามที่สอนด้วยความเคารพ ขอให้ท่านช่วยชี้แนะทุกขณะ นี่คือความกตัญญูของภรรยากงอี้เป็นความอดทนที่สิบสาม ต่อมาคนรุ่นหลังจึงแต่งกลอนให้

ธรรมแห่งสามีภรรยาดุจดั่งทอง ใจงามผ่องวิธีดีเป็นโอวาท
ไม่เหมือนคู่สามัญที่สันนิวาส สุดสวาทชอบทำหน้าอย่างหลังอย่าง

สิบสี่ขันติ
สืบทอดอุดมการณ์บิดา

มีอยู่วันหนึ่ง บิดากงอี้ก็สั่งให้กงอี้ไปเตรียมน้ำอาบ กงอี้ก็ไปเตรียมน้ำอาบตามคำสั่ง ทั้งยังสั่งกงอี้ให้เตรียมเสื้อผ้า กงอี้ส่งเสื้อผ้าเข้าไปให้ บิดาใส่เสร็จก็ออกมายังห้องโถงแล้วนั่งลง สั่งให้กงอี้คุกเข่าลงฟังโอวาท บิดากงอี้ก็พูดเป็นกลอนออกมาบทหนึ่ง เสร็จแล้วก็ร่ำลาสิ้นชีพ กงอี้

เศร้าโศกเสียใจอย่างมาก แล้วก็ตระเตรียมงานศพต่างๆ วุ่นวายมาก จนกระทั่งเสร็จงานฝังศพ ก็นอนเฝ้าหลุมศพอย่างยากลำบากเป็นเวลา 49 วัน จึงกลับมาที่บ้าน เมื่องานศพจบลงแล้ว พวกญาติเห็นงานพิธีเรียบร้อย และเต็มไปด้วยความตั้งใจ ทั้งยังปล่อยสัตว์ไปอีกหนึ่งพันชั่ง เสียค่าใช้จ่ายไปมาก จึงพูดจาติติง กงอี้ก็เชิญพวกญาติให้มารวมตัวกันที่ห้องโถง แล้วก็นำเอาบทกลอนที่บิดาให้ไว้อ่านด้วยเสียงดังกังวาน พร้อมกับอธิบายถึงความหมายของกลอน กลอนโอวาทมีดังนี้

คำโอวาทมอบไว้พึงรักษา เชิดหน้าชูตระกูลมีศักดิ์ศรี
บุญลันสั่งสมมงคลสืบพันปี ทำคุณดีกุศลส่งหมื่นรุ่นโรจน์
ขันติผ่อนปรนพูนทรัพย์ทวี ธรรมเต็มปรี่ก้าวขึ้นเมฆาลัย
วินัยสามหลักสัมพันธ์มั่นคงไว้ ข้ากลอมเกลาลมเย็นใสเงาเดือนเฉียง

กงอี้เอาบทกลอนอธิบายให้พวกญาติ ทำให้พวกญาติต่างเข้าใจ นี่ก็คือกงอี้ผู้สืบเจตนารมณ์ของบิดา ถูกกล่าวตำหนิก็ไม่ถือโกรธเป็นขันติที่สืบสื่ ต่อมาคนรุ่นหลังก็เขียนกลอนให้ว่า

พระคุณค้ำหนักหัวโศกหนักใจ โอวาทให้สืบทอดเจตนา
เก้าชั่วคนกตัญญูมีเมตตา ใจหรรษารับสืบดุจบัวขาวบาน

สิบห้าขันติ

กงอี้ซื้อนาให้วงศ์ตระกูล

กงอี้มีญาติคนหนึ่งเรียกชื่อว่าอาใช้ มีนิสัยดื้อแข็ง ปกติก็ไม่ค่อยยอมฟังกงอี้สอน ด้วยครอบครัวใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่าย จึงได้เอามรดกที่เป็นส่วนแบ่งเป็นที่นาออกมาขายให้คนแซ่หวัง โดยที่กงอี้ไม่รู้เรื่อง แต่คนทาง

ตระกูลหวังรู้จักกงอี้ดี รู้ว่ากงอี้เป็นคนซื่อสัตย์อดทนผ่อนปรน แต่ก็ไม่ได้แจ้งให้กงอี้ทราบแต่อย่างไร ต่อมาภายหลังเกิดข้อพิพากฟ้องร้องกันขึ้นเนื่องด้วยราคาของที่นาว่ากันไม่แน่นอน กงอี้ก็พลอยรู้เรื่องเข้า จึงเรียกอาใช้มาถามว่า นี่น้องใช้ตอนนี้เธออายุยังน้อยก็เลยไม่รู้ว่าบรรพชนก่อร่างสร้างตัวด้วยความยากลำบาก แต่ก็มิใช่ว่าข้าจะซื้อขึ้นมาไม่ได้ เพราะตอนนี้ก็ได้ขายให้กับคนนอกตระกูล ถามหน่อยว่าวันข้างหน้าจะไปพบหน้าบรรพชนในยมโลกได้อย่างไร ส่วนอาใช้เมื่อถูกกล่าวตักเตือนเช่นนี้ก็ให้เข้าใจ ก็บอกให้พี่ช่วยซื้อกลับมา กงอี้ก็ยับยั้งว่า ข้าคงไม่อดทนที่เขาซื้อไปอย่างถูกต้อง แล้วใจของเธอกระอักกระอ่วนทำใจไม่ได้ เลยทำให้คนต่อมาแย่งซื้อ แล้วตอนนี้ก็เกิดเป็นคดีความขึ้น เป็นคดีความแล้วมาแย่งชิงกันอย่างนี้ ข้าอดทนไม่ได้ คนทางแซ่หวังได้ข่าว ก็คิดจะยอมขายให้กับกงอี้แต่กงอี้ไม่ยอมรับ ญาติมิตรก็ช่วยกันพูดเพื่อให้คดีสิ้นสุดลง กงอี้ก็เลยตัดสินใจซื้อไว้ครึ่งหนึ่ง แล้วยกให้บรรพชนเป็นส่วนรวม ให้วงศ์ตระกูลได้ผลประโยชน์ อันนี้ก็เป็นความเมตตาผ่อนปรนของกงอี้เป็นขันติที่สิบห้าต่อมาคนรุ่นหลังเขียนกลอนให้

ญาติตระกูลสร้างกังวลทำวิบัติ　　เอาสมบัติตระกูลขายคนนอก
ระลึกคุณบรรพชนจึงต้องออก　　เข้าแทรกสอดซื้อคืนกึ่งเซ่นสุสาน

สิบหกขันติ

ตักเตือนเพื่อนบ้านให้กตัญญู

วันหนึ่ง กงอี้ว่างอ่านหนังสืออยู่กับบ้าน ก็ให้มีคนแก่แซ่อู๋เป็นเพื่อนบ้านมาหา เขามาระบายความในใจให้กงอี้ฟังว่า เขามีบุตรอยู่ 4 คน

ต่างก็แยกย้ายกันอยู่คนละที่ ทุกบ้านผลัดกันเลี้ยงดูพ่อแม่ นอกจากบุตรคนที่สามที่ไม่กตัญญู พอไปที่บ้านเขาทีไรก็พูดจาหยาบคาย จึงมาหาท่านเพื่อขอคำปรึกษาว่ามีวิธีไหนพอแก้ไขได้ กงอี้ว่า สมัยก่อนท่านเมิ่งจื่อว่าระหว่างบิดากับบุตรไม่หารือไปในทางที่ดี ถ้าหารือดีก็จะไม่ขาดกัน ไม่ทราบว่าบุตรท่านเคยร่ำเรียนโคลงกลอนมาหรือไม่ ผู้เฒ่าตอบว่าเคยเรียนหนังสือมา 10 ปี เพราะหลงใหลอยู่กับผลประโยชน์ กงอี้ถามว่าตามความเห็นของท่าน อยากแจ้งทางการแก้ไขหรือไม่ หรืออาศัยคนตักเตือนก็พอ ผู้เฒ่าว่า หวังให้ท่านช่วยสอนแนะ กงอี้ว่า เรื่องบุตรอกตัญญูตามหลักการควรหาทางแก้ไข แต่ด้วยคุณสัมพันธ์พ่อลูกของท่านมีมาก ผู้เฒ่าว่า ไม่มีใครตักเตือนลูกอกตัญญูให้รู้สึก แล้วจะรู้จักคุณสัมพันธ์พ่อลูกว่าหนักอย่างไร กงอี้จึงรับคำช่วยตักเตือนให้ท่านผู้เฒ่าทันที แล้วผู้เฒ่าก็กราบลาไป ไม่ทันคาดคิดอู๋ซันลูกอกตัญญูตามมาด่ากงอี้ กล่าวหาว่ากงอี้กับพ่อคิดแผนการณ์ทำร้ายเขา กงอี้พูดจาปลอบเตือนด้วยดี อู๋ซันจึงกลับบ้านไป กงอี้ใคร่ครวญอยู่ตั้งนาน ไม่รู้จะตักเตือนท่าไหนดี หวนคิดว่าอู๋ซันได้ร่ำเรียนหนังสือมา 10 ปี คิดว่าคงสามารถเข้าใจหลักธรรมได้ จึงเขียนหนังสือมาว่ากล่าวตักเตือน เป็นคำพูดธรรมดา ๆ ฉบับหนึ่ง แล้วเรียกคนให้นำไปให้อู๋ซัน ดูซิว่าจะตอบกลับมาหรือไม่ กล่าวฝ่ายอู๋ซันเมื่อได้รับหนังสือเห็นว่าเป็นของกงอี้เขียนมาก็โยนทิ้งลงพื้น ภรรยาของอู๋ซันจึงว่าท่านพี่ควรเปิดอ่านว่าเรื่องอะไร ว่าแล้วจึงหยิบขึ้นมาเปิดดูแล้วพยักหน้า ภรรยาจึงว่าท่านอ่านให้ข้าฟังซิ อู๋ซันถอนหายใจแล้วอ่านว่า

นี่คือลำนำเพลงท่านพินิจ ความในพิจิตรยิ่งเงินไฉไล
ฟูมฟักบุตรที่แท้หวังฝากไข้ เหนื่อยกายใจแสนเข็ญไม่ปริปาก
รุ่นหนึ่งสืบทอดต่อรุ่นเหมือนน้ำเต้า แบบอย่างเก่าก่อนให้คนหลังดู

เหมือนรูปน้ำเต้าสอนให้รู้　　วทัญญูไม่ผิดเพี้ยนรูปทรง
กตัญญูกำเนิดกตัญญูบุตร　　เนรคุณกรรมเกิดลูกทรยศ
อกตัญญูแย่กว่าสัตว์นรก　　ลูกแพะเคารพคุกเข่าดูดนมแม่
นกอีกามีค่าสุดน่ายกย่อง　　สนองคุณแม่บินกลับมาเลี้ยงดู

ภรรยาถามว่า　แพะทำไมคุกเข่ากินนม กาทำไมกลับมาเลี้ยง

สามีตอบว่า　แสดงความกตัญญูถึงที่สุด

ภรรยาว่า　หนังสือนี้เขียนว่าคนยังสู้สัตว์ไม่ได้ ถ้าดูตามหนังสือนี้ท่านและข้าล้วนทำไม่ถูก ท่านอ่านให้ละเอียดให้ข้าฟังซิ อู่ซันจึงอ่านต่อว่า

อดีตถึงปัจจุบันที่เจริญ　　ใครบ้างที่ไม่เริ่มจากกตัญญู
ศาสดาสามศาสน์เทพเซียนพุทธ　　มีหรือจะทนเอื้อผู้เนรคุณ
ท่านหวังเสียนนอนน้ำแข็งทุกข์ไม่เบา　　ท่านก๊วยฝังบุตรเจ็บปวดใจ

ภรรยาถามว่า　หวังเสียนนอนบนน้ำแข็งเพื่ออะไร

สามีตอบว่า　นอนบนน้ำแข็งเพื่อหาปลาไนมาเลี้ยงมารดาที่ป่วยอยู่

ภรรยาถามว่า　แม่เขาหายป่วยไหม

สามีตอบว่า　พอได้รับประทานปลาไนแล้วก็หายป่วย

ภรรยาถามว่า　ปลาไนรักษาไข้ได้หรือ เราก็รับประทานให้มากหน่อย

สามีว่า　เธอไม่รู้จักอะไร เขาปรนนิบัติด้วยกตัญญูถึงที่สุด จนซาบซึ้งถึงเทวดา จึงช่วยรักษาไข้ให้หาย แม่หายป่วยใช่ว่าปลาไนช่วยรักษาโรค

ภรรยาจึงว่า　ท่านกับข้าก็ต้องฝึกปรนนิบัติกตัญญูให้ถึงที่สุดซิ ฟ้าดินเทพเจ้าก็ต้องคุ้มครองเราให้ร่ำรวยแน่

อู่ซันก็อ่านต่อว่า

จะนับประสาอะไรกับการผลัดกันเลี้ยงดูบิดามารดา สี่คนยังเกี่ยงกัน พุทธเดินดินอยู่ที่บ้านยังไม่รู้สึก ได้เกิดมาเป็นคนเป็นหนี้ไม่ชดใช้จะกลายเป็นสัตว์ ได้รับไร่นาพ่อแม่จะไม่เกี่ยวอย่างไร ไม่รู้พระคุณเป็นหนี้จะมีหน้าตาอย่างไร แม้แต่ข้าเป็นคนนอกยังห่วงใยใจหวาดหวั่น หากกลับตัวกลับใจได้เร็วก็เป็นโชค เซียนเทพฟ้าเบื้องบนก็ยังพอให้อภัย ให้คิดถึงพระคุณบิดามารดาทุกวัน ยินดีเลี้ยงดูทั้งสามมื้อ หน้าร้อนหน้าหนาวดูแลให้เย็นและอบอุ่น ต้องมีใจสืบเจตนารมณ์พ่อแม่ให้สบายใจ หากยังคิดที่จะร่ำรวยมีบุญวาสนา ก็ต้องตั้งใจปฏิบัติกตัญญูให้ดี

อู๋ซันอ่านหนังสือจบลง ภรรยาเอ่ยว่า ดูจากหนังสือท่านจางแล้วก็ต้องรับคุณพ่อคุณแม่มาเลี้ยงดู คนแก่ปากก็มากด้วย หากไม่ทำตามท่านกับข้าคงต้องกลัวฟ้าผ่าลงโทษ ท่านพี่จะหาวิธีอะไร สามีว่า เป็นเพราะข้าเห็นแก่เงินทอง บาปหนักเท่าขุนเขา โชคดีที่วันนี้ได้ปิยะวาจาท่านกงอี้ปลุกให้ข้าตื่นจากฝัน หากตอนนี้รีบไปรับพ่อแม่มาดูแลเลี้ยงดูดุจพระเจ้าถือโอกาสที่พี่น้องยังไม่รู้เป็นการถ่ายโทษที่กระทำผิดเป็นประการแรกหวังว่าบ้านจะเจริญเป็นประการที่สอง เอาหนังสือนี้ปิดไว้บนฝาบ้านเพื่อให้ลูกน้อยท่องจำและเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีเป็นประการที่ 3 เสร็จแล้วก็ตระเตรียมไปเชิญพ่อแม่ที่บ้านของพี่รองมาอยู่เสียที่บ้านเพื่อเลี้ยงดูอย่างดี อู๋ซันเองก็เดินทางไปที่บ้านของจางกงอี้เพื่อเชิญท่านกงอี้ จางกงอี้แลเห็นสีหน้าอู๋ซันยิ้มระรื่นก็คิดว่าคำพูดที่กล่าวตักเตือนไปได้ผล อู๋ซันกล่าวว่า เมื่อวันก่อนผู้น้อยเข้าใจผิดต่อท่าน ไร้มารยาทต่อท่านมากหวังว่าท่านจะเปิดใจให้อภัยโทษ กงอี้ว่า การเกิดมาเป็นคนต้องรู้จักพระคุณบิดามารดา จึงจะได้ชื่อว่าเป็นสัตว์ประเสริฐ อู๋ซันว่าเพราะได้รับ

หนังสือกล่าวตักเตือนของท่าน อ่านจบจึงรู้ว่าพระคุณบิดามารดาใหญ่ดุจมหาสมุทร ถ้าไม่ตอบแทนก็หาใช่คนไม่ วันนี้จึงเสียใจต่อความผิดครั้งก่อนแล้วรีบแก้ไข ไปรับบิดามารดามาที่บ้าน จึงอยากขอเชิญท่านผู้มหากุศลไปที่บ้านผู้น้อย เป็นการเพิ่มสิริมงคลซึ่งเป็นความหวังของผู้น้อย กงอี้ว่าเกิดเป็นคนไม่มีผิดไม่ได้ แต่รู้ผิดก็รีบแก้ไขเสียจึงจะมีคุณสมบัติของความเป็นคน วันนี้ท่านอู๋ยอมที่จะฟังคำตักเตือนก็ถือว่าเป็นบุญของข้า จึงขอขอบคุณท่าน ข้ายังมีงานยุ่งรัดตัวไม่อาจไปที่บ้านของท่านได้ ไม่ได้อวยพรให้บิดามารดาของท่านเป็นการเสียมารยาทแล้ว อู๋ซันจึงร่ำลาท่านกงอี้กลับบ้าน นี่ก็คือความรู้สึกกตัญญูของกงอี้เป็นขันติที่สิบหก ต่อมาคนรุ่นหลังแต่งกลอนให้

อุทิศสาธารณธรรมแห่งฟ้า อัปยศไม่ถือสาใช้ขันติ
กล่อมเกลาคนดื้อโง่ใช้สติ ไม่ทิฐิเมตตากตัญญู

สิบเจ็ดขันติ

ซื้อนาที่ดินขาด ถูกล้ำเขต

กล่าวคือ วันหนึ่งมีคนแนะนำขายนาให้ส่วนหนึ่ง วันที่นัดโอนนาเนื่องจากเขตนาที่จะโอนติดกับที่นาของคนแซ่กู่ ซึ่งกำลังขัดแย้งกับผู้ขายแซ่อึ้ง คนแซ่อึ้งไม่ยอม กำลังจะบังคับให้คนแซ่กู่สาบาน พอดีกงอี้มาถึงก็ถามสองคนนั้นว่า เคยอ่านคำภีร์ก่ำเอ่งเพียนหรือไม่ กงอี้ชี้ฟ้าดินเป็นประจักษ์พยาน สิ่งศักดิ์สิทธิ์จะตรวจเรื่องราว ผู้ขายที่นาก็จะแย่งเอาส่วนที่ขาดมาให้แก่ข้า อีกฝ่ายก็จะแย่งเอาที่นาไว้ให้คนรุ่นหลัง เรื่องเช่นนี้ไม่ดี

แต่คนแซ่กู่ใจอันธพาลถือโอกาสโกงไปประมาณปลูกข้าวได้กว่าหนึ่งเจียะ กงอี้ก็ยอมผ่อนปรนไม่ไปทะเลาะเอาคืน จากนั้นมาคนแซ่กู่ก็ได้ใจ ต่อมาก็รุกล้ำที่นาของคนแซ่ลี้ที่อยู่ทางตะวันออก ซึ่งก็เป็นที่ดินที่กงอี้ยอมผ่อนปรนให้ไป ทั้งกู่และลี้ต่างทะเลาะกันจนต้องถึงโรงถึงศาล มีคดีความอยู่นานถึง 3 ปีก็ยังไม่จบ ทั้งสองฝ่ายต่างสูญทรัพย์สิน จึงนำที่นามาขายให้กงอี้ ด้วยกงอี้มีขันติจึงได้ที่ดินทั้ง 3 ครอบครัว กงอี้มักจะพูดกับคนรุ่นหลังว่า การซื้อนาให้ลูกหลานควรต้องได้มาด้วยอย่างโปร่งใส ต้องมีความการุณย์ต่อผู้อื่น จึงจักได้ครองสุขได้นาน ด้วยผ่อนปรนจึงได้ที่นามาหมดเป็นขันติที่ 17 ต่อมาภายหลังคนก็แต่งกลอนให้

ให้ที่นาไก่หว่านสืบคุณธรรม แย่งที่นาทำกินย่อมยากจน
ผู้ผ่อนปรนซื้อที่หมดของสามคน ให้ผู้คนสรรเสริญนานพันปี

สิบแปดขันติ
ลูกนายอมรับโอวาท

กงอี้มีลูกนาที่เช่าที่ทำนาแซ่หวังมาเชิญกงอี้ไปเก็บค่าเช่านา เมื่อกงอี้ไปถึงบ้านของลูกนา โดยไม่คาดคิดลูกนาแซ่หวังมีนิสัยดื้อรั้น พูดจาตะคอกตามอารมณ์ใส่กงอี้ กล่าวหากงอี้ใช้ถังตวงใหญ่แต่พูดถังตวงเล็ก กงอี้ก็พูดตอบไปเบา ๆ ว่า ถังตวงใหญ่ใจไม่ใหญ่ ว่าถังตวงเล็กใจไม่เล็ก ถังที่ใช้ตวงก็เป็นถังของบ้านเธอ ไม่ต้องใช้ถังของข้า ลูกนาเห็นกงอี้มีสีหน้าตามสบายไม่มีอารมณ์ของความโกรธให้เห็นเลย ก็ให้คิดว่าคนแบบนี้นับว่าเป็นผู้มีเมตตาและบุญบารมีเต็มเปี่ยม จึงคุกเข่าขออภัยพูดว่า ได้ยินว่าท่านเป็นผู้มีคุณธรรมมานานแล้ว นับว่าสมคำเล่าลือ ผู้น้อยมีโทษ หวังว่า

จะได้รับอภัย กงอี้ก็ยังตวงข้าวให้ไปอีกหนึ่งสือแก่ลูกนาแล้วพูดว่า บ้านเธอมีคนอยู่แปดคน ทำนาของข้า ข้ามีหรือต้องการแต่ยุ้งฉางของข้าเต็มแล้วกดดันให้ครอบครัวเธออดอยาก ขอเพียงแต่ให้เธอขยันทำนาไถหว่านจึงจะร่ำรวยได้เหมือนกับข้าที่เก็บค่าเช่าก็พอ ลูกนาได้ฟังก็ให้รู้สึกเป็นพระคุณยิ่งและก็ยอมรับโอวาทของกงอี้ ต่อมาภายหลังก็ร่ำรวยขึ้นได้ นี่ก็เพราะกงอี้ยอมสูญเสียเพื่อประโยชน์ผู้อื่น เป็นสิบแปดขันติ ต่อมาภายหลังคนจึงเขียนกลอนให้

ลูกนาต้องอาศัยเจ้าของที่ สงบดีแปดชีวิตปลอดภัย
ยุติธรรมมาตรตวงอยู่ที่ใจ รู้จักให้ช่วยคนโลกเจริญ

สิบเก้าขันติ

สงสารบรรพชนเขาที่ก่อสร้าง

กล่าวถึงกงอี้มีความสงสารเพื่อนบ้านทางด้านซ้ายมือช่วยซื้อบ้านไว้หลังหนึ่ง กงอี้เห็นสภาพของอาคารมีความแข็งแรงและวิจิตร เห็นแล้วทำให้น้ำตาไหลโดยไม่รู้สึกตัว จึงพูดกับเจ้าของบ้านว่า บรรพชนของท่านท่านที่ก่อสร้างบ้านหลังนี้ สิ้นเปลืองแรงกายแรงใจไปมาก ต้องใช้ความวิริยะอุตสาหะมาก ตอนนี้จะต้องมาขายให้ข้า ข้าเองก็เกรงว่าจะอยู่เสพสุขไม่ได้นาน เจ้าของบ้านต่างสรรเสริญว่า ขอเพียงท่านกงอี้ยอมซื้อก็อยู่เสพได้ยืนนาน ท่านเป็นผู้มีบุญวาสนาแท้จริงย่อมสามารถครองสมบัติชิ้นนี้ได้ พวกเราซิไม่ดีที่ไม่สามารถรักษามรดกของบรรพชนไว้ได้ กงอี้สงสารบรรพชนของเขาจึงยับยั้งชั่งใจ เวทนาสงสารพวกเขา ให้การเลี้ยงดูสั่งสอนอย่างเอาอกเอาใจ ต่อมาภายหลังพวกเขาก็ร่ำรวยขึ้น นี่ก็คือการกระทำ

ต่อผู้อื่นด้วยความจริงใจ เป็นขันติที่สิบเก้า ต่อมาคนรุ่นหลังแต่งกลอนให้

เวทนาต่อผู้อื่นอย่างจริงใจ ผู้ลับไปกับผู้อยู่น่าเห็นใจ
ยังประโยชน์ทั้งสองฝ่ายผลบุญไว้ ยุติธรรมเป็นหลักชัยหาเลี้ยงชีพ

ยี่สิบขันติ

ตักเตือนมิตรสหายให้ปรองดอง

มีอยู่วันหนึ่ง ขณะที่กงอี้ออกไปข้างนอก ระหว่างทางเห็นคนสองคนทะเลาะกันอยู่ กงอี้เข้าไปขวางหน้าแล้วห้ามปราม มีคนหนึ่งทำนักเลงชกกงอี้ล้มลง คนที่สองจึงเข้าขวาง กงอี้ค่อย ๆ ลุกขึ้นแล้วกล่าวว่า ข้าเคยได้ยินมาว่า ท่านหันสิ้นยอมคุกเข่ารับความอัปยศ บรรพชนของข้าจางเหลียงยอมอ่อนน้อม แต่ข้าก็ไม่กล้าที่จะเทียบกับท่านเหล่านั้น ความเห็นของผู้ใหญ่ และก็ไม่กล้าวิจารณ์เป็นศัตรูกับท่าน ขอถามท่านทั้งสองว่าชื่อเรียงเสียงอะไร ทำไมจึงมาทะเลาะกันที่นี่ คนหนึ่งจึงพูดว่า ข้าเรียก ชูไฉ อีกคนก็พูดว่าข้าชื่อว่า หล่อซิง เพราะซื้อยาสูบมาขายให้ชูไฉ แต่ถูกคนปล้นไปก็ควรเป็นส่วนขาดทุนของเขา มันไม่เกี่ยวข้องอะไรกับข้าหล่อซิงเลย เขาต้องการให้ข้ารวมขาดทุนด้วย กงอี้ถามว่าขาดทุนเท่าไร หล่อซิงตอบว่าหนึ่งพันสามร้อยอีแปะ กงอี้พูดว่า ชูไฉท่านจะเอาอย่างไร นายไฉว่าขาดทุนจะมาคิดที่ข้า ข้าเองก็ไม่มีเงินเลย กงอี้จึงพูดว่า ท่านสองคนไปที่บ้านของข้า จะมัวมาต่อยกันที่นี่ไม่ได้ ให้คิดถึงความเป็นมิตรสหายกันบ้าง ข้ายอมที่จะให้ท่านยืมเงินหนึ่งพันสามร้อยอีแปะแก่ชูไฉ พอได้ยินแค่นั้นคนทั้งสองก็ดีอกดีใจตามกงอี้มาที่บ้าน กงอี้ก็นำเงินมอบให้ยืมตามจำนวนแถมยังนำสุรามาเลี้ยงคนทั้งสองให้คืนดีกัน กงอี้พูดถึงปรัชญาเก่าเคยพูด

กันว่า คนตายเห็นแก่เงินนกตายเห็นแก่กิน ที่พูดเป็นความจริง ยังพูดต่ออีกว่าคนเป็นสัตว์ที่เยี่ยมที่สุด แล้วยอมตายเพราะเงินน่าเสียดายยิ่งนัก คนเราเกิดมามีชีวิตเป็นหลัก เงินทองเป็นสิ่งรอง คนเราจะเห็นเงินทองสำคัญกว่าชีวิตไม่ได้ หากเห็นเงินทองสำคัญกว่าชีวิตก็จะทำลายอนาคตเสีย เมื่อทั้งนายซูนายหล่อได้ฟังกงอี้ที่นำหลักประจักษ์โบราณมาพูดให้ฟังก็ให้รู้สึกเสียใจ ทำให้คิดได้ว่าวันนี้โชคดีที่ได้พบกงอี้ช่วยอธิบายให้แก่ผู้โง่เขลา ทั้งยังได้รับการต้อนรับอย่างดีทำให้รู้สึกเป็นบุญคุณมาก ก็ยังไม่รู้ว่าเมื่อไรจะได้ตอบแทน กงอี้พูดว่าทำไมต้องกล่าวเช่นนั้น คนเราอยู่ร่วมโลก เมื่อคราวลำบากก็ควรช่วยกันเกื้อกูล สิ่งที่ทำได้ไม่ได้หวังผลตอบแทนจึงไม่ต้องคิดมาก การเป็นคนก็ต้องรักษาความสุขส่วนตน ทำอาชีพค้าขายก็ต้องให้สังคมและประเทศชาติสงบสุข แล้วทั้งสองคนก็ลาจากไป นี่ก็คือกงอี้ช่วยประสานให้คนเชื่อมั่นในมิตรภาพ เป็นขันติที่ยี่สิบ ต่อมาคนรุ่นหลังแต่งกลอนให้

มหาวีรบุรุษเสี่ยงอันตราย มุ่งหมายให้ปรองดองมิตรภาพ
เปรียบเปรยด้วยบุคคลโบราณ กงอี้หาญห้ามปรามขวางวิวาท

ยี่สิบเอ็ดขันติ

พี่น้องแซ่เต็งทะเลาะกัน

เพื่อนบ้านทางทิศใต้มีพี่น้องแซ่เต็งห้าคนเกิดทะเลาะกันต้องการแบ่งมรดกแยกครอบครัว พร้อมใจกันมาหาท่านกงอี้เพื่อเป็นคนกลางช่วยเจรจาไกล่เกลี่ย พี่ชายคนโตพูดว่าบิดาจากไปนานแล้ว น้องๆ ของข้าก็ยังเด็กอยู่ ภาระครอบครัวจึงตกอยู่กับข้าทั้งหมด ตอนนี้จะมาแบ่งแยก

ครอบครัว ข้าก็จะคิดค่าแรง 200 เหรียญก่อน ที่เหลือค่อยเอามาแบ่งเท่าๆ กัน แต่น้องๆ ทั้งสี่คนไม่ยินยอม กงอี้จึงตักเตือนว่า เงินทั้งหมดต้องเอามาแบ่งเท่าๆ กัน ไม่ต้องทะเลาะกัน พี่น้องก็ไม่ใช่ใครอื่น ไม่คาดคิดว่าพี่น้องคนโตร้ายกาจ ยกมือขึ้นต่อยกงอี้ล้มลงที่พื้น ปากก็ด่าทอแล้วจากไป กงอี้ลุกขึ้นมาได้ก็พูดกับน้องทั้งสี่คนว่า นิสัยของพี่ชายพวกเธอนักเลงมาก พวกเธอทั้งสี่คนต้องอดทนสำหรับข้าไม่ถือสาหรอก พวกเธอยืดเวลาไปหน่อยอย่าใจร้อน มีคติกล่าวว่า กดดันเสือก็จะทำร้ายคน เรื่องร้อนปล่อยให้เย็นจะปลอดภัยกว่า นักปราชญ์สมัยก่อนกล่าวว่า ลิ้นอ่อนทนนานฟันแข็งหักเสียก่อน ข้าคิดอย่างนั้น อ่อนโยนที่สุดจะชนะ ที่มุทะลุรนหาภัย พี่น้องสี่คนถูกตักเตือนแล้วขอโทษกงอี้แล้วลาจากไป กงอี้เฝ้าครุ่นคิดก็ไม่มีแผนการณ์อะไรจะตักเตือนเขาได้ ก็ให้มีคนหนึ่งมาบอกว่า พี่ชายบ้านแซ่เต็งเป็นคนเคยเรียนหนังสือแล้วทำไมจึงแบ่งครัวไม่เสมอภาคเล่า เมื่อกงอี้ได้ฟังว่า พี่ชายแซ่เต็งเป็นผู้เคยเล่าเรียนมาก่อน ทันใดก็เกิดแผนการณ์ขึ้น จึงพูดว่า แผนการณ์ข้ามีแล้ว จึงเข้าไปยังห้องหนังสือแล้วเขียนกลอนขึ้นหน้าหนึ่ง แล้วส่งคนให้นำหนังสือไปให้ พี่ชายแซ่เต็งจึงเปิดออกอ่านว่า

พี่น้องอย่าทะเลาะกันบ่อยบ่อย แยกครัวถ้อยทีถ้อยเสมอ
พี่น้องฆ่าฟันไฉนเลิศเลอ พี่น้องดุจแก้วเกลอคนยกย่อง
เป็นพี่จัดการบ้านควรแบ่งปัน ทำไมกล้าหลงมุ่งมั่นคิดค่าแรง
ร่ำรวยชะตากำหนดไม่แอบแฝง ที่จนแล้งก็แจ้งจยู่เป็นไปเอง
สะสมทรัพย์คนรุ่นหลังรับ คนรุ่นหลังไม่มีบุญก็จนแล้ง
พ่อแม่ยังไม่คิดเป็นค่าแรง จะยากเข็ญจนแล้งก็เป็นไป
เธอเป็นอย่างนี้ก็ตามแต่เธอ ขอดูเธอจะชำระกรรมอย่างไร
พ่อที่วายแม่ที่อยู่คงไม่พอใจ มนุษย์ไซร้ทำผิดกรรมติดกาย

เอียงบนขืนล่างฟ้าไม่ยอม เอากำลังรังแกคนกวนจิตใจ
สวรรค์มีทางแต่คนไม่ไป นรกไม่มีประตูแส่ไปเอง
เพราะทรัพย์เสียสัตย์ลืมน้องยา ปราชญ์ภัทราหลักธรรมใด
ลองคิดเดรัจฉานมีธรรมไหม คนทำไมหาทุกข์ไม่สัมพันธ์
หากฟังคำข้าคิดกลับใจ ทรัพย์สินไหมหมื่นแสนไม่นำพา
ออกจากหลงเดินตามฝั่งคงคา พี่น้องหนาดีกันไว้เป็นบุญญา

พี่ชายเต็งอ่านจดหมายจบลงก็พูดว่า ท่านจางกงอี้นับว่าเป็นมหาบัณฑิตจึงเดินทางไปยังบ้านของท่านกงอี้เพื่อกล่าวขอขมาด้วยตนเอง กล่าวว่าอันยาขมเป็นยาดีต่อโรค ท่านมีปิยะวาจาแม้จะแสลงหู ข้ามีตาหามีแววไม่ ไม่รู้จักขุนเขา หวังว่าท่านกงอี้จะให้อภัย ท่านกงอี้จึงกล่าวโศลกว่า พ่อแม่กำเนิดลูกเหมือนกิ่งก้าน พูดน้อยวาจาอย่าแสลงใจ มาพบกันครั้งหนึ่งให้แกเฒ่า มีโอกาสสักแค่ไหนเป็นพี่น้องกัน ว่าแล้วนางเต็งก็เชื้อเชิญท่านกงอี้ไปเลี้ยงดูที่บ้านเพื่อเป็นการขอขมาบาปที่ได้ล่วงเกินไว้ โดยกล่าวว่าท่านกงอี้น้ำใจกว้างขวาง คุณธรรมดุจมหาสมุทร วันนี้มาเชิญท่านไปที่บ้านก็เพื่อฟังโอวาทท่านกง บัดนี้ข้ายินดีเอาทรัพย์สินมาแบ่งปันให้เสมอหน้ากัน เนื่องด้วยซาบซึ้งถึงคุณธรรมอันยิ่งใหญ่ของท่านแม้แก่เฒ่าก็จักไม่ลืมเลือน จากนี้ไปพวกเราที่บ้าน 5 คนก็จะแช่มชื่นยิ้มบานเอามรดกมาแบ่งปันเท่าๆ กัน ส่วนมารดาก็จะผลัดเปลี่ยนกันเลี้ยงดู ทั้งหมดนี้ก็ด้วยท่านกงอี้เห็นแก่พวกเราพี่น้องที่ไม่ปรองดองกัน นี่ก็คือขันติที่ยี่สิบเอ็ด ต่อมาคนรุ่นหลังจึงแต่งกลอนให้

ทนลบหลู่อัปยศไม่โกรธชัง หนึ่งพลังผูกพันจิตกาญจนา
หลักการนำคุณธรรมประจักษ์ดินฟ้า แม้ชื่อยังประดับฟ้าแซ่สวรรค์

ยี่สิบสองขันติ

ส่งเสริมงานมงคลสมรส

ท่านกงอี้มีเพื่อนอยู่คนหนึ่ง มีชื่อว่าชิงหวิน แซ่หยาง แต่ฐานะครอบครัวจึงไม่สามารถหาเมียได้ กงอี้จึงยื่นมือเข้าช่วยเหลือส่งเสริมจัดงานมงคลสมรสให้ใช้จ่ายเงินทองไปถึง 30 ตำลึง ต่อมาภายหลังเพื่อนของนายหยางชิงหวินหลงลืมบุญคุณ ไม่คำนึงถึงมิตรภาพ จึงพูดจาโอหังกับคนว่าการที่กงอี้ช่วยข้านั้นก็ด้วยชาติก่อนเขาเป็นหนี้ข้า เมื่อกงอี้ได้ยินเพื่อนพูดจาเช่นนี้ จึงเชิญเพื่อนนายหยางชิงหวินมาที่บ้าน ตามที่ท่านพูดจาว่าชาติก่อนข้าเป็นหนี้ท่าน ช่างไร้สาระอ้างอิงไม่ได้ ตามที่ข้าดูแลเพื่อนล้วนอ้างอิงได้ทั้งนั้น ข้าเองก็ไม่ว่างที่จะถกรายละเอียดกับเพื่อน กลัวว่าเมื่อคนได้ยินคำพูดของเพื่อน เขาจะตัดความช่วยเหลือเพื่อนได้ เพื่อนต้องตรึกตรองให้ดี ชิงหวินอับอายหน้าแดงที่ตนเองลืมบุญคุณคน ภายหลังเมื่อท่านกงอี้มีเรื่องงานต่างๆ เขาก็รีบเร่งทำงานทดแทนบุญคุณ นี่ก็คือความดีของกงอี้เป็นขันติที่ 22 ต่อมาภายหลังคนก็แต่งกลอนให้

แม้เพื่อนเปลี่ยนไม่ลืมมิตรภาพ ปิยะวาจาซึมซาบบังเกิดสัตย์
จัดสมรสให้เพื่อนเห็นประจักษ์ เตือนตระหนักทำกุศลภักดีธรรม

ยี่สิบสามขันติ

หยุดยั้งขายเมีย

ครั้งหนึ่งกงอี้เดินเที่ยวมาตามถนนทิศตะวันออก พบกับชายคนหนึ่งชื่อจือหลัน แซ่ไอ้ ด้วยครอบครัวยากจนจะฝังศพมารดาเลี้ยงไม่มีเงิน

จึงต้องนำเมียไปขายให้กับเฉินหยวนเป็นเงินหนึ่งชั่งสองตำลึง แล้วกำหนดให้นำคนมาส่งให้ภายในสามวัน กงอี้ฟังข่าวนี้แล้วนิ่งอึ้งไปนาน ใคร่ครวญแล้วถอนใจพูดว่า ไม่อยากให้สามีภรรยาต้องแตกแยกกันเลย ว่าแล้วกงอี้ก็เดินทางไปยังบ้านแซ่ไอ้เพื่อไต่ถามเรื่องราว นายจือหลันก็เล่าความจริงพร้อมหลั่งน้ำตาให้ฟังว่า กงอี้พูดว่า นอกจากค่าใช้จ่ายจัดงานศพของมารดาแล้ว การขายเมียเป็นการแสดงความกตัญญูเพื่อธำรงคุณธรรมสัมพันธ์ห้าจึงยอมเสียหาย หากจะหาทางให้คนทั้งสองได้อยู่ร่วมกันก็ถือเป็นการสร้างกุศล นายจือหลันกล่าวว่า ไม่มีทางออกอื่นเลย ภรรยาที่อยู่ในห้องได้ยินเรื่องราวก็ปล่อยเสียงโฮ แล้วออกมาคุกเข่าต่อกงอี้พร้อมกับกราบลงไปที่พื้น กงอี้รีบหยุดเอาไว้ แล้วพูดว่าเพราะครอบครัวยากจนจึงจะรู้ว่าลูกกตัญญู เงินจำนวนนี้ข้าจะออกให้ แต่ต้องให้เธอสองคนอยู่กันยาวนาน สามีพูดภรรยาก็ว่าตาม ตอนนี้นายจือหลันก็นั่งลงคุกเข่า แล้วให้คำสาบานว่าจะครองรักกันให้ยาวนาน หากขัดขืนขอให้ฟ้าผ่า กงอี้ยกคนทั้งสองให้ลุกขึ้น แล้วเรียกนายจือหลันไปเชิญนายเฉินหยวนมารับเงินที่บ้านจาง ไม่นานนักนายจือหลันก็เชิญนายเฉินหยวนมาพบกับกงอี้ นายเฉินหยวนถามว่าหญิงคนนี้ท่านต้องการหรือ กงอี้บอกว่าไม่ใช่ พร้อมพูดว่าบ้านแซ่ไอ้ต้องขายเมียเพื่อความกตัญญู ข้าทนเห็นสามีภรรยาต้องแยกกันอยู่ไม่ได้ จึงรบกวนให้ท่านมารับเงินคืนไปเสีย นายเฉินหยวนพูดว่าเป็นไปไม่ได้ เรียกนายไอ้ไปหาผู้หญิงเอาใหม่ ข้าไม่ไปหาใหม่ หากจะให้ข้าเอาเงินคืนนอกเสียจากให้ข้า 2 เท่าจึงจะยอม พูดจาอันธพาล กงอี้พูดว่าเอาเงินคืนอีกเท่าได้อย่างไร นายเฉินจึงพูดว่า มันไม่เกี่ยวกับท่านอย่ามายุ่งจะแส่เอามีดหรือ ขณะนั้นกงอี้จึงเรียกซิงหวินมาปรึกษา ซิงหวินแนะให้จ่ายเขาไปอีกเท่าตัว แล้วซิงหวินจึงพูดกับนายเฉินหยวนว่า ก็ตามที่ใจท่านต้อง

การชดเชยให้อีกเท่าหนึ่ง นายเฉินไม่มีคำพูดรับเงินแล้วก็ด่ากงอี้แล้วจากไป

ต่อมาภายหลังก็จะไปซื้อเมียของนายเฉียนเป็นเงินสองชั่งสามตำลึง นางหวงซื่อภรรยานายเฉียนรู้ข่าวนี้ก็ชิงวิ่งหนีไปที่บ้านเดิมของนางแล้วแจ้งเรื่องนี้กับน้องชาย หวงอาชิง น้องชายบอกว่าคนนี้โหดไม่มีใครปานเมื่อฟังคำพี่สาวแล้วก็เอามีดแล้วรีบไปหานายเฉินหยวนที่บ้านเพื่อถามความ นายเฉินหยวนไม่พูดจึงถูกนายหวงอาชิงจ้วงแทงจนไส้ทะลักเต็มพื้นแล้วตาย เรื่องราวไปยุติกันที่ศาล นายไอ้จือหลันและภรรยารู้สึกเป็นหนี้บุญคุณกงอี้ ไม่ลืมเลือนจนแก่เฒ่า แล้วอดออมเลี้ยงชีพต่อมาก็ร่ำรวยและมีบุตรได้รับราชการ ล้วนด้วยบุญบารมีของกงอี้โดยแท้นี่คือขันติที่ 23 ต่อมาภายหลังคนแต่งกลอนให้

ช่วยเขาอยู่ร่วมกันบุญดั่งขุนเขา ทำบาปถูกบาปสนองเอาไม่ผิดคน
บาปบุญทางสองแพร่งแบ่งล่างบน ทำให้คนมีตาเห็นรู้กลไก

ยี่สิบสี่ขันติ

ไกล่เกลี่ยการค้า

วันหนึ่งท่านกงอี้อยู่ที่ตลาด พบเห็นคนสองคนกำลังทะเลาะกัน กงอี้จึงเข้าไปถามความ คนหนึ่งแซ่เกาอีกคนหนึ่งแซ่เซียว ได้ความว่าสองคนทำการค้าร่วมกันมาเจ็ดปี บัญชีไม่สะอาด กงอี้ถามหาบัญชี ทั้งสองคนต่างก็นำเอาบัญชีออกมา กงอี้ตรวจดูอย่างละเอียดบัญชีทั้งสองไม่เหมือนกัน คนแซ่เซียวไม่ยอมความกล่าวหากงอี้ลำเอียง พูดจาจาบจ้วงแล้วจากไป กงอี้กลับถึงบ้านตรึกตรองดูคิดอยากให้สองคนคืนดีกัน จึงเขียนขันติโศลกหนึ่งหน้า แล้วใช้ให้คนนำไปให้คนแซ่เซียว คนแซ่เซียวกำลังดื่มชา

อยู่กับเพื่อนเจ็ดคน จึงนำหนังสือออกอ่านว่า

สอบสำนวนไม่มีเรื่องอื่นใด ขอเพียงได้ตักเตือนทั้งเซียวเกา
ข้าพบเห็นไม่เจียมตัวหวังเตือนเจ้า นำบัญชีชำระเอาหวังกระจ่าง
ทุกสิ่งทำให้แจ้งหยุดเคลือบแคลง พี่เซียวฉุนเฉียวแรงแล้วจากไป
เหนื่อยข้าสอบสำนวนด้วยห่วงใย เพื่อนดีไซร้รักษ์สัตย์ดีตลอด
ค้าขายไม่ม้วยมอดต้องยุติธรรม กำไรหักทุน เป็นหลักธรรม
สองคนนำเป็นผู้ใหญ่ทันสมัย เจ็ดปีค้าขายครอบครัวอุดม
หาเงินสะสมต้องยุติธรรม อย่าหาเงินด้วยกลโกงต่อบาปกรรม
วิบากกรรมสั่งสมไว้ตกทอด สะสมเงินทองไม่แคล้วให้ลูกหลาน
ลูกหลานรับมรดกช่วยล้างผลาญ ถือความสัตย์มีเมตตาเป็นหลักการ
กล้าหาญผู้โปร่งใสแผนการณ์ยาว อย่าหวังลาภหากังวลเผาวิญญาณ
โทษไพศาลไม่ราบรื่นชอบเมามัว โบราณว่าให้ร้ายเขาร้ายถึงตัว
เจ้าเหนือหัวเพียรธรรมเสมอภาค ฟังข้าตักเตือนค่าควรคืนดีกัน
สมานฉันท์มิตรภาพสืบสร้างสรรค์ อย่ากล่าวจาบจ้วงธรรมซื่อสัตย์
ฟังแล้วน้อมปฏิบัติค่าสูงยิ่ง

พออ่านจบทุกคนก็พูดเป็นเสียงเดียวกันว่า ท่านจางกงอี้เป็นผู้มีคุณธรรมยิ่งนัก แล้วทุกคนก็ช่วยกันออกเงินนำบทความนี้ลงตีพิมพ์เป็นเอกสารส่งให้กับคนที่ทำการค้าขายเพื่อใช้เป็นแบบอย่าง นายเกาและเซียวพากันไปเชิญท่านกงอี้มารับประทานอาหารและสุราเพื่อขอขมา และยอมที่ปฏิบัติตามตลอดไป นี่คือความเมตตาของท่านกงอี้เป็นขันติที่ยี่สิบสี่ ต่อมาภายหลังคนก็แต่งกลอนให้

สั่งสมบุญบารมีหลากชนิด ความคิดสร้างธรรมะไม่ธรรมดา
เมตตาคุณดุจฝนทิพย์หลั่งมา ประโยชน์หนาตอบแทนสวรรค์

ยี่สิบห้าขันติ

ถูกข่มเหงวางเฉย

กล่าวถึงกงอี้เมื่อครั้งยังไม่มีบุตร มีคนร่วมตระกูลชื่อ จางซวี่ มีผืนนาติดต่อกันกับกงอี้ บุตรชายคนที่สามของจางซวี่อันธพาลข่มเหงกงอี้มากนัก ป่าวร้องว่ากงอี้เป็นผีไร้ทายาท กงอี้ล่วงรู้ก็ทำเป็นไม่ได้ยิน แถมยังเข้ามาตัดต้นไม้ในที่ดินกงอี้อีกสามกอ กงอี้มาพบเข้าคิดจะเข้าขัดขวางก็ให้คิดว่าเป็นคนตระกูลเดียวกันไม่ควรกระทบกระเทือนสายสัมพันธ์ ทั้งยังเรียกคนให้มาช่วยหาม เลยทำให้จางซวี่ได้ใจคิดว่ากงอี้เกรงกลัวเขา ต่อมาภายหลังก็หักหาญแย่งนาของกงอี้ไปส่วนหนึ่งโดยขุดเอาหินหลักทิ้ง กงอี้ก็วางเฉยไม่สนใจ กงอี้ได้เขียนหนังสือฉบับหนึ่งแล้วให้คนส่งไปให้จางซวี่ จางซวี่เปิดออกอ่านว่า

รังแกคนเป็นบาปเกรงฟ้าลงโทษ　　คนใจโหดอันธพาลขวางเจริญ
ไร้สัตย์ได้เงินบ้านกระเจิง　　มีเมตตาร่าเริงสุขนิรันดร์
ยุติธรรมต่อโลกรุ่งธำรง　　ซื่อตรงประดับใจอายุวัฒน์
อันความร่ำรวยฟ้ากำหนดชัด　　บุญหนักกรรมลิขิตหอมขจร

จางซวี่อ่านจบก็ขยำหนังสือทิ้งลงพื้น แล้วก็แจ้งบอกกับบุตรของเขาว่า กงอี้เขียนหนังสือมาลบหลู่ข้า กล่าวหาว่าข้าไม่ดี ถ้างั้นก็ฆ่ามันเสียเลย แล้วแย่งทรัพย์มันมาเสีย มีหรือจะทำไม่ได้ พวกลูกๆ ก็พูดว่าต้องคิดหากลอุบายเสียก่อนคงไม่ช้าไป ตอนนี้ทำเป็นไม่รู้ไว้ก่อนเพื่อให้เขาไม่สงสัย ไม่คาดคิดมาก่อนว่าฟ้าจะลงโทษส่งวิบากกรรมมาให้ ครอบครัวของจางซวี่เป็นโรคไข้จับสั่นกันทั้งบ้าน ในชั่วเวลาไม่ถึงหนึ่งเดือน พ่อลูกตายทั้งบ้าน ต่อมาภายหลังกงอี้ก็อธิบายเรื่องนี้กับคนในตระกูลให้เข้าใจ

พร้อมทั้งยกที่นาที่ถูกคดโกงไปให้แก่ศาลเจ้าของตระกูลเพื่อเก็บค่าเช่านาไว้ใช้จ่ายกองกลาง นี่ก็ถูกข่มเหงแล้ววางเฉยของกงอี้ เป็นขันติที่ยี่สิบห้า ต่อมาภายหลังคนแต่งกลอนให้

ข่มเหงรังแกคนบาปท่วมฟ้า เทวดาลงโทษทันตาเห็น
ทิ้งเหลือแต่ฉาวโฉ่คนแค้นเค้น กงอี้เน้นสร้างกุศลปลูกนาบุญ

ยี่สิบหกขันติ

ยึดมั่นคุณธรรม

มีวันหนึ่ง ท่านกงอี้ไปเก็บค่าเช่านาที่บ้านแซ่ฉิน ลูกนาสองสามีภรรยามีการวางแผนการณ์ไว้ล่วงหน้า หากต้องจ่ายค่าเช่านาแปดเจี๊ยะ ปีหน้าก็จะไม่มีข้าวพอกินตั้งสองเดือน หากไม่ยอมจ่ายค่าเช่านาตามนี้ก็คิดว่าการเจรจาจะไม่สมหวัง จึงพูดกับภรรยาว่า ตอนที่เจ้าของนามาข้าจะหลบไปก่อน ขอให้ภรรยาเตรียมอาหารและสุราคอยต้อนรับ ระหว่างการดื่มสุราก็ขอให้ทอดอารมณ์แล้วอยู่ร่วมกับเจ้าของนาก็คงเจรจากันได้ ภรรยากล่าวว่า การจ่ายค่าเช่านานั้นเรื่องเล็ก แต่ว่าชื่อเสียงนั้นเรื่องใหญ่ ฉันไม่กล้าที่ทำตามคำสามีได้ แม้ตายก็ไม่ยินยอม สามีจึงกล่าวว่าเจ้านายเป็นผู้มีบุญหนักศักดิ์ใหญ่ หากเขายอมนอนกับเธอ ข้าก็ยินยอม หากเกิดมีบุตรขึ้นก็มีบุญวาสนา วันก่อนข้าก็ได้เห็นบนศีรษะของเจ้านายขณะนอนหลับอยู่มีแสงรัศมีใหญ่ขนาดถังตวงข้าว ภายหน้าต้องมีปรากฏการณ์ใหญ่ หากได้อยู่กับท่าน อาจได้เป็นเจ้าของนา ภรรยาจึงกล่าวว่าบ้านขัดสนหมดทาง จารีตความซื่อสัตย์รักษาได้ไม่ครบถ้วน ไม่รู้ว่าเจ้าของนาจะมาหรือไม่ จึงตระเตรียมให้พร้อมไว้ วันรุ่งขึ้น ท่านกงอี้ก็มา นายฉิน

ลูกนาได้ข่าวก็รีบหลบไปซ่อนตัว เมื่อกงอี้มาถึงบ้านลูกนา ถามหานายฉิน ไม่อยู่บ้านก็จะกลับไปก่อน แต่ภรรยารั้งให้อยู่ แล้วนำอาหารสุรามาต้อนรับอย่างเอาอกเอาใจ ภรรยาก็ส่งสายตาทอดสะพาน แต่กงอี้ก็ทำเฉยไม่สนใจ ภรรยาก็ดึงแขนเสื้อกงอี้แล้วหัวเราะยั่วยวน กงอี้สะบัดแขนแสดงอาการโกรธแล้วกล่าวว่า เกิดเป็นผู้หญิงต้องรักนวลสงวนตัวอยู่ในคุณธรรมอยู่ในกฎสามตามสี่ธรรม หากไม่รู้จักสิ่งนี้ก็จะเป็นหญิงชั้นต่ำตายแล้วตกนรก ภรรยานายฉินจึงปล่อยมือแล้วคุกเข่ารายงานว่า ขอให้เจ้านายโปรดอภัยให้ผู้น้อยด้วย สาเหตุด้วยสามียากจนมาเช่าที่ทำนา ขอบารมีเจ้านายคุ้มครอง เนื่องจากทำนาครั้งนี้เก็บเกี่ยวได้ผลน้อย มีข้าวพอที่จะจ่ายค่าเช่านาได้เพียงหกเจี๊ยะเท่านั้น อีกทั้งราคาข้าวขณะนี้ก็ตกต่ำจึงไม่พอ ถ้าจ่ายค่าเช่านาแปดเจี๊ยะแล้วก็จะไม่มีข้าวไว้รับประทานอีกสองเดือน จึงได้ขอให้ฉันทำตัวตกต่ำเช่นนี้เพื่อสนองพระคุณท่าน เพื่อขอให้ท่านอนุญาตให้เช่านาต่อไป เรื่องก็มีเพียงเท่านี้ ไม่มีเจตนาอื่น กงอี้กล่าวว่าชั่วช้ามาก ให้เช่านานั้นเรื่องเล็ก ชื่อเสียงเรื่องใหญ่ ทำเหลวไหลได้อย่างไรเช่นนี้ ไปบอกสามีเธอว่า ให้เขาเอาข้าวมาส่งหกเจี๊ยที่เหลือก็ให้ยืดไปไม่เป็นไร ภรรยานายเฉินคุกเข่าลงไหว้ แล้วจึงเล่าเรื่องที่สามีเคยเห็นว่ามีแสงที่ศีรษะเจ้านายให้กงอี้ฟัง ท่านกงอี้จึงสอนว่า เป็นคนทำตัวสกปรกตกต่ำชั่วช้า หากตั้งมั่นฟันฝ่าอุปสรรคเจ้าจะซาบซึ้ง บุญญาวาสนาฟ้ากำหนดอย่าเห็นว่ายากจนแล้วทำตัวชั่วช้า พอพูดจบแล้วก็จากไป นี่เพราะท่านกงอี้มีคุณธรรมเป็นขันติที่ยี่สิบหก ต่อมาภายหลังคนแต่งกลอนให้

พบอุปสรรคแน่วแน่ถือยุติธรรม รูปงามขำไม่เสพย่ำเลิศอริยะ
ด้วยเข้าถึงแยบยลแห่งธัมสัจจะ สอนจาดะเยื้องบาทวังทักษิณ

ยี่สิบเจ็ดขันติ
เทพเข้าฝัน ชี้แนะบุญบาป

ในละแวกบ้านท่านกงอี้ ตระกูลเฉิน นับถือเสมือนญาติ คนในบ้านล้มตายกันหมดเหลือบุตรชายคนเดียว มีชื่อว่า จิ้นอัน ยังเป็นเด็กอยู่ไม่มีคนเลี้ยงดู กงอี้นับถือเป็นญาติจึงพามาอยู่บ้านแล้วให้เรียนหนังสือ แล้วนำเงินที่เหลือของตระกูลเฉินปล่อยบัญชีโดยไม่ได้คาดคิดมีคนในตระกูลเฉินคนหนึ่ง มีชื่อว่า เฉินเค่อไท้ ไม่พอใจ ได้พาชาวบ้านมาขอดูบัญชี ท่านกงอี้ก็เอาบัญชีมาให้ดู ตรวจดูแล้วไม่มีที่ผิดพลาดแม้แต่น้อย ชาวบ้านจึงรุมกันต่อว่าเฉินเค่อไท้ว่า บัญชีก็ถูกต้องทุกอย่าง มีอคติคิดมิชอบ ชาวบ้านก็ยังขอให้กงอี้ดูแลบัญชีต่อไป เฉินเค่อไท้อับอายกลับบ้านระหว่างทางได้เจอกับอาจารย์เข้าทรง มีชื่อว่า หวงสู้อิ เขาถาม เค่อไท้ว่ามีเรื่องอะไรหรือ เค่อไท้ก็ยังกล่าวหากงอี้ว่าโกงบัญชีแน่นอน แต่ทำอะไรเขาไม่ได้ หวงสู้อิกล่าวว่า ในเดือนนี้มีช่วงเวลาที่จะแก้แค้นได้ เค่อไท้ดีใจมากจึงเขียนคำร้องเสกสรรปั้นแต่งร่วมวางแผนกับสู้อิ กล่าวหาว่าเขาโกงบัญชีไปพันเหวิน ท่านกงอี้ไม่รู้เรื่องอะไรเลย คืนนั้นเทวดาก็มาเข้าฝันแจ้งข่าวถามว่ากงอี้ท่านไม่รู้หรือว่าถูกกล่าวร้าย กงอี้ตอบว่า ไม่ทราบ เทวดาจึงพูดว่า ข้าคือเทวดาผู้บันทึกบุญกุศล เพราะเฉินเค่อไท้ได้เขียนคำร้องขึ้นไปเบื้องบน กล่าวว่า ท่านเป็นผู้ดูแลทรัพย์ของเฉินจิ้นอัน ได้เบียดบังเอาทรัพย์ไป ข้าได้ตรวจสอบกับเทวดาภูมิเจ้าที่แล้ว ท่านว่าท่านเป็นคนยุติธรรมไม่เอนเอียง สั่งสมคุณบารมี โอบอ้อมอารีมีเมตตาธรรม ขอให้ท่านรีบเขียนแจกแจงบัญชีตั้งแต่เริ่มต้นจนจบให้ชัดเจน แล้วรายงานต่อเบื้องบนเสร็จแล้วให้เผาไป ข้าก็จะนำไปรายงานต่อเบื้องบนให้ประทานพร

ให้ท่านร่ำรวยมีสุข แล้วลงโทษเฉินเค่อไท้ที่จิตใจหยาบช้า ลงโทษเขาทั้งครอบครัว เพื่อให้ประจักษ์ชัดในบาปบุญคุณโทษ จำไว้นะอย่าลืม เมื่อกงอี้ตื่นขึ้นมาก็รีบ ๆ เขียนรายงานแล้วเผาถวายสู่เบื้องบน เวลาผ่านไปไม่ถึงหนึ่งเดือน คนในครอบครัวเฉินเค่อไท้ไม่ว่าเด็กผู้ใหญ่ต่างก็ล้มป่วย ก็คิดที่จะไปหาอาจารย์หวงสู้อิหาทางแก้ไข หาหมอมาช่วยรักษา คิดไม่ถึงว่าอาจารย์หวงสู้อิก็เจ็บป่วยด้วย ภายในสิบวันตายไปแปดคน รักษาก็ไม่หายโรคก็ไม่ติดต่อไปที่อื่น จะเห็นได้ว่าบุญบาปเห็นชัดแจ้งนั่นก็คือ คนดีฟ้าคุ้มเทวดาป้อง เปลี่ยนร้ายไปเป็นดี นี่ก็คือขันติที่ยี่สิบเจ็ดของท่านกงอี้ ต่อมาภายหลังคนแต่งกลอนให้

ทำงานคล้อยตามฟ้าสูงส่ง ไฉนคดโกงล่วงเกินทางลับ
ทางโลกทางผีหลักการเดียวกัน ซื่อตรงมั่นตอบแทนมั่งมีสุข

ยี่สิบแปดขันติ

สั่งสอนชักนำคนเกกมะเรก

กล่าวถึงเฉินจิ้นอันซึ่งฝากเลี้ยงและเรียนหนังสือที่บ้านกงอี้ มีอยู่วันหนึ่งเกิดทะเลาะวิวาทกับคนงานของกงอี้ ท่านกงอี้จึงเรียกคนทั้งสองลงมานั่งสงบสติอารมณ์อยู่ข้าง ๆ กงอี้ แล้วจึงเริ่มสั่งสอนจิ้นอันว่า

เรียนหนังสือรู้หลักการเก็บซ่อนใจ เข้าถึงธรรมอารมณ์ไม่อวดดี
รู้ระงับละมุนละมัยประเสริฐศรี เอ่ยวจีระมัดระวังคำภาษา
สรรพสิ่งรับได้ไม่กังวล มีขันติผ่อนปรนไม่ถือสา
จิตสงบอารมณ์เรียบใช่เสียหน้า ชาวหยูถือธรรมามีวินัย
แล้วหันมาสอนคนงานว่า ชาติก่อนขาดบำเพ็ญชะตาไม่ดี

ชาตินี้หวังหาคนช่วยกอบกู้ ไม่ได้ร่ำเรียนไม่มีความรู้
พูดจาไม่รื่นหูจงอย่าทำ ยังไม่ฝึกจริตของครอบครัว
หลงเมามัวตกต่ำอันธพาลไพล่ เห็นแก่โลภคนเพื่อนเอาแต่ได้
นับอะไรอวดดีพูดเสียดสี

หลังจากกงอี้สั่งสอนทั้งสองคนจบลง ทั้งสองผงกศีรษะขอบคุณแล้วถอยออกไป นี่คือกงอี้สั่งสอนชักนำคนเกกมะเรก เป็นขันติที่ยี่สิบแปด ต่อมาภายหลังคนเขียนกลอนให้

เก่งหนึ่งโง่หนึ่งทะเลาะวิวาท เพราะขาดศิวิไลชักนำสอนดี
ทำลายเก่งโง่ต่างผ่อนปรนปรีย์ สร้างศักดิ์ศรีถือโอกาสเกิดเป็นชาย

ยี่สิบเก้าขันติ

ปล่อยสัตว์ซาบซึ้งสวรรค์

อันเนื่องจากวันวิสาขะบูชาอันเป็นวันประสูติของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ท่านกงอี้จึงเตรียมปล่อยสัตว์ ซื้อพวกปลาและสัตว์อื่นๆ บ้าง ระหว่างทางไปปล่อยสัตว์ก็มีพวกอันธพาลเจ็ดแปดคนรอคอยอยู่ข้างตะลิ่งแม่น้ำ พวกเขาจะรอให้ปล่อยปลาแล้วคอยจับ กงอี้ก็ขอร้องเหล่าอันธพาลขอเชิญพวกเขาไปที่บ้านเพื่อเลี้ยงสุราอาหาร จงอย่าได้จับสัตว์ที่ปล่อยเลย มีคนหนึ่งในกลุ่มก็ร้องตะโกนขึ้นว่า ท่านก็ปล่อยของท่านไป เราก็จับของเราไป เกี่ยวข้องอะไรกับท่านเล่า ท่านบอกว่าจะเลี้ยงสุราอาหารก็เพื่อหลอกพวกเรา พอพูดจบต่างคนก็ต่างกระโจนลงจับ กงอี้ไม่รู้จะทำไฉน ได้แต่ยกมือไหว้ฟ้าแล้วก็กลับบ้าน ทันใดนั้น ท้องฟ้ามืดครึ้มไปหมด เสียงฟ้าร้องดังลั่น ฝนตกลงมาห่าใหญ่ ทั้งแปดคนกระโดดขึ้นฝั่ง

หาที่หลบฝน หลบเข้าไปในถ้ำ โดยไม่รู้ตัวว่าเกิดน้ำท่วมฉับพลัน ทำให้มีคนตายไปหกคนศพยังไม่ทันเก็บ ชาวบ้านต่างก็โจทย์ขานกันว่า พวกจับสัตว์ที่นำมาปล่อยจึงถูกกรรมตามสนอง เหลือ 2 ชีวิตไว้เพื่อเป็นประจักษ์หลักฐานจะได้ถ่ายทอดสืบไป ต่อจากนั้นถ้ามีคนซื้อสัตว์มาปล่อยก็ไม่มีใครกล้าไปจับ นี่ก็คือการปล่อยสัตว์ของกงอี้ซาบซึ้งถึงสวรรค์ เป็นขันติที่ยี่สิบเก้า ต่อมาภายหลังคนจึงเขียนกลอนว่า

ปล่อยสัตว์กุศลซาบซึ้งสวรรค์ ฉับพลันสายฟ้าส่งถึงกัน
อุทกภัยตายหกรอดสองฉกรรจ์ ลือลั่นข่าวแพร่หมู่บ้านเรือนเคียง

สามสิบขันติ

ริเริ่มสร้างสะพาน ไม่สนใจผู้ใส่ร้าย

กล่าวคือกงอี้ได้ริเริ่มสร้างสะพาน บริจาคเงินจำนวนร้อยหยวน ชาวบ้านก็ได้ร่วมบริจาคอีกกว่าเก้าร้อยหยวน เมื่อเลือกวันได้ฤกษ์ลงมือก่อสร้างแล้ว มีการทำบัญชีกันอย่างรัดกุมไม่ตกหล่นแม้แต่อีแปะเดียว ในกรรมการด้วยกัน มีอยู่คนหนึ่งที่พยายามจะโกงเงินกองกลาง แต่ก็หาโอกาสไม่ได้ ก็เลยปล่อยข่าวหาว่ากงอี้สร้างสะพานหวังหลอกเอาเงินชาวบ้าน กงอี้ได้ยินก็วางเฉย คงทำงานสร้างสะพานต่อไปด้วยความศรัทธา จนกระทั่งสร้างสะพานใหญ่สำเร็จลง วันที่เก็บงาน กงอี้ก็เรียกประชุมชาวบ้านแล้วช่วยกันสะสางบัญชี นอกเหนือจากเงินบริจาคแล้วยังใช้จ่ายเกินไปอีกกว่าร้อยหยวน กงอี้จึงพูดกับชาวบ้านว่า เงินที่จ่ายเกินจะว่าอย่างไร ทุกคนต่างเงียบ กงอี้จึงกล่าวว่า เงินที่จ่ายเกินก็ถือเสียว่าข้าบริจาคเพิ่มไปก็แล้วกัน ทุกคนก็ต่างสรรเสริญกงอี้ว่าเป็นผู้สร้างบุญสร้างกุศลจริงจังเป็น

ผู้มหาบุญ โบราณกล่าวว่า ผู้บำเพ็ญกุศลถูกใส่ร้ายจะเจริญ มีธรรมสูงมารก็จะมา เบื้องบนเท่านั้นที่จะลงโทษหรือให้รางวัล เวลาผ่านไปไม่ถึงเดือนคนที่ใส่ร้ายกงอี้ก็ป่วยเป็นบ้าไป แสดงว่ากงอี้สร้างบุญสร้างกุศลด้วยความศรัทธาโดยไม่หวังประโยชน์ส่วนตน เมื่อชาวบ้านรู้เรื่องเข้าต่างก็ให้รู้สึกหวาดหวั่น เรื่องนี้เพราะกงอี้ถูกใส่ร้ายแล้วไม่สนใจ เป็นขันติที่สามสิบ ต่อมาภายหลังคนแต่งกลอนให้ว่า

งานกุศลที่สุดเป็นกุศล ฟังพวกฉ้อฉลเปลืองใจ
มีเคราะห์แบ่งแยกเขารับไป รางวัลโทษผีเทพนับถือ

สามสิบเอ็ดขันติ

เตือนคนไม่ให้ฆ่าสัตว์

มีเพื่อนบ้านแซ่อึ้ง มีนิสัยชอบกินนก ทั้งยังยิงปืนได้ วันหนึ่งขณะที่ฝูงนกกาเหว่าบินกลับรัง กงอี้เจอเขาระหว่างทาง จึงขอให้เขาหาที่นั่งข้างทางแล้วตักเตือนว่า

สิ่งมีชีวิตทั้งหลายล้วนเกี่ยวดองจิตฟ้า มีคุณต่อโลกบ่งบอกเวลา
สี่ฤดูกาลแปดเทศกาลเสียงตอบรับ วสันต์คิมหันต์ศารทเหมันต์แต่ละลักษณ์
ชาวนาคนงานค้าขายรู้เวลาทำงาน สัตว์บกสัตว์ปีกร่วมอารมณ์หนึ่ง
ไม่ได้ทวงขออาหารนุ่งห่มจากคน วสันต์หิวเหมันต์หนาวมีใครสนิท
อุ้มโอบลูกเหมือนคนดำรงชีพ เสาะหากินเหมือนหนีฟืนไฟ
หลบไปหลบมากลัวคนเห็น ยังกลัวคนใช้ตาข่ายดัก
เผลอตัวถูกจับเข้ากรงขัง ผัวเมียแม่ลูกร้องระงม
แม่ดุเหว่าที่ตายไร้ร่องรอย พ่อดุเหว่าอ้างว้างเดียวดาย

ร้องหาเขาลูกโน้นเวียนมาเขาลูกนี้ ไม่คิดกินอาหารเฉกเช่นคน
คุณธรรมห้าสัตว์ก็รู้ นกไก่รู้ขันในยามเช้า
ฟ้าเบื้องบนให้กำเนิดชีวิต ทำร้ายทลายไข่ใครจมปรัก
หรือตัดลบอายุให้สิ้นลง หรือให้ยากจนตลอดชีวิต
ในโลกนี้ตอบสนองไม่รู้กี่มากน้อย ร่ำรวยมีศักดิ์ด้วยเหตุอันใด
บรรดาพุทธโพธิสัตว์ให้ดูได้ คนไหนถือตัวไม่เมตตา
เตือนเธอให้เลิกแก้ไขการกระทำ อย่าให้กายนี้ล่วงสู่หลงใหล

พูดจบคนแซ่อึ้งก็กราบขอบคุณ จะไม่ลืมพระคุณกงอี้ เมื่อนายอึ้งกลับถึงบ้านก็ปล่อยดุเหว่าหมดกรงขัง ทั้งเผาทิ้งเครื่องดักสัตว์ จุดธูปสาบานต่อพุทธรูปว่าจะไม่ทำลายชีวิตอีก ทั้งยังปล่อยสัตว์ เปลี่ยนแปลงอาชีพ ต่อมาก็ร่ำรวยรุ่งเรือง นี่ก็เพราะกงอี้สงสารคนให้เห็นแก่ชีวิต เป็นขันติที่สามสิบเอ็ด ต่อมาคนก็แต่งกลอนให้

ผู้ใหญ่รักสัตว์ฟ้ายินดี สิ่งศักดิ์สิทธิ์สามโลกนี้ต่างเคารพ
พร่ำตักเตือนผู้คนสู่กุศลบถ ชื่อก้องดิลกนามอุโฆษ

สามสิบสองขันติ

ถูกแย่งของ อันธพาลรับกรรม

ที่บ้านของกงอี้มีโคแก่ตายลงตัวหนึ่ง กงอี้เรียกลูกบ้านช่วยกันฝังกลบ ก็ให้บังเอิญมีชาวมณฑลฮ้อหน้ำเดินมาเห็นเข้า แล้วก็ไปเรียกพรรคพวกทั้งหมด 17 คน มาขโมยตอนกลางคืน ลูกบ้านกงอี้เห็นเข้าก็มารายงานกงอี้ กงอี้รีบไปที่เกิดเหตุ พวกอันธพาลมีอาวุธในมือ ปากก็ร้องจะฆ่าคนแล้วก็นำโคไป ลูกบ้านจะเข้าไปแย่งกลับ แต่กงอี้ห้ามปราบไว้เกรง

ที่จะเกิดเรื่องใหญ่ ปล่อยให้เขาไป พวกอันธพาลได้โคไปแบ่งปัน เอาสุรามาดื่ม ไม่คาดคิดฟ้าลงโทษ คนไม่อาจรู้ล่วงหน้าได้ พอดื่มสุราเสร็จก็ลงมือแบ่งปันเนื้อโค แต่แบ่งไม่เท่ากัน จึงเกิดต่อยตีกัน บ้างถือมีดไล่ฟันบาดเจ็บตายไป 3 คน เรื่องราวลุกลามใหญ่โต พวกอันธพาลถูกจับขึ้นศาลพิจารณา ศาลว่าไปตามจริง 14 คนถูกกระบองตีจนตาย คนที่เอาเนื้อวัวไปกินก็ให้ชดใช้เงินหมื่นอีแปะ พวกที่ผิดก็ให้กรีดหนังให้ประชาชนเห็นทั้งอำเภอได้ขจัดคนชั่วหมดสิ้น นี่คือกงอี้ถูกแย่งชิงสามารถทนได้เป็นขันติที่สามสิบสอง ภายหลังคนเขียนกลอนให้

กรรมตามสนองชัดเจนไม่พลาด　อันธพาลหาเรื่องบ้านสลาย
ตะรางมีคุณต่อชนมากหลาย　เขี้ยวเล็บร้ายของศาลน่ากลัวเกรง

สามสิบสามขันติ
ให้อภัยคนขี้เกียจ บริจาคโลงศพ

กล่าวคือ กงอี้ได้ว่าจ้างคนงานประจำชื่อหน้ำแซ่จิว ตอนเข้ามาทำงานใหม่ๆ กงอี้ก็มักจะพูดธรรมให้ฟัง อาทิ เช่น การุณยธรรมบ้างความซื่อสัตย์บ้าง จิวหน้ำก็รับฟังด้วยดีและก็ขยันทำงาน มีความจงรักภักดีต่อมากงอี้ก็มีงานรัดตัวและไม่ค่อยมีเวลาสอนสั่ง ต่อมาอีกเกือบปี นายจิวหน้ำก็เผยธาตุแท้ให้เห็น นิสัยเลวไม่มีที่ติ และมักจะข่มเหงกงอี้เสมอกงอี้ก็สู้ผ่อนปรนเขา คิดว่าสิ้นปีจะคิดบัญชีให้เขาลาออกไป แต่จิวหน้ำก็ไม่รู้สึกตัวจนเคยชิน พอถึงต้นฤดูใบไม้ผลิเห็นทำว่างานยังไม่เต็มหนึ่งปีคนงานทั้งทีมมี 6 คนด้วยกัน ทุกคนต่างรู้ดีว่าจิวหน้ำเป็นคนขี้เกียจ รู้จักกินไม่รู้จักทำงาน จึงไม่เรียกเขาทำงาน ชีวิตคนเรายามมีชีวิตต้องรับการ

สั่งสอนจากบิดามารดาประการหนึ่ง ประการที่สองต้องมีครูอาจารย์เพื่อนดีชี้แนะ ชีวิตจึงจะมีวาสนา แต่จิวหน้ำไม่มีบิดามารดาตั้งแต่เยาว์วัยพ่อแม่ตายตั้งแต่อายุได้ 10 ปี อยู่ตัวคนเดียวไม่มีญาติ ชาวบ้านเขาขอให้กงอี้ช่วยดูแล ตอนมาอยู่ใหม่ๆ ก็เชื่อฟังดี ต่อมากงอี้มีงานมากจึงขาดการควบคุมบ่มนิสัย จากนั้นชีวิตก็ตกต่ำ พอย่างเข้าปีที่ 3 ก็เป็นปีข้าวยากหมากแพง จึงไม่มีใครจ้างไปทำงาน ทั้งยังมีโรคไม่ได้รักษา จึงเร่ร่อนเป็นขอทาน ร่างกายผ่ายผอม วันหนึ่งขอทานมาถึงบ้านของกงอี้ คนในบ้านเอาข้าวให้กินชามหนึ่ง ยังกินไม่ทันหมดชามก็ล้มตายลงที่พื้น กงอี้รู้สึกเสียดาย คนนี้ตลอดชีวิตขี้เกียจจนหมดหนทางจึงมาถึงที่นี่ กงอี้สั่งให้คนไปบ้านเตรียมหาโลงศพใส่ให้แล้วก็นำไปฝัง นี่คือกงอี้ให้อภัยแก่คนขี้เกียจผู้คนจึงแต่งกลอนให้

คนไพร่รังแกเจ้านายไม่ดี นายใจดียอมเธอมีโทษหนัก
โลกนี้กี่มากน้อยที่อายุยืน ตายแล้วพบยมบาลอย่างไร

สามสิบสี่ขันติ

สงสารคนตกทุกข์

เช้าวันหนึ่งขณะที่กงอี้กำลังจะไปที่โรงงาน ได้พบแม่ลูกสองคนกำลังร้องไห้ด้วยความทุกข์ระทมอยู่ข้างทาง กงอี้จึงเดินเข้าไปถามว่าคุณนายเป็นอะไรไปหรือเหตุใดจึงร้องไห้ระทมทุกข์เช่นนี้ นางเช็ดน้ำตาแล้วตอบว่า ความทุกข์ลำบากของฉันพูดยากท่านไปเถอะ กงอี้ว่าในโลกนี้มีเรื่องทุกข์ลำบากมากอย่างนั้นหรือ ข้าอยากรู้รายละเอียด นางเห็นเขาถามอย่างมีน้ำใจจึงพูดขึ้นว่า นายท่านนั่งลงข้างทางสักครู่ อีฉันจะพูด

ให้ฟัง เสร็จแล้วนางก็รำพันออกมาเป็นบทกลอนว่า

เก็บความละอายไว้ในใจ บอกกล่าวให้นายท่านอดทนฟัง
บิดาของฉันนามฟงกงสือ ท่านเอาฉันแต่งให้โอ้วหงเคียง
แต่งมาได้สามปีบิดาสามีเสีย ใจคอระเหี่ยจนสุดพรรณา
อยู่กับสามีมีลูกได้ขวบกว่า ที่เมืองหลวงเปิดสอบคัดเลือก
เขาจากไปหกปีกว่าไร้วี่แวว มิมีจดหมายตอบกลับแม้ฉบับ
แม่เลี้ยงเขากราดเกรี้ยวใส่ ใช้งานหนักเลี้ยงลูกข้าวเหลือเดน
บัดนี้ลูกแปดขวบยังไม่เต็ม พึ่งรู้ว่าต้องพรากจากลูกน้อยนิด
เขาวางแผนยาพิษให้ฉันตาย ด้วยตนทำชั่วสันดาลไพร่
แอบคบคนโฉดเอาฉันขาย เอาฉันขายแต่งให้คนไป
โชคดีคนใช้จากบ้านมารดามา จึงแอบวางแผนพูดกับฉัน
คืนนี้จะแอบมาลักพาตัวไป แต่เช้านี้ฉันแม่ลูกหนีมาก่อน
ดูดูไปคงเอาชีวิตมาทิ้ง หลบหนีมาได้ก็หมดหนทาง
ฉันทิ้งไปใจเจ็บลูกน้อยนิด ยมบาลหน้าบัลลังก์ฟ้องร้องทุกข์

พอพูดจบก็ก้มหัวจะชนหิน กงอี้รีบห้ามปรามกล่าวว่า มีข้าช่วยเหลือเจ้า อย่ามองข้ามชีวิต ได้ฟังคำร้องทุกข์ของเจ้าแล้ว ถือเคยเป็นผู้ร่ำเรียนมาก่อน นางตอบว่า พ่อแม่ให้ร่ำเรียนมานาน 11 ปี ฉันมีชื่อเรียกฟงเลี้ยงเอ็ง กงอี้ถามว่า บ้านแม่อยู่ไกลจากที่นี่มากไหม พี่น้องของพ่อแม่ยังอยู่หรือไม่ นางตอบว่า บ้านแม่อยู่ห่างจากที่นี่ 90 ลี้ พ่อแม่สิ้นบุญหมดแล้ว มีอาคนหนึ่งชื่อ ฟงสือกือ เปิดโรงเตี้ยม และเป็นครูสอนหนังสืออยู่ในศาลเจ้ากวนอู ห่างจากที่นี่ 40 ลี้ กงอี้บอกว่า เธอไปหลบที่บ้านข้าก่อน นางพูดว่า เท้านางเล็ก เดินเหินลำบาก ท้องก็หิว ตอนนี้ได้รับความช่วยเหลือจากท่าน ขอความสะดวก กงอี้จึงจ้างหามเกี้ยวให้ไปส่งนางที่

โรงเตี๊ยมฟงสือกือ นางขอทราบชื่อและที่อยู่ของกงอี้ เพื่อมาตอบแทนพระคุณ กงอี้จึงบอกชื่อและที่อยู่ให้นางไป แล้วส่งนางขึ้นเกี้ยว นางบอกว่าพระคุณครั้งนี้จะไม่ลืม กงอี้กลับเข้าบ้านเขียนจดหมายขึ้นฉบับหนึ่ง กับเงิน 2 พันอีแปะ ใช้ให้คนไปส่งที่บ้านโอ้ว ผู้นำจดหมายพร้อมเงินก็เดินทางไปส่งจดหมายให้แก่บ้านโอ้วแล้วกลับมา นางแม่เลี้ยงได้รับจดหมายก็เรียกคนอ่านให้ฟัง จดหมายเขียนว่า

ลูกโง่ โอ้วหงเคียงขอคารวะคุณแม่ ด้วยบารมีบรรพชน ทำให้ลูกสอบได้ งานในราชสำนักรัดตัวกลับมาไม่ได้ จึงเขียนจดหมายมาให้แม่ทราบ ช่วยสั่งสอนลูกเมียข้าด้วย ปีหน้าจะกลับมาบ้าน ต้องรอหนังสือราชสำนัก เล่าเรื่องไม่หมด ขออภัยแม่ด้วย

อ่านจบแม่เลี้ยงก็ตกใจกลัว พูดแต่ว่าลูกข้าตายไปแล้ว ไม่รู้ที่มาที่ไป แย่แล้วๆ ข้ากำลังจะเอาลูกเมียมันไปขายได้เงินมา 3 ชั่ง นัดให้มารับตัวคืนนี้ ข้าขังนางไว้ที่บนห้องตะวันออก จึงรีบให้คนขึ้นไปดู ก็ไม่เห็นลูกสะใภ้ จึงเรียกคนใช้มาถาม นายหญิงใหญ่ไปไหน คนใช้ตอบว่า เช้านี้แม่ลูกออกไปแล้วพูดต่อว่า เจ้านายหยางห้าขี่ม้ามาแล้ว แม่เลี้ยงรู้สึกอกสั่นขวัญแขวน พูดว่า ตายแล้วๆ นางยื่นจดหมายให้เจ้านายหยางดู เขาดูแล้วก็ขอทวงเงินคืน แม่เลี้ยงรีบนำเงินมาคืนให้ เจ้านายหยางพูดว่า เสียแรงข้าไปหมด พวกเอ็งพี่น้องทั้งหลายให้ลากนางแม่นี้ไปด้วย พวกเอ็งเอาไปสนุกกัน น่าสงสารแม่เลี้ยง อายุเกือบ 50 ปี ถูกพวกนี้รุมทึ้ง นี่แหละหนาก่อทุกข์ให้เขา ทุกข์นั้นถึงตัว ธรรมะแห่งฟ้าชัดเจน ต่อมาภายหลัง พอถึงฤดูใบไม้ผลิ ปีรุ่งขึ้น ก็มีข่าวของโอ้วหงเคียงสอบเข้ารับราชการได้ ได้มีคำสั่งให้กลับบ้าน เมื่อได้รับโองการแล้ว ฟงสือกือก็ได้ข่าวเช่นกัน ก็ส่งฟงเลี้ยงเอ็งแม่ลูกกลับบ้าน เมื่อหงเคียงกลับมาถึงบ้าน ได้รับข่าวร้ายของภรรยา

จึงรีบรุดไปยังบ้านของจางกงอี้ ตอบแทนพระคุณที่สงสารช่วยเหลือบุตรภรรยา นี่คือขันติที่ 34 ต่อมาก็มีคนยิ้มเยาะแม่เลี้ยงจึงเขียนกลอนว่า

ไร้เมตตาวางแผนคนในบ้าน ธรรมแห่งฟ้าไม่พลาดตอบแทน

หญิงดีมีคนช่วยค่อยหายแค้น แม่เลี้ยงวางแผนกรรมย้อนสนอง

สามสิบห้าขันติ

กล่าวหาคนงานขโมยผลลี้

ในเทศกาลขนมบะจ่าง หลังจากเซ่นไหว้พระเจ้าเสร็จลงแล้ว ทันใดก็ให้มีคนแซ่ถังคนหนึ่งถลันเข้ามาในบ้าน กล่าวหาว่าคนงานในบ้านขโมยผลลี้ กงอี้บอกให้เขานั่งรอก่อน แล้วก็เรียกเหล่าคนงานมาสอบถามว่าทำไมจึงทำการเกเรเช่นนี้ ไปขโมยลูกลี้ของคนอื่นได้หรือ คนงานว่านายท่านกรุณาสั่งสอน แตง ถั่ว ของคนอื่นไม่ให้เอา ใต้ต้นลี้ผลห้อยโตงเตงทำไมจะกล้าขโมย กงอี้ก็รู้ว่าคนงานถูกใส่ความ สำรวจตรวจดูสีหน้าของนายถัง เหมือนกับสีหน้าคนตาย กงอี้ก็เตรียมเงินไว้นับร้อยอีแปะ จึงบอกให้คนงานให้อภัย คนงานถูกใส่ความก็ไม่ยอม กงอี้ว่า พวกเธอไม่ให้อภัยก็ให้รอถูกโบยก็แล้วกัน แล้วก็บังคับคนงานให้เอาเงินไปให้ โดยไม่รู้ว่านายถังกับคนงานมีเรื่องกันมาก่อน เมื่อก่อนมีคดีฆ่าคน หาที่หลบซ่อนไม่ได้ นายถังจึงปรึกษากับเมียแอบกินยาพิษ เพื่อคิดจะให้ร้ายกงอี้ แต่ก็ถูกกงอี้ตรวจดูสีหน้า จึงทำให้นายถังหมดหนทางใส่ร้าย ประจวบกับได้เงินจึงกลับไป พอตกกลางคืนยาพิษกำเริบจนถึงแก่ความตาย นี่เพราะกงอี้สำรวจตรวจดูสีหน้าจึงรอดพ้นจากเคราะห์ภัยเป็นขันติที่ 35 ภายหลังคนที่แต่งกลอนให้

ที่ราบเรียบลมพายุวน กล่าวหาคนขโมยลี้ไร้สำนึก
ด้วยกงอี้มีคุณธรรมฟ้าคุ้ม ตรวจละเอียดว่ามาร้ายจึงรอด

สามสิบหกขันติ

กล่าวหลักคุณธรรมสอนจริยธรรม

ห่างจากบ้านกงอี้ไปประมาณ 30 ลี้ มีคหบดีคนหนึ่ง มีบุตรคนหนึ่งเรียกว่า เสี่ยงจี่ นิสัยทรนงมาก ไม่เชื่อฟังบิดา แต่เสี่ยงจี่เป็นผู้รู้หนังสืออยู่ คหบดีได้ข่าวถึงความมีคุณธรรมของกงอี้ ที่มักจะช่วยกล่อมเกลาผู้คน จึงพาลูกชายมาหากงอี้ให้ว่ากล่าวสั่งสอน คหบดีกล่าวกับกงอี้ว่า ได้ยินกิตติศัพท์การสั่งสอนให้โอวาทบ้านใกล้เรือนเคียงของท่านจางมานานแล้ว วันนี้จึงพาลูกน้อยมารับการสั่งสอนจากท่านจางเป็นการพิเศษ กงอี้จึงกล่าวขึ้นว่า มีบุตรฉลาดเฉลียวการงานไม่ใส่ใจ บุญกุศลสั่งสมซาบซึ้งสวรรค์ มีเจ้าเกื้อกูลสบายใจหน้าตาสดใส ก้อนเลนปัดทิ้งกตัญญูปฏิบัติให้สมบูรณ์ คหบดีว่าให้สอนคุณธรรมตั้งใจพาลูกน้อยมารับการอบรม วิงวอนให้ท่านมอบการอบรมสั่งสอนเพื่อขจัดความโง่เขลา กงอี้ว่า ข้าพเจ้าจะเอาหลักการที่อบรมชาวบ้านว่าให้ฟังสักบทหนึ่งเพื่อให้คุณชายรับไว้ จะไม่ใช้คำพูดทั่วๆ ไป จะเลือกเฉพาะมาให้กับเสี่ยงจี่ จึงพูดด้วยเสียงกังวานว่า

ผู้เป็นบุตรฝึกเรียนให้อบอุ่นดีงาม ความอบอุ่นดีงามต้องประหยัดจึงจะยืนยาว

ความยืนยาวนั้นหมายถึงตอบแทนหลักธรรมฟ้า หลักธรรมฟ้าประจักษ์แจ้งตอบสนองพิเศษ พิเศษได้รับบุญถึงผู้ภักดีกตัญญู ภักดีกตัญญู

สืบทอดถึงบ้านเจริญแน่นอน เจริญนั้นภายหลังสืบทอดสู่ลูกหลาน

ลูกหลานมีความฉลาดก็เข้าใจความหมาย ความหมายคือโอวาทซื่อสัตย์สุจริต

ซื่อสัตย์ฝึกได้กตัญญูเต็มบ้าน เงินทองเต็มบ้านจริยธรรมสำคัญ

สำคัญคุณธรรมห้าไม่ยึดถือแข็งขืน ยึดถือแข็งขืนแสดงรุนแรงไม่ปรองดอง

ปรองดองสามีภรรยาอย่าทำร้ายกัน ทำร้ายเพื่อนมิตรก็ไร้สัจจะ

สัจจะได้ชื่อว่าช่วยเหลือผ่อนปรนเพื่อนบ้าน ผ่อนปรนงานกุศลย่อมบริสุทธิ์

บริสุทธิ์ยึดถือให้มั่นมีราศีเก็บซ่อน ราศีซ่อนเร้นไม่มีความกังวล

ความกังวลทำให้กายใจแกร่ง แกร่งถึงที่สุดย่อมหักตัดอายุ

อายุจะเพิ่มเติมด้วยคุณธรรมแท้ แผ่คุณธรรมได้รับมหากรุณาจากพระเจ้า

พระคุณที่ประทานเกียรติยศสุขไม่สิ้น ความไม่สิ้นปรากฏลุถึงยาวนาน

ความยาวนานชื่อก้องปฐพีสืบไป

พูดจบ นายเสี่ยงจี่ถึงกับมีเหงื่อชุ่มหน้าลงก้มกราบขอสมัครเป็นลูกศิษย์ นี่คือกงอี้มีคุณธรรมจริยธรรมเป็นขันติที่ 36 ต่อมามีผู้แต่งกลอนให้

ร้อยมณีหลักธรรมครบถ้วน คำสอนล้วนงามสมเป็นปราชญ์

เกิดเป็นคนกตัญญูคู่ฉลาด เรียนหยูศาสตร์ปราชญ์สืบตระกูล

สามสิบเจ็ดขันติ

กตัญญูบำเพ็ญกุศลชื่อก้องกังวาน

มีอยู่วันหนึ่ง กงอี้กลับมาจากข้างนอกเห็นสีหน้ามารดาอมทุกข์ กงอี้รีบคุกเข่าลงแล้วกราบเรียนถามว่า มารดาสีหน้าหม่นหมองด้วยเหตุอันใดหรือ มารดากล่าวว่า ข้าเหน็ดเหนื่อยทั้งกายและใจ ลำบากหาเงิน

ทอง ตอนนี้เจ้าก็ฟุ่มเฟือยทำกุศล เกรงว่าภายหน้าเจ้าจะยากจน กงอี้กราบเรียนว่า มารดาสั่งสอนลูกให้รักถนอมเงินทองเป็นการสั่งสอนที่ดี แต่มารดาสอนลูกให้ทำการกุศลเป็นวิถีทางที่ดีงาม ลูกทำไมจะไม่รู้จัก มารดาว่าเมื่อก่อนสะสมเงินลำบาก มาบัดนี้ลูกนำเงินที่มารดาสู้สะสมด้วยน้ำพักน้ำแรงมาสร้างกุศล ด้วยเกรงว่ามารดาเมื่ออายุมากใช้จ่ายก็ไม่หมด การที่วุ่นอยู่กับใช้เงินสร้างกุศล ก็เพื่อที่จะเพิ่มอายุมารดาเพื่อไม่ให้แก่เฒ่า ลูกยอมที่จะยากจนโดยไม่ขอกล่าวโทษ ขอมารดาโปรดวางใจอย่าได้ทุกข์เลย ฟ้าหรือจะไม่ปกป้องลูกที่ดี กลับจะทำให้ยากจนมีไฉน เมื่อมารดาเห็นลูกจริงใจสร้างกุศล จึงกล่าวว่า การต่อว่ากงอี้เพื่อทดสอบว่ากงอี้ได้เปลี่ยนใจหรือไม่ กงอี้มักจะหลั่งน้ำตาเตือนมารดาว่า ถึงแม้ลูกตายก็ไม่เปลี่ยนใจทำกุศล ต่อมาความเป็นผู้ยอมมารดาของกงอี้ระบือไปไกล ความกตัญญูของกงอี้มีชื่อก้องกังวานไกล นี่คือการถูกทัดทานสร้างกุศลก็ไม่ถือโกรธ เป็นขันติที่ 37 ต่อมามีผู้แต่งกลอนให้

พระคุณมารดายิ่งใหญ่สุดพรรณา ดุจมหาสมุทรบุตรตอบแทน
ด้วยการสร้างกุศลตามแบบแผน ไม่ผันแปรแสนซาบซึ้งถ้วนสมบูรณ์

สามสิบแปดขันติ
ตักเตือนให้พี่น้องปรองดองกัน

วันหนึ่งกงอี้อยู่บ้านไม่มีธุระ ก็ให้มีนายเอี้ยซิงง้วน เพื่อนบ้านทางทิศตะวันตก มาหากงอี้บอกว่าจะไปฟ้องร้องที่อำเภอ กล่าวคือบิดามารดาของซิงง้วนได้เสียไปแล้ว เขามีพี่น้องทั้งหมด 6 คน ซิงง้วนเป็นคนโต นิสัยแบบซื่อสัตย์สมถะ หนังสือศัพท์รู้บ้าง พวกน้องๆ ต้องการแบ่งมรดก

ด้วยบังคับขู่เข็ญซิงง้วน ซึ่งก็มีสมบัติเพียงเล็กน้อย น้องคนรองถึงกับลงไม้ลงมือตีพี่ชาย จึงมาบอกกับกงอี้ว่าจะฟ้องร้องเอาความ กงอี้ก็ตักเตือนไม่ให้ฟ้องร้องเอาความ ว่ากับซิงง้วนว่า เธอก็เป็นคนเคยร่ำเรียนหนังสือมาเป็นผู้เข้าหลักธรรมดี หากฟ้องร้องแย่งมรดกกัน นายอำเภอก็จะกล่าวหาว่าพี่ไม่เป็นพี่ น้องไม่เป็นน้อง วิวาทขาดจริยธรรม ถึงแม้จะเสมอตัวก็คงได้ชื่อไม่ดี สู้อดทนอดกลั้นเป็นดีที่สุด คุณธรรมซาบซึ้งบรรพชนยอมเป็นผู้มีความเจริญรุ่งเรือง ซิงง้วนกล่าวว่ามันอดกลั้นได้ยากจริงๆ กงอี้ก็ว่าถ้างั้นก็เอาแอกกรรมใส่เสีย ที่จะให้ก็เป็นเพลงอดกลั้นบทหนึ่งจะมอบให้ เพื่อเอาไปท่องจำว่า

เพลงอดกลั้นๆ อดทนๆ จึงจะไม่เกิดคลื่นลม อดทนสักครู่ เคราะห์ภัยไม่มากราย ไม่อดทนความโกรธเล็กน้อยเกิดหลุมบ่อ พ่อลูกไม่อดกลั้นบ้านแตกสาแหรกขาด พี่น้องไม่อดกลั้นยุยงใส่ร้ายกัน ผัวเมียไม่อดกลั้นบ้านรุ่งเรืองยาก เพื่อนฝูงไม่อดกลั้นทะเลาะออกอาวุธ ระบายอารมณ์ไม่ต้องแตกแยก เพียงต้องสงบปากใจให้อภัย เจอะเรื่องถกเถียงขว้างลงหม้อไว้ต้มให้ย่อยสลายห้ามสุรา โรคทั้งหมดขจัดได้เริ่มจากอดทน ภัยทั้งหลายต้องไม่โกรธ เพลงอดกลั้น จำให้มั่น เอาอักษรอดทนมาเป็นอนุมานอักษรอดทนมีมีดบนอักษรใจ บนใจมีมีดเป็นอาวุธ ใจฟุ้งซ่านเคลื่อนไหวไม่ระวัง มีดตัดลงขาดสองท่อน เจ็บปานไหน เพิ่มอักษรอดทนบนฐานใจอดทนไว้ภายหลังเสวยตำแหน่งสูง ดับยากไร้ชื่อให้เพิ่มน้ำ ดับหมดไร้ควันหมดคลื่นลมขอเตือนผู้คนต้องอดกลั้น บุญวาสนามาเองมารถอยหนีเจริญรุ่งเรืองอดกลั้น เหล่าปราชญ์อริยะเทพพุทธรับได้หมด หนึ่งใจหนึ่งบุญชีวิตสงบสุข ไฉนต้องออกบวชสวดพุทธโท อยากหลุดพ้นโลกีย์เสวยสุขให้ร้องเพลงอดกลั้นของข้าเอย พูดจบซิงง้วนก็ไหว้กงอี้แล้วกล่าวว่า ได้ยิน

คำปิยะวาจา ทำให้ปัญญาเปิด ข้าจะไม่ถือสาเอาความกับน้อง แล้วก็จดเอาเพลงกลับบ้านไป ว่างอยู่กับบ้านก็เอามาร้อง ต่อมาก็กลายเป็นผู้ร่ำรวย มีบุตรคนหนึ่งรับราชการมียศสูง นี่เพราะกงอี้ทำให้พี่น้องปรองดองกัน เป็นขันติที่ 38 ต่อมามีผู้แต่งกลอนให้ว่า

เก็บงำอารมณ์คุณสมบัติรวมใจฟ้า เหมือนหลงฟ้าตะวันช่วยชี้ทางส่อง
กระดาษเขียนเพลงกลายเป็นเพื่อนพ้อง บ้านปรองดองเหมือนดนตรีเสนาะ

สามสิบเก้าขันติ
คิดใส่ร้ายกงอี้กลับทำร้ายตนเอง

กล่าวคือกงอี้กับพระสงฆ์ที่วัดเล้งซัวรู้จักกันดี กงอี้มีเพื่อนคนหนึ่งคือนายเอี้ยอึง ปกติเขาก็รู้ดีว่ากงอี้เป็นผู้ผ่อนปรนจึงอยากให้กงอี้กับพระรูปนี้มีเรื่องกัน นายเอี้ยอึงจึงไปขโมยรองเท้าข้างหนึ่งของพระมาวางไว้ที่บ้านของกงอี้ เพื่อหาสาเหตุเพศสัมพันธ์ใส่ร้ายกงอี้ พอดีกงอี้มาเห็นรองเท้าพระเข้า จึงเรียกฮูหยินมาถามว่า รองเท้านี้มาจากที่ไหน ฮูหยินตอบว่าไม่รู้จักรองเท้านี้เลย อันธพาลที่ไหนคิดใส่ร้ายบ้านเรา กงอี้นิ่งคิดอยู่นานจึงกล่าวว่า บ้านเราเรียบร้อยสะอาดจะมีเรื่องพรรณอย่างนี้ได้อย่างไร ข้าจำได้แล้วรองเท้านี้เป็นของพระสงฆ์ นี่คงเป็นคนอื่นที่ต้องการใส่ร้ายต้องการให้ข้าสงสัยจนเกิดภัยขึ้น ข้าคบกับพระสงฆ์ให้เป็นเพื่อน และพระรูปนี้ก็ไม่ใช่ผู้มักมากในกาม จึงให้เอารองเท้าไปเผาทิ้งเสีย เพื่อปกปิดไม่ให้คนอื่นเห็น แล้วก็สอนคนในบ้านว่า ต่อจากนี้ไปอย่าได้คบกับพระสงฆ์หรือนักพรต ยิ่งเป็นชาวบ้านที่ดี จากนี้ไปให้ตัดสิ้นแน่นอน จะไม่คบกับพระสงฆ์เด็ดขาด เวลาผ่านไปหลายวัน นายเอี้ยอึงไม่ได้ข่าวคราวเลย

จึงคิดจะไปขโมยจีวรของพระสงฆ์เพื่อมาใส่ความให้กงอี้ แต่ฟ้าไม่เป็นใจ เขาถูกพระจับได้จนกลายเป็นเรื่อง พระสงฆ์นำนายเอี้ยอึงไปส่งทางการสอบสวน เขาถูกจับขังคุก ต่อมาบ้านก็แตกสลายคนก็ล้มตายไป นี่ก็เพราะนายเอี้ยอึงจิตใจไม่ดีงามคิดใส่ร้ายผู้อื่น การณ์กลับทำร้ายตนเอง นี่เพราะกงอี้รับความอัปยศไม่สนใจ เป็นขันติที่ 39 ต่อมาภายหลังคนจึงแต่งกลอนให้

คบเพื่อนรู้ว่าเป็นผู้ดีรอบ ควรเตรียมพร้อมถูกแอบใส่ร้าย
กงอี้มีญาณวางแผนมากหลาย น่าเลื่อมใสกงอี้แยบคายผ่อนปรนสูง

สี่สิบขันติ
ได้บุตรงดอาหารสัตว์

กล่าวคือกงอี้ได้บุตรหนึ่งคน พวกบ่าวไพร่ก็ร้องบอกว่า นายหญิงให้กำเนิดคุณชายคนหนึ่ง ตามหลักต้องจัดงานเลี้ยงแขกเป็นการแสดงความยินดี กงอี้ก็กล่าวว่า ไม่ได้ ชาวโลกเพิ่มมงคลด้วยการยินดี แต่ข้าเพิ่มมงคลด้วยความกังวล บ่าวก็ถามว่าทำไมจึงกังวล กงอี้จึงว่า ลูกทรพีในโลกนี้มีมาก ลูกกตัญญูมีน้อย ข้าเองก็มีบุญน้อยนิด มีลูกก็ยังไม่รู้ว่าจะดีหรือไม่ดี จะไม่ให้กังวลหรือ บ่าวก็ว่าแล้วจะแก้ไขได้อย่างไร กงอี้ว่าพวกเธอเชื่อฟังคำโอวาทของข้า ลูกที่เกิดให้ตั้งชื่อว่า ตงหยิ้ง (กลางการุณย์) แล้วอย่าทำโต๊ะเลี้ยงแขกเฉลิมฉลอง ไม่ให้ฆ่าสัตว์ ของกินทั้งหมดไม่ให้ใช้เนื้อสัตว์ ให้ใช้ไข่ไก่ หมายถึงไข่ที่ฟักไม่ได้ การอยู่เดือนของนายหญิงเจ้าไม่ให้เข้าห้องครัว หรือห้องโถง น้ำสกปรกที่ซักล้างเสื้อผ้าให้เทลงในบ่ออุจาระ เสื้อผ้านายหญิงไม่ให้ตากกลางแดด และก็ไม่ให้ใส่สีฉูดฉาดไม่ให้ใส่รองเท้าลวดลายปักเลื่อมทองเงิน ของฟุ้งเฟ้อให้งดหมด เพราะกลัว

เด็กน้อยจะถูกตัดบุญ พวกเธอจงทำตาม ในห้องมีคนงานที่อยู่มานานแซ่ฉินก็พูดแบบนี้เหมือนกัน พลางถอนใจพูดกับกงอี้ว่า นี่คือโอวาทที่ดีของนายท่าน คิดถึงบ้านของฉันเมื่อก่อนโน้น มีเงินทองนับหมื่นแสนเพราะกลัวเสียหน้าจึงสูญสิ้นไป เป็นเพราะให้กำเนิดพวกเราพี่น้อง 7 คนต้องจัดงานเลี้ยง 7 ครั้งสิ้นเปลืองสุราอาหารชีวิตสัตว์นับพันชีวิต แต่งงาน 7 คนก็ฆ่าสัตว์ตัดชีวิตเป็นหมื่นๆ ชีวิต ตั้งแต่เล็กจนโต ก็แต่งเสื้อผ้าสีฉูดฉาด สวมหมวกปักดิ้นลายทอง มือก็ยังถือผ้าพันคออย่างดี สับเปลี่ยนทุกๆ 4 ฤดูกาล เพราะเห็นแก่หน้าตา ทุกคนต่างพูดกันว่าเป็นคุณชายบ้านฉินไม่รู้จักบุญกุศลใช้บุญจนหมด พอเกิดภัยแล้ง 3 ปี เก็บเกี่ยวไม่ได้ต้องนำเอาเสื้อผ้าของใช้ไปจำนำหมด กินใช้จนถล่มทลาย หนี้สินพะรุงพะรัง ในที่สุดสมบัติก็หมดไป คิดถึงตอนนี้ สำนึกผิดว่าเมื่อก่อนไม่รู้จักถนอมบุญ กินห่มเกินตัวทำลายจนบุญหมดสิ้นยังมีเวรกรรมมากมาย วันนี้เมื่อมามองนายท่านปกครองบ้านมีวิธีการ มองทะลุความสุรุ่ยสุร่าย งดการฆ่าสัตว์ สร้างกุศล เป็นการปลูกบุญกุศล ถ้าตอนนั้นบิดาของข้าเป็นเช่นท่าน ไหนเลยพวกเราต้องออกมาหากินข้างนอก กงอี้พยักหน้าแล้วร้องคลอว่า เรื่องไม่เคยไม่รู้สึก ข้ายังไม่ลำบากเตรียมไว้ก่อนปลอดภัย งดฆ่าสัตว์งดงานเลี้ยงด้วยมีเมตตา ใส่เสื้อผ้าเรียบร้อยไม่ฉูดฉาด นายฉินก็ร้องเมตตาว่า เรื่องมาไม่ถึงก็ไม่รู้ลำบาก ด้วยข้าไม่รู้ลำบากจึงเอาแต่สุข งานเลี้ยงรักษาหน้า วันนี้จึงต้องกินน้อยห่มน้อย กงอี้ว่าฟังคำพูดของเธอและของข้าตอนนี้ก็คือรู้จักพอ เจ้าจงระมัดระวังทำงานให้ข้า ขอเพิ่มเงินเดือนให้เจ้า 2 พันอีแปะ ต่อมาเขาก็ฟื้นฟูจนสำเร็จ นี่เพราะกงอี้ปกครองบ้านช่วยเหลือผู้ยากไร้ เป็นขันติที่ 40 ต่อมาคนแต่งกลอนให้

ความการุณย์ซื่อสัตย์คนเขารู้ มิสู้รู้วิธีปลูกบุญไว้
ชักจูงดีร่วมก้าวก็อยรู้ได้ รักษาได้สำเร็จฟื้นฟูใหม่

สี่สิบเอ็ดขันติ

เตือนลูกชาวบ้านให้มุ่งทางตรง

มีอยู่วันหนึ่งกงอี้เดินทางไปที่หมู่บ้านข้างเคียงเพื่อทวงหนี้ พบเห็นนักศึกษาคนหนึ่งหน้าตาดี กำลังเดินเล่นอยู่ในสำนักนางโลม กงอี้กวักมือเรียกเขามาหา แล้วถามชื่อแซ่ นักศึกษาตอบว่า กระผมแซ่เอี้ย ชื่อเพ็กฉายาเชี่ยวเซง กงอี้ถามว่าอาจารย์ของท่าน นักศึกษาตอบว่า ท่านแซ่ลี้ชื่อกวงหยู กงอี้ว่า ทุกวันเรียนอะไรบ้าง นักศึกษาว่าสอนท่องโครงกลอนบ้างคัดอักษรบ้าง กงอี้ว่าสอนกตัญญูสูตรบ้างไหม เขาตอบว่ายังเลย กงอี้ว่าถ้ายังไม่สอนจะรู้จักความดีความชั่วทางสองแพร่งได้อย่างไร นักศึกษาว่าขอให้อาจารย์สั่งสอนด้วย อะไรคือความดีความชั่ว กงอี้ก็ร่ายยาวให้ฟังว่า

อันความชั่วทั้งหลายเสพกามเป็นอันดับหนึ่ง ส่วนความดีทั้งมวลกตัญญูอยู่หน้า พลาดท่าเสพหญิงชาวบ้าน มีโทษกรรมท่วมฟ้า ร่ำรวยก็กลับกลายยากจน ฟุ้งซ่านครอบงำจิตใจ โอวาทของพระเจ้าบุ้นเชียงเริ่มฝึกหัดควรรอบคอบ ยังไม่ปฏิบัติระวังพลาด เมื่อปฏิบัติแล้วจิตต้องเคลื่อนเร็ว ชาวโลกควรพยายาม ให้หลีกห่างจากรูปมารผจญ มันลำบากตอนแรกต่อไปก็ดีเอง บนหัวมีฟ้าสีคราม ชาวบ้านคนไหนไม่ทำชั่ว แก้ไขได้เป็นปราชญ์อริยะ พบเห็นหญิงนึกว่าหญิงตาย มีหนอนชอนไชทั่วตัวหน้านวลเหมือนพี่สาวน้องสาว หน้าหยกตนให้หญิงมอง เหมือนดอกไม้พิษควรระวังรูปน่ากลัวทำให้ฟั่นเฟือนรักษาตัวมีบุญใหญ่ตั้งมั่นเหมือนหินผา

ใจสดใสเยือกเย็นฝึกเทพเซียนนอกพิภพ

พูดจบนักศึกษาก็ยกมือไหว้ขอบคุณ แล้วสาบานว่าจะไม่เดินทางชั่วอีก ก็ออกจากบ้านนางโลมพร้อมกัน ไม่ทันคาดนางโลมชี้หน้าด่ากงอี้ กงอี้ทำเป็นไม่ได้ยิน ต่อมานายเอี้ยเพ็กก็ปฏิบัติตัวเรียนหนังสือ แล้วเข้าไปสอบในเมืองหลวง สอบได้ เมื่อกลับมาบ้านก็รีบมาที่บ้านกงอี้ก่อน เพื่อขอบคุณที่ชี้แนะเมื่อครั้งก่อนโน้น จึงได้ดีในวันนี้ นี่คือ กงอี้สงสารลูกชาวบ้าน เป็นขันติที่ 41 ต่อไปภายหลังคนแต่งกลอนให้ว่า

สงสารบุตรชาวบ้านไม่ให้ผิด พร่ำสอนเหมือนจิตยายชี้ทางไป
ยอมรับการสอนกลับตัวใหม่ ชื่อติดกระดานไหว้ระลึกคุณคน

สี่สิบสองขันติ

ช่วยเหลือฉุกเฉิน เตือนให้เดินถูกทาง

บ้านใกล้เรือนเคียงของกงอี้ มีบ้านหนึ่งแซ่ฮงยากจนหมดที่พึ่ง ทั้งครอบครัวมีคนอยู่ 5 ชีวิต นายฮงมาหากงอี้ให้ไปที่บ้าน เมื่อกงอี้มาถึงที่บ้านนายฮงมีแต่ภรรยาออกมาต้อนรับ กงอี้จึงพูดว่า สามีเจ้าเชิญข้ามาแล้วทำไมไม่อยู่พบหน้า ภรรยานายฮงตอบว่า สามีหยิบขวดเหล้าแล้วเดินออกไป กงอี้ได้ฟังเช่นนั้นก็จะหันหลังกลับ ภรรยานายฮงรั้งมือให้อยู่ แล้วพูดด้วยความพอใจว่า ทางบ้านต้องการให้อีฉันกับท่านพบปะกันตามลำพัง กงอี้โกรธมากจึงพูดว่า ต่ำทรามไร้มารยาท ภรรยานายฮงเห็นท่าไม่เหมาะจึงคุกเข่าต่อหน้ากงอี้แล้วกล่าวว่า เพราะว่าบ้านของอีฉันมีกันห้าปากไม่พอใช้จ่าย สามีก็ปรึกษาว่าจะเชิญท่านให้มาที่บ้านเพื่อให้อีฉันพลีกายรับใช้ แล้วขอยืมเงินสักสิบพันอีแปะเพื่อประทังชีวิต กงอี้จึงว่า เจ้าไม่ควร

สร้างเรื่องเลวร้ายมาให้คนอื่น คนจนก็ต้องมีศักดิ์ศรี ถ้าไม่มีหิริโอตัปปะ คุณธรรมเสื่อมสูญ ขัดขืนหลักมนุษยธรรม ยามมีชีวิตอยู่ไม่เพียงต้องยากจนตลอดชีวิตแล้วเมื่อตายไปยังมีบาปกรรมติดตัวอีกด้วย ถ้าเรื่องพูดออกไปก็ไม่ดี ลูกชายลูกสาวก็จะถูกเปรอะเปื้อนไปทั้งชีวิต ทั้งเป็นการทำร้ายคนอื่นด้วย และย้อนกลับมาทำร้ายตนเอง ภรรยานายฮงกล่าวว่าท่านพูดมีเหตุผล จะทำอย่างไรได้เมื่อสามีอีฉันยากจนไม่มีที่พึ่ง กงอี้ว่า สามีภรรยาต้องเป็นคนตรง อดออมดูแลครอบครัว อย่าได้มีใจข่มเหงคิดล่อลวงคนอื่น ต้องเปลี่ยนแปลงความประพฤติใหม่ก็ยังมีโอกาสเจริญได้ ให้บอกสามีของเจ้าไปหาข้าที่บ้าน ข้าจะเตรียมเงินสิบพันอีแปะให้หยิบยืมและให้ข้าวสารอีกหนึ่งกระสอบ ตอนนี้ราคาโคก็สูง เรียกสามีเจ้าให้เอาเงินไปซื้อโคจากที่ห่างไกลราคาถูก นำมาขายในเมืองก็จะมีกำไร ภรรยานายฮงก้มลงกราบแล้วพูดว่า ท่านผู้มีพระคุณใจมหากุศล ชั่วชีวิตนี้จะไม่ขอลืม ว่าแล้วกงอี้ก็กลับบ้าน คล้อยหลังนายฮงก็ตามมาถึงบ้านกงอี้ เมื่อพบหน้ากงอี้ก็ยอมรับว่าตนเองทำไม่ถูก เสร็จแล้วกงอี้ก็เอาเงินสิบพันอีแปะกับข้าวหนึ่งกระสอบมอบให้ไปทำมาหากิน บอกให้ไปหาซื้อโคมาขายจะได้กำไรงาม นายฮงดีใจมาก นำเงินและข้าวกลับไป และเตรียมตัวออกไปหาซื้อโคมาขาย เขาซื้อขายอยู่เดือนกว่า ได้กำไรมาถึง แปดหมื่นกว่าอีแปะ จึงรีบนำเงินมาชดใช้หนี้คืนกงอี้จนหมด ขอบคุณกงอี้ผู้มีพระคุณยิ่งใหญ่ ชาตินี้จะไม่มีวันลืม แล้วก็ลากลับไป ด้วยมีเงินทุนมาทำค้าขาย ต่อมาก็ร่ำรวยขึ้น ลูกหลานสำนึกคุณไม่สิ้น นี่ก็คือการช่วยเหลือของกงอี้ เป็นขันติที่ 42 ต่อมาคนก็แต่งกลอนให้

ช่วยเหลือคนคับขันเนื้อนาบุญ　　ถูกหลอกฉุนพูดเหตุผลขาดธรรม
สร้างธรรมชีวิตตามชะตากรรม　　เสียงทองนำส่องบุญทะลุฟ้า

สี่สิบสามขันติ
ถูกใส่ความ โทษกล่าวหาถึงตัว

ที่วัดใกล้ๆ บ้านกงอี้ พระเจ้าศักดิ์สิทธิ์มาก ทุกปีจะเซ่นไหว้กันทั้งตรุษศารทเป็นประจำ ยามแล้งขอฝนยามน้ำมากก็ขอให้หยุด ขอทีไรก็สมหวังทุกที กงอี้เป็นมรรคทายกดูแลอยู่ ไม่ตกหล่นแม้แต่น้อย ในกรรมการวัดมีคนหนึ่งแซ่จิว แต่ละครั้งที่มีงานวัดก็มักคอยระแวงว่าจะมีรั่วไหล จึงใส่ความกับชาวบ้าน ตนอยากได้อำนาจมรรคทายก กงอี้ก็ได้ข่าวนี้มาเหมือนกัน ก็คิดจะยกตำแหน่งนี้ให้ แต่พอตกกลางคืนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ก็มาเข้าฝันพูดว่า การที่ข้าสามารถเสวยสุขได้ยืนยาวเช่นปัจจุบันนี้ ก็เป็นเพราะความซื่อตรงของเจ้า เพราะว่าเจ้าควบคุมดูแลด้วยความตั้งใจศรัทธา ถ้าหากว่าคนอื่นจะมาแย่งตำแหน่งมรรคทายก ก็เพื่อต้องการอาศัยความศักดิ์สิทธิ์ของข้าเพื่อที่จะแอบเบียดบังเงินทอง ขอให้เจ้าจงอดทนเอาไว้ ผู้ศักดิ์สิทธิ์อย่างข้าจะมีอิทธิฤทธิ์ให้เห็น ขอให้คอยดู พอกงอี้ตื่นขึ้นมาก็ว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์มีความขลัง ด้วยใจที่มีญาณทัศนะดี ศรัทธาไม่หลอกลวง จึงนำเหตุผลมาถกกับนายจิวรอบหนึ่ง แล้วสาบานต่อหน้าประชาชนว่าจะรับใช้เป็นมรรคทายกต่อไป หลังจากเกิดเรื่องนี้มาได้ 3 เดือน เป็นวันที่ 20 เดือนห้านายจิวก็จมน้ำตายขณะที่จะข้ามฝั่ง ต้นน้ำของสายนั้นก็เริ่มต้นมาจากวัดกงอี้ก็เลยพูดกับชาวบ้านว่า การทำลายความสำเร็จของคนอื่นนั้นไม่ได้กล่าวหาใส่ความเขาโทษนั้นจะมาถึงตัว นี่เป็นเพราะกงอี้เป็นคนซื่อตรงเป็นขันติที่ 43 ต่อมาคนก็แต่งกลอนให้

เจ้ากับคนร่วมกันพิสูจน์ บริสุทธิ์ใจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ก็ขลัง
ใส่ร้ายเขาไม่มีอะไรสมหวัง ให้คนเชื่อฟังเห็นกรรมสนอง

สี่สิบสี่ขันติ

รับประกาศเกียรติคุณ

กล่าวคือกงอี้ได้รับการใส่ร้ายจากคนแซ่เฮ้ง เขามีนิสัยแข็งกร้าว ชอบเขียนโจมตีให้ร้ายผู้อื่น เขาเขียนโจมตีงานกุศลของกงอี้ว่าเป็นคนที่เลวร้าย เขียนโจมตีทำลายชื่อเสียงไปทั่วทั้งสี่ทิศ กล่าวหากงอี้ว่าเป็นผู้ไม่รู้จักผิดชอบชั่วดี กระทำการชมเชยและกล่าวโทษตามอำเภอใจเสียหายต่อราชา เสื่อมเสียประเพณี ก็ให้มีข้าราชการผ่านมาพบข้อความเข้า ก็เห็นว่ามีชื่อของกงอี้ แต่ไม่มีชื่อของผู้กล่าวหา ทางการต้องการทราบว่าผู้ใดเป็นผู้กล่าวหา จึงมีประกาศแจ้งว่า ใครเป็นเจ้าของข้อความนี้ให้มารับรางวัล 500 ตำลึง นายเฮ้งจึงนำหลักฐานไปอำเภอแจ้งว่าตนเป็นผู้เขียน ทางการจึงให้นายเฮ้งเขียนอักษรเพื่อพิสูจน์ลายมือดู จึงเห็นว่าเป็นผู้เขียนจริง ทางการจึงนำตัวนายเฮ้งไปขังไว้ก่อน อีกด้านหนึ่งก็ใช้ให้คนไปตามกงอี้มา กงอี้ถูกเรียกตัวมาที่อำเภอโดยไม่รู้ว่าเรื่องอะไร นายอำเภอถามว่านายจางกงอี้เจ้าทำงานชมเชยให้รางวัลและกล่าวโทษใช่ไหมให้รีบรายงานมา กงอี้ว่า กรุณาสอบสวนให้ชัดเจน ข้ามีงานมากมายเกินไปจึงลืมว่าให้รางวัลใครและลงโทษใครบ้าง โปรดมีคำสั่งให้ทางการส่งคนไปที่หมู่บ้านของข้าแล้วก็เรียกใครก็ได้ในหมู่บ้านมาสอบถามหาความจริง ทางการจึงให้กลับไปก่อนแล้วก็ส่งคนไปที่หมู่บ้านมาให้ปากคำ จึงรู้ว่ากงอี้ถูกใส่ความ เพียงวันเดียวก็มีผู้มายื่นเอกสารกว่า 120 ฉบับ ล้วนกล่าวว่ากงอี้เป็นผู้มีคุณธรรมสูง ในที่สุดทางการจึงมอบใบประกาศเกียรติคุณให้แก่กงอี้ ใบเกียรติคุณเขียนว่า *"จริยธรรม ผ่อนปรน"* ให้นำไปติดไว้ที่บ้าน ส่วนนายเฮ้งก็ให้สักนิ้วเป็นอักษรสามนิ้วเป็นการลงโทษ กงอี้ก็ร้องขอ

ทางการ ลงโทษแค่โบยตีก็พอส่วนสักนิ้วขอให้งดเว้น โดยบอกว่า บ้านเขามีพ่อที่ชรา ทางการจึงยอมลดโทษสักนิ้ว นายเฮ้งถึงกับขอบคุณกงอี้ว่าเป็นผู้มีเมตตาผ่อนปรน นี่เพราะกงอี้เมตตาไม่อยากให้รับโทษ เป็นขันติที่ 44 คนภายหลังแต่งกลอนว่า

เรื่องยุ่งยากแก้กล่าวหายากสุด คนดีแก้หลุดหยาบช้าอันธพาล
กงอี้ผ่อนปรนปรองดองชาวบ้าน ร้องขอทางการงดสักนิ้วมือ

สี่สิบห้าขันติ

เตือนพี่น้องปรองดองไม่ให้แบ่งแยก

กงอี้มีเพื่อนสนิทแซ่เฮ้ง สองคนพี่น้องต้องการแบ่งแยกครอบครัว ทั้งสองเห็นพ้องที่จะให้กงอี้เป็นประจักษ์พยาน กงอี้ก็เตือนพี่น้องทั้งสองว่า ใต้ฟ้านี้ไม่มีพ่อแม่ที่ไม่ดี สิ่งที่มียากยิ่งคือพี่น้อง การแยกครอบครัวแม้เป็นเรื่องปกติ แต่ก็สูญเสียความคาดหวังของพ่อแม่ สิ่งที่ชาวโลกอยากได้ก็คือความร่ำรวยและความเป็นผู้ดี พวกเธอที่ต้องแยกบ้าน มิใช่ว่าอยากจะร่ำรวยและเป็นผู้ดี แต่ก็ไม่รู้หลักธรรมของความมั่งมีและศักดิ์ศรีว่ายิ่งใหญ่ ทำไมหรือ มิใช่ว่าธรรมแห่งฟ้าจะไม่สามารถถึงความมั่งมี มิใช่ว่าธรรมแห่งฟ้าจะไม่สามารถถึงความมีศักดิ์ศรี ผู้ที่คล้อยตามหลักธรรมแห่งฟ้า ต้องเป็นผู้ละความเห็นแก่ตัว ให้มีความสมบูรณ์ในความดี การมองการฟังการพูดและการกระทำ ล้วนให้อยู่ในความดี การปฏิบัติหลักธรรมฟ้าก็เช่นเดียวกัน ดังนั้นหากต้องการสบายคิดแยกครอบครัว ไม่สนใจทำความดี ไม่มีหลักธรรมแห่งฟ้า ใจหลงคิดฟุ้งซ่าน ไม่เพียงไม่ร่ำรวยแล้วก็ยังล่วงสู่ความยากจนอีกด้วย ถึงตอนนั้นเสียใจก็สาย

ขอให้เธอพี่น้องอยู่ด้วยกันนานๆ อย่างน้อยก็ทำให้พ่อแม่สบายใจ และก็ไม่เป็นที่โจษขานของชาวบ้าน จักได้มีชื่อว่าพี่น้องมีไมตรี ทั้งยังใช้สอนประชาชนได้อีกด้วย พี่น้องตระกูลเฮ้งฟังแล้วก็คิดได้จึงกราบขอบคุณกงอี้ ไม่กล้าที่จะพูดแบ่งแยกบ้านอีก นี่คือกงอี้สอนคนให้ปรองดองกัน เป็นขันติที่ 45 ต่อมาคนแต่งกลอนให้

คำสอนสมบูรณ์ด้วยหลักธรรมฟ้า ฟ้าหรรษาให้ร่ำรวยมีศักดิ์ศรี
ตักเตือนคนกตัญญูผูกไมตรี รักอารีย์เกียรติยศเลื่องระบือ

สี่สิบหกขันติ

เตือนผู้มีการศึกษาเลิกเล่นพนัน

กล่าวคือนางช้าภรรยานายกังเซงได้มาหากงอี้ บอกว่าสามีชอบเล่นการพนัน เมื่อวานกลับจากบ่อนเสียพนัน บอกว่าจะเอาเสื้อผ้าไปจำนำ ดิฉันไม่ยอมก็จะเอามีดมาไล่ฟัน ดิฉันทนไม่ได้จึงมาหาท่านให้ช่วยสั่งสอนสามีให้เชื่อฟังด้วยเถอะ จะได้กลับตัวเป็นคนดี ดิฉันจะไม่ลืมพระคุณเลยตลอดชีวิต กงอี้ว่า สามีเธอเป็นผู้มีการศึกษา ทำไมจึงไม่เข้าใจเหตุผล นางช้าตอบว่า ดิฉันเตือนเขาก็ถูกทุบตี ไม่รู้จะไปหาใคร กงอี้ถามว่าคราวนี้ก็ไม่รู้หมดไปเท่าไร นางช้าตอบว่า หนึ่งพันเก้าร้อยอีแปะ กงอี้ว่าข้ามีงานรัดตัว ยังไม่มีเวลาไปเตือนสามีเจ้า ข้าจะให้เธอยืมเงินไปสองพันอีแปะและจดหมายฉบับหนึ่ง ให้เอาจดหมายพร้อมเงินให้กับสามีเธอก็คิดว่าจะรู้สำนึกและแก้ไขได้ นางช้ากล่าวว่า ดิฉันจะไม่เอาเงินเพราะกลัวจะไม่มีใช้ให้ ท่านใจกว้างเหลือเกิน กงอี้ว่า เธอเอาไปก็แล้วกัน ถ้าหากสามีเธอไม่ยอมแก้ไขเอาเงินนี้ไปใช้ก็ไม่เป็นไร ไม่ต้องใส่ใจ นางช้ากราบ

ขอบคุณแล้วกลับไป เห็นสามียังไม่หายโกรธ จึงเข้าไปพูดว่า ได้ไปที่บ้านของกงอี้ขอยืมเงินมาสองพันอีแปะ กงอี้ได้ถามถึงสาเหตุการขอยืมเงิน ฉันก็บอกว่ายืมไปใช้หนี้การพนัน กงอี้ยังใจกว้างเขียนจดหมายฝากมาหนึ่งฉบับ บอกให้ฉันเอาให้คุณ ว่าแล้วก็ส่งจดหมายให้ เปิดออกอ่านว่า

บริบทเรื่องผิดทางทำร้ายแรง สอนคนสัมมามรรคไม่เฉเอียง
เที่ยวเตร่การพนันสองทางต่ำ ขอคุณรีบหันเหความคิด
ชีวิตในโลกให้รู้จักเดินและหยุด การตอบสนองตามครรลอง
เสพลูกเมียเขาที่สุดทำร้ายตน ลวงเขาเล่นพนันภัยถามหา
ฟ้าประทานโทษเสพกามและพนัน เห็นชัดบุตรอกตัญญูเกี่ยวกัน
สูญสลายเงินทองอีกลูกเมีย ชีวิตวอดวายถูกต้มตุ๋น
เลือกทางดีสู่สัจจะผู้มงคล จัดระเบียบบ้านอุดมเป็นปราชญ์
ประสพเคราะห์แล้วรีบคิดกลับใจ สู่ความดีไม่ต้องเกรงเบื้องบน
อ่านหนังสือปราชญ์เข้าใจหลักการ ทำเหลวไหลเป็นหนี้คำครู
พ่อแม่เลี้ยงลูกลำบากเหลือหลาย เพียงหวังให้เจริญรุ่งเรืองไกล
คนรุ่นหลังหากเสพและพนัน เสียแรงสองผู้เฒ่าหมดจิตใจ
เตือนเธอรีบกลับใจเร็วไว สามารถคุ้มลูกหลานบุญกุศล

เมื่อนายกังเซงอ่านจบ หน้าแดงกร่ำพูดกับภรรยาว่า ข้าขอสาบานว่าจะไม่เที่ยวและเล่นพนันอีก รอพรุ่งนี้ข้าจะเอาเงินไปคืนท่านจางกงอี้ ขอบคุณที่ชี้แนะพระคุณใหญ่ จะทำความดีแก้ไขความไม่ดี ปรากฏว่าเขามีความเจริญประสพความสำเร็จ เป็นด้วยกงอี้เอาความสัจมาดัดคนเป็นขันติที่ 46 ต่อมาคนแต่งกลอนให้

เหมือนถูกกระบองตีคนตื่น งดเที่ยวกลางคืนเหมือนเซียนให้โอสถ
ยิ่งงดเล่นการพนันชีวิตชื่นสด แม้ผู้อ่านก็อดเป็นสุขไปด้วย

สี่สิบเจ็ดขันติ
เตือนให้ปล่อยสัตว์บุญตอบสนอง

กงอี้แลเห็นลูกของลี้ควงจับลูกนกพิราบมา 5 ตัว กงอี้จึงบอกให้เด็กน้อยปล่อยลูกนกเสีย ลูกนกถูกปล่อยไปแต่แม่นกยังถูกจับอยู่ ด้วยนายลี้ควงเป็นคนชอบกินเนื้อนกพิราบ พอได้ยินลูกน้อยเล่าเรื่องกงอี้ให้ปล่อยนกไป หลังจากนายลี้ควงดื่มสุราเมาแล้วก็มาที่บ้านกงอี้ กงอี้กำลังดูลูกนกกินอาหารอยู่จึงตะโกนด่าว่ากงอี้ เขาต้องการให้กงอี้ชดใช้ลูกนกคืน ถ้าไม่ได้ก็จะตีกงอี้ กงอี้อดทนไม่ได้ก็เลยเข้าไปปลอบโยนลี้ควงว่า ลูกนกถูกคนอื่นเอาไปแล้วจะเอาคืนได้อย่างไร นายลี้ควงเพิ่มความโกรธไม่ยอม กงอี้จึงเอาเงินหนึ่งร้อยอีแปะให้ไปจึงยอมหยุด พอลี้ควงกลับถึงบ้านก็เอากระบองตีลูกน้อยใหญ่จนลูกน้อยถลันออกไปข้างนอกหกล้มจนขาขวาหักต้องหามเข้ามาในบ้าน หลังจากหายเมาแล้วเขาเสียใจมาก ลูกน้อยเจ็บหนักไข้ขึ้นสูงจนเสียชีวิต เรื่องผ่านไปตั้งนาน วันหนึ่งนายลี้ควงก็บังเอิญพบกับกงอี้จึงถามว่า ปล่อยนกมีดีอย่างไร กงอี้ว่า ฟ้าดินมีมหาบุญให้ชีวิต ในบทสนองคุณว่าไม่ทำร้ายชีวิตสี่กำเนิด ในบทมหากุศลว่า อย่าเข้าป่าดักสัตว์นก เป็นคำตรัสของพระเจ้าบุ่นตี่ มนุษย์ควรน้อมรับก็จะไม่อายุสั้น นายลี้ควงว่า ตั้งแต่แรกถ้ารู้เช่นนี้ก็ไม่กล้าที่จะทำ ก็คงไม่ถูกกรรมตามสนอง ทำให้เจ็บปวดถึงความผิดครั้งก่อน ต่อไปก็ปล่อยสัตว์เพื่อหวังให้บุญตอบสนอง กงอี้ถูกลบหลู่ซาบซึ้งคน แก้ผิดทำถูก เป็นขันติที่ 47 ต่อมาเขาแต่งกลอนให้

ชีวิตแม้เล็กก็ควรปล่อย　　คนรู้น้อยว่าฟ้าสำคัญต่อบุญ
กรรมตามสนองชัดธรรมไม่กุด　　ไม่สะดุดเพียงเร็วหรือช้าเท่านั้น

สี่สิบแปดขันติ
สอนคนให้ซาบซึ้งพระคุณแม่

กงอี้จะไปเยี่ยมเพื่อนข้างนอก ระหว่างทางพบหญิงกลางคนนางหนึ่งกำลังร้องไห้ ข้าง ๆ ก็มีผู้ชายคนหนึ่งเอะอะโวยวาย กงอี้จึงเข้าไปถามคุณนายทำไมร้องไห้อยู่ข้างทางอย่างนี้ นางเช็ดน้ำตาแล้วพูดว่า นายท่านไม่รู้อะไรความทุกข์ยากของอีฉันพูดไม่ออก กงอี้ว่า มีอะไรเจ็บแค้นก็พูดความจริงออกมาให้ฟัง นางก็ชี้มาที่ชายหนุ่มว่า คนนี้เป็นลูกชายของอีฉัน ตอนอายุแค่ 5 ขวบก็เสียพ่อไป บ้านก็ยากจนต้องทนลำบากมากมายเลี้ยงลูกจนอายุได้ 13 ปี ที่บ้านมีที่ดินปลูกข้าวได้แค่ 8 ถังเท่านั้น ฉันต้องไปตัดหญ้ามาขาย รับจ้างทำรองเท้าบ้าง เย็บเสื้อผ้าบ้าง เพื่อหาเงินมาจุนเจือเลี้ยงชีพ ก็เอาลูกคนนี้ไปช่วยเลี้ยงวัวที่บ้านแซ่จิวได้ 2 ปีโดยไม่ได้เงิน เพียงแค่แรกข้าวกินเท่านั้น วันนี้ก็มาทำงานที่บ้านแซ่ตั้ง เป็นคนงานระยะยาว ปีหนึ่งได้เงิน 5 พวง ปีที่แล้วเบิกเงินมาแค่ 800 อีแปะมาให้ฉันบังเอิญปีนี้อีฉันป่วยบ่อย ไปทำงานไม่ไหว ไม่มีเงินกินข้าว จึงมาหาลูกชายขอเบิกเงินสักสี่ร้อยอีแปะ ลูกมันจึงทะเลาะกับอีฉัน มีคนบอกให้ฉันฟังว่าลูกมันไม่รักดี ได้เงินมาก็ไปเที่ยวผู้หญิง ครั้งแรกอีฉันไม่เชื่อ ดูสภาพนี้แล้วน่าจะเป็นเรื่องจริง นายท่านลองดูซิว่าลูกอกตัญญูคนนี้ใช่คนหรือไม่ กงอี้ว่าข้าเห็นเธอก็หน้าตาดี ถึงแม้จะเป็นคนใช้แรงงาน แต่ก็ดูเป็นคนฉลาดเกรงแต่ว่าจะไม่มีคนชี้แนะ ชายหนุ่มก็ถามว่า นายท่านเป็นใคร กงอี้ว่าคนเขาเรียกฉันว่า จางกงอี้ ถามหน่อยว่าเธอชื่อแซ่ว่าอะไร เขาตอบว่าแซ่เฮ้งชื่อเจ็งทั้ง กงอี้ว่า แม่เธอบ่นว่าทุกข์ลำบาก เธอรู้หรือเปล่า เจ็งทั้งหน้าแดง

ไม่ตอบ กงอี้จึงพูดอย่างจริงจังว่า ภายใต้ฟ้าดินนี้พ่อแม่ยิ่งใหญ่สุด เป็นคนไม่รู้จักกตัญญูพ่อแม่ ไม่คิดว่าพ่อแม่มีใจรักลูกเพียงใด อุ้มท้อง 10 เดือนลำบากสุดแสน เลี้ยงนม 3 ปี เหนื่อยไม่รู้ป่านไหน วางแผนเลี้ยงดูต่างๆ นาๆ ลำบากขนาดไหนก็เพื่อลูกน้อยกับครอบครัว แม่เธอยังเป็นหญิงหม้ายยิ่งยากลำบากกว่าต้องอดออมใช้จ่าย ทั้งยังต้องรักษาความเป็นกุลสตรีต้องมีความสงบสุขจึงนับเป็นหญิงดี เธอทำไมจึงใจไม้ไส้ระกำทำสิ่งเลวทราม ขาดหลักมนุษยธรรม กล้าต่อปากต่อคำกับแม่ คนสมัยก่อนว่าพ่อแม่ให้กำเนิดกายเทียมเท่าฟ้า เธอกล้าที่จะถือดีกับฟ้าหรือ ลองดูตัวอย่างซิ ที่ว่าราชาขุนนางนั้นมีใครบ้างที่ไม่กตัญญูเป็นพื้นฐาน คนที่ร่ำรวยอายุยืน มีหรือที่ไม่บ่มเพราะคุณธรรม เจ็งทั้งพูดว่าฉันไม่เคยเรียนหนังสือและก็ไม่มีคนสั่งสอน วันนี้ได้ฟังวาจาของท่านฉันผิดไปแล้ว กงอี้ว่าอันความชั่วทั้งหลายเสพกามเลวร้ายที่สุด อันความดีทั้งมวลกตัญญูเป็นเลิศ เธอดูคนที่กตัญญูจะร่ำรวยมีศักดิ์ เสพกามชาวบ้านมักไม่มีลูกสืบตระกูล อายุสั้น กรรมตอบสนองไม่ช้าก็เร็ว คนดีมีเคราะห์ก็พ้นแก้ไขเป็นดีได้ เป็นพื้นฐานของคนข้อแรก เจ็งทั้งจึงคุกเข่าขอโทษแม่ และขอบคุณกงอี้ที่สั่งสอนจากนี้ไปจะไม่เดินทางชั่ว ช่วยเหลือแม่เต็มที่ ต่อมาเขาก็เป็นลูกกตัญญู นี่คือกงอี้สอนคนให้ซาบซึ้ง เป็นขันติที่ 48 ต่อมาคนแต่งกลอนให้

ความกตัญญูไม่กี่คำพูด ทำให้ลูกอกตัญญูกลับใจได้
ฟ้าคุ้มครองหากตั้งใจแก้ไข วาจากงอี้ไซร้ดุจเซียนทอง

สี่สิบเก้าขันติ

ถูกตีไม่ถือโกรธ สอนละกามราคะ

วันหนึ่ง เพื่อนนักเรียนแซ่เอี๊ยตั้งใจมาหากงอี้ที่บ้าน กงอี้ก็เชิญเขาเข้ามานั่งในห้องหนังสือ คุยกันถึงเรื่องเก่าๆ ตอนหลังนายเอี๊ยเฮี่ยงจิ่งก็พูดว่า เพื่อนเกลอเข้าใจธรรมะลึกซึ้ง อยากขอให้สอนเรื่องการระงับกามารมณ์ ข้ายังไม่เคยล่วงเกินหญิงอื่น แต่พอข้ามองดูผู้หญิงก็เกิดกามารมณ์ขึ้นแล้วมาลงที่ภรรยา ซึ่งก็ไม่สามารถกดข่มอารมณ์ทางเพศได้ ไม่รู้ว่าตนมีอุปสรรคอะไร ขอให้เพื่อนเกลอสอนวิธีการให้ข้าสักหนึ่งวิธี กงอี้หัวเราะแต่ไม่พูด นายเฮี่ยงจิ่งก็ลุกมาข้างหน้ากงอี้แล้วต่อยไปหมัดหนึ่งพร้อมพูดว่าร้องขอแต่ไม่พูดแถมยังหัวเราะอีก กงอี้รีบให้เพื่อนนั่งลง แล้วก็เริ่มพูดถึงการเสพกามว่า ทำให้เกิดอันตรายได้ง่าย การที่จะไม่ให้เกิดอันตรายนั้นต้องใช้ศีลธรรม เมื่อเห็นผู้หญิงชาวบ้านก็ให้คิดว่าเป็นพี่สาวหรือน้องสาว หากหญิงมีอายุมากก็คิดว่าเป็นคุณแม่ ถ้าเป็นเด็กก็นึกเสียว่าเป็นลูกสาว ผู้อาวุโสสอนให้ละกามมีกลอนว่า

คนสวยใครก็ชอบงามโสภา　　พระเจ้าฟ้าจักข่มเหงไม่ได้
หญิงอื่นอันหาควรเสพกามไม่　　เมียฉันไซร้อย่าได้มาแตะเลย

วิธีการนี้เป็นการละการล่วงของกาม และยังมีข้อห้ามการเสพเกินขอบเขต กลอนว่า

ไฟราคะลุกให้คิดถึงหญิงอาย　　คนตายหนอนไชไม่เหมือนคน
มือไม้เน่าเหม็นกลิ่นเหลือทน　　หมดกมลรักหลงรูปโฉมตรู

นี่ก็คือวิธีการขจัดมารรูปโฉม เฮี่ยงจิ่งฟังแล้วก็รีบขอบคุณกงอี้ที่ให้ปิยะวาจาสอนสั่ง จึงรีบขออภัยที่ล่วงเกิน นี่คือกงอี้สอนคนให้ละความใคร่

อยากในกาม เป็นขันติที่ 49 ต่อมาคนแต่งกลอนให้

รู้จักระงับไม่เสพกามมั่ว ใจคิดชั่วใคร่เสพมีวิธี
ให้คนดูที่นี่เหมือนพระชี้ กงอี้บอกวิธีน่าเลื่อมใส

ห้าสิบขันติ

บริจาคโลงศพครูประจำบ้าน

กงอี้ได้จ้างครูสอนประจำบ้านนายเซงข่วยแซ่ตั้ง ให้ค่าตอบแทนสูง แต่ครูตั้งเป็นผู้มีความอบรมไม่พอ นิสัยไม่หนักแน่น ขี้เกียจทำการสอน เป็นผู้ไม่รับผิดชอบต่อหน้าที่ กงอี้ก็พยายามอดทนมาโดยตลอดไม่คิดถือสา ครูตั้งก็เสียนิสัย ในที่สุดก็เสียศักดิ์ศรีของผู้คงแก่เรียน พอถึงสิ้นปีกงอี้ก็หยุดจ้างแล้วหาคนใหม่ ครูตั้งกลับไปถิ่นเดิม แล้วพยายามหาโรงเรียนเข้าสอน อยู่ไปไม่ถึงปีก็ถูกเจ้าของโรงเรียนเอาเรื่อง มีการฟ้องร้องถึงอำเภอ ครูตั้งแพ้คดีข้อหาทำลายศาสนา จากนั้นว่าทุกแห่งก็ถือว่าครูตั้งเป็นคนเลว ไม่มีโรงเรียนไหนรับเป็นครู เขามักพูดกับคนอื่นว่าอยากไปสอนตามบ้านอีกสักครั้งหนึ่ง มีคำกล่าวว่า วาสนาไม่มีสองหน ภัยเคราะห์ไม่มาครั้งเดียว ปีถัดมาเกิดภัยแล้ง ครูสอนประจำบ้านก็ไม่มีใครจ้าง อีกทั้งเจ็บป่วย ไม่มีจะกินจึงตายลง ไม่มีคนเหลียวแล กงอี้เห็นแก่ว่าเคยมาทำงานที่บ้านจึงหาซื้อโลงศพและฝังให้ นี่ด้วยกงอี้เป็นผู้ให้ความสำคัญครูประจำบ้าน เป็นขันติที่ 50 ต่อมาคนก็แต่งกลอนให้

ดี ดี ชั่ว ชั่ว สนองยุติธรรม ทำดีขึ้นทำชั่วตกไม่มีเยื่อใย
ศักดิ์ศรีมีได้ด้วยใจภักดีไว้ คัมภีร์หรือทำให้ผู้เรียนเสีย

ห้าสิบเอ็ดขันติ

ถูกด่าไม่ถือสาพ้นความ

วันหนึ่ง กงอี้นั่งรถม้าไปเที่ยวนอกเมืองทางตะวันตก พบลูกชายแซ่อวง ชี้หน้าด่าทอส่งเดช บ่าวจะเข้าไปตี แต่กงอี้ห้ามไว้บอกว่าแล้วแต่ดวงชะตา อย่าไปก่อกรรมเลย วันรุ่งขึ้นนายอวงก็มาที่กงอี้เพื่อจะซื้อข้าวสารเงินเชื่อ บ่าวไพร่จึงเล่าเรื่องเมื่อวานให้นายอวงฟัง นายอวงจึงมาขอโทษกับกงอี้ กงอี้ว่าไม่เป็นไรไม่เอาเรื่อง นายอวงก็เลยคืนข้าวให้แก่กงอี้ แต่ไม่คาดคิดลูกนายอวงก็ไปด่าส่งเดชคนแซ่อึ้งบ้านทางทิศใต้ เขาจึงถูกตีบาดเจ็บ กลับบ้านตกกลางคืนก็ตายลง นายอวงจึงไปฟ้องร้องต่อศาล บ้านข้างเรือนเคียงต่างโดนข้อกล่าวหาหมดยกเว้นกงอี้ นี่ก็เพราะกงอี้ไม่โต้ตอบแม้ถูกด่า เป็นขันติที่ 51 ต่อมาคนก็แต่งกลอนให้

คนทั่วไปถูกด่าใครยอมบ้าง คงตอบโต้หาเหตุอ้างให้ชัดแจ้ง
อันเคราะห์ภัยคนแส่หาฤทธิ์สำแดง กงอี้ไม่แสร้งถือสาสบายเฮ

ห้าสิบสองขันติ

คนเอาเปรียบถูกลงโทษ

กล่าวคือกงอี้ซื้อโคจากคนแซ่เฮ้ง 1 ตัว ด้วยเงินจำนวนหนึ่งพันสองร้อยอีแปะโดยจ่ายเงินหมดแล้ว กงอี้นำเอาโคไปเลี้ยงได้ 2 เดือน นายเฮ้งก็ถูกคนเขายุแหย่ว่าโคตัวนี้ควรมีราคาสองพันอีแปะ นายเฮ้งจึงนำเอาเงินมาคืนให้กงอี้แล้วจะเอาโคคืน ชาวบ้านต่างว่ามีเหตุผลอะไรค้าขายผ่านไปนานแล้วจะมีเรื่องนี้ได้อย่างไร กงอี้ก็ยอมให้นายเฮ้งนำโค

กลับไป ชาวบ้านต่างหัวเราะกงอี้ว่าอ่อนแอ นายเฮ้งเอาโคกลับไปได้ 5 วัน โคเกิดเป็นโรคตายลง นายเฮ้งก็นำโคมาชำแหละเนื้อขาย นายอึ้งสัมกอก็ไปรายงานกับทางการว่านายเฮ้งฆ่าโคไถ่นา ขณะนั้นทางการมีกฎหมายห้ามฆ่าโคไถ่นา นายเฮ้งกลัวความไม่ยอมไป ก็ไปไหว้วานคนไปเสียเงินเสียทองไปกว่าสามพันเพื่อเลิกล้างคดีนี้ ชาวบ้านรู้เรื่องนี้เขาก็รู้สึกประหลาดใจ มักว่ากงอี้มีพระคุ้มครอง นี้เพราะกงอี้ยอมคนจึงได้ประโยชน์เป็นขันติที่ 52 ต่อมาคนก็แต่งกลอนให้

ยอมให้คนไม่ใช่เรื่องแออ่อน ยอมปรนผ่อนเขาเจอเรื่องคดีเป็น
ตอบแทนลงโทษแบ่งชัดเจน ฟ้ามีธรรมเด่นเสมอภาคกัน

ห้าสิบสามขันติ

อดทนไม่ก่อคดีได้โชค

กล่าวคือ กงอี้มีนาข้าวซึ่งมีคันนากั้นติดกับนาของคนแซ่กังกับแซ่เฮ้ง แต่นาของกงอี้อยู่ถัดหลังไป เนื่องจากเกิดฝนแล้ง คนแซ่กังกับเฮ้งจึงปรึกษากันไม่ให้กงอี้ปล่อยน้ำเข้านา โดยบอกกับคนงานกงอี้ว่า ถ้าหากเจ้านายของท่านต้องการน้ำเข้านา แต่ละปีต้องจ่ายค่าน้ำผ่านนาของข้าทั้งสองคนเป็นข้าวคนละหนึ่งเจียะ เราจึงจะยอมปล่อยน้ำให้ คนของกงอี้จึงแจ้งให้เจ้านายทราบว่า คนสองแซ่ต้องการค่าน้ำผ่านนา กงอี้คิดอยู่ตั้งนานแล้วพูดว่า *"คนดีก็จะถูกรังแก ม้าดีก็จะถูกขี่"* คนงานก็พูดว่า อันธรรมดาคันนามีกฎระเบียบตั้งแต่โบราณมา ทำแบบนี้ผิดระเบียบ ถ้าพวกเขาขวางมา เราก็ไปแจ้งความเอาไหม กงอี้จึงบอกกับคนงานว่า *"ผ่อนปรนเมื่อเขาขวางย่อมมีฟ้า ก่อคดีไม่พ้นนาบุญแห้งแล้ง สู้ขุดบ่อเก็บน้ำไม่เปล่า*

แรง มีน้ำใช้ไม่แห้งบุญอยู่ครบ” แล้วกงอี้ก็เรียกคนงานไปขุดบ่อน้ำในที่นาของตน คนแซ่กังและเฮ้งเกิดเหม็นหน้ากันก็เกิดภัยแล้งขึ้น ก็เกิดแย้งน้ำรื้อคันกั้นนาจนเกิดตีกันขึ้นได้รับบาดเจ็บ จึงเกิดแจ้งความฟ้องร้องกล่าวหากันขึ้น ทั้งสองแซ่ฟ้องร้องเป็นคดีกันนานเป็นปีจนหมดเงินตามๆ กัน จึงเอานาขายให้กงอี้ นี่คือความอดทนของกงอี้ที่ไม่ก่อคดีจึงได้หมด เป็นขันติที่ 53 ต่อมาคนก็แต่งกลอนให้

พื้นใจสว่างไสวมีสติ ตลอดชีวิตอิสระเสรี
อารมณ์ปรองดองสามัคคี เป็นทุนที่มั่งคั่งดุจได้จากฟ้า

ห้าสิบสี่ขันติ
ส่งเสริมคนให้บำเพ็ญมนุษย์สัมพันธ์

หมู่บ้านที่ห่างออกไป 40 ลี้ มีคนถือศีลเจชื่อหง้อเซ้ง แซ่ปึง คนผู้นี้กินเจปฏิบัติธรรมมีความก้าวหน้ามากอยู่ แต่เนื่องจากยังมีพ่อแม่พี่น้องที่ยังมิอาจสิ้นความสัมพันธ์ กงอี้ก็ยังรู้จักคนนั้นดี วันหนึ่งเขามาเยี่ยมกงอี้ กงอี้ก็ต้อนรับเขามานั่งด้านในของโถงบ้าน หาน้ำชามาต้อนรับ เมื่อดื่มชากันจนเสร็จแล้ว หง้อเซ้งจึงเอ่ยขึ้นว่า ได้ยินกิติศัพย์การประกอบกุศลของท่านมานานมากแล้ว ทั้งยังอดทนต่อสิ่งที่ทนได้ยาก จึงมาขอคำชี้แนะเป็นพิเศษ กงอี้จึงพูดว่า ท่านผู้สมถะอยู่กระท่อมในป่าเขา เหตุใดจึงต้องเหน็ดเหนื่อยฝ่าฝุ่นลมมาถึงที่นี่ ทั้งยังวาจาหนักแน่นปานนั้น หง้อเซ้งกล่าวว่า ด้วยข้าปฏิบัติธรรมมาหลายขวบปีจึงรู้ซึ้งในพุทธธรรม จึงอยากมาเชิญท่านให้มาร่วมปฏิบัติบำเพ็ญธรรมด้วยกันจักได้บรรลุมรรคผล ไม่ทราบว่าท่านมีความคิดเห็นอย่างไร กงอี้ว่า เจริญพร เจริญพร แต่ถ้าไม่รู้จักการ

ปฏิบัติพุทธธรรมให้บรรลุมรรคผล จะเริ่มปฏิบัติอย่างไร ช่วยกรุณาอธิบายให้ละเอียด หง้อเซ้งว่า ให้เริ่มถือศีลเจก่อนร้อยวัน สวดมนต์ทำวัตร งดฆ่าสัตว์ ปลดปล่อยชีวิต แล้วก็แสวงหาธรรมาจารย์ชี้แนะ เก็บยาเคี้ยวโอสถเก้ารอบหมุนสามรอบคืน เมื่อบารมีเต็มสมบูรณ์ เมื่อสาส์นฟ้ามาถึงก็ถอดรูปลอยสู่สวรรค์ บรรลุมรรคผล กงอี้ว่า ฟังท่านพูดมานี่คือมหาธรรมฟ้าปางก่อน เป็นวรธรรมแห่งยานสูงสุด ตั้งแต่อสงไขกัปอันไกลโพ้น ที่เริ่มต้นมีหนึ่งพุทธะถ่ายทอดธรรมสู่โลก ไม่ใช่ใครๆ จะได้รับฟังและก็ไม่ใช่คนรุ่นข้าจะสามารถเข้าใจถึงสรรพสิ่งได้ ดังนั้น 72 ปราชญ์ของท่านขงจื่อก็ได้รับการถ่ายทอดธรรมเพียงเอกธรรมมรรคเท่านั้น มีท่านจื่อกั้งที่เข้าถึงอนุตตรธรรม (เทียนเต้า) ท่านเองก็เคยได้ยินธรรมนั้นมาก่อน ที่จริงนับว่าโชคดีมาก แต่ควรจะหมดภาระทางโลกเสียก่อน มนุษย์ธรรมไม่บกพร่องคุณธรรมแปดรักษาได้มั่น ขจัดสุรา รูปโฉม สมบัติ อารมณ์ ตัดขาดโลกโกรธหลงความรัก จากมนุษย์ธรรมแล้วบำเพ็ญอนุตตรธรรม (เทียนเต้า) จึงจะสามารถสำเร็จเป็นเซียนเป็นพุทธะ ถ้าหากเอาแต่กินเจสวดมนต์แต่ไม่ปฏิบัติความหมายในพระสูตร บิดามารดาไม่กตัญญู ที่ชายไม่นับถือถึงแม้จะถือศีลเจเข้าใจธรรมะ ข้าก็ยังเกรงว่าจะถูกฟ้าลงโทษอาจตกนรกอเวจีโบราณกล่าวว่า ศาสนาทั้งสามเดิมที่ไม่แตกต่างกัน ต้องเริ่มจากความกตัญญูเป็นรากฐาน มนุษย์คนใดหากไม่มีความกตัญญู อาแต่ถือศีลเจแล้วเมื่อไรจะสำเร็จพุทธะ ถ้าคิดตามที่ว่ามาคนที่ได้ฟังธรรมกับคนที่ยังไม่เคยฟังธรรม ก็ควรที่จะต้องทำธุระทางโลกให้หมดก่อนแล้วฟังโองการฟ้าถ้าไม่เช่นนั้น แม้จะนั่งสมาธิจนเบาะรองนั่งขาดก็เปล่าประโยชน์ ข้าขอให้ท่านเคารพในวาจานั้น อย่าได้ดูแคลน หง้อเซ้งว่าตามที่ท่านพูดมา หากปฏิบัติตามหลักของท่านขงจื่อก็เพียงพอแล้ว เหตุใดในสมัยโบราณไม่

ทำลายพุทธและเต๋าทั้งสองศาสนาเสียเล่า กงอี้ว่าหยูมีวินัยสาม พุทธมีไตรรัตน์ เต๋าก็มีสามแปร มีหลักการเหมือนกัน แต่ทำไมข้าจึงเริ่มจากหยูเล่า ก็เพราะว่าอันความดีทั้งหลายไม่ยิ่งใหญ่ไปกว่ากตัญญูทั้งปราชญ์เซียนและพุทธทั้งหลายแต่โบราณก็ดำเนินตามมนุษย์สัมพันธ์นี้ หากท่านสามารถเข้าถึงความเมตตาของพุทธะ ความสงบของเต๋าการบ่มจิตของหยูแล้วหวนคืนสู่หลักกตัญญู นั่นคือ มนุษย์ธรรมสมบูรณ์ อนุตตรธรรมก็ประจักษ์ได้เอง แล้วเหตุใดต้องละทิ้งใกล้ไปคว้าเอาไกล พระเจ้าเหวินตี้ว่าตอบแทนคุณทั้งสี่ ปฏิบัติธรรมของสามศาสนาทำให้ใจนี้ตรง การเป็นคนต้องรู้จักเวลาที่เหมาะสม จะได้ไม่เป็นการหน้าไหว้หลังหลอก หากพ่อแม่สิ้นไปหมดแล้ว ลูก ๆ แต่งงานหมดแล้ว เข้าหาธรรมก็เหมาะสม ต่อไปก็สืบหาธรรมาจารย์ หาเพื่อนหาความรู้บำเพ็ญปฏิบัติตามบุญสัมพันธ์ เป็นแนวทางดำเนินอันหนึ่ง ก็จะมีความเจริญรุ่งเรืองทั้งคนรุ่นหลังสมบูรณ์ ถ้าหากยังไม่หมดภาระทางโลกแล้วออกบวช มีหรือที่พุทธะจะคุ้มครองบุตรอกตัญญู เมื่อหง้อเซ้งฟังจบก็พูดว่า ได้ท่านสั่งสอนทำให้ข้ารู้สึกละอายใจมาก มีหรือจะไม่ทำตามยิ่งจะทำตามด้วยความปีติยินดี ปฏิบัติมนุษย์ธรรมสมบูรณ์ต่อมาก็บรรลุมรรคผล นี่ด้วยกงอี้ส่งเสริมคนให้บำเพ็ญมนุษย์ธรรมแล้วบำเพ็ญธรรมได้มรรคผล เป็นขันติที่ 54 ต่อมาคนก็แต่งกลอนให้

ศาสน์ทั้งสามมีหลักธรรมเหมือนกัน มนุษย์นั้นต้องบำเพ็ญหลักมนุษย์ธรรม
ในที่สุดเขาก็บำเพ็ญจนสำเร็จธรรม พังไล้สวรรค์ทางธรรมบรรลุถึง

ห้าสิบห้าขันติ
สอนภรรยาด้วยความสบาย

ภรรยาของกงอี้คือตั้งฮูหยิน เห็นกงอี้ปฏิบัติต่อคนเกินเลย หมดเงินไปมากมาย ทำให้เบื่อหน่ายกังวลใจ มีอยู่วันหนึ่ง ฮูหยินจึงพูดกับกงอี้ว่า ท่านสามีควรทำใจให้เข้มแข็ง ทำตัวอ่อนแอคนเขาก็จะรังแกเอา ถ้าใช้จ่ายโดยประหยัดก็จะไม่ล้มละลาย ทำไมท่านสามีจึงอดทนผ่อนปรน ไม่ประหยัดการใช้สอยเลย กงอี้ว่า ศรีภรรยาที่กล่าวมายังไม่เข้าหลักธรรม มีคำกล่าวว่า คนเลวคนกลัวฟ้าไม่กลัว คนดีคนรังแกฟ้าไม่รังแก ขอให้ศรีภรรยาลองคิดดูจะเอาอย่างคนหรือเอาอย่างฟ้า ฮูหยินตอบว่าบ่าวไม่รู้ความหมาย กงอี้ว่า ถ้าเอาอย่างคนก็คงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่ต้องทำผิดกฎหมาย วางอำนาจข่มเหงคน ทำเรื่องเสื่อมเสียเป็นทางหายนะ ผลตอบสนองเร็วๆ ตกอยู่กับตนเอง ถ้าช้าก็ตกอยู่กับลูกหลาน แล้วจะงามละหรือ สำหรับข้าแล้ว ข้าอยากให้เขารังแกเป็นการสร้างกุศลอย่างลับๆ เพราะฉะนั้นจึงมักพูดกันว่า ทุกๆ คนล้วนฟ้าดินให้ชีวิต เป็นประชาสวรรค์เสมอภาคกัน ควรที่จะเข้าใจถึงความใจดีของฟ้าที่ให้ชีวิต เพื่อสนองคุณฟ้า ไม่แย่งชิงไม่ถืออำนาจ อดทนผ่อนปรนให้มาก เตือนให้สั่งสมบุญ ก็จะไม่ลำบากแต่จะสำเร็จยิ่งใหญ่ เป็นคนง่ายกว่าเพียงทำตามสามอย่าง คือ ตามพ่อ ตามสามีและตามบุตร และรู้ธรรมสี่ ธรรมสี่ประการของผู้หญิงคือ การพูด การทำงาน การแต่งหน้า และคุณธรรม จะเป็นชั้นต่ำหรือมีศักดิ์ศรีงามเท่านั้น สำหรับผู้ชายยากกว่ามาก มี อบอุ่น ดีงาม นบนอบ ประหยัด ผ่อนปรน ธรรมห้าประการ คือดู ฟัง พูด และกระทำ เป็น 4 คติ สั่งสมบุญกุศลมีเมตตารับภาระบ้านทำงาน ถ้าบ้านยากจนก็ให้ประหยัดเป็นหลัก

บ้านร่ำรวยก็ไม่ให้สุรุ่ยสุร่าย ต้องบริจาคไม่บริจาคฟ้าไม่ยอม ควรสะสมไม่สะสมก็จนทั้งชาติ ดังนั้นในอุดมศาสตร์กล่าวว่า การสำเร็จตนปกครองเมืองใต้หล้ามีสันติภาพ ล้วนมีกฎกำหนด ทำไมไม่ประหยัดเป็นธรรม ฮูหยินกล่าวว่า ถ้าหากท่านสามีไม่อธิบาย บ่าวก็ไม่เข้าใจ นี่ก็คือการสอนภรรยาของกงอี้ เป็นขันติที่ 55 ต่อมาคนแต่งกลอนให้

มีอารยธรรมเป็นปราชญ์ปรัชญา คุณธรรมแต่งหญิงเป็นศรีเรือน
เขียนเป็นเรื่องให้โลกไว้เป็นเพื่อน คอยเตือนรุ่นหลังสืบทอดไป

ห้าสิบหกขันติ

ยอมให้กล่าวหาว่าขโมยเงิน

วันหนึ่งขณะที่กงอี้จะไปทำงาน แลเห็นมีคนหนึ่งนอนอยู่ข้างถนนจึงเดินเข้าไปใกล้ตัว พอดีเขาตกใจตื่น พอผงกหัวขึ้นดูแล้วก็ถลันเข้ามาจับกงอี้ไว้ กงอี้พูดว่ามาจับข้าไว้ทำไม คนนั้นจึงพูดว่า ท่านขโมยเอาเงินของข้าไปตอนที่ข้าเมาหลับ แล้วก็คว้าเอาเงินที่ร้อยเป็นพวงที่สะพายอยู่บนบ่าไป ทั้งสองจึงเกิดแย่งชิงกันไม่เลิก มีคนเดินเข้ามาหาแล้วถามว่าเกิดเรื่องอะไรขึ้น ทั้งสองคนจึงไปที่ทำการชุมชนพร้อมกัน ผู้ดูแลก็ถามคนเมาสุราก่อนว่า เงินของท่านมีเท่าไร เขาตอบว่า บ้านข้ามี 8 ชีวิต จนยากเข็ญจึงไปที่บ้านของอากู๋ เพื่อหยิบยืมเงินพันอีแปะ เพื่อหาซื้อของบริโภค ก็ให้บังเอิญเมาหลับอยู่ข้างถนน ไม่คิดว่าคนนี้จะมาเอาเงินของข้าไป ผู้ดูแลถามต่อว่า เงินของเจ้าร้อยด้วยอะไร เขาตอบว่า ร้อยด้วยเชือกปอ ผู้ดูแลหยิบเงินขึ้นมาดูก็เห็นเป็นเชือกปอจริง ๆ ด้วย ถึงแม้จะพูดถูก และข้ารู้จักท่านกงอี้เป็นอย่างดี ท่านเป็นสุภาพบุรุษ กงอี้ชิงพูด ข้าไม่ใช่สุภาพบุรุษ

และก็รู้จักความหมายของผลประโยชน์ดี เขากล่าวหาข้าแต่ข้าให้สาบานได้ ก็ให้พอดีนึกถึงคำพูดในบทธรรมะว่า ช่วยคนยามฉุกเฉินเหมาะสมที่สุด ผู้ดูแลว่า ท่านผู้เข้าใจธรรมรู้จักระงับตัดตอน กงอี้หันมาถามผู้สูญทรัพย์ว่า ชื่อแซ่อะไร เขาตอบว่า แซ่อวง ชื่อ เชี้ยงอัง ที่บ้านมี 8 คน กินอยู่ลำบาก ถ้าหากคนทางบ้านรู้ว่าเขาเมาสุราแล้วทำเงินหาย คงจะทะเลาะกันวุ่นวาย เกรงว่าเรื่องจะบานปลาย ข้าให้เงินเขาไปก็แล้วกัน ให้เขาดีกับคนทั้งบ้าน ชาวบ้านก็พากันพูดว่า ท่านกงอี้เป็นสุภาพบุรุษผู้เปี่ยมด้วยการุณยธรรม จริงๆ อวงเชี้ยงอังหยิบเงินแล้วจากไป กงอี้ว่า ข้าคิดจะเอาเงินมาซื้อลูกหมู ก็เลยต้องงดไป ชาวบ้านก็พากันหัวเราะแล้วแยกย้ายกันไป ถัดไปอีกชุมชน หนึ่งมีคนตีกัน แล้วถูกจับมาที่สำนักงานชุมชน คนหนึ่งชื่อ ก๊วยฉิก อีกคน ก็ชื่อว่า เอี้ยป้อ ก๊วยฉิกก็เล่าว่า ข้ากับเอี้ยป้อเดินมาด้วยกันที่ชุมชนแรก แลเห็นข้างทางมีคนเมานอนอยู่ แถมมีเงินอยู่พวงหนึ่งด้วย นายเอี้ยป้อ ก้มลงไปหยิบเงินแล้วก็พูดกับข้าว่า จะแบ่งให้ข้าเท่าๆ กัน แต่เอี้ยป้อเอา ไปแล้วก็ไม่ยอมแบ่งจึงเกิดทะเลาะกันขึ้น เอี้ยป้อก็แย้งว่าข้าเป็นคนเก็บได้ ผู้ดูแลโกรธมาก ไอ้หมาสองตัวนี้ขโมยเงินเขามา แล้วทำให้จางกงอี้ถูก ใส่ความ ต้องสูญเงินไปเปล่าๆ ก็เป็นเพราะเอ็งสองคนอันธพาลแย่งชิงกัน ในตลาด แล้วก็สั่งให้ผูกมัดสองคนไว้ แล้วเรียกคนหนึ่งให้ไปเชิญท่าน จางกงอี้มาที่ทำการ เจ้าพนักงานมาถึงบ้านกงอี้ก็รายงานว่า ผู้ดูแลได้จับ คนที่ขโมยเงินได้แล้ว ขอเชิญท่านรีบไป กงอี้ก็บอกแก่เจ้าพนักงานว่า ข้าทำให้ผู้ดูแลเหน็ดเหนื่อยกับเรื่องของข้า ข้าควรไปขอบคุณท่านด้วย ตนเอง แต่ข้ามีธุระติดพัน ไม่สามารถไปตามคำสั่งได้ จึงต้องรบกวน เจ้าพนักงานให้ช่วยรายงานผู้ดูแลด้วย เจ้าพนักงานจึงรายงานให้ผู้ดูแลว่า ท่านกงอี้ไม่สามารถมาได้ ฝากขอบคุณมาถึงท่าน ผู้ดูแลจึงเรียกนายก๊วย

นายเอี้ยมาถามว่า เอ็งทั้งสองจะให้ข้าส่งไปที่อำเภอหรือจะให้ลงโทษ ทั้งสองตอบว่า ยินดีรับโทษ ผู้ดูแลจึงพิพากษาลงโทษเอี้ยป้อว่า เอ็งแอบขโมยเงินขณะที่เขาเมาหลับ ให้ลงโทษปรับเงิน 5 พวง ก๊วยฉิกเอ็งเห็นแก่ได้อยากได้ส่วนแบ่งปรับเงิน 2 พวง จะนำเงินเหล่านี้ไปปรับปรุงซ่อมแซมถนน แล้วก็ป่าวประกาศให้ประชาชนรู้ความคดี นี่คือ กงอี้ ยอมให้กล่าวหาไม่ตอบโต้ เป็นขันติที่ 56 ต่อมาคนก็แต่งกลอนให้

ยอมรับกล่าวหาไม่ตอบโต้ กงอี้เมตตาโอ้ใจกว้างขวางนัก
ผู้ดูแลยุติธรรมโทษปรับหนัก ปิดประกาศจักให้รู้ระบือนาม

ห้าสิบเจ็ดขันติ

ช่วยคนชัดแจ้ง รางวัลคุณธรรมล้ำ

กล่าวคือมีเพื่อนบ้านคนหนึ่งแซ่อวง ชื่อเหลา มีบุตรสาวคนเดียว ชื่อ ซิ้วเจ็ง ได้หมั้นกับคนแซ่เฮ้ง ชื่อ กิม ซิ้วเจ็งพึ่งจะมีอายุได้ 16 ปี ยังไม่ทันแต่งงาน มารดาก็ได้เสียชีวิตไปแล้ว มีแต่บิดาที่มีอายุใกล้ 60 เกิดล้มป่วยเป็นเวลานาน 3 เดือน ยังไม่หาย ฐานะก็ยากจน ซิ้วเจ็งต้องออกไปตัดหญ้าขายและดูแลบิดาที่ป่วยไปด้วย มีความลำบากมาก มีอยู่วันหนึ่ง ซิ้วเจ็งก็ได้มาขายหญ้าให้กับกงอี้ จึงเล่าเรื่องของเธอให้กับกงอี้ฟัง น้ำตาไหลนองหน้าเหมือนฝนที่พรั่งพรูลงมา กงอี้ได้ฟังแล้วก็เกิดใจเมตตาจนอดทนไม่ไหว จึงช่วยเหลือเงินไปสองพันอีแปะ กับข้าวสารอีก 5 ถัง ทั้งยังสอนซิ้วเจ็งได้ระมัดระวังถนอมตัว เช้าเย็นให้จุดธูปไหว้พระ สำนึกผิดวิงวอนให้ลดอายุขัยของตนเพื่อเพิ่มอายุบิดา พระศักดิ์สิทธิ์จะคุ้มครองให้บิดาก็จะหายป่วย ให้นำเงินนี้ไปใช้จ่ายโดยให้กับผู้ใหญ่ช่วยซื้อของใช้

ทั้งยังนำโอวาทของคนโบราณที่สั่งสอนให้กตัญญู รักษาความบริสุทธิ์ ซิ้วเจ็งน้ำตาอาบหน้าก้มลงกราบ แล้วก็หยิบเงินเอาไว้ ก็ให้บังเอิญมีคนแซ่อื้อ ชื่อซิ่ว ที่อยู่ข้าง ๆ เห็นเขา เขาเห็นซิ้วเจ็งหน้าตาหมดจด ขณะที่ซิ้วเจ็งถือเงินออกนอกบ้าน นายอื้อซิ่วก็เดินตามหลังมา พร้อมทั้งพูดจาลามกจะข่มขืน แต่หารู้ไม่ว่าซิ่วเจ็งมีจิตใจเข้มแข็งดุจเพชร จึงด่าตอบโต้ไป อื้อซิ่วเห็นโอกาสไม่ให้ แต่ก็ยังมีใจคอโหดเหี้ยม จึงไปที่บ้านของเฮ้งกิม กล่าวหากงอี้เอาเงินปิดปาก ซิ้วเจ็งที่มีสัมพันธ์ลับ เฮ้งกิมได้ฟังแล้วก็ไม่คิดจะตบแต่งกับซิ้วเจ็ง จึงให้แม่สื่อไปหาดูหญิงอื่น ต่อมาภายหลังอวงเหลาหายป่วยจึงเร่งรัดให้ทางฝ่ายเฮ้งจัดแต่งงาน ฝ่าวเฮ้งพูดจาว่าให้จนเสียหาย อวงเหลาจึงไปฟ้องศาล ศาลจึงจับเฮ้งกิมมาสอบสวน ว่าทำไมจึงไม่ตบแต่ง เฮ้งกิมจึงพูดว่าได้ยินอื้อซิ่วเล่าว่า จางกงอี้เอาเงินซื้อตัว อวงซิ้วเจ็ง เพราะมีความสัมพันธ์ลับ ศาลจึงให้นำตัวอื้อซิ่ว กับ อวงซิ้วเจ็ง มาสอบสวน สั่งโบยอื้อซิ่ว 40 ที เพื่อให้พูดความจริง จึงเล่าความจริงว่า กงอี้ให้เงินให้ข้าวสาร และสั่งสอนซิ้วเจ็งให้รักตัว ให้จุดธูปภาวนา รักษาบิดาให้หายโดยเร็ว ไม่มีเรื่องสัมพันธ์ลับ ซิ้วเจ็งจึงพูดขึ้นว่า นายอื้อซิ่วเห็นฉันถือเงินออกมาก็ตามหลังมา พูดจาลวนลามต่าง ๆ นา ๆ ฉันจึงเอามีดที่ตัดหญ้าจดไว้ที่คอหอย ถ้าเขาจะลวนลามฉันก็จะเอามีดตัดคอตาย อื้อซิ่วเห็นท่าไม่ดีจึงหลีกไป ท่านจางกงอี้เป็นผู้มีพระคุณกับเราสองชีวิต บริจาคทั้งเงินและข้าวสืบต่ออายุของเราทั้งสอง ถ้าเขาไม่ช่วยเรา ๆ ก็คงไม่มีชีวิตอยู่มาถึงทุกวันนี้ ท่านเป็นพระเจ้าของเราสองพ่อลูก จะไม่มีวันลืมพระคุณเมื่อศาลฟังความเสร็จก็โกรธมาก สั่งให้ลากลิ้นมาตัด เลือดนองพื้นจนตาย พ่อของเฮ้งกิมชื่อเฮ้งเจี่ยเชียะ ได้ยินเรื่องก็ไม่สอบสวนให้ลงโทษตี 20 ที แล้วมีคำสั่งให้เฮ้งกิมเตรียมธูปเทียนให้แต่งงานต่อหน้าศาล ทางศาลได้มอบรางวัลให้

จางกงอี้เป็นอักษร 4 ตัวว่า **"คุณธรรมส่งเสริมสองครอบครัว"** นี่คือกงอี้ช่วยเหลือชัดแจ้ง จึงได้รางวัล ต่อมาคนก็แต่งกลอนให้

คุณธรรมส่งเสริมสองครอบครัว หนึ่งครอบครัวได้รับเหนือแผ่นดิน
คนชั่วถูกลงโทษให้ตัดลิ้น ชีวิตสิ้นตายเป็นผีวิบากกรรม

ห้าสิบแปดขันติ

สอนให้สามีภรรยาปรองดองกัน

บ้านใกล้เรือนเคียง คนแซ่เอี้ย ชื่อ เคียม ได้ภรรยาแซ่โง้ว มักมีปากเสียงทะเลาะกันเป็นประจำ ตบตีข้าวของในบ้านเสียหายบ่อยๆ บิดาของเคียมไหว้วานกงอี้ช่วยไกล่เกลี่ย กงอี้ก็ยอมรับปาก มีวันหนึ่งเอี้ยเคียมก็มาที่บ้านกงอี้เพื่อขอยืมหนังสือ กงอี้ว่าหนังสืออื่นไม่มีประโยชน์ แต่มีบทหนึ่งเป็นโอวาทสอนสามีภรรยา อ่านแล้วจะมีประโยชน์ จึงยื่นให้เอี้ยเคียมรับไปอ่านว่า

บุเพสันนิวาสกำหนดแต่ปางก่อน สามีว่าภรรยาตามหยุดต่อล้อ
ชาติหนึ่งบำเพ็ญมาร่วมเรือนหนอ สองชาติบำเพ็ญพอเป็นผัวเมีย
ผัวไม่ตำหนิว่าเมียอัปลักษณ์ เมียอัปลักษณ์ฉลาดก็รวยได้
เมียไม่ตำหนิว่าบ้านผัวอับจน จนรวยตามภาวะมีกำหนด
ต้องรู้ใจพ่อแม่ทั้งสองฝ่าย ทั้งชายและหญิงที่ลำบาก
ก็หวังแต่งสะใภ้เลี้ยงคนแก่ สืบสานวงศ์ตระกูลให้มั่นคง
เลี้ยงหญิงออกเรือนหวังเกียรติยศ หวังดูแลซึ่งกันถึงแก่เฒ่า
พอรู้ว่าผัวเมียไม่ปรองดอง ทะเลาะเบาะแว้งอารมณ์บูด
ผัวเห็นเมียหน้าดำคร่ำเครียด เมียเห็นหน้าผัวร้ายเก็บกด

สองฝ่ายจุดไฟใช่ผู้คน ผัวเมียขวางตามักเข้าใจผิด
เพราะต่างแย่งเป็นใหญ่อารมณ์เก่า ไม่กลัวผู้ใหญ่สองบ้านโกรธเคือง
กตัญญูยังปฏิบัติไม่สิ้นสุด เรื่องเลวๆ ได้ยินถึงเรือนอื่น
เดินไปไหนใครเขาจะยกย่อง อยู่ด้านหลังเขาไม่สำนึกผิด
เพื่อนฝูงอยากสัมพันธ์ก็กลัวเธอ ผืนดินยาวสั้นเถียงได้ยาก
โบราณมี **เลี่ยงฮง** กับ **เม้งกวง** ยกคดีชื่อก้องจดจำ
ไก่มีธรรมห้ามองดูซิ โต้งเมียหากินดูแลกัน
คนโง่ไม่รู้หลักปรองดอง สู้ไก่ไม่ได้น่าอับอาย
เป็นสามีต้องคล้อยอารมณ์ เป็นภรรยาต้องตามใจค่อยช่วยเหลือ
สามีพูดไม่ดีหยุดอ้าปาก ภรรยาไร้เหตุผลผูกลิ้นไว้
เรื่องแล้วไปไม่เอามาพูด เรื่องก่อนอย่านำมานับรวม
ข้อห้ามด่าว่าพ่อแม่กัน ใครละที่ไม่มีพ่อกับแม่
มาก่อนมาหลังเรียงอันดับ รุ่นหลังรุ่นน้องช้าสักก้าว
ฟังข้าพูดธรรมดาหวนกลับคิด แก้ไขกลับตัวตามทางธรรม
ผัวเมียปรองดองครอบครัวสำเร็จ ฟ้าดินสามัคคีฝนตกต้องฤดู

"ปรองดอง" คำนี้มีค่าดุจทางทองพันชั่ง มัธยัสถ์อดออม ร่ำรวยได้ สามีภรรยาปรองดองถือว่ามีความกตัญญู คนรุ่นหลังเจริญฟ้าคุ้มครอง เมื่อนายเอี้ยเนี้ยมอ่านจบ หน้าแดงก่ำ ไหว้ขอบคุณกงอี้ที่สั่งสอน นำเอาความพูดกลับไป แล้วพูดให้ภรรยาฟัง ตั้งแต่นั้นสามีภรรยาก็ปรองดองกัน ประหยัดมัธยัสถ์ดูแลครอบครัว จากนั้นมาครอบครัวก็เจริญ นี่คือกงอี้ให้ความการุณย์เป็นขันติที่ 58 ต่อมาคนแต่งกลอนให้

อารมณ์ปรองดองแปรเปลี่ยนสภาวะ ใช้วาทะสอนสั่งซาบซึ้งทรวง
เหมือนฟ้าดุจดินน่าพิศวง ครอบคุ้มองค์กุศลไม่ลำเอียง

ห้าสิบเก้าขันติ
สองครูแย่งเข้าโรงเรียน

บ้านทางทิศตะวันออก มีบัณฑิตอยู่ 2 คน คนหนึ่งชื่อ อึ่งเฮา ส่วนอีกคนชื่อ เลี้ยวเซาะบ๊วย สาเหตุแย่งเข้าสอนในโรงเรียนเดียวกัน จึงพากันมาให้จางกงอี้คัดเลือก กงอี้ถามทั้งสองบัณฑิตว่า ศึกษากันมามากน้อยแค่ไหน อึ่งเฮาตอบว่า แปดสิบเอ็ดพันอักษร กงอี้จึงว่า เท่าที่ทั้งสองว่ามาถือว่าเป็นผู้คงแก่เรียน คงไม่ต้องสอบปากเปล่า ขอให้ทั้งสองบรรยายถึงสภาวะสังคม ให้อึ่งเฮาเชียนกลอนก่อน เพราะอาวุโสกว่า

อึ่งเฮาเขียนว่า

ด้วยบ้านยากจนใช้ลิ้นไถ่หว่าน
ผู้คงแก่เรียนผ่านชีวิตถือสัจจะ
ด้วยท่านเวทนามากวนโทสะ
อึ้งเฮากล้าหรือจะชิงเซาะบ๊วย

เลี้ยวเซาะบ๊วยก็เขียนว่า

ความรู้ในอกให้ลิ้นไถ่หว่าน
ท่องเรียนผ่านหน้าต่างไก่ขันเตือน
แพรไหมต่วนงามแต่เมฆปรกเลือน
ลูกเลี้ยวเบือนเบี่ยงข้างทางไม่กล้าชิง

ทั้งสองเขียนเสร็จก็ส่งให้กงอี้ดู กงอี้ดูแล้วก็วิจารณ์ว่า

หนึ่งบาทสืบปราชญ์ปัญญาไถ่หว่าน
ใจเมตตาผ่านสัจจะเห็นสภาพ
ต่างพากเพียรไต่สูงเสมอภาพ

ต่างปรองดองสันติภาพหยุดแย่งชิง

แล้วกงอี้ก็มีหนังสือถึงเจ้าของโรงเรียนว่า ทั้งสองล้วนมีความสามารถจากการตัดสินของกงอี้ ทั้งสองจึงคบกันเป็นเพื่อน สาบานจะร่วมทุกข์ด้วยกัน แล้วทั้งคู่ก็สอนในโรงเรียนเดียวกัน เจ้าของโรงเรียนก็ดีใจมาก กงอี้จึงกล่าวเป็นกลอนสี่ว่า

สามรัฐเพียรพาก

คุณภาพมหาปราชญ์

อึ่งเฮา กล่าวต่อว่า : *เก้าตรองครองตน*

คัมภีร์มหาบุรุษ

เลี้ยวเซาะบ๊วย ก็ต่อ : *ครบสี่คติพจน์*

ผู้เมตตาสุขสงบ

ผู้คนที่ล้อมฟังอยู่ต่างยกย่องแล้วแยกย้ายกันไป นี่ก็คือ การยกย่องปราชญ์ของกงอี้ ต่อมาคนก็แต่งกลอนให้

สองบัณฑิตชื่นชมกงอี้ สูตรคัมภีร์ร่วมมิตรร่วมแหล่ง

ยกบทวิจารณ์สมบูรณ์แจ้ง ปัญญาแจงชาตรีลุคุณธรรม

หกสิบขันติ

อธิบายหลักการทำความดี

กล่าวคือ กงอี้มีเพื่อนสนิทมากคนหนึ่ง มีชื่อว่า เอี้ยหงีซ้วน เป็นคนง่าย ๆ แต่ทำงานมีระเบียบ ต่อมาครอบครัวก็มีเรื่องเลวร้ายเกิดขึ้นบ่อย ๆ ไหว้พระสวดภาวนาต่อองค์พุทธปฏิมาก็ไม่ประสบผล วันหนึ่งเขาจึงมาหากงอี้แล้วพูดว่า สิ่งศักดิ์สิทธิ์ฟ้าดินไม่มีความศักดิ์สิทธิ์ เสียแรงเซ่นไหว้

กงอี้จึงว่า ไม่ศักดิ์สิทธิ์หรือ หงีช้วนจึงว่า ท่านก็รู้ดีนี่ว่า ข้าเป็นผู้กระทำความดีเป็นประจำ แต่กลับพบกับความลำบาก กงอี้พูดว่า ผู้ทำความดีนั้นต้องมีความกรุณาในใจ มีจริยธรรมในใจ ไม่ใช่ทำงานพระก็หวังบุญวาสนา พระเจ้าบุ้นเชียงกล่าวไว้ว่า พระเจ้าต้องเคารพนับถือ อย่าได้เหยียบย่ำผีหรือเจ้า เจ้ามีความศักดิ์สิทธิ์ฟ้ายังฟังและไวด้วย หงี่ช้วนรู้จักแต่ทำความดีแต่ไม่รู้ว่าจะทำให้สำเร็จผลอย่างไร เหมือนก้อนหินที่ยังไม่ได้ขัดแต่งจนเป็นของมีคุณค่า ถ้ายังไม่ได้รับความลำบากจากการขัดเกลา มีหรือจะสำเร็จเป็นคนมีคุณภาพ ทำให้พระเจ้าซาบซึ้งนับถือ นั่นก็คือความดีของท่าน ทำให้ฟ้าสะเทือน อย่างนี้ฟ้าต้องให้ความสงสารต่อท่าน จึงได้รับการคุ้มครอง เพียงแต่เราต้องหวนถามตนเอง ในใจมีความการุณย์ทุก ๆ ขณะหรือไม่ มีหรือเจ้าจะไม่ศักดิ์สิทธิ์ เป็นด้วยข้ามีความรู้สึกต่อธรรมเนียมโลกแล้วอ่อนใจ จึงเขียนโศลกเอาไว้ เขียนไว้อย่างหยาบ ๆ ท่านช่วยแก้ไขด้วยก็จะดี หงีช้วนยิ้มแล้วพูดว่า ให้ข้ายืมดูหน่อย กงอี้ยื่นให้พร้อมหัวเราะว่าอย่าว่ากันก็แล้วกัน หงีช้วนรับไปแล้วอ่านว่า

ปราชญ์ว่าคนดียังไม่เคยเห็น　　ที่เห็นให้มั่นคงก็ดีแล้ว
ข้าคิดผู้มั่นคงมีจำกัด　　ที่เห็นมีใจต้องทดสอบได้
มีใจต้องเข้มแข็งเดินให้ดี　　มีใจบ่มเลี้ยงวอนขอได้
มีใจสั่งสมบุญให้เมตตา　　มีใจยุติธรรมคือคุณค่า
มีใจยะโสฟุ่มเฟือยไม่ทำ　　มีใจทำดีสองผู้เฒ่า
มีใจพรมลิขิตเลื่องลือ　　มีใจอดทนผ่อนปรนเป็นดี
มีใจรักเพื่อนพี่น้อง　　มีใจสามีภรรยาคุ้มครองกัน
มีใจต่อเพื่อนต้องสัจจะ　　มีใจเพื่อนบ้านใจกว้างขวาง
มีใจตอบแทนคุณอาจารย์　　มีใจสงสารคนจนเคารพคนแก่

มีใจสงสารลูกกำพร้า มีใจช่วยแก้ไขทุกข์วิวาท
มีใจรักษาตัวไม่ผิดกาม มีใจเตือนชั่วให้ทำดี
มีใจเคารพรักตัวอักษร มีใจสงสารชีวิตสัตว์เล็ก
มีใจไม่ใช้แรงวัวม้าเกินไป มีใจหยุดฆ่าสัตว์ตัดชีวิต
มีใจไม่ซื่อสัตย์ขจัดทิ้งไป มีใจโลภละทิ้งเสีย
มีใจฟังฟ้าตามลิขิต มีใจทำดีทำเพิ่มๆ
มีใจให้ใจเย็นตลอด ไหว้พระก็อ้อนวอนได้
มีใจเหมือนว่าคือใจยาย ฟ้าดินยังไม่มีก็ไม่คุ้มครอง
ถ้าหากไม่ดีให้มีใจ ทำให้คนร้องไห้เปียกเสื้อ
ทำผิดหวังผิดมีไม่น้อย ยังหาว่าตนเองเป็นคนดี
มีใจไม่กตัญญูพ่อแม่ ลูกก็ไม่เลี้ยงเขาถึงแก่
มีใจไม่ปรองดองพี่น้อง รุ่นหลังก็เอาอย่างแย่งชิง
มีใจผัวเมียไม่ปรองดอง ครอบครัวก็เจ้งไม่เจริญ
มีใจคบเพื่อนไม่มีสัจจะ กลับหาภัยเคราะห์สู่ตัว
มีใจลวนลามหญิงชาวบ้าน รอบบ้านมีหรือจะจริงใจ
มีใจโลภให้ร้ายเขา ตัดบุญลูกหลานตนเอง
มีใจลืมอาจารย์ไร้สัตย์ การเรียนไม่สำเร็จในชีวิต
มีใจหลอกเฒ่าข่มผู้เยา เคราะห์ส่งเหลือแต่ตัว
มีใจข่มเหงเด็กกำพร้า ซ้ำให้ภัยกำพร้าไม่สงสาร
มีใจข่มขืนลูกเมียเขา ลูกเมียเราให้เขาไป
มีใจไม่รักตัวหนังสือ มีลูกโง่ไม่ฉลาด
มีใจไม่รักชีวิตสัตว์เล็ก จะมีโรครุมเร้าทั้งตัว
มีใจชอบเลี้ยงนก มักหาภัยมาสู่ตัว

มีใจอธรรมแก้แค้น ไม่มีใครเห็นคุณพ่ายแพ้
มีใจแอบทำลายผู้อื่น ส่วนใหญ่จะไม่มีลูกสืบสกุล
อย่างนี้ต้องมีใจไหว้พระ พระได้ยินไว้ชีวิต
การตอบสนองในโลกนี้ กลับโกรธฟ้าดินว่าไม่ศักดิ์สิทธิ์

เหมือนคนรู้ความหมายนั้นแต่แรก ยังต้องมีความคิดมีใจไว้ เมื่อนายหงีช้วนอ่านจบ ก็รีบขอบคุณกงอี้ว่า นี่ก็เหมือนฟ้ามาเตือนข้าให้มีใจ กงอี้ว่า นี่ก็เหมือนฟ้ามาเตือนข้าให้มีใจ กงอี้ว่าก็เป็นกลอนธรรมดาท่านอย่าหัวเราะก็แล้วกัน หงี่ช้วนจึงว่า ปัจจุบันคนฉลาดมีน้อยคนโง่มีมากคนที่อยากปฏิบัติอนุตตรธรรม (เทียนเต๋า) จะไม่อมรมกลอมเกลาคนก็จะไม่สำเร็จ ท่านเป็นผู้มองทะลุในโลกถึงธรรม ก็เปรียบประดุจผู้ปฏิบัติอนุตตรธรรม ขอนำกลอนกลับไปพิจารณาเพื่อเตือนใจ จากนั้นมาหงี่ช้วนก็ยิ่งทำความดีมากขึ้น จนลุปีรุ่งขึ้นก็ได้บุตรชาย 1 คน นี่คือการนัดเพื่อนมาคุยธรรมะ เป็นความอดทนที่ 60 ต่อมาคนก็แต่งกลอนให้

ชักนำเพื่อนให้ทำความดีตลอด กงอี้ปลอบดุจดังเทพเทวา
มีใจดุจดวงตะวันจันทรา แสงส่องทั่วเวหาสนิทฟ้าเอย

หกสิบเอ็ดขันติ
กงอี้ช่วยเขียนใบฎีกา

กล่าวคือมีนายเอี้ยใช้ บ้านใกล้กัน เนื่องจากภรรยาเป็นโรคตาจึงมาหากงอี้เพื่อขอตำหรับยา วันนั้นเป็นวันขึ้น 2 ค่ำ เดือนแปด กงอี้จึงพูดว่า แม่บ้านที่เป็นโรคตามักเกิดจากเจ้าแห่งเตาไฟทำเหตุ เนื่องจากพวก

แม่บ้านมักไม่ค่อยจะเคารพนับถือเจ้าแห่งเตาไฟ แล้วไปล่วงเกินเข้า คืนนี้พอดีเป็นวันเซ่นไหว้เจ้าแห่งเตาไฟ ที่บ้านก็กำลังเขียนใบฎีกาสำนึกบาปอยู่ ที่บ้านมักจะอยู่เย็นเป็นสุข นายเอี้ยใช้ได้ยินเช่นนี้จึงขอร้องให้ช่วยเขียนใบฎีกาให้ใบหนึ่งด้วย กงอี้ว่าได้ ดังนั้นจึงนั่งลงพับกระดาษขาว แล้วก็ลงมือเขียนว่า

ข้าแต่เทพเจ้าแห่งเตาไฟ ผู้ปกปักรักษาครัว พระคุณคุ้มครอง ที่กระทำผิดล่วงเกิน ขอโปรดให้อภัย โปรดประทานบุญบารมี ด้วยวาระอริยสมภพของพระเจ้าเตาไฟ จึงตั้งใจศรัทธา โปรดช่วยปัดทุกข์ ขจัดภัย เนื่องด้วยบ่าวประชาชนมีโทษ จึงเจ็บป่วยทุกข์ทรมาน ด้วยความไม่เข้าใจจึงกระทำผิดต่อเตาและหม้อไห ไฟฟืน น้ำท่า ทำความสกปรก ปากเสียด่าว่าหมาหมู พูดจาหยาบคาย อีกใช้มีดสับหั่นของคาวเหม็น บางครั้งก็เปลื้อยกายเพราะร้อน ตากเสื้อหน้าเตาเหมือนล้อเล่น ปีหนึ่งมี 8 เทศกาล วันพระชิวอิวและสิบห้าค่ำ ตีหม้อตีกะทะ ต้มยาต้มชา เอะอะโวยวายเป็นประจำ ไม่ยำเกรง ไม่เคารพเทพเจ้า จึงกราบขออภัย โปรดเมตตาอภัยโทษ ขอให้เทพเจ้ามีอายุวัฒนะ มีพระคุณปกคุ้มทั่วพื้น

ด้วยความเคารพโปรดอำนวยพร

กงอี้เขียนเสร็จ ก็มอบใบฎีกาให้นายเอี้ยใช้ นายเอี้ยใช้ก็ยังขอให้กงอี้ช่วยอ่านใบฎีกาก่อนเผา พอวันขึ้น 4 ค่ำ ภรรยาก็หายตาเจ็บ นายเอี้ยใช้ก็มาขอบคุณกงอี้ นี่คือกงอี้ช่วยสงเคราะห์คนอื่นพ้นทุกข์เป็นขันติที่ 61 ต่อมาคนก็เขียนกลอนให้

บ้านใกล้มีเคราะห์ภัยเบียดเบียน จิตหนึ่งเพียรชาบซึ้งเทพเซียน
กราบวอนเซียนช่วยขจัดโรคเฮี้ยน มนุษย์เรียนรู้แผ่นดินมีบุญคุณ

หกสิบสองขันติ

ถูกกล่าวหาขโมยหนังสือ

กงอี้เป็นคนที่รักตัวอักษร ก็ให้บังเอิญไปถึงบ้านของนายลิ้มเคี้ยว เห็นผนังบ้านในห้องรับแขกมีตัวหนังสือเก่าปิดอยู่ พอดีลิ้มเคี้ยวไม่อยู่บ้าน จึงพูดกับภรรยาว่า ขอเก็บตัวอักษรเก่าได้ไหม ภรรยาลิ้มเคี้ยวว่า เก็บไปให้หมดเลย กงอี้จึงเก็บหนังสือเก่า ๆ และอักษรเก่าบนผนัง แล้วนำกลับบ้านไป โดยไม่คาดคิดเมื่อนายลิ้มเคี้ยวกลับมาถึงบ้าน ภรรยาก็เล่าเรื่องไปตามความจริง ลิ้มเคี้ยวฟังจบก็คิดวางแผนแล้วตามไปที่บ้านของกงอี้ กล่าวหากงอี้ว่าขโมยหนังสือ กงอี้จะพูดความจริงเท่าไรลิ้มเคี้ยวก็ไม่สนใจทั้งนั้น พูดจาหยาบคายมาก กงอี้รู้สึกอารมณ์ไม่ดีจึงหยิบเงิน 500 อีแปะให้แก่ลิ้มเคี้ยวเพื่อยุติเรื่อง ก็ให้บังเอิญคืนนั้นภรรยากงอี้ให้กำเนิดบุตรอีกหนึ่งคน กงอี้จึงตั้งชื่อให้ว่า ตงหงี ทั้งครอบครัวมีความปีติยินดี วันรุ่งขึ้นนายลิ้มเคี้ยวก็มาหาอีก กงอี้ถามว่ามีเรื่องอะไร ลิ้มเคี้ยวตอบว่า เมื่อคืนฝนตกหนักมาก เขื่อนที่หลังบ้านเกิดพังลง น้ำทะลักเข้ามา ทำให้ผนังบ้านจมน้ำ ในที่สุดผนังก็พังลง ทำให้วัวตายไป 2 ตัว กำแพงดินหนามากจึงอยากจะมาขอยืมจอบหลายอัน กงอี้ได้ฟังก็เกิดสงสาร จึงเรียกคนงานให้ไปช่วยเหลือ นี่คือความไม่ถือสาคนเขลาของกงอี้เป็นขันติที่ 62 ต่อมาคนก็แต่งกลอนให้

ผู้ศรัทธาความดีฟ้าเพิ่มให้ หากผู้ใดเป็นปราชญ์ฟ้ายกย่อง
รสแห่งธรรมลิ้มได้สุดผุดผ่อง คุณธรรมทองซาบซึ้งฟ้าสวรรค์

หกสิบสามขันติ

กงอี้ซาบซึ้งผู้ตอบโต้ตน

กล่าวคือ กงอี้มีญาติผู้หนึ่งชื่อ เพ้งกุ่ย มีอยู่วันหนึ่ง เขามาหากงอี้ที่บ้านเพื่อขอคำชี้แนะเกี่ยวกับเรื่องการรักหนังสือ ว่ามีบุญกุศลอย่างไรบ้าง กงอี้ว่าการตอบสนองผู้รักหนังสือมีมากมายพูดไม่หมด อย่างเช่นใน "กั๊กซี่เก็ง" กล่าวว่า อยากได้ลูกก็ได้ อยากต่ออายุก็ได้ อยากร่ำรวยก็ได้ ล้วนประสบความสำเร็จทั้งสิ้น เมื่อภาวนาร้องขอก็ได้ผลตอบสนอง คนที่จะได้จะต้องมีใจรักหนังสือจริง นายเพ้ยกุ่ยถามต่อไปว่า อย่างไรจึงจะเรียกว่ารักหนังือจริง กงอี้ว่า อย่าได้เขียนอักษรส่งเดช และไม่ทิ้งขว้าง ในห้องนอนอย่าเก็บหนังสือ ใต้เตียงก็อย่าเก็บธนบัตร ตามพื้นทรายไม่เขียนหนังสือ เครื่องใช้อย่าจารึกยี่ห้อ โต๊ะก็ไม่ให้เขียนหนังสือ ด้านใต้ของกระดาษไม่ให้เขียนหนังสือ ถ้าพูดถึงดวงชะตาชีวิตก็อย่าเขียนเอาไว้ ทำตามทุกอย่างไม่ขี้เกียจ เพ้งกุ่ยพูดว่า คนที่ไม่รักหนังสือมีผลตอบสนองอย่างไร กงอี้ว่าผลร้ายตอบสนองพอคร่าวๆ คือ โง่ทึบ หูหนวก เป็นใบ้ ตาบอด ตามขาเป็นแผลพุพอง มักประสบเคราะห์ร้าย เรียนหนังสือไม่เก่ง พอดีขณะนั้นทางบ้านกงอี้ชงชามาให้เพ้งกุ่ยดื่ม เพ้งกุ่ยว่า เมื่อก่อนเครื่องชงชามักจารึกยี่ห้อ จะรักหนังสือได้อย่างไร กงอี้ก็ว่าให้ทุบแตกแล้วฝังดินเสีย เพ้งกุ่ยว่าฝังดินจะถือว่ารักหนังสือหรือ กงอี้ว่าแม้จะไม่ฉลาดนัก ก็ขอคำชี้แนะ เพ้งกุ่ยก็เอาเครื่องน้ำชาของกงอี้วางลงแล้วตุบแตก พลางพูดว่า กงอี้จะว่าอย่างไร กงอี้ลุกขึ้นมาขอบคุณว่า ได้คุณชักนำสอนข้าสนใจ เพ้งกุ่ยว่า พี่ท่านอย่าโกรธ ควรปฏิบัติอย่างรอบคอบ ข้าต้องขอบคุณกงอี้ที่สอน จะไม่ลืมพระคุณ เพ้งกุ่ยกลับไปบ้านแล้วก็รักหนังสืออย่างเคร่งครัดมาก ต่อมาบุตรสามคน

สอบเข้ารับราชการได้ กงอี้ก็นำเอาเครื่องดินเผาที่มีอยู่ทั้งหมดมาสำรวจดูถี่ถ้วน ถ้ามีตัวหนังสือก็นำเอาฝังดินที่สะอาดให้หมด เพื่อเป็นการรักตัวหนังสือ รู้สึกซาบซึ้งผู้ต่อต้านตน เป็นขันติที่ 63 ต่อมาคนเขียนกลอนให้

รักตัวหนังสือปลูกบุญกุศล ปฏิบัติตนอย่าอวดอ้างเลิศสุด
ความรู้คนเดียวยากทำได้สิ้นสุด ได้เพื่อนฉุดช่วยการุณย์ย่อมเจริญ

หกสิบสี่ขันติ

รับผู้ยากไร้เป็นบุตรบุญธรรม

กงอี้ไปเยี่ยมบ้านญาติฝ่ายมารดาที่เป็นลูกพี่ลูกน้องกัน เป็นบ้านของนายเอี้ยฮั้งๆ จัดอาหารรับรอง ระหว่างการรับประทานเอี้ยฮังก็พูดว่าขอความเห็นของท่านพี่สักหน่อยเพื่อใช้ตัดสินใจ กงอี้ว่า ขอรับฟังวาจาท่านนายฮังว่า ข้ามีบุตรชายหนึ่งหญิงหนึ่ง บุตรชายแต่งงานแล้ว บุตรหญิงตอนยังเล็กอยู่ก็ได้หมั้นกับนายเฮ้งเจียง บุตรคนเดียวของเฮ้งเซ้งซิ้วไว้แล้ว ตอนนั้นบ้านนายเซ้งซิ้วร่ำรวยอยู่ ไม่คาดคิดเมื่อนายเซ้งซิ้วตายลง นายเจียงผู้คงแก่เรียนดูแลบ้านกลับยากจนลง ข้าเลยไหว้วานคนไปเจรจาถอนหมั้น นายเจียงก็ยินยอม ขอถามท่านพี่ว่า เรื่องนี้ทำได้ไหม กงอี้ว่า เรื่องนี้ทำไม่ได้มันเกี่ยวข้องกับกฎบ้านเมือง เป็นการฝืนสัจจะ คู่หมั้นหมายวุ่นวาย ต้องรู้ว่าท่านจูจื้อได้เคยพูดเอาไว้ แต่งลูกสาวเลือกเขยดี อย่าเลือกคู่ใหม่ ควรเข้าใจเรื่องการแต่งงาน โบราณเคยว่าไว้ นักศึกษายากไร้มักเป็นปราชญ์ ทำไมจึงเห็นแก่ความร่ำรวย เป็นการหาทุกข์มาใส่ตัว นายฮังฟังแล้วก็ลังเล ตัดสินใจไม่ได้ ตอนหลังก็เอาบุตรสาวไปตกลงกับเจ้าอื่น นายเฮ้งเจียงรู้เรื่องเข้า จึงไปร้องทุกข์กับศาล ศาลสั่งให้นายเอี้ยฮังกับ

บุตรสาวมาขึ้นศาลสอบสวน ศาลว่า บุตรสาวของเจ้าได้หมั้นกับนายเฮ้งเจียงไว้แล้ว ทำไมจึงไปเลือกผู้อื่นอีก นายฮั้งตอบว่า บิดาของนายเจียงร่ำรวย พอตายลงบ้านก็ล้มสลายไม่เหลือทรัพย์ ศาลว่า เจ้าเห็นแก่ร่ำรวยดูแคลนคนจน ปรับโทษโบย 20 ที นายฮั้งรีบร้องว่า ข้าร่างกายอ่อนแอรับโทษโบยไม่ไหว ศาลว่า ให้ปรับเป็นทองห้าร้อยเหรียญ นายเอี้ยฮั้งยินยอมรับคำ ศาลว่า ให้ปรับเงินวันนี้ แล้วให้คนคุมออกไป แล้วเรียกนายเฮ้งเจียงขึ้นศาลมาถามว่า ทำไมบ้านจึงล้มสลาย นายเจียงตอบว่าตนเองเรียนหนังสือตั้งแต่เล็ก ไม่เคยปกครองบ้าน เพราะพ่อแม่ตายลงมีค่าใช้จ่ายงานศพจนเงินหมด ศาลว่า เจ้ายังดีไม่เที่ยวเตร่ เล่นการพนันทำชั่วช้า มิฉะนั้นต้องมีโทษ ที่บ้านเจ้ายังมีญาติผู้ใหญ่ไหม นายเจียงว่าไม่มีแล้ว ศาลดูนายเฮ้งเจียงแล้วมีบุคลิกลักษณะดี ก็ให้พอดีทางศาลมีผู้ลาออก 2 คน ศาลจึงให้นายเฮ้งเจียงมาทดสอบต่อคำกลอน ศาลพูดว่า *กตัญญูซาบซึ้ง ลมวสันต์พัดมา* นายเจียงต่อว่า *คุณหนุนพา ฝนโบกโปรยได้ฤกษ์ดี* ศาลฟังแล้วพอใจ ก็รับเข้าเป็นข้าราชการ ศาลก็เรียกบุตรสาวนายฮั้งมาถามว่า เดิมทีเธอได้หมั้นหมายกับใครไว้ เธอตอบว่า เดิมทีหมั้นกับนายเฮ้งเจียงไว้ และก็ไม่สนใจผู้อื่นเลย ศาลถามว่า หากเป็นเช่นนี้เมื่อบิดาเจ้าไปหาคนอื่น ทำไมเธอไม่ระงับห้ามไว้ เธอตอบว่า ก่อนนี้มีคุณอาญาติกันชื่อจางกงอี้ก็ตักเตือนเอาไว้ บิดาข้าไม่เชื่อตาม ข้าน้อยไม่มีอำนาจห้ามบิดาได้ ศาลก็ถามเฮ้งเจียงว่า จางกงอี้เป็นใคร นายเจียงว่าเป็นผู้มีคุณธรรมมาก ทำงานมีระเบียบ มีความการุณย์รักผู้คน ทางการก็เคยประกาศเกียรติคุณให้ไว้ ทางศาลได้ยินว่าเป็นผู้มีคุณธรรม จึงเขียนจดหมายขอเชิญกงอี้ให้มาหา กงอี้ได้รับเชิญก็รีบมาทันที พอกงอี้มาถึงทางศาลก็เชิญนั่งที่ศาล แล้วเรียกนายเฮ้งเจียงกับบุตรสาวของนายเอี้ยฮั้ง

เข้ามาพร้อมเงินค่าปรับอีก 500 เหรียญ แล้วก็สั่งให้ทั้งสองดำเนินพิธีแต่งงานกัน โดยให้นายเฮ้งเจียงเป็นบุตรบุญธรรมของกงอี้ แล้วเขียนใบประกาศเกียรติคุณให้แก่กงอี้ พร้อมทั้งมอบเงิน 500 เหรียญทองแก่กงอี้ไปซื้อข้าวของและให้เป็นผู้ดูแลด้วย ต่อมาภายหลังนายเฮ้งเจียงก็ไปสอบไล่ได้ ต่อมาครอบครัวก็เจริญขึ้นจนร่ำรวย นี้ก็เป็นเพราะกงอี้มีบุญคุณรับผู้ยากไร้เป็นบุตรบุญธรรม เป็นขันติที่ 64 ต่อมาคนก็แต่งกลอนให้

คุณธรรมคุ้มญาติพี่น้อง พระคุณนองเนืองบุตรบุญธรรม
ลูกกำพร้านามเด่นหนุนนำ การศึกษาทำสรรสร้างวีรชน

หกสิบห้าขันติ

เคารพผู้เฒ่าที่ยากเข็ญ

มีอยู่วันหนึ่ง ขณะที่กงอี้กำลังอ่านหนังสืออยู่ในบ้าน ก็ให้มีขอทานแก่คนหนึ่งมาขออาหารกิน คนในบ้านก็เอาข้าวมาให้ชามหนึ่ง ขอทานด่าด้วยความโกรธว่า ข้าได้ยินว่าท่านจางกงอี้ผู้มีคุณธรรมสงสารคนจน ข้ามาขอข้าวกินสักมื้อหนึ่ง ขอเสื้อผ้าใส่ตัวหนึ่ง ทำเสียไม่ได้ ให้ข้าวแค่ชามหนึ่งเท่านั้นก็รีบไล่ข้าไป คนในบ้านก็โกรธว่า ข้าเป็นหนี้เอ็งหรือ ขอทานยิ่งตะเบงเสียงด่า คนในบ้านก็เรียกคนใช้เอาไม้มาตี กงอี้ได้ยินเสียงก็รู้ว่าคงมีเรื่องวุ่นวายก็รีบออกมา มองเห็นคนในบ้านกำลังถือไม้จะตีขอทาน กงอี้รีบห้ามเอาไว้แล้วถามหาสาเหตุ คนใช้จึงพูดว่า ขอทานขอไม่รู้จักพอ กงอี้ตะวาดคนใช้ให้ถอยไป เห็นขอทานเป็นคนแก่ไม่มีเสื้อใส่ ขาทั้งสองข้างก็มีเลือดไหล น้ำตาก็ไหล ปากก็พูดพล่าม พอเห็นกงอี้เท่านั้นก็คุกเข่า

ลงอยู่นิ่งไม่พูด กงอี้ถามว่า ผู้เฒ่าแซ่อะไร ปีนี้อายุเท่าไร ขอทานตอบว่า ข้าแซ่เล้ง อยู่มากว่า 78 ปีแล้ว กงอี้ถามว่า ทำไมขาจึงเลือดไหล ขอทานตอบถูกหมากัด จึงมาหาท่านโดยเฉพาะ เพื่อขอเสื้อ ขอข้าวกินสักมื้อหนึ่ง กงอี้จึงสั่งคนในบ้านให้หาเสื้อผ้ามาตัวหนึ่งแล้วให้ข้าวกินมื้อหนึ่ง ว่าแล้วขอทานก็จากไป กงอี้จึงเขียนหนังสือและสอนคนในบ้านว่า

คนจนก็แย่อยู่แล้ว เช้าก็ไม่มีทาง เย็นก็ไม่มีทาง ใจก็หวังพึ่งแต่คนรวยเหมือนเห็นพ่อแม่ ถ้าคนรวยไม่ให้ไม่สนใจ น้ำตาก็ร่วงริน ร้องไห้เปล่า ๆ ฟ้าดินหมุนเวียนมีหลักการณ์ คนรายคนมียศศักดิ์ หมุนเวียนมีผลตอบสนอง ถ้าอยากให้ยืนยาวหรือไม่ให้สูญเสียยาวนาน เมื่อผู้ยากขอ ผู้มั่งมีก็ให้ เป็นการสั่งสมบุญดี ร่ำรวยจึงจะเจริญนาน บรรดาศักดิ์ก็เจริญ ดีนะที่วันนี้ยังไม่ทันวางกล้าม ไม่ก่อบาป จนเป็นหนี้วิบากกรรม พวกเธอจงจดจำ อย่าใช้อารมณ์ บุญก็จะมีไม่จำกัด อายุก็ไม่มีจำกัด

อ่านจบก็บอกให้คนในบ้านให้รู้จักเคารพคนแก่ สงสารคนจน ผ่านไปอีก 7 วัน ก็ได้ข่าวว่า ขอทานแก่ไปขอที่บ้านแซ่โต๋ว แล้วนิสัยเดิมก็ไม่แก้ไข ถูกคนเขาตีตาย ถูกคดีฆ่าคนเสียเงินไปมาก นี่เพราะกงอี้สงสารคนแก่ เป็นขันติที่ 65 ต่อมาคนก็แต่งกลอนให้

อาหารนุ่งห่มคือทุกข์คนจน　　บุญกุศลมีได้คือสงเคราะห์ทุกที่
บ้านต้องรู้สั่งสอนมีหลักวิธี　　เมื่อบุญมีภัยเคราะห์ก็ไกลห่าง

หกสิบหกขันติ
ให้ความสำคัญกับธัญญาหาร

กล่าวคือกงอี้ได้ไปที่บ้านญาติชื่อ ตั้งซื้อ เห็นบริเวณใกล้ตัวบ้านมีข้าวสุกตกเรี่ยราดมากมาย ประมาณดูแล้วร่วมๆ ถัง พอเดินถึงตัวบ้านก็เห็นข้าวสารบริเวณชายคาบ้าน พอกงอี้ได้พบกับตั้งซื้อก็เอ่ยปากถามว่าท่านพี่ตั้ง บริเวณบ้านของท่านทำไมจึงมีข้าวตกอยู่บนพื้น นายซื้อตอบว่ามีการเซ่นไหว้ผีไร้ญาติทำให้มีข้าวหก แล้วที่บริเวณชายคาทำไมมีข้าวสารหกอยู่ นายซื้อตอบว่า นักพรตทำพิธีเซ่นวิญญาณผีมีข้าวโปรยอยู่ทั่วพื้น กงอี้จึงว่าทำไมพี่ท่านไม่หาวิธีการถนอมข้าวเอาไว้ นายซื้อว่าทำไมท่านต้องมัธยัสถ์ถึงเพียงนั้น ข้าวสารเหล่านี้จะมีค่างวดสักเท่าไร กงอี้ว่าอาจเป็นเพราะบ้านท่านใหญ่จึงไม่สนใจ ในส่วนของน้องเล็กอย่างข้าแล้ว เห็นข้าวสารดุจหยกทอง นายซื้อพูดเสียงดังว่า ทำไมท่านจึงพูดจาข่มเหงคนเล่าบ้านข้ายังสู้ท่านไม่ได้ ท่านยังมาพูดว่าข้าใหญ่กว่า กงอี้จึงรีบตัดบทว่าท่านพี่ซื้อไม่ใช่เช่นนั้น ท่านพี่ซื้อโปรดนั่งลงก่อน และอดทนฟังน้องพูด พี่หาว่าน้องข่มเหง ฉันเพียงทนไม่ได้ที่พี่ท่านต้องบาปเพราะเหยียบย่ำข้าวในใบบันทึกบุญบาปเขียนไว้ว่า แต่ละวันที่ทิ้งข้าว 1 เม็ด ตัด 1 บุญ มนุษย์ควรระลึกถึงพระคุณฟ้าดินที่อำนวยธัญญพืชแก่โลก ทำไมไม่คล้อยตามหลักธรรมฟ้าดิน รักถนอมข้าวสารจะได้ไม่ต้องมีโทษบาป ทั้งยังสามารถเสวยสุขได้ยาวนาน ข้าวเปลือกดุจมีคุณค่า ข้าวเปลือกแค่คนกิน 2 คำก็เลี้ยงแม่ไก่ได้ 5 ตัว จึงไม่ควรทิ้งขว้าง อย่างข้าวที่หกเรี่ยราดในวันนี้สามารถเลี้ยงเป็ดเลี้ยงไก่ได้เป็นเล้า อาหารการกินสู้ประหยัดไม่ดีกว่าหรือนายซื้อถามว่า ถ้าถามพี่ท่านว่า การโปรยทานก็ไม่ได้ซิ กงอี้ว่า ไม่ใช่เช่นนั้น

การทิ้งกระจาดมีมาตั้งแต่โบราณแล้ว แต่ปัจจุบันไม่เอาอย่างสมัยก่อน ทิ้งกระจาดจะแจกผู้ยากไร้ก่อน ของที่ใช้จะเก็บไว้ก่อน ภายหลังเซ่นไหว้แล้วก็เก็บขึ้นแล้วนำมาแจกผู้ยากไร้ ที่เหลือค่อยนำมากินเอง จะไม่ให้ตกหล่นสักเม็ด นายซื่อกล่าวขอบคุณว่า โชคดีที่พี่ท่านสั่งสอนข้า ถ้าไม่เช่นนั้นบาปกรรมคงถล่มฟ้า คงต้องอธิบายให้คนในบ้านให้รู้ว่า วันหลังทิ้งกระจาดให้หากระจาดรองรับไว้ พวกข้าวสารต้องระมัดระวัง นี่เพราะกงอี้เห็นความสำคัญของธัญญพืช ซาบซึ้งคน เป็นขันติที่ 66 ต่อมาคนก็แต่งกลอนให้

ธัญญพืชสุกได้เพราะฟ้า มีคุณค่าเลี้ยงคนบำรุงชีวิต
ไม่ใส่ใจถนอมเก็บเนืองนิจ โทษบาปผิดต้องถูกต้มตุ๋น

หกสิบเจ็ดขันติ
โน้วน้าวเพื่อนสู่ทางดี

กล่าวคือกงอี้มีเพื่อนคนหนึ่งชื่อ อวงจือลั้ง อยากเลิกอาชีพหมอรักษาโรค จึงมาขอยืมเงินกงอี้ไปทำทุน จะหันไปทำอาชีพฆ่าหมู กงอี้พูดว่าจะยืมเงินไปเลี้ยงชีวิตมีให้ แต่ถ้ายืมเงินไปฆ่าชีวิตไม่มีให้ จือลั้งพูดว่า ในโลกนี้อาชีพฆ่าสัตว์ก็มีไม่น้อย จะมีเพียงข้าคนเดียวหรือที่ฆ่าสัตว์ กงอี้ว่าคนฆ่าสัตว์มีมากแต่ได้ดีมีน้อยมาก ที่ข้าเคยเห็นก็มีนายอึ้งปังที่สามารถร่ำรวย เพราะเขามีอาชีพฆ่าหมูที่ไม่เหมือนกับชาวบ้านเขา เขาจะบันทึกจำนวนหมูที่ถูกฆ่า พอถึงช่วงกลางชีวิต เขาสร้างสถานธรรมเพื่อโปรดผู้คนโดยไม่คำนึงถึงค่าใช้จ่าย พร้อมรายงานสิ่งที่กระทำมา คนสมัยนี้ที่ฆ่าสัตว์มีใครบ้างที่กล้าสำนึกบาป จือลั้งพูดว่า หมูแพะ คนเหน็ดเหนื่อยเลี้ยงมามันไม่มีคุณกับคน ทุกๆ บ้านก็มีการฆ่าสัตว์ตอนสิ้นปี มีหรือที่ข้าต้องรับบาป

แต่เพียงผู้เดียว กงอี้ว่า ถึงแม้ทุกบ้านจะมีการฆ่าสัตว์ก็เพราะในเทศกาลการเซ่นไหว้ฟ้าดิน ชีวิตก็พึ่งเทพเจ้าโปรดไป แต่ถ้าเป็นพ่อแม่ที่ทำวันเกิดหรืองานศพ ซึ่งต้องตั้งใจศรัทธาต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เมื่อต้องเลี้ยงอาหารแขกควรใช้อาหารเจกับผลไม้เป็นการแสดงความเคารพ และเป็นการเพิ่มอายุของพ่อแม่ ซึ่งสมเหตุผล เมื่อทำงานศพของพ่อแม่ไม่ควรฆ่าสัตว์ดีที่สุด อาหารเลี้ยงแขกควรเป็นอาหารเจดีที่สุด ท่านหลื่อโจ้วกล่าวว่า หากต้องการต่ออายุควรฟังคำข้า ผู้ฉลาดต้องไม่เห็นแก่ตน ถ้าเธอต้องการมีอายุยาวต้องปล่อยสัตว์ นี่คือหลักสัจธรรม ถ้าหากเขาจะตายแล้วเธอช่วยชีวิตเขา พอเธอจะตายฟ้าก็จะช่วยชีวิตเธอ การยืดอายุหรือขอบุตรไม่มีวิธีใดนอกจากปล่อยสัตว์ จือลั้งพูดว่า ขอรับคำสั่งสอนด้วยความจริงใจ แต่ข้าเป็นผู้รักษาคน เป็นเพราะขาดเงินทุนหายาก จึงคิดเปลี่ยนอาชีพ กงอี้ว่า การร่ำรวยสุดแต่ฟ้า แต่ต้องการความร่ำรวยก็สุดแต่ใจ และยิ่งคล้อยตามหลักธรรมฟ้าก็ร่ำรวยได้ ไม่ต้องถูกต้มตุ๋น อาชีพหมอของท่านกำหนดมาแต่ปางก่อน จึงจะสามารถฝึกหลักชีพจร เรียนตำรายา ต้องอาศัยบุญลับซาบซึ้งสวรรค์ก็จะได้มรรคผลเอง ต้องคิดว่าชีวิตคนนั้นสำคัญ มีเงินก็มาให้รักษาไม่มีเงินก็มาให้รักษา ต้องมีใจไม่หลอกลวงเพื่อผลประโยชน์ ข้าก็ยอมให้ท่านยืมเงินพันอีแปะเพื่อไปซื้อหายามาเปิดร้าน พวกที่มาให้รักษาไม่ว่าพวกแร้นแค้นหรือผู้ป่วยที่ยากจนไม่มีเงินก็ต้องรักษาให้ ก็จะได้บุญบารมีมาก ย่อมมีคุณค่าได้ในที่สุด จือลั้งกล่าวว่า ขอรับฟังท่านกงอี้ตลอดไป ขอบคุณที่สั่งสอนแล้วกลับบ้านไป แล้วดำเนินการตามคำของกงอี้ ต่อมาภายหลังก็ร่ำรวยได้ มีบุตรคนหนึ่งได้รับราชการ นี่ด้วยกงอี้โน้มน้าวคนมาทางดีเป็นขันติที่ 67 ต่อมาภายหลังคนแต่งกลอนให้

อย่าฆ่าสัตว์เซ่นสรวงว่างสุขศรี　　กงอี้ชี้แนะตัดนรกกายใจเบา
โปรดคนด้วยธรรมไม่เสียเปล่า　　สร้างบุญลับเอาวาจาสุดไปมา

หกสิบแปดขันติ
รักผู้อื่นเสมือนบุตร

กล่าวคือวันหนึ่งกงอี้ไปที่ตลาด บนถนนพบเด็กชายอายุประมาณขวบกว่า บนตัวก็ไม่มีหลักฐานอะไร ผู้คนข้างถนนก็พูดกันว่าเป็นเด็กที่ถูกทิ้ง กงอี้จึงอุ้มเด็กน้อยกลับบ้าน อาบน้ำแต่งตัวเลี้ยงดูอยู่ประมาณ 10 วัน กงอี้ก็เขียนหลักฐานเกี่ยวกับเด็กเพื่อยกให้ อึ้งฮก เป็นบุตร เพราะอึ้งฮกไม่มีบุตร อึ้งฮกรู้ข่าวนี้แล้วแต่ยังคลางแคลงใจอยู่จึงยังไม่ตัดสินใจว่าจะรับเด็กหรือไม่ กงอี้ก็ยังให้ข้าวสารอีก 20 ถัง แต่อึ้งฮกบังคับให้กงอี้เขียนหนังสือรับรองการเอาเด็กไปเลี้ยง กงอี้จึงเขียนว่า หนังสือสัญญาอุ้มเด็กไปเลี้ยง จางกงอี้ยอมให้อุ้มเด็กไปเลี้ยง เพราะทางบ้านไม่สามารถรับเลี้ยงเด็กเล็กได้ จึงยอมให้อึ้งฮกอุ้มเด็กไปเลี้ยงเพื่อสืบสกุล นายฮกก็ตั้งชื่อว่าอึ้งกวงเม้งยอมให้เรียนหนังสือ เติบโตก็ให้แต่งงาน แม้ต่อมาเกิดมีบุตรชายของตนเอง มรดกก็ต้องแบ่งเท่ากัน สองสามีภรรยาจะไม่เห็นแก่ตน ข้ายินยอมยกเด็กให้ แก่อึ้งฮกด้วยความเต็มใจ และขอให้กวงเม้งประสบความสำเร็จยิ่งใหญ่ เสร็จแล้วก็มอบหนังสือให้อึ้งฮกเก็บไว้ ต่อไปก็จะไม่ถามหาถึงเด็กคนนี้อีก ต่อมาภายหลังเด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่ครอบครัวก็ร่ำรวย เด็กคนนี้มักจะพูดกับคนอื่นว่า ปู่ของข้ากงอี้ไม่น่าเอาข้าอุ้มออกจากบ้าน บั้นปลายได้กลับมาหากงอี้บ่อย ๆ กงอี้ก็ยังกระทำต่อข้าเหมือนลูกตนเอง นี่คือคุณธรรมของกงอี้เป็นขันติที่ 68 ต่อมาภายหลังคนแต่งกลอนให้

พระคุณแผ่ทุกแห่งหน　　กุศลลับยิ่งพิศดาร
โลกเห็นปสันนาการ　　ยกเป็นอาจารย์ผู้ยิ่งยง*

---

*ปสันนาการ : น่าเลื่อมใส

หกสิบเก้าขันติ
แก้สันดานชั่วด้วยธรรม

นายเอ็งสือมุ้ยเป็นเพื่อนบ้านที่อยู่ไกลออกไป เป็นผู้มีวาจาหยาบคาย ชอบยุแหย่ให้คนมีคดีกัน ทั้งยังชอบนินทาผู้หญิง แม้แต่กงอี้ก็ยังถูกข่มเหงอยู่เบื้องหลัง เขาเข้าสอบเป็นข้าราชาการแต่สอบไม่ได้หลายครั้ง เขาจึงมาหากงอี้เพื่อถามไถ่ว่า ข้ามีเรื่องอะไรขัดขวางจึงสอบไม่ติด กงอี้ว่า เจ้ามาถามจะไม่ตอบก็ไม่ได้ พูดไปก็เกรงว่าเจ้าจะไม่พอใจ แต่เพื่อชี้ทางหลงให้จะไม่พอใจก็ช่างเถอะ ปกติคนที่เรียนหนังสือเด่นกว่าคนอื่นก็นับว่าเลิศ มีคุณธรรมวาจาดีนิสัยดี ถ้าจะวิจารณ์การกระทำของเจ้าแล้วต้องถือว่าทางชั่วยังไม่หยุด เย่อยิ่งในความเก่งรังแกคนโง่ยกหางคนฉลาด ผู้ถึงคุณธรรม ชอบยุแหย่คนให้มีคดีความ ชอบนินทาผู้หญิง พูดถึงนิสัย ถ้าไม่แก้ไขให้ปกติ น่าเจ็บใจที่ไม่เคารพตน ไม่หันสู่ความดี เพียงแต่เจ้าพิจารณาดูก็ไม่มีใครเทียบได้ สือมุ้ยจึงว่า สมัยก่อน ตงอิ้งได้ฟังความผิดของตนก็ปีติยินดี ข้ารู้สึกว่าท่านพูดตรงๆ สอนข้าๆ ถือท่านเป็นอาจารย์ของข้า ขอเรียนถามว่ามีวิธีการไหนที่จะไถ่ถอนบาปได้ กงอี้ว่า โบราณว่ากุศลกันความผิดได้ ความดีปิดความชั่วได้ ในการุณยธรรมไม่มีโทษ ขยันแก้ไขโทษที่ไม่การุณย์ เพื่อหวนสู่กรุณา โทษก็ไม่มีในธรรม ขยับแก้ไขโทษที่ไม่เป็นธรรม เพื่อหวนสู่ธรรม ตัวอย่างท่านบุ้นเชียงฮ่องเต้กล่าวว่า ทำความดีบ่อยๆ ทำบุญลับทุกๆอย่าง นี่คือทางแห่งเสนาบดี สือมุ้ยผงกศีรษะขอบคุณว่า ขอบคุณที่สั่งสอน แล้วกลับบ้านตระเตรียมจัดทำใบฎีกาแล้วอ่านต่อหน้าพระเจ้าบุ้นเชียงฮ่องเต้ ตั้งสัตย์สาบานว่า ผู้น้อยสือมุ้ยเมื่อก่อนไม่รู้จึงทำผิดคุณธรรมบ่อยๆ ทำเรื่องไม่การุณย์ไม่เป็นธรรม จาก

วันนี้ไป ความชั่วทั้งหลายไม่ทำ ความดีทั้งหลายให้กระทำ พอขึ้นปีถัดไป เขาก็สอบไล่ได้เป็นข้าราชการ นี่คือกงอี้แก้สันดานคนชั่วด้วยธรรมเป็นขันติที่ 69 ต่อมาภายหลังคนก็แต่งกลอนให้

ความดีนำสู่จิตฟ้า เจอะหน้ากล่อมคนได้
หันสู่ความดีสอบไล่ได้ รีบขจัดไปความชั่วเก่า

เจ็ดสิบขันติ

แก้บาดหมางกลับถูกกล่าวหา

วันหนึ่งขณะที่กงอี้เดินออกไปสำรวจนา ระหว่างทางก็เห็นคนหนุ่มอายุ 20 ปีเศษ ในมือถือมีดคม หันมาถามกงอี้ว่า ท่านอยู่ที่นาแถวนี้คงต้องเห็นนายเตี๋ยซิงผ่านมาทางนี้ กงอี้ว่า ไปไกลแล้วผ่านไปนานแล้วตามคงไม่ทัน กงอี้เห็นคนนี้กำลังมีอารมณ์ร้ายทั้งยังมีอาวุธในมือ จึงพูดว่าไปไกลแล้ว แล้วก็เรียกคนหนุ่มผู้นั้นให้หยุดสักครู่ กงอี้ถามว่ามีเรื่องอะไรกันหรือจึงร้อนรนขนาดนี้ นายโง้วเซยตอบว่า คนที่ผ่านไปชื่อเตี๋ยซิง เป็นศัตรูของข้า เมื่อปีที่แล้วมันใส่ความว่าข้าเป็นขโมย มันไปฟ้องที่ศาล ข้าถูกโบยจนต้องยอมรับ ถูกขังอยู่ 1 ปี พ่อข้าอยู่บ้านกลุ้มใจตาย จนพ้นกำหนดถูกปล่อยออกมา โชคดีที่แม่และเมียยังอยู่ วันนี้เห็นศัตรู ข้าก็เตรียมอาวุธมาฆ่ามันให้หายแค้น กงอี้ว่า ข้าวปลาอาหารที่บ้านเจ้าบริบูรณ์หรือไม่ โง้วเซยตอบว่า ก็ต้องทำงานหาเลี้ยงชีพ กงอี้ว่า หากเป็นเช่นนี้ แค้นของเจ้าก็ยังแก้ไม่ได้ โง้วเซยตอบว่า ทำไมหรือ กงอี้ว่า เจ้าลองคิดดู ถ้าฆ่าเขาตายก็ยากที่จะต้องชดใช้โทษด้วยชีวิต แม่กับเมียเจ้าคงต้องลำบากเป็นแน่ โง้วเซยได้ฟังแล้วก็น้ำตาไหลว่า ต้องยากแค้นแน่ๆ กงอี้ก็เตือนว่าให้ยุติแค้นเสีย แล้วปล่อยชีวิตตามลิขิตฟ้า ให้ฟ้าดินไปลงโทษเขา เจ้ากลับบ้านไป

ขยันทำงานเลี้ยงครอบครัวดูแลแม่ อดออมสร้างครอบครัว โง้วเซยว่า มันกล่าวหาว่าข้าเป็นขโมยรับได้ยาก แต่ก็ไม่ติดตามไป กล่าวฝ่ายนายเตี๋ยซิงได้ข่าวว่า วันก่อนนายโง้วเซยจะตามฆ่าเขา ถูกกงอี้ตักเตือนไว้ เวลาผ่านไป 3 วัน จึงมาหากงอี้ที่บ้าน เพื่อถามเรื่องราว กำลังจะเริ่มเรื่องก็ให้พอดีนายโง้วเซยก็มาหากงอี้ พอเข้าประตูมาเห็นเตี๋ยซิงก็เข้าไปขยุ้มที่หน้าอกจะต่อยหน้า โชคดีที่ทั้งสองไม่มีอาวุธอยู่ในมือ กงอี้ต้องเข้าไปห้ามว่า อยู่ที่บ้านข้าห้ามตีกัน ขอให้ทั้งสองนั่งลงก่อน มีเรื่องให้คุยกันอย่าใช้กำลังภาษิตว่า สองเสือกัดกันย่อมมีตัวหนึ่งตาย เรื่องต้องเจรจายอมความกันดีที่สุด กงอี้เจรจาให้เตี๋ยซิงจ่ายเงิน 2 พันอีแปะ เพื่อสลายความแค้นต่อไปทั้งสองฝ่ายก็ให้ดีต่อกัน ภาษิตว่า แค้นให้แก้ไม่ให้ผูก เตี๋ยซิงก็ตอบตกลงยอมความ แต่พูดว่าตอนนี้ข้ายังไม่มีเงิน จึงหันมาขอยืมจากกงอี้เพื่อให้ไปก่อน กงอี้ต้องการแก้ไขเรื่องนี้ จึงยอมให้เตี๋ยซิงหยิบยืมเงินก่อนจึงเตรียมเงิน 2 พันอีแปะ กับเตรียมอาหารสุรามาเลี้ยงเพื่อความปรองดองเสร็จแล้วต่างคนก็ต่างกลับไป คาดไม่ถึงว่านายเตี๋ยซิงเป็นคนที่ไม่ดีพอกลับบ้านก็กล่าวหากงอี้กับโง้วเซยวางแผน ช่วยกันด่าว่า ยืมเงินก็ไม่คืนให้ กงอี้ได้ฟังวาจาก็ถอนหายใจว่า เกรงว่าฟ้าจะไม่อภัยบาปให้ แล้วก็วางเฉย พอรุ่งขึ้นอีกปีในเดือนเก้า นายเตี๋ยซิงก็ก่อเรื่อง ทั้งสองฝ่ายต่างไม่ยอมกัน จึงถูกเขาตีตาย นี่คือบาปบุญย่อมมีการตอบสนอง เพียงแต่ช้าหรือเร็ว เพราะฉะนั้นเป็นคนต้องตรง เคารพรักษาความการุณย์ยุติธรรมและคุณธรรม เป็นหนทางที่ดีที่สุด นี่คือกงอี้แก้ไขคดีความแต่ถูกกล่าวหาเป็นขันติที่ 70 ต่อมาภายหลังคนก็แต่งกลอนให้

แก้คดีความให้ปรองดอง กลับถูกของกล่าวหาทำอัปยศ
มีหรือฟ้าจะยอมคนทรยศ เป็นกบถถูกฆ่าดูอย่างไร

เจ็ดสิบเอ็ดขันติ
ส่งเสริมการศึกษา

ก็เป็นที่รู้กันอยู่ว่านิสัยของกงอี้ต้องการให้ลูกหลานชาวบ้านมีความรู้ จึงได้เชิญเพื่อนๆ ที่อยู่ใกล้เคียงกัน 8 คนรวมทั้งตนเองด้วย ให้มาร่วมใจกันส่งเสริมการศึกษาให้แก่บุตรหลานของครอบครัวยากจน ทุกคนเห็นด้วย และตกลงกันว่าแต่ละคนจะออกค่าใช้จ่ายคนละ 2000 อีแปะ กับข้าวสาร 2 ถัง เพื่อตั้งโรงเรียนจ้างครูมาสอน กงอี้เป็นผู้จ่ายก่อน 3 เดือนก็เวียนมาถึงคนอื่นอีก 7 คน ทั้งหมดพูดกับกงอี้ว่า ท่านยังต้องจ่ายเงินอีก 2000 อีแปะ ก็ให้จ่ายไปก่อนจนหมด ต่อจากนั้นพวกเรา 7 คนก็จะจ่ายต่อ กงอี้เห็นว่าเป็นจริง จึงค่อยทยอยจ่ายไปจนหมดแล้ว ที่เหลือ 7 คนก็ไม่ยอมจ่าย เงินก็ไม่ยอมให้ ทั้งยังพูดจาถากถางกงอี้ว่าเป็นผู้ส่งเสริมจอมปลอมหวังจะได้ชื่อเสียง กงอี้ได้ยินแล้วก็โกรธมากจึงเปลี่ยนความคิดว่า ความดีตามแต่ฉันจะทำ บุญสุดแต่ฟ้าจะให้ จึงทำอารมณ์ให้ปกติแล้วพูดกับพวกเขาว่า ปีนี้ถือว่าข้าเป็นผู้ออกก็แล้วกัน ปีหน้าค่อยว่ากันใหม่ ทุกคนก็หัวเราะกัน กงอี้ได้ส่งเสริมการศึกษาติดต่อกัน 3 ปี และได้ขอร้องผู้ที่มีคุณธรรมช่วยกันบริจาคเงินเพื่อซื้อที่นาไว้เก็บค่าเช่ามาใช้จ่ายในหมู่บ้าน ประชาชนได้รับการส่งเสริมมีจำนวนนับไม่ได้ นี่คือตัวอย่างที่กงอี้ส่งเสริมการศึกษา ซึ่งเป็นธุระอันดับหนึ่งที่คนพึงกระทำเป็นขันติที่ 71 ต่อมามีคนแต่งกลอนให้

ส่งเสริมการศึกษาอบรมคน　　ดวงกมลสูงส่งซึ้งอริยะ
คนโกงไม่ได้รับแม้ขณะ　　กงอี้มุ่งมานะได้ศักดินา

เจ็ดสิบสองขันติ

กงอี้สร้างกุศลบริจาคโลงศพ

เพื่อนบ้านที่ไกลออกไปคนหนึ่งชื่อโง้วเจี่ยฮวด ได้มาหากงอี้แล้วแจ้งว่า มีคนตายอยู่ข้างถนน อยากจะขอร้องให้กงอี้บริจาคโลงศพ แล้วตนเองจะนำไปฝังเอง กงอี้ได้ยินก็พูดด้วยความปีติว่า นี่เป็นงานกุศลจึงให้เงินค่าโลงศพแก่เจี่ยฮวด แล้วให้เขาไปจัดการฝังกลบให้เรียบร้อย เจี่ยฮวดเรียกคนหามศพไปที่อื่นแล้วโยนศพลงแล้วก็กลับไป กงอี้รู้เข้าก็เรียกให้คนท้องที่ช่วยเหลือฝังกลบ ชาวบ้านพูดกันว่า ควรเรียกเจ้าหน้าที่มาชันสูตรศพก่อนค่อยฝัง เพื่อป้องกันคดีความ กงอี้จึงเชิญเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นมาตรวจสอบแล้วฝังกลบ เสร็จแล้วก็จัดอาหารสุราเลี้ยงพวกเขา พวกอาวุโสก็พูดว่าโง้วเจี่ยฮวดไม่มีน้ำใจ บอกให้กงอี้ไปต่อว่าเขา กงอี้ว่า การบริจาคโลงศพเพื่อไม่ให้ร่างกายต้องเปิดเผย การที่โง้วเจี่ยฮวดไม่มีน้ำใจก็ช่างเถอะ ข้าเข้าใจคุณธรรมดีจึงไม่ถือสา แต่ก็น่าเสียดายบุญกุศลนี้ กล่าวถึงโง้วเจี่ยฮวดภายหลังรู้ว่ากงอี้ไม่ถือสาเขา ทั้งยังพูดอวดตัว ได้ยินว่ากงอี้เป็นคนฉลาดก็ยังตกหลุมพรางของข้า ภรรยาของเขาก็พูดต่อว่า ทำร้ายคนอื่นในที่สุดก็ทำร้ายตนเอง นายเจี่ยฮวดได้ยินภรรยาพูดเช่นนี้ไม่ดี จึงโกรธจัดเลยคว้าไม้ตะพตตีภรรยา ฝ่ายภรรยาถูกตีก็ยิ่งพูดจาเลอะเทอะ นายเจี่ยฮวดก็ยิ่งตีใหญ่ พอตกกลางคืนภรรยาก็ผูกคอตาย ชาวบ้านได้ยินว่าภรรยาถูกเขาตีจนตาย จึงไปร้องเรียนอำเภอ ในที่สุดบ้านนายเจี่ยฮวดก็บ้านแตกสาแหรกขาดหมดตัว คติว่า โชควาสนาไม่มีสองครั้ง เคราะห์ภัยไม่มีหนเดียว เจี่ยฮวดเจ็บป่วยจึงไปหากินไม่ได้ ในที่สุดก็อดอยากจนตาย นี่แหละหนา เคราะห์ภัยโชคลาภไม่มาเอง คนต่างหากหามาเอง นี่คือกงอี้บริจาค

โลงศพเป็นขันติที่ 72 ต่อมาภายหลังคนก็แต่งกลอนให้

วางแผนเลห์เหลี่ยมคนโกงรับ ควรรู้ว่าฟ้าปรับขับเคราะห์ให้
ผู้มีคุณธรรมมีมงคลรับได้ กรรมใดใครก่อรับไปเอง

เจ็ดสิบสามขันติ
สงสารสัตว์

ประมาณเดือนมีนาคม กงอื้ออกไปสำรวจนา มองเห็นนาข้าวของเพื่อนบ้านชื่อเอี้ย มีน้ำแห้ง มีลูกกุ้งจำนวนมากกำลังจะถูกแดดเผา กำลังจะตาย กงอี้จึงพูดว่า สมัยก่อนต้าซ้ง เสี่ยงซ้งยังสร้างสะพานไผ่ช่วยเหลือมดช่วยชีวิตนับหมื่น ข้าเองก็สร้างสะพานหากไม่ช่วยก็ไม่ดี ว่าแล้วก็เอาตะกร้าแล้วลงไปในนาแล้วจับพวกกุ้งนำไปปล่อยในแม่น้ำ เด็กน้อยบ้านเอี้ยเห็นแล้วก็ร้องด่าว่าขโมยต้นข้าว กงอี้วางเฉย ต่อมานายเอี้ยก็มาที่นาข้าว เห็นกงอี้จับกุ้งไปปล่อยแม่น้ำจึงถามว่า ทำไมจึงรักชีวิตกุ้งนัก กงอี้ว่า แม้ชีวิตกุ้งจะเล็ก แต่ฟ้าก็เมตตาให้มาเกิด ข้าเห็นว่ากุ้งมันกำลังขาดน้ำจึงจับมันไปปล่อยที่แม่น้ำ นายเอี้ยพูดว่า การกระทำของท่านรักษาชีวิตสัตว์จริง ๆ กงอี้ว่า โดยเฉพาะคนทำนายิ่งต้องรักสัตว์มาก ๆ นายเอี้ยว่าดีใจที่ได้ยินเช่นนั้น กงอี้ว่า เห็นสัตว์ไม่ถูกทำลายก็นับว่ารักสัตว์ เห็นงูไม่ตี เห็นมดไม่เหยียบ เห็นพิราบไม่เอาตะข่ายดัก เห็นปลาสัตว์น้ำแม้ชีวิตจะเล็กไม่จับ เห็นสัตว์ป่าไม่จับ ทั้งหมดนี้ถือว่าเป็นผู้รักชีวิตสัตว์ เวลาไปทำนาเดินเข้าเดินออกตาไม่เห็นไปเหยียบสัตว์โดยไม่ตั้งใจ ฟ้าก็ไม่ลงโทษ นายเอี้ยว่าถ้ารักชีวิตสัตว์จะมีประโยชน์อันใด เป็นการช่วยให้ฟ้าดินสำเร็จมหากุศล ได้ประโยชน์ตามแต่ฟ้าจะประทาน ตามที่พระเจ้าบุ้นเชียงว่า เวลาเดินเห็นมด

เห็นหนอนไม่ให้เหยียบ ช่วยดับไฟไม่ให้เผาป่า สัตว์บกสัตว์น้ำควรปล่อย อย่าจับมากักขัง ควรปล่อยเสีย ในคัมภีร์กำเอ่งเพียนว่า ไม่ฆ่างูฆ่าเต่า เรียกได้ว่าผู้รักสัตว์ นายเอี้ยว่า รู้สึกซาบซึ้งคำสอนของท่าน ที่ทำให้รู้จักรัก ชีวิตสัตว์ นี่คือขันติที่ 73 ต่อมาภายหลังคนแต่งกลอนให้

องค์กุศลเป็นความประสงค์จิตฟ้า ด้วยเมตตารักสัตว์ช่วยชีวา
ย่อมได้รับผลสนองไม่มุสา เร็วหรือช้าย่อมได้รับครบถ้วน

เจ็ดสิบสี่ขันติ

ใจกว้างไม่หวงจอบ

กล่าวคือ วันหนึ่งกงอี้ออกไปข้างนอก มองเห็นที่ข้างถนนมีต้นหนามล้ำทางออกมา จะเกี่ยวถูกคนได้ง่ายเกิดอันตราย ทำให้ผู้สัญจรไม่สะดวก จึงเอามีดตัดฟันและใช้จอบขุดเอารากออก พอถึงเที่ยงวันก็นั่งพักอยู่ใต้ต้นไม้ มีคนแก่คนหนึ่งเดินผ่านมา เห็นที่ถนนมีจอบวางอยู่เล่มหนึ่ง รู้สึกดีใจจนออกนอกหน้า แล้วพูดเปรยๆ กับตนเองว่า สวรรค์ช่วยให้จอบแก่ข้า ข้ากำลังขาดแคลนจอบอยู่พอดี เครื่องมือทำมาหากิน พูดจบก็มองดูรอบๆ เห็นไม่มีคนอยู่จึงยกจอบขึ้นพาดบ่าแล้วรีบออกวิ่งไป กงอี้ได้ยินทุกคำชัดเจน อยากจะเรียกคนแก่คนนั้นให้หยุดก็หวนคิดขึ้นมาว่า เขามีอายุเกือบเจ็ดสิบ บ้านก็ยากจน ใบหน้าก็ไม่มีราศี สู้ยอมเสียจอบเล่มหนึ่งช่วยให้เขาไปทำมาหาเลี้ยงชีวิต เสียจอบเล่มหนึ่งสามารถช่วยคนหิวได้หนึ่งคน จึงไม่ติดตามให้เขาตกใจ ปล่อยให้เขาเอาไป นี่คือความใจกว้างของกงอี้เป็นขันติที่ 74 ต่อมาภายหลังคนก็แต่งกลอนให้

ซ่อมถนนถือว่ามีเกียรติใหญ่ ใจกว้างไม่ถือสาให้เขาไป
ถากถางเสร็จเป็นถนนใหญ่ ชาวประชาหน้าใสไปมาสะดวก

เจ็ดสิบห้าขันติ
สร้างโป๊ะข้ามคลองให้คนไปมา

มีอยู่วันหนึ่ง ต้องการข้ามไปทางใต้ของคลอง เห็นเรือเอกชนลำใหญ่รับส่งผู้โดยสารไปมา แต่เรือลำใหญ่และหนัก ผู้โดยสารไปมาไม่สะดวก จึงมีใจเป็นหัวหน้าขอบริจาคจากผู้ร่ำรวย ร่วมทั้งตนเองเป็นสิบคนเพื่อสร้างโป๊ะชักรอกไปมาง่าย ทุกคนช่วยกันออกเงินหนึ่งหมื่นอีแปะ ตอนงานสร้างโป๊ะเสร็จมีคนหนึ่ง แซ่ถั่ง ไม่ยอมให้เงินที่รับปากจะบริจาค แถมยังด่าใส่กงอี้ด้วย ผู้บริจาคทั้งหลายรู้เรื่องเข้าก็พากันไม่พอใจ บอกให้กงอี้ไปฟ้องศาล ทุกคนพร้อมจะไปเป็นพยาน กงอี้ว่าพวกท่านหวังดีต่อข้าแต่สำหรับคุณถั่งแล้วตอนที่ข้าไปขอให้บริจาคเขาไม่ยอมรับปาก แต่เพราะข้าพร่ำพูดขอร้อง ในที่สุดเขาจึงยินยอมบริจาคเพราะทนเสียไม่ได้ ตอนนี้ข้าจะไปรับเงินจากเขา อาจกดดันเขาก็ได้ อีกอย่างเขาก็กำลังเมาสุราเป็นเพราะข้าไม่รู้จักกาละเทศะไปให้เขาด่าเอง เรื่องนี้ไม่เป็นไร หากไม่ยอมออกเงินก็อาจมีเคราะห์ได้ ทุกท่านคิดดู เมื่อก่อนโน้น นักพรตเซงโคยเต้าหยินมีเพลงสั่งสมบุญว่า

เฮย! คนสมัยนี้รู้จักแต่ทรัพย์ปัจจุบัน หารู้ไม่ว่าทรัพย์นั้นสั่งสมบุญมาแต่อดีตชาติ วันนี้ฉันจะพูดให้ผู้สั่งสมบุญรู้ เตือนโลกที่เห็นเงินสำคัญต้องสั่งสมบุญก่อน มีบุญก็มีเงินเอง บุญไม่มีก็เหนื่อยเปล่า ถ้าบ้านมีทรัพย์ส่วนหนึ่ง ย่อมมีบุญส่วนหนึ่ง บุญหนักกุศลมาก กุศลมากเกินก็มีเอง ดังนั้น ผู้สุรุ่ยสุร่ายนั้น คือผู้เอาบุญที่สั่งสมไปใช้ผิดศีลธรรมไปเสพกาม ดังนั้น ผู้ยิ่งผยองก็เพราะเอาบุญที่สั่งสมไปข่มเหงคนจน ดังนั้น ผู้โง่หลง

คือผู้นำเอาบุญที่สั่งสมไปวางแผนหลอกลวงโดยไม่รู้จักเบื่อ ดังนั้น คนตระหนี่ถี่เหนียว แม้จะมีบุญสั่งสมแต่สละเงินเหมือนตัดเนื้อ ไม่ยอมปลูกเนื้อนาบุญ ยอมที่จะเป็นทาสของลูกหลาน เหลือเงินให้ลูกหลาน ตายแล้วมือว่างเปล่า แล้วก็ไปร้องไห้กับยมบาล ข้านี้สงสารชาวโลก ทั้งบอกทั้งย้ำอย่าได้วางแผนให้ลูกหลาน ลูกหลานก็มีบุญของเขาเอง สู้มองให้ทะลุเงินทอง รีบบำเพ็ญบุญ ลูกหลานก็ได้บุญได้ยาวนาน และเสวยสุขได้ยาวนาน เมื่อเพลงนี้พูดจบ ทุก ๆ คนก็รู้จักการสั่งสมบุญเป็นบ่อเกิดของความร่ำรวย ข้ายินยอมออกเงินอีกหมื่นอีแปะ จะไม่ไปถือสากับนายถังแล้วทุกคนก็ดีใจกันทั่วหน้า แล้วต่างก็พูดกันว่า ท่านผู้มีบุญมาก โป๊ะข้ามคลองก็สำเร็จลุล่วงยังความสะดวกให้แก่ผู้สัญจรไปมา ผู้คนรู้สึกซาบซึ้งบุญคุณไม่จบสิ้น ทุก ๆ คนต่างพูดกันว่าท่านปู่กงอี้ดำริสร้างโป๊ะข้ามคลองให้ประโยชน์แก่ประชาชน มีบุญกุศลมาก กล่าวถึงคนแซ่ถั่ง เวลาผ่านไปอีก 5 ปี ก็สิ้นชีวิตลง พวกลูก ๆ แย่งสมบัติกัน น้องตีพี่ตายเกิดคดีใหญ่ขึ้นน่าสงสารแซ่ถั่งที่เป็นเศรษฐีต้องสูญสลาย มีประโยชน์อันใด ขอเตือนทุกคน ทุกคนที่ทำเพื่อลูกหลาน แผนที่ยาวนาน สำคัญที่สั่งสมบุญ การสั่งสมบุญคือสร้างประโยชน์ให้แก่สาธารณะ ดังคำว่า อยากให้เขาได้ดีตนเองก็ได้ดี นี่แหละเป็นพื้นฐานของการสั่งสมบุญ นี่คือการสั่งสมบุญของกงอี้เป็นขันติที่ 75 ต่อมาภายหลังคนแต่งกลอนให้

โป๊ะแพสร้างขึ้นด้วยใจเกิด ใจเปิดกว้างทำแพสะดวกคน
ช่วยชนไปมาเหมือนช่วยตน บุญกุศลสร้างไว้คนหลังต่อ

เจ็ดสิบหกขันติ
แนะนำให้แก้ไขความผิด

กล่าวคือมีคนชื่อเอี้ยเคียม ฉายาไม่งใช้ เข้าสอบข้าราชการนับสิบครั้งแต่สอบไม่ได้ ในใจคงคิดว่าตนเองต้องมีอกุศลกรรมอยู่ วันหนึ่งจึงมาที่บ้านของกงอี้ เพื่อขอคำปรึกษาหาวิธีมุ่งสู่ทางกุศล กงอี้ว่า การกระทำของท่านขอให้พูดความจริง นายเคียมกล่าวว่า ข้าเรียนหนังสือตั้งแต่เยาว์วัยทำวจีกรรมไว้มาก ชอบนินทาเขา ว่ากล่าวสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ดูถูกอาจารย์ เขียนเรียงความข่มขู่เพื่อน เบียดบังเงิน ไม่ถนอมรักตัวหนังสือ ไม่เคารพยำเกรงบิดามารดา วางแผนเอาผลประโยชน์จากพี่น้อง เห็นพ่อแม่พี่สาวน้องสาวของชาวบ้านก็พูดจาหัวเราะเยาะ เห็นผู้หญิงใจเกิดกามราคะ เย่อยิ่ง ใช้จ่ายสุรุยสุร่าย ของกินของใช้ฟุ่มเฟือย ฆ่าสัตว์ก็มี ยุยงให้คนเขามีคดีความขัดขวางการทำกุศลของผู้อื่น หากเป็นเมื่อก่อนถือว่าเป็นผู้มีโทษบาปมหันต์ดีที่ได้รับการศึกษา ตอนนี้หวนคิดถึงความผิดในอดีตแล้วรู้สึกเสียใจอย่างยิ่ง ที่พูดมาหมดนี้พูดจากใจของข้าทั้งหมด หวังว่าท่านจะประทานวิธีแก้ไขได้อย่างไร กงอี้ว่า ผู้ร่ำเรียนหนังสือมีโรคนิสัยแบบนี้ไม่น้อย สำหรับท่านตอนนี้ก็เข้าใจในคุณธรรม รู้จักละอายบาปแล้ว เพื่อต้องการแก้ไขจิตฟ้า เพื่อแก้ไขให้ได้ในเวลาอันสั้น นับว่าลำบากมาก อริยเจ้าโบราณว่าฟ้าสร้างกรรมขัดขืนได้ ตนเองสร้างกรรม ชีวิตอยู่ไม่ได้ มันเป็นเช่นนี้ชาวโลกหลงใหลมีมาก วุ่นวายทั้งชีวิต เมื่อยังไม่รู้สึกตัว เวลามาเกิดก็เมามัวเวลาตายก็เหมือนฝัน มากมายนับไม่ถ้วน ส่วนท่านต้องการแก้ไขความผิดในอดีต ควรต้องปลูกฝังคุณสัมพันธ์ห้า แล้วสวดมนต์กำเอ่งเพียน อ่านบทชะตาลิขิต และกั๊กซี่เก็ง แล้วนำไปปฏิบัติ บาปทั้งหลายไม่ทำ กุศลทั้งปวง

น้อมนำ นานๆ ไปย่อมได้มงคล ที่ว่าเปลี่ยนจากฆาตเคราะห์เป็นโชควาสนา ในพุทธสูตรว่า ชาติหนึ่งตักเตือนคนด้วยวาจา ร้อยชาติตักเตือนคนด้วยหนังสือ เหมือนท่านรู้สำนึกบาปในอดีต ก็ให้เอาสิ่งที่ตนทำชั่วไว้เขียนเป็นหนังสือให้คนอ่าน ก็จะไม่ลำบากที่จะชำระล้างบาป แก้ไขต้องใช้ใจเย็นดุจน้ำแข็ง อย่างที่อริยเจ้าว่า ภายหลังตายแล้วก็จะได้รับ นายเคียมขอบคุณกงอี้ที่สั่งสอนชี้แนะ หลังจากลากลับบ้านแล้ว ก็ปฏิบัติตามวิธีนานถึง 3 ปี พอถึงคราวสอบข้าราชการก็ไปสอบกับเขา ก็ได้รับคัดเลือกภายหลังได้รับการเลื่อนตำแหน่งเป็นขุนนางไท้ลั่ง นี่ก็เพราะใจได้เปลี่ยนแปลงเป็นคนซื่อตรง นี่คือการหวนกลับสู่ฝั่ง นี่ก็เพราะกงอี้ชี้แนะคนมาสู่ทางกุศล เป็นขันติที่ 76 ต่อมาภายหลังคนก็แต่งกลอนให้

เอาคุณธรรมบ่มเพาะให้อุดม ใจสว่างสมดั่งจุดประทีปญาณ
ดูประหนึ่งกำลังเจริญแตกฉาน ขุนนางรับสนองพระบาทในวัง

เจ็ดสิบเจ็ดขันติ

หลักธรรมกล่อมเกลาคนพาล

มีอยู่วันหนึ่ง กงอี้ไปงานเลี้ยงของญาติใกล้เคียงได้พบพวกนักเลงหัวไม้กลุ่มหนึ่ง ซึ่งก็อยู่ในงานเลี้ยงด้วย พวกเขาได้สนทนากับกงอี้ พูดจาไม่เข้ากัน จึงมีคนหนึ่งแซ่เชา ชื่ออาซิง พูดขึ้นมาว่า สภาพสังคมปัจจุบันต้องแน่จริง ต้องมีพรรคพวกที่เข้มแข็ง มีฝีไม้ กงอี้ก็พูดว่า การปฏิบัติต่อสังคมต้องเอาสัจธรรม การุณยธรรม เป็นหลักเบื้องต้น บริการด้วยคุณธรรมจะเอาอำนาจบาดใหญ่ มีฝีไม้ไปวางอำนาจได้อย่างไร อาซิงได้ยินวาจาก็หันมาขมึนตา แล้วร้องด่าว่าอ้ายฉิบหาย กล้าที่จะมาต่อคำพูดกู พวก

อันธพาล 5-6 คนก็ลุกขึ้นช่วยกันร้องด่า กงอี้หัวเราะว่า คนเขายกย่องอาซิงว่าเป็นนักเลง น่าจะรู้ว่าใช่เช่นนั้น อาซิงก็ร้องห้ามลูกน้อง ไม่ให้พูด ให้ข้าคนเดียวไปถามเขา แล้วก็เรียกจางกงอี้ว่า ปากของเอ็งหาเคราะห์แท้ๆ ไม่ใช่ว่าพวกข้าจะมาด่าเอ็ง ทำไม่ได้ยินเขาด่าแล้วยังทำหัวเราะ กงอี้ว่า ก็มีเรื่องดีมาจะไม่ให้หัวเราะหรือ อาซิงว่า เรื่องดีอะไร กงอี้ว่า พวกท่าน 5-6 คนด่าข้า แล้วข้าคนเดียวไม่โต้ตอบ เป็นการรับบุญจาก 5-6 คนของพวกท่าน ข้าได้รับมาคนเดียวเต็มๆ จะไม่ใช่ว่าเรื่องดีหรือ เองไม่เสียหน้าเมื่อถูกด่า แล้วบุญจะมาจากไหน กงอี้ว่า พวกท่านกว่าครึ่งก็หัวแหลมนี่ จะไม่รู้หรือว่าบุญมาจากขันติ ท่านลองฟังให้ดีๆ ข้าจะพูดให้ฟัง เป็นฟ้าก็มีคนด่า ฟ้าก็ไม่ตกต่ำ เป็นดินก็มีคนด่า ดินก็ไม่เห็นจะบางลง เป็นเจ้าก็มีคนด่า ตำแหน่งก็มีคนนับถือ เป็นขุนนางก็มีคนด่า ตำแหน่งยิ่งกลับใหญ่ขึ้น เป็นทหารก็มีคนด่า ก็ยังเป็นครอบครัวข้าราชการ เป็นประชาชนมีคนด่า ทนได้บุญก็มา พวกท่านลองคิดดู ฟ้าดินก็มีคนด่าเหมือนกัน ฟ้าทนได้ดิน ทนได้คนทนได้ บุญก็มาจากฟ้า ทรัพย์ก็เกิดจากดิน มันจะไม่มาหาข้าหรือ ได้รับความอัปยศอดสูสามารถรับได้ ใครมีคุณธรรมกว่าเล่า ทั้งยังมีกรรมตอบสนอง มีเทพคอยกำกับดูแล การตอบสนองมีเวลา โอวาทตังงักบ้อฮุ่งว่า แม้คนไม่เห็น เทพก็รู้แต่แรก ทำระยำที่ลับ ตาเทพดุจไฟฟ้า ตรวจดูผู้ถูกรังแก เทพศักดิ์สิทธิ์นัก มีหรือจะไม่รายงานแก่สวรรค์หรือยมบาล เจ้าแห่งยมบาลฉลาดศักดิ์สิทธิ์ ยุติธรรมตรงดุจเทพ คนทำงานในโลก เทพก็ชั่งตวงบนฟ้า ที่ชั่วร้ายก็ลดอายุลดทรัพย์สมบัติ ลูกหลานตัดขาด ผู้ทำกุศลก็เอาบุญกุศลอายุของคนชั่วเพิ่มให้ เพราะฉะนั้นข้าจึงรู้ว่า บุญมาพร้อมขันติ เมื่ออาซิงฟังจบสีหน้าขาวซีด หันมาเรียกพวกสมุนรวมกัน 18 คน มาคุกเข่าต่อหน้ากงอี้ พร้อมกล่าวว่า พวกเราต่างก็ไม่รู้ความ กระทำ

ผิดต่อท่าน วันนี้ได้รับการสั่งสอนยินยอมความขอขมา เสียใจในความผิดที่ผ่านมาจักแก้ไขเป็นคนดี ข้อหนึ่งจะไม่ล่วงประเวณี ข้อสองจะไม่เดินทางชั่วจะปฏิบัติจริยธรรม สาบานไม่ทำผิด เช้า-เย็นจะฟังคำสอนของท่าน กงอี้รีบพยุงเขาลุกขึ้นให้พวกเขานั่ง แล้วพูดธรรมะให้ฟัง พูดเรื่องคุณสัมพันธ์ห้า คือ ราชากับข้าราชบริพาร บิดามารดากับบุตร ธรรมระหว่างสามีกับภรรยา ธรรมระหว่างพี่น้อง และธรรมระหว่างมิตร คุณธรรมห้าก็มี ความกรุณยธรรม ยุติธรรม จริยธรรม ปัญญาและสัจธรรม พวกเขาต่างพากันสรรเสริญอาซิงว่า พวกเกไม่ได้เรียนโคลงกลอน ไม่รู้ว่าฟ้าดินเทพศักดิ์สิทธิ์มีผลกรรมตอบสนอง วันนี้ยินดีที่ท่านได้พูดให้ฟังทำให้พวกเราไม่เสียชาติเกิด มิฉะนั้นข้างหน้าคงต้องรับกรรม นี่คือหลักธรรมของกงอี้ ที่ฉุดช่วยพวกอันธพาล เป็นขันติที่ 77 ต่อมาภายหลังคนแต่งกลอนให้

สามคุณวิสัยธรรมเพิ่มเติมบุญ ผลสนองหลักธรรมหนุนไม่แก้
จะตามใจคนต้องเอาธรรมแท้ ก็มีแต่ปิยะวาจากงอี้เอย

เจ็ดสิบแปดขันติ
เตือนให้หยุดฟ้องร้อง

มีวันหนึ่ง มีคนสองคนมาหาที่บ้าน คนหนึ่งชื่อ อึ้งเล้า อีกคนชื่อลี่กัง ทั้งสองพากันมาหากงอี้เพื่อขอคำปรึกษา กงอี้เชิญคนทั้งสองนั่งลงแล้วก็ถามถึงความประสงค์ที่มาหา นายอึ้งเล้าพูดว่า ฉันปล่อยเงินให้นายคังทังกู้ไป 5 พันอีแปะ วันนี้ไปขอทวงเงิน นายคังทังไม่ให้ แถมยังถูกด่ากลับมา โชคดีที่นายลี่กังช่วยห้ามเอาไว้ ถ้าไม่คงถูกตีแน่ๆ ฉันคิดจะไป

ฟ้องศาล คุณลี่ยินดีจะไปเป็นพยานช่วยฉัน จึงมาขอคำชี้แนะจากท่านกงอี้ว่า ถ้าเป็นข้าก็จะไม่ฟ้องร้อง แต่ที่ถูก ต้องเตรียมหาผู้ใหญ่บ้านให้ช่วยเจรจา ไม่จำเป็นต้องไปผูกเวร และก็ไม่ต้องไปใช้จ่ายที่ศาล ไม่ต้องไปวิ่งเต้น นายลี่กังก็พูดต่อว่า ความเห็นกงอี้ใช้ไม่ได้ ปล่อยกู้แถมถูกด่า ไม่ฟ้องศาลทำไมต้องอ่อนข้อแบบนี้ กงอี้ว่า ท่านยอมช่วยเหลืออึ้งเล้าเป็นพยานใช่ไหม นายกังว่า ฉันยอมเหน็ดเหนื่อยไม่ยอมให้เอาเปรียบ กงอี้ถามต่อว่า ต้องใช้เงินหรือไม่ นายกังว่า คำนวณดูคงต้องใช้เงิน 2 หมื่นอีแปะ กงอี้ถามว่า แล้วนายกังยอมช่วยเหลือเงินหรือไม่ นายกังว่า กงอี้พูดแบบบัณฑิต เพียงแต่เป็นพยานเท่านั้น มีที่ไหนจะช่วยเหลือเงิน กงอี้รู้จักนายกังดีว่า เป็นคนที่ชอบยุยงให้เขาฟ้องร้องกัน เป็นการทำลายครอบครัวชาวบ้าน จึงเรียกนายเล้าออกมาพูดกันข้างนอกบ้านว่า วันข้างหน้าค่อยมาพูดให้ชัดเจน อย่ารีบก่อคดี ว่าแล้วทั้งนายอึ้งและนายลี่ต่างแยกย้ายกันกลับไป ระหว่างทางนายลี่ก็พยายามยุแยงว่านั่นว่านี่ บอกให้นายอึ้งให้ฟ้องร้องให้ได้ นายอึ้งกลับมาถึงบ้านก็เตรียมเหล้ายาปลาปิ้งมาเลี้ยงนายลี่ ระหว่างกินเหล้าก็พยายามรบเร้าให้นายอึ้งเล้าไปฟ้องร้องให้ได้ หลังจากกินเหล้ากันหมดแล้วก็กลับไป ภรรยานายเล้าบอกว่า อย่าไปฟังคำพูดของนายลี่ นายลี่กังมีปัญหามาตั้งแต่เด็กแล้ว ชอบก่อคดีจนบ้านแตก ตอนนี้ก็อายุกว่าหกสิบแล้ว มีลูกชาย 5 คนก็ตายหมด มีลูกสาว 3 คน ก็ตายเรียบ ตลอดชีวิตชอบผิดประเวณี ชอบยุยงชาวบ้านก่อคดีความ ตอนนี้ลำพังตัวคนเดียวก็กำลังลำบาก หากินโดยให้ชาวบ้านฟ้องร้องกัน บุตรชายนายอึ้งเล้าก็ปรามพ่อ บุตรชายคนโตมาหากงอี้ที่บ้านเพื่อขอความเห็น กงอี้ว่า ข้าเตือนพ่อเจ้าให้หยุดเรื่อง หนี้ต้องค่อย ๆ เอาคืน พ่อเจ้าเชื่อฟังคำของลี่กังไม่เชื่อฟังคำของข้า ข้าจะอ่านกลอนคดีความให้เจ้าฟัง

ฟ้ากำเนิดฉันต้องมีประโยชน์ ทำไมไม่พึ่งตนเองไปทำ
อาชีพต่าง ๆ ต้องเร่งฝึกฝน ที่แผกไปทำร้ายคนนั้นชั่ว
ไม่คล้อยตามโลกระเบียบดี ยอมลดตัวต่ำชื่อเสีย
วางแผนทำลายคนให้ย่อยยับ ปากกามีดจิ้มป่วยชีวิต
เพียงหวังหาเงินจากกองกรรม เป็นทางดับความเจริญลูกหลาน
ไม่รับผิดชอบบุญคุณพ่อแม่เลี้ยง เสียชาติเกิดมาชีวิตหนึ่ง
คนดีไม่เหมือนคนชั่วแกร่ง ฟ้าคุ้มครองคนดีให้ร่ำรวย
คิดแล้วก็มีแต่ฟ้าเบื้องบน เตือนเจ้ายุยงคนเข้าใจที่ดี
ผิดไปแล้วแก้ไขเป็นปราชญ์อริยะ จึงจะได้เป็นผู้ถูกนับว่าคนดี
ถ้าไม่แล้วตะวัดลิ้นด้วยความโลภ ก็จะทุกข์เข็ญตลอดชีวิตเอย

พออ่านจบก็เอากลอนคดีของคนโบราณส่งให้ลูกชายนายเล้งกลับให้พ่ออ่าน ลูกชายกลับถึงบ้านก็นำออกให้พ่ออ่าน *บทหยุดก่อความ*ว่า

ในโลกนี้เคราะห์มาจากคดีความ เกิดขึ้นเนื่องจากติดตาม เจอคนอยากฟังร้องด้วยความโกรธ คนข้าง ๆ คอยหาโอกาสยุยง ตกสู่กรงนรกไม่รู้สึกตัว เมื่อเรื่องเข้าศาลแล้วยิ่งหนัก ถูกพนักงานทั้งสอบทั้งสวนทั้งจับขู่ตะคอก ถูกขังหน่วงเหนี่ยวไม่ได้กลับบ้าน เสียหายเสียเวลาทำไร่ไถ่นาส่วนใหญ่ธุรกิจถูกคดีพังทะลาย ชีวิตก็พลอยดับสูญ ถึงแม้จะชนะคดี จิตดีงามของตนมีประโยชน์อันใด อายุขัยใช่ว่าจะมีมากนัก แค่พริบตาก็แค่ความฝันหนึ่ง พออ่านจบนายอึ้งเล้าผู้เป็นพ่อก็ถอดถอนใจว่า ดีนะที่กงอี้สะกิดใจให้ตื่น ถ้าไม่แล้วพวกเราคงต้องตกอยู่ในเงื้อมมือของลี่กังเป็นแน่ขณะเดียวกันนั้น บุตรชายคนที่ 2 ของอึ้งเล้าก็เข้ามาบอกว่า นายลี่กังตกน้ำยังหาศพไม่เจอ ทั้งพ่อแม่ลูกต่างพูดเป็นเสียงเดียวว่า ธรรมแห่งฟ้าชัดแจ้งนี่ก็เป็นการเตือนของกงอี้ไม่ให้ก่อคดีฟ้องร้องเป็นขันติที่ 78 ต่อมาภาย

หลังคนก็แต่งกลอนให้

หยุดฟังเขายุแหย่ให้ฟ้องร้อง　　เขาหมายปองทรัพย์สินก็ไม่ได้
มองเห็นเหตุผลกระจ่างวางใจ　　เจริญได้ไม่ตรากตรำแสนเข็ญ

เจ็ดสิบเก้าขันติ
กงอี้ถูกด่าไม่ถือสา

กล่าวคือ กงอี้มีเพื่อนคนหนึ่งชื่อ เฮ้งไจ่ปัง หลังจากร่ำรวยขึ้นก็ให้มีคนหนึ่งชื่อ อึ้งย่งตี่มีความแค้นกับเขา จึงมาหากงอี้ พูดจาใส่ร้ายเขาว่านายไจ้ปังรวยมาด้วยเงินสินบน กงอี้ว่า การสอบไล่ได้นั้นมีปัจจัยหลายอย่าง 1. ความสัมพันธ์ 2. ดวงชะตา 3. ฮวงจุ้ย 4. บุญ 5. การศึกษา การได้มาด้วยติดสินบนนั้น ตั้งแต่โบราณมาถือว่าเป็นการทำลายคุณธรรมชื่อเสียงบารมี เธอไม่ควรตำหนิติเตียน ชื่อเสียงของคนอื่นเขา ย่งตี่ชี้หน้ากงอี้ว่า ท่านญาติดีกับเขา จึงช่วยเขาปกปิด เธอพูดว่าปกปิด เธอก็ไปให้สินบนซื้อมา ฉันก็ช่วยปกปิดให้เธอไงเล่า ย่งตี่ร้องลั่นว่า ท่านรู้ว่าข้าไม่มีอำนาจมิเป็นการรังแกข้ามากไปหน่อยหรือ เชื่อว่านานไปท่านต้องล้มสลายต้องได้รับคดีถึงแก่ชีวิต ดูซิว่าล้มสลายจะลำบากแค่ไหน ลูกบ้านของกงอี้ได้ยินพูดจาไม่สวย จะเข้ามาตีย่งตี่ กงอี้ห้ามเอาไว้ ย่งตี่โกรธมากรีบกลับออกไป เขาไปหานายเง้าเจ็กเล้ง และพูดเรื่องการติดสินบนของเฮ้งไจ้ปังโดยหารู้ไม่ว่าเง้าเจ็กเล้งกับเฮ้งไจ้ปังเป็นญาติกัน เลยถูกเง้าเจ็กเล้งไล่ตีลูกชายเล็ก ๆ คนหนึ่งถูกอึ้งย่งตี่เตะตาย จึงมีเรื่องถึงศาล ศาลสั่งเนรเทศอึ้งย่งตี่ไปอยู่ถิ่นทุรกันดาร แต่อึ้งย่งตี่เป็นบุตรโทนมีแม่ชราวัย 80 จึงไม่มีผู้เลี้ยงดูมารดา แม่ของอึ้งย่งตี่ได้ข่าวว่าบุตรชายถูกทำโทษ จึงรีบรุดมาหา

กงอี้ กงอี้จึงช่วยขอร้องต่อศาลว่า เป็นลูกโทนไม่มีผู้เลี้ยงดูแม่ ศาลจึงยินยอม แต่ต้องมีผู้ค้ำประกันจึงยอมปล่อย แม่ชราของอึ้งย่งตี่ก็ขอร้องให้กงอี้ช่วยค้ำประกันอออกมา กงอี้สอนว่า คนเราควรต้องเก็บความชั่วของตนให้ความดีปรากฏ ไม่ควรกล่าวหาใคร เธอต้องระมัดระวัง พระเจ้าบุ้นเชียงว่า อย่าทำลายชื่อเสียงคนอื่น ย่งตี่จึงว่า ถ้ายอมฟังวาจาท่านแต่แรก ก็ไม่ต้องมีเคราะห์หนักปานนี้ จากวันนี้ไปจะแก้ไขปรับปรุงเป็นคนดี นี่คือกงอี้ถูกด่าแล้วไม่ถือสายังช่วยเหลืออีกเป็นขันติที่ 79 ต่อมาภายหลังคนแต่งกลอนให้

ทำลายชื่อเขาต้องรับโทษนั้น　ผู้ดื้อรั้นฆ่าตัวตายกี่มากน้อย
การได้เสียฟ้ากำหนดเรียบร้อย　อย่าได้คอยใส่ร้ายเขาเท่าหาเคราะห์

แปดสิบขันติ

เตือนให้คืนเงินที่เก็บได้

มีอยู่วันหนึ่ง คนงานของกงอี้เก็บถุงผ้าที่ข้างทางได้ห่อหนึ่ง ภายในมีห่อเงินอยู่มัดหนึ่ง เขาบอกกงอี้ว่าเขาเก็บเงินได้ กงอี้ว่า เงินที่สูญหายมักเกี่ยวกับชีวิตคน ควรที่กลับไปที่เก็บได้แล้วรอคอยคนทำหาย จะได้ไม่ทำให้ชีวิตคนต้องลำบาก คนงานไม่ยอม เขาพูดว่าไม่ได้ขโมยมา เขาเก็บได้ก็เหมือนฟ้าประทานให้ อย่างไรเสีย ก็ไม่ยอมคืนให้ กงอี้ว่า คนที่ดวงชะตามีก็รวยได้ แม้ไม่ได้เงินจำนวนนี้ก็รวยได้ คนที่ต้องจน แม้มีเงินนี้ก็จนอยู่ ผู้ที่เก็บเงินได้แล้วคืนให้ มีบุญกุศลมาก ก็จะร่ำรวยได้นาน หากไม่ให้ แม้ร่ำรวยก็จะถูกลบชื่อทิ้ง คนที่ควรรวยก็ยากจนขันแค้น คนที่ยากจนก็เท่ากับลนหาเคราะห์ ถ้าเธอคืนให้เขาได้ก็เป็นผู้สร้างบุญ ต่อไปก็

จะร่ำรวยตลอด คนงานว่า เจ้านายมีเงินก็คืนให้ได้ อย่างไรฉันก็ไม่ยอมให้ กงอี้ก็โกรธว่า ข้าจะเอาเงินแลกเท่ากันให้ ข้าจะแลกไปคืนเขา ทั้งห่อผ้าก็เอามาคืนด้วย คนงานยอมแลกให้พร้อมทั้งขอลาออก ข้าแลกทุกอย่างมาแล้ว ทำไมเจ้าไม่อยู่ทำงาน ว่าแล้วคนงานก็หันหน้าออกไป กงอี้นำเอาห่อผ้าไปรออยู่ที่ข้างทาง เห็นนางหนึ่งอุ้มลูกยืนร้องไห้อยู่ กงอี้จึงเข้าไปถามนางว่าร้องไห้ทำไม นางก็ว่า เมื่อเช้านี้นางผ่านมาแถวนี้ ระหว่างทางให้ลูกกินนม จึงวางห่อผ้าแล้วลืมทิ้งไว้ ข้างในมีเงินอยู่มัดหนึ่ง กงอี้ถามว่าเงินนี้จะไปทำอะไร นางว่าสามีนางออกไปค้าขายอยู่ข้างนอก ยังไม่กลับมาที่บ้านพ่อแม่สามีกำลังหนาวป่วย อาการหนักมาก นอนลุกไม่ขึ้นมา 3 วันแล้ว ฉันเกรงจะไม่ไหว ฉันจึงเอาทองหยองไปที่บ้านแม่แลกเงินมาให้มัดหนึ่ง คิดว่าจะเอาเตรียมซื้อโลงและงานศพ นางว่าบ้านยากจนสิ้นหนทางนอกจากตายเท่านั้น กงอี้จึงหยิบห่อผ้าจากอกออกมา เอาห่อเงินให้นางดู นางพูดว่าใช่แล้ว กงอี้ถามจนได้ความชัด แล้วก็คืนเงินให้ไป นางถามว่าท่านชื่อเสียงเรียงไร กงอี้ว่าชื่อจางกงอี้ นางจึงว่าได้ยินชื่อเสียงของท่านมานานแล้ว วันนี้ยังคืนเงินมาให้อีก ไม่มีอะไรตอบแทนบุญคุณ ขอกราบท่านรับฉันเป็นลูกสาวบุญธรรมได้ไหม โปรดอย่าปฏิเสธ ว่าแล้วก็ลงไปกราบท่านกงอี้เป็นพ่อบุญธรรม กงอี้ว่าก็ขอฝากบุตรสาวบุญธรรมว่า ฉันเห็นเธอเหมือนลูกสาวตนเอง ขอมอบโอวาทแก่เจ้าให้กลับบ้านกตัญญู ประหยัดใช้จ่าย อย่าขืนสามี ให้สงบเสงี่ยมเจียมตน นางตอบรับว่าจะเชื่อฟังคำแล้วก็ลาจากไป ผ่านไป 3 วัน ก็มีคนมารายงานว่า บ้านคนงานคนนั้นเกิดไฟไหม้หมดทั้งหลัง มีผู้ชาย 1 หมู 1 ที่ถูกไฟคลอกตาย กงอี้ได้แต่ถอนใจว่าไม่น่าเลย เพราะเขาไม่เชื่อฟังคำข้า ข้าตักเตือนแล้ว เคราะห์จึงมาถึงนี่คือกงอี้ยอมแลกเงิน เป็นขันติที่ 80 ต่อมาภายหลังคนก็แต่งกลอนให้

อาศัยบุญบารมีนี้ดูเถอะหนา แม้คนเสียตาก็สว่างได้
ให้เงินสงสารสะใภ้ดีมีใจ ให้ชื่อลือไกลเป็นกิตติศัพท์

แปดสิบเอ็ดขันติ

กงอี้สอนฮูหยิน

กล่าวคือบ้านของกงอี้รับเลี้ยงทาสไว้ 5 คน เลี้ยงมาตั้งแต่เล็กๆ จนกระทั่งโตจนอายุได้ 16-17 ปี พวกบ่าวชอบทะเลาะเบาะแว้งกันเป็นประจำ แต่กงอี้ไม่ค่อยรู้เรื่อง ตั้งฮูหยินก็ค่อยว่ากล่าวตักเตือนอยู่เสมอ แต่พวกบ่าวก็ไม่เชื่อฟัง มีอยู่วันหนึ่งกงอี้ไม่อยู่บ้าน พวกบ่าวก็ทะเลากันอีก ตั้งฮูหยินได้ยินก็เรียกพวกเขามาที่ห้องโถง สั่งให้คุกเข่าแล้วถามไถ่เอาความ ฮูหยินเอาไม้ตีไปคนละหลายที ก็พอดีกงอี้กลับเข้ามาได้ยินเสียงร้องไห้ดังลั่น จึงรีบสาวเท้าเข้ามายังห้องโถง เห็นพวกบ่าวร้องไห้ ในนั้นมีบ่าวคนหนึ่งมีเจ็บที่แขนซ้ายยกไม่ไหว เห็นมีรอยช้ำ ฮูหยินเชิญให้สามีนั่ง นำน้ำชามาให้ แล้วก็พูดกับกงอี้ว่า พวกบ่าวชอบทะเลาะกันบ่อยๆ ทั้งนี้เพราะได้ของที่หนักเบาไม่เท่ากัน ก็จะพูดจาเย้ยหยันไม่ใช้เหตุผล ฉันเลยโมโหตีสั่งสอน ขอให้ท่านสามีอภัยให้ด้วยที่ฉันอาจทำเกินเหตุ กงอี้ว่าฮูหยินนั่งลงก่อน แล้วเรียกพวกบ่าวให้นั่งลง บอกให้ขอบคุณฮูหยินที่สั่งสอน แล้วก็หันมาสอนพวกบ่าวว่า พวกเจ้าเป็นลูกของคนดี เนื่องจากพวกเจ้ายังเล็กยังไม่เติบโตพอ พ่อแม่พวกเจ้าจึงมอบมาให้ข้าเพื่อสอนทำงาน จนกว่าจะโตเป็นผู้ใหญ่ ข้าก็พยายามเลี้ยงดูพวกเจ้าด้วยดี มิใช่จะใช้แรงงานแต่อย่างเดียว แต่เพราะพวกเจ้าชอบทะเลาะเบาะแว้งเถียงเอาชนะกัน ฮูหยินก็เลยโกรธ พวกบ่าวต่างก็ขอบคุณแล้วพูดว่า ต่อไปจะไม่

ทำอีก แล้วกงอี้ก็สั่งให้ออกไป กงอี้จึงหันมาสอนฮูหยินว่า มีแต่ให้อภัยและชี้นำพวกเขาไปทางดีเท่านั้น ไม่ควรตีพวกเขาให้บาดเจ็บ แล้วก็อ่านโศลก*บทคนสมัยก่อนขายลูกว่า*

เลี้ยงลูกสาวดุจนกหงส์ ปีข้าวยากหมากแพงได้กี่อัฐ
โชคดีก็เตือนให้รักตัว ไม่สู้อยู่ข้างกายแม่
น้ำตาเลือดหลั่งจนแห้ง เปื้อนเสื้อบนกายฉัน
กรรมสัมพันธ์อดีตยังไม่สิ้น ดุจฝันวิญญาณคืนกลับ

พูดจบฮูหยินก็ขอบคุณสามี กงอี้ว่ามีบ่าว 3 คนอายุ 16–17 คงต้องให้แต่งงานได้ มีบ่าวชาย 2 คน ก็โตพอจะแต่งงาน ท่านสามีมีเหตุผลต่อไปฉันจะไม่โกรธบ่าวอีก นี่คือกงอี้ให้อภัยต่อบ่าวเป็นขันที่ 81 ต่อมาภายหลังคนแต่งกลอนให้

รักสงสารคุ้มครองให้เมตตา กรุณาต่อบ่าวไพร่ดุจลูกตน
คุณธรรมสามีภรรยารู้กมล รับภาระเสมือนลูกตนหาคู่ครอง

แปดสิบสองขันติ

มัธยัสถ์ซาบซึ้งคน

กล่าวคือ บุตรคนโตของกงอี้ไปสอยเข้าราชการได้ กลับมาบ้านบรรดาญาติมิตรอยากมาแสดงความยินดี กงอี้เตรียมพูดดักคอไว้ขอให้รอคอยไว้ก่อน เวลาเนิ่นนานไปก็ไม่เห็นจัดงานสักที วันหนึ่งกงอี้ไปงานเลี้ยงเพื่อนบ้าน เมื่อเจอหน้าบรรดาญาติมิตร ต่างต่อว่ากงอี้ว่าดูหมิ่นญาติมิตรต้องการประหยัด กงอี้จึงพูดกับพวกเขาว่า ท่านญาติมิตรผู้ทรงเกียรติ

โปรดสงสารข้าเถิด บ้านขัดสนไม่พร้อม ญาติมิตรก็ว่า ถ้าไม่มีเงินจริง พวกเราต่างยินดีช่วยเหลือ เพื่อเป็นเกียรติให้แก่ท่าน กงอี้ว่า นับว่าโชคดีที่ทุกคนมีน้ำใจ ข้าไม่กล้าทำตามตอนนี้ ได้พวกท่านให้ความสงสารรักใคร่ ข้าผู้มีบุญน้อยยอมรับความอัปยศ ข้าหมาน้อยปัญญาหยาบ โชคดีแต่แรกจริงแล้วไม่อวดอำนาจอิทธิพลกลัวจะได้รับโทษ ญาติมิตรพากันหัวเราะเยาะไม่หยุด ก็ให้มีคนแซ่หยางคนหนึ่งชื่อเคียม พูดขึ้นด้วยเสียงอันดังว่าพวกท่านฟังผู้คงแก่เรียนสักนิดเพื่อให้เหมาะกับวาจาของท่านกงอี้ ที่ยอมอัปยศอดสู ที่ว่าโชคดีแต่แรกมีความหมายลึกซึ้ง ผู้ที่สามารถวิเคราะห์ให้เข้าใจได้ย่อมมีความเจริญในภายภาคหน้า ตัวอย่างตัวข้าผู้มีทรัพย์น้อยนิดแต่ทำตัวไฮโซ มีเลห์เหลี่ยม ไม่ชอบยืนติดดิน รักษาหน้าตามีแต่ชื่อจอมปลอม เที่ยวหยิบยืมเงินทอง ในที่สุดก็ต้องขายที่ขายนา เพราะหวังกินดีอยู่ดี ไม่ถนอมเงินรักข้าว ทั้งเที่ยวเสพสุรุ่ยสุร่าย เวลาทำบุญก็ขี้เหนียวความเมตตากรุณามีใครหรือจะเทียบเคียงกงอี้ได้ กงอี้รีบพูดเสริมทันทีว่าท่านว่าอย่าได้สุรุ่ยสุร่าย เตือนให้ข้าทำอะไรอย่าฟุ่มเฟือย เครื่องนุ่งห่มไม่ให้เกินเลย อารมณ์ให้เรียบสงบ บุญจะได้เพิ่มพูน จากนั้นมาทุกคนต่างก็รู้จักพอเพียงมีมัธยัสถ์ นี่คือความมัธยัสถ์ของกงอี้ เป็นที่ซาบซึ้งคนคือขันที่ 82 ต่อมาภายหลังคนก็แต่งกลอนให้

รู้จักพอคือพอเพียงทันที มนุษยสัมพันธ์เหมาะสมดีไม่เสียหาย
เย่อหยิ่งสุรุ่ยสุร่ายมักล่มสลาย ครอบครัวสบายด้วยสั่งสมบุญ

แปดสิบสามขันติ
อบรมด้วยความดี

กล่าวคือ กงอี้ไปเจอผู้สอนหนังสือคนหนึ่งชื่อ เท้าชี้มิ้ง จึงได้สนทนากัน ชี้มิ้งกล่าวขึ้นว่า รู้สึกชื่นชมนับถือท่านมานาน วันนี้โชคดีเหมือนจอกแหนลอยมารู้จัก กงอี้ว่า ตาสีตาสาบ้านนอกคนหนึ่งชื่อเสียงจอมปลอมดังไปข้างนอก มาเยี่ยมทำให้เหนื่อยเปล่า ชี้มิ้งว่า มหาบุรุษมีเก้าความคิด เชื่อว่าท่านก็ไม่น้อยกว่าเก้า กงอี้ว่า มุ่งหมายของอริยคัมภีร์มุ่งมั่นให้เป็นตัวอย่าง ข้านั้นแค่คนเลี้ยงสัตว์ จะมีอะไรเหมาะสม ชี้มิ้งว่าท่านจางก็เหมือนบุรุษพบท่านหน่ำจื้อ กงอี้ฟังแล้วก็โกรธว่า ท่านพูดงามนัก ทำไมจึงได้ลบหลู่อริยปราชญ์ ท่านลองคิดดู อริยเจ้ามีคุณเสมอฟ้าดิน ธรรมของท่านแทงตลอดจากอดีตสู่ปัจจุบัน เบื้องบนตั้งแต่ระดับมหาเสนาบดีเรื่อยไปจนถึงระดับล่าง คือประชาราษฎร์ มีใครบ้างจะไม่ได้รับบุญคุณของท่าน ท่านก็ได้เรียนคัมภีร์ของปราชญ์มา ทั้งยังอาศัยอริยปราชญ์หาเลี้ยงชีพ ทำไมจึงเอาอริยปราชญ์มาเปรียบเทียบกับคนเล่าเคยได้อ่านสูตรกำเอ่งเพียน ของท่านเหลาจื่อไหม การลบหลู่ นินทาปราชญ์อริยะ เป็นการทำลายคุณธรรม ให้ย้อนมาสำรวจตน การว่าเหมือนท่านขงจื่อพบท่านหน่ำจื่อนั้น ท่านจื่อหลูไม่พอใจ ท่านจึงพูดสบถว่า *"ฟ้ากดทับเอย"* ดังนั้น คัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์ให้สอนคน *"วิถีใจแกร่ง"* อาศัยสิ่งนี้มาตักเตือน โลกนี้คนเรียนหนังสือมีมาก มีทั้งรุ่งเรืองมีทั้งตกต่ำ ที่รุ่งเรืองเพราะสั่งสมบารมีให้ปรากฏ ที่ตกต่ำเพราะยังไม่นอบน้อม มีลิ้นคะนองปาก ทิ้งขวางคัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์ ให้ยุติการกระทำ ทิ้งหนังสือไม่เหลือพรมลิขิตตอบสนอง ไม่กล่อมเกลาคนดื้อโง่ เสเพลเสพกามหลอกลวงผู้หญิง

สะสมทับถมนานวัน เพราะฉะนั้นต้องทนลำบากเก็บตัว เจริญรุ่งเรืองยากกินอยู่ลำบาก เหล่านี้ล้วนไม่รู้หนทางใหม่ ใจที่ล่วงเกินไม่รู้สึกตัว ถ้าหากสามารถกลับตัว เวลามีจำกัด เพราะผ่าฝืน คนเรียนหนังสือเป็นโรคสภาพนี้กันมาก ทำไมไม่หยุดสัก 2-3 ปี มันร้ายแรงขนาดนี้ ทั้งนี้เพราะดูแคลนสิ่งนี้ เมื่อซี้มิ้งฟังจบเหงือแตกท่วมตัวพูดว่า ที่ท่านชี้แนะศิษย์ผิดไปมาก ขอกราบไหว้ท่านกงอี้เป็นอาจารย์ แล้วจะทำแต่ความดี พอถึงปีที่ 3 เข้าก็สอบเข้ารับราชการได้ เมื่อกลับมาก็รีบมาที่บ้านกงอี้เพื่อขอบคุณที่สั่งสอนชี้แนะแล้วจึงจะกลับไปบ้าน นี่คือกงอี้อบรมคนด้วยความดี เป็นขันติที่ 83 ต่อมาภายหลังคนก็แต่งกลอนให้ว่า

เตือนคนรู้ระเบียบมีกาละ อีกเทศะแก้ไขที่อวดเก่ง
อริยพจน์ควรเคารพยำเกรง อย่าข่มเหงจะร่วงสู่เหวอเวจี

แปดสิบสี่ขันติ

ถูกถ่มน้ำลายไม่ถือโกรธ

บ้านตระกูลโง้วที่อยู่ใกล้เคียง อาและหลานต่างทะเลาะแย่งชิงสมบัติตัวหลานไม่ยอมวิ่งมาหากงอี้ กงอี้ก็ตักเตือนตัวหลานว่า ท่านจูจือกล่าวไว้ว่า *"พี่น้องอาหลาน แบ่งมากได้น้อย"* ตัวหลานฟังแล้วรู้สึกตัวเลิกแย่ง ตัวอาก็มาหากงอี้เหมือนกัน พอได้ยินวาจาที่กงอี้ตักเตือนหลานก็ยังไม่ทันได้พบหน้ากงอี้ก็กลับไป ในใจก็ให้คลางแคลงกงอี้ มีอยู่วันหนึ่งตัวอาก็ได้พบกับกงอี้ที่บ้านแถวนั้นก็ถือโอกาสถ่มน้ำลายรดหน้ากงอี้ กงอี้ไม่เช็ดออกปล่อยให้มันแห้งเองเหมือนไม่รู้สึก คนแซ่โง้วถ่มน้ำลายถึง 3 ครั้ง กงอี้ก็ปล่อยวางทำเฉย นายโง้วก็กลับมาคิดแล้วพูดว่า *"คนเขายกย่องกงอี้*

เป็นผู้มีความอดทนผ่อนปรนเหนือคนอื่น" บัดนี้ได้ประจักษ์กับตนเองชื่อเสียงไม่ใช่หลอกลวง ข้าเองผู้ทำผิด จึงไปขอร้องให้กงอี้ให้อภัย กงอี้ว่าเธอไม่มีเรื่องอะไรทำผิดต่อข้า นายโง้วจึงขอให้กงอี้สั่งสอนเรื่องการแบ่งแยกครอบครัว ให้ยุติธรรมดีหรือได้เปรียบดี กงอี้รู้ความมุ่งหมายดีจึงท่องกลอนที่คนสมัยก่อนแต่งเรื่องแบ่งแยกบ้านว่า

การแบ่งครัวเสมอภาคดีที่สุด เอาเปรียบคือไม่รู้จุดด้อย
กุศลบรรพชนสงสารผู้ได้น้อย ก็จะคอยแบ่งบุญใครเหมาะสม

นายโง้วกล่าวว่า เข้าใจในโอวาทอย่างลึกซึ้ง ข้าอาหลานแบ่งครัวกันข้าเป็นผู้ได้เปรียบ ได้ฟังปิยะวาจาจากท่านแล้ว ข้ากับหลานต้องแบ่งเท่ากันถึงจะดี แล้วก็เรียนเชิญท่านกงอี้ไปที่บ้าน นี่คือกงอี้ถูกถ่มน้ำลายไม่ถือโกรธจนซาบซึ้งคน เป็นขันติที่ 84 ต่อมาภายหลังคนแต่งกลอนให้

รองรับคนด้วยความจริงใจ เศร้าหลีกไกลห่างทุกข์ด้วยสงสาร
น้ำลายถ่มหน้าสอนมักน้อยบุญไพศาล แบ่งเสมอกับอาหลานปรองดอง

แปดสิบห้าขันติ

แซ่ทั้งอยากขายมรดก

กล่าวคือ บ้านใกล้กันมีชายคนหนึ่งอยู่คนเดียว ชื่อทั้งใจ้เลี้ยงเพราะยากจนก็จะเอาทรัพย์สินที่เป็นมรดกค่าประมาณ 100 ชั่ง มาค้ำประกันขอยืมเงิน 80 พันอีแปะ ส่งดอกปีละข้าว 3 เจี๊ยะ 2 ถัง ตลอดหลายปีมากงอี้ไม่เคยได้รับดอกเต็มเลย พอดีฝนแล้งก็เลยไม่มีดอกส่ง นายใจ้เลี้ยงก็มาบอกกงอี้ขอเงินอีก 20 พันอีแปะ แล้วจะยกทรัพย์สินให้ทั้งหมด จะได้ย้ายไปหากินที่อื่น กงอี้จึงตักเตือนว่า เกิดเป็นคนต้อง

อดออมสร้างครอบครัว แล้งก็ไม่นาน กงอี้จึงยกเรื่องโบราณให้ใจ้เลี้ยงฟังว่า

ใครบ้างไม่อยากมีเงินมาก ทำอย่างไรได้มีกี่คน ใครบ้างไม่อยากมีทรัพย์สิน ทำอย่างไรได้รักษาได้มีกี่คน บ้านร่ำรวยด้วยสั่งสมบุญมา ทำอย่างไรได้อย่างใจอยู่ที่มือ อันธพาลรีดไถอิทธิพลทำไม่ได้ กงอี้ใช้ปิยะวาจาเป็นเพื่อนดี จึงยอมปล่อยเงินให้เขาอีก ตั้งใจแกล้งยืมเอาเงินเขา ตั้งใจหลอกลวงเอาไปเล่นพนัน ตั้งใจเอาไปดื่มสุรา เคล้านารี ใช้แผนต่างๆ นาๆ เช่นพวก 18 มงกุฎ มีแต่ข้าใคร่ครวญในคืนสงบ พวกนี้จะร่ำรวยได้นานหรือ ฟ้าควบคุมจะร่ำรวยมีเวลา ภายหลังผลตอบสนองรู้หรือไม่

พอท่องจบก็พูดกับใจ้เลี้ยงว่า ดอกผลยืดไปก่อน ให้เธอไว้ใช้กินให้ขยันไถ่หว่าน ย่อมมีปีเก็บเกียวงาม ขายมรดกไม่ดีแน่ ตกงานง่ายสร้างงานยาก รักษาได้สำเร็จก็เป็นธรรมต่อบรรพชน นายใจ้เลี้ยงรู้สึกเข้าใจกลับบ้านไป ทำงานจริงจัง ต่อมาก็มีเงินพอใช้ นี่เพราะกงอี้สงสารคนจนเป็นขันที่ 85 ต่อมาภายหลังคนแต่งกลอนให้

จนตรอกบังเกิดจิตฟ้า เตือนคนรักษามรดกไว้
โบราณมีคติสอนใจ ทรัพย์สินใช้ใจหาได้

แปดสิบหกขันติ

ยังประโยชน์แก่คน ปลดเปลื้องแค้น

กงอี้มียา *"ขนานเอก"* สามารถช่วยคนเจ็บป่วยได้ มีนายคนหนึ่งแซ่เงี้ยม ชื่อ เกี้ยงใช้ บ้านยากจน มีบุตรสาวคนหนึ่งอายุ 20 ปี ป่วยหนักมาเป็นแรมปีจวนจะตายแล้ว คิดจะใส่ร้ายกงอี้ จึงได้มาหากงอี้เพื่อขอยาไปรักษาลูกสาว กงอี้ให้ไปชุดหนึ่ง พอกินไปได้ครึ่งชุดก็เสียชีวิต วันรุ่งขึ้น

ขณะที่หญิงคนนั้นตายก็มีนายเนี้ยเจ็กเสียง กำลังคุยกับกงอี้เรื่องเวรกรรม ก็เห็นเกี้ยงใช้มาถึงบ้านกงอี้ก็พูดว่า อาศัยท่านให้ยาเม็ดฆ่าคน พอกินก็ตาย กงอี้ว่า ทำไมพูดแบบนี้ คนใช้ยาจำนวนหลายคน รักษาหายก็มากมาย นายเกี้ยงใช้ว่าลูกสาวข้า ยาของท่านฆ่าตาย เนี้ยเจ็กเสียงพูดว่า ได้ยินว่าลูกสาวท่านป่วยมานานแแล้ว จะมาโทษยาได้อย่างไร นายเกี้ยงใช้ว่าข้าจะหามมาให้กับกงอี้ กงอี้ว่ายาเม็ดยังเหลืออยู่หรือไม่ นายเกี้ยงใช้ว่ายังเหลือครึ่งหนึ่ง กงอี้ว่าเธอกลับไปเอาที่เหลือมา นายเกี้ยงใช้กลับไปเอายา เนี้ยเจ็กเสียงก็พูดว่า คนๆนี้ไม่มีน้ำใจ เขาจะให้ร้ายกับท่าน กงอี้ว่า คงมีทางออก ชั่วไม่นานเกี้ยงใช้ก็นำยามาให้แก่กงอี้ กงอี้ว่า เธอว่ายาของข้ามีพิษ ข้าจะเอายามาทดสอบ ถ้าหากกินแล้วตายฉันจะชดใช้ชีวิตลูกสาวเธอ นายเกี้ยงใช้ว่า ท่านไปทดสอบ ข้าจะเอาโลงศพ ไม่ทดสอบข้าก็จะเอาโลงศพ นายเนี้ยเจ็กเสียงฟังแล้วพูดว่า ฟังสภาพเธอพูด ถ้าไม่มีโลงศพไม่ยอมเลิก เกี้ยงใช้ว่า ถ้าไม่มีโลงศพก็จะพูดว่ายาพิษ นายเจ็กเสียงว่าพูดอย่างนี้ก็ดีทำตามจิตฟ้า แม้จะไม่มีโลงศพก็พูดไม่ได้ว่ายามีพิษ กลายเป็นทำลายการแพทย์ กงอี้คิดอยู่นานก็พูดว่า ให้มาเอาโลงศพได้ นายเกี้ยงใช้ดีใจว่า ขอบคุณมากๆ โลงศพนี้ประมาณ 2 พันอีแปะ เมื่อยกโลงศพไปแล้วกงอี้ก็ยังกังวลใจว่าเรื่องนี้ถูกใส่ร้าย วันหลังให้ยาใครต้องระมัดระวังมีตัวอย่างเคยมาแล้วก็จะไม่ถูกใส่ร้ายอีก เจ็กเสียงว่า มีคติพจน์ว่า พบเรื่องหนึ่งก็ฉลาดเรื่องหนึ่ง แล้วก็พูดว่า นายเงี้ยมเกี้ยมใช้ ลูกตายก็กล่าวหายากงอี้มีพิษแบบนี้ไม่ดี เวลาผ่านไปอีกหลายเดือน คนในบ้านเกี้ยงใช้ก็เจ็บป่วยกันทุกคน แม้แต่ควายยังไม่มีคนเลี้ยงจนอดตาย งานในนาก็ไม่มีคนทำ จึงวานคนให้มาหากงอี้เพื่อขอยา คนในบ้านไม่ยอมให้ กงอี้ว่ายังประโยชน์แก่ผู้อื่น ยังจะมีความแค้นส่วนตัวอีกหรือ ว่าแล้วก็ให้ยาเขาไป

พอได้ยาโรคก็หายกันทั้งบ้าน นายเกี้ยงใช้จึงพูดกับคนอื่นบ่อยๆ ว่า บุญคุณต้องตอบแทน ข้าขอเป็นพยานว่า ท่านกงอี้ให้ประโยชน์แก่ผู้อื่นโดยปลดเปลื้องความแค้น เป็นขันติที่ 86 ต่อมาภายหลังคนแต่งกลอนให้ว่า

ให้ประโยชน์คนเรื่องประหลาดมาก ให้ยาปลดทุกข์ยากยังให้โลงแถม
สั่งสมบุญที่สุดไม่เป็นเรื่องแซม บุญคุณตอบแทนปล่อยตามธรรม

แปดสิบเจ็ดขันติ

ตั้งไหน้ำชาถูกตีแตก

บ้านของท่านกงอี้อยู่ติดถนนใหญ่ มีผู้คนเดินผ่านไปมามาก พอถึงฤดูร้อนจะมีคนมาดื่มชากันมาก กงอี้จึงตั้งไหน้ำชาเพื่อให้คนดื่ม แต่ไม่รู้ว่าไหชาถูกใครตีแตก ก็ได้แต่ตระเตรียมไหใบใหม่ไปทดแทน ก็ยังถูกตีแตกอีก เป็นเช่นนี้อยู่ถึง 3 ครั้ง กงอี้ก็ไม่ถือสา เพียงต้องการให้คนไปมาได้ประโยชน์ก็พอ ได้แต่ค่อยตระเตรียมใบใหม่ วันหนึ่งทันใดก็มีเด็กชายข้างบ้านแซ่เอี้ยชื่อเพ้าวิ่งมาหากงอี้ ขอร้องให้ช่วยเหลือคุ้มครองหน่อย เขาพูดว่าบิดาควบคุมเข้มงวดทนไม่ได้ กงอี้ว่าพ่อเจ้าตีเจ้าทำไม เอี้ยเพ้าตอบว่า ไม่มีสาเหตุ กงอี้ว่า มีอย่างนี้ด้วยหรือ ขณะนั้นพ่อของเอี้ยเพ้าก็ถือไม้ตะพดเข้ามา มองเห็นเจ้าเพ้าอยู่ต่อหน้ากงอี้ก็ยิ่งโกรธมากขึ้น กงอี้ว่าตีลูกมีความผิดอะไร พ่อเอี้ยตอบว่า ลูกไม่รักดี กล้าทำผิดกับนายท่าน เพราะลูกน้อยตีไหชาของนายท่านแตกจึงต้องตี กงอี้ว่า แม้จะตีไหชาของข้าแตกก็เป็นเรื่องเล็กน้อย ข้าไม่ถือสาลูกน้อยของเธอหรอก นายเอี้ยว่าขอความกรุณาของท่านเมตตาข้าด้วย กงอี้ว่าปกติข้าตั้งไหชาให้คนอื่นดื่มเป็นประจำอยู่แล้ว ฟ้าใช้ให้ลูกน้อยของเธอมาตีแตก หมายความว่าฟ้าได้

เตือนข้าให้มีใจมั่นคง ว่าแล้วก็พูดโศลกให้ฟังว่า

ตั้งไหชาเรื่องเล็กยังไม่มั่นคง ฟ้าให้ลูกข้างบ้านมาตักเตือนข้า
ถ้าบำรุงให้คนอื่นชุ่มชื่นปากคอ ข้าก็จะระมัดระวังหวนกลับคิด
ข้าให้ทานน้ำชามานานแล้ว เตือนพ่อลูกให้กลับไปด้วยกัน
ต่างให้เมตตากตัญญูสอนธรรม อย่าเป็นเพราะข้ามาถกเถียงกัน

นี่ด้วยกงอี้ให้ทานน้ำชาเป็นขันติที่ 87 ต่อมาภายหลังคนแต่งกลอนให้

ตรวจสอบความประสงค์คนมา เมื่อกลไกมาจึงเข้าใจถึงฟ้า
สอนแนะเขาจากทานน้ำชา บอกให้มีเมตตากตัญญู

แปดสิบแปดขันติ

สงสารคนรับโทษตกต่ำ

เพื่อนบ้านใกล้กันมีคนหนึ่งชื่อเฮงแปะบ่วง คนพี่ก่อกรรมทำชั่ว ครอบครัวขัดสนมาก่อน ต่อมาก็ร่ำรวยขึ้น ขณะมาพบกับกงอี้แล้วนั่งคุยกัน กงอี้ตักเตือนให้เขากลับตัวแก้ไขความชั่วเสีย แล้วบอกให้เฮ้งแปะบ่วงกราบแจ้งฟ้าดินสาบานว่าจะกระทำแต่ความดี จึงจะสามารถเสวยสุขได้นาน นายแปะบ่วงเชื่อถืออย่างสนิท จึงสำนึกผิดต่อฟ้า แก้ไขความชั่วไปสู่ความดี เขาขยันปฏิบัติอยู่ 3 ปี ครอบครัวยังอับโชค ทำให้เฮ้งแปะบ่วงเกิดคลางแคลงใจ สงสัยในคำพูดของกงอี้ อยากกลับไปประพฤติตัวเหมือนเมื่อก่อน มีวันหนึ่งก็มาพูดกับกงอี้ว่า เรื่องกุศลในโลกนี้เป็นของปลอม เมื่อก่อนฉันเคยทำชั่วมาบ้านก็ยังสุขสบาย ตั้งแต่มาฟังคำพูดของท่านสาบานว่าจะแก้ไขความชั่วมาทำความดีแล้ว คนในบ้านตายลงไปครึ่งหนึ่ง ทั้งยังโดนอัคคีภัย 3 ครั้ง ไหนว่าทำดีจะได้ดีไงเล่า กงอี้ว่า เป็นด้วยเธอกระทำความดี

ซาบซึ้งฟ้า ไม่ใช่ว่าฟ้าจะทำร้ายเธอ คนที่แก้ไขความผิดนั้นเหมือนการยืมหนี้ เอาหนี้หักลบหนี้ ต้องทำให้หนี้สินหมดไม่ค้างคากันก่อน ต่อไปก็จะไม่มีใครมาถามไถ่เรื่องหนี้ เหมือนเธอที่หนี้กรรมเก่ายังไม่หมด น้ำแก้วเดียวจะไปดับไฟได้หรือ นี่ด้วยฟ้ากระทำต่อเธอเต็มที่ ต้องรับทุกข์รับเหนื่อยหักบุญในปัจจุบัน ทดสอบว่าใจเธอจะจริงใจหรือไม่ ดังนั้นถ้าหากเธอมีรากกุศลดี ไม่หวั่นไหวสั่นคลอน ย่อมมีมงคลไหลมาเทมามีหรือจะปลอม โบราณมีบทธรรมบทหนึ่ง พูดเกี่ยวกับฟ้า เธอเอาไปอ่านดูก็จะรู้ละเอียด นายแปะบ่วงรับไปอ่านว่า

กัมกราบรายงานฟ้า ฟ้ายินดีทำไม ฟ้าไม่ยินดีตนแต่ยินดีตามธรรม
ควรรู้ว่าขัดหลักธรรมคือฝ่าฝืนฟ้า ฟ้าพิโรจน์ตั้งแต่นั้นมา
โกรธเธอเป็นคนไม่ซื่อสัตย์ พ่อแม่พี่น้องไม่มีจริยธรรม
ไม่มีเมตตาไม่มีกตัญญูไม่นับถือเพื่อน แย่งนาแย่งที่แย่งทรัพย์สิน
โกรธเธอเป็นคนไม่ญาติดีกัน สามีภรรยาเพื่อนมิตรกล่าวหากัน
ไม่คิดอยู่ร่วมกันคบหาเพื่อน ใจแคบเห็นแก่ตัวไร้สัจไม่ละอาย
โกรธเธอเป็นคนที่ลืมจิตตน ความอยากได้ผลประโยชน์ถึงวางแผน
เพียงหวังให้บ้านตนอิ่มอ้วนสมบูรณ์ ไม่คิดบ้านอื่นบ่นทุกข์เข็ญ
โกรธเธอเป็นคนนิสัยเสพสกปรก ไม่คิดว่าตนก็มีพี่สาวน้องสาวเช่นกัน
เพียงชั่ววูบที่พอใจก็ทำลาย พิษสะสมฟ้าจึงโกรธถึงที่สุด
โกรธเธอเป็นคนแพร่ชั่วให้มวลชน คนผิดน้อยร้อยคนมีแค่สองสาม
ป้ายสีป้ายมลทินล้วนไม่มีมูล มีแต่ตายทางกุศลไม่อนุญาติ
ขอให้พวกมนุษย์เกิดสำนึกเข้าใจ ใจแกร่งฟ้าผ่าไม่เพิ่มให้เธอ
ทำกุศลสิบต้องปลูกฝังกุศลสิบ เอากุศลไปยันอกุศลโทษมลาย
คล้อยตามจิตไม่ให้ห่างแม้ขณะ นานไปกลายเป็นวัชรกายของตน

บรรดาบาปไม่ทำบุญสร้างไว้ ตำหนักฟ้ารักเมตตาให้โชคลาภ
ถ้าไม่ละหลงประพฤติอันธพาล มีเงินกองเป็นเป็นภูเขาก็เท่านั้น
ขาดลูกหลานติดตระกูล วิญญาณก็คงรับโทษในนรก
อย่าได้พูดว่าฟ้าพูดไม่ได้ คนควรซาบซึ้งฟ้าให้ธรรมตรง

นายเฮงแปะบ่วงอ่านจบ ก็คิดว่าโศลกโบราณที่พูดเรื่องของฟ้าตนทำผิดมาตลอดต้องว่าโทษกรรมของฉันหนัก ได้เพราะท่านประทานโศลกแก่ข้า ข้าขอสาบานจะไม่กระทำชั่วจะสร้างแต่ความดี ถึงตายก็ไม่เปลี่ยน นี่เพราะกงอี้สงสารคนตกต่ำ เป็นขันติที่ 88 ต่อมาภายหลังคนแต่งกลอนให้

แรงคนแรงกว่าหลักธรรมฟ้า ทำงานหาขัดขืนกันไม่
กลับน้อบนอมก่อมตนเสมอไป ระมัดระวังอย่าให้คนทำผิด

แปดสิบเก้าขันติ

เตือนคนฝึกปราณยุติก่อคดี

บ้านที่ห่างไกลไปประมาณ 40 ลี้ มีชายคนหนึ่งชื่อฉิ้นเลี้ยง ครอบครัวพอจะมีกิน นิสัยซื่อตรง วันหนึ่งมาหากงอี้ด้วยอาการไม่สบาย เขาเล่าว่าจะฟ้องร้องคนแซ่ทั้ง เรื่องปิดกั้นทางน้ำ ทางฝ่ายทั้งใช้อิทธิพลไม่ยอมปล่อยน้ำมาทางร่องน้ำ อาศัยคนรู้จักให้ไปเจรจาถึง 3 ครั้งก็ไม่ได้ผล เขาไม่ยอมให้ข้าใช้น้ำ ข้าคิดว่าจะไปฟ้องศาล วันนี้ก็ไม่สบายมาขอความเห็นจากท่าน กงอี้ว่า ยังมีแหล่งน้ำอื่นอีกไหม นายเลี้ยงว่าทางอื่นก็มีน้ำใช้อยู่ แต่ทนอารมณ์กดดันไม่ไหว แต่ทางน้ำนี้ตั้งแต่สมัยก่อนมีมานานแล้ว เขาใช้กำลังแย่งเอาไปหมด ขณะนี้ข้าอายุจะห้าสิบแล้วมีบุตรชาย 2 คนแต่ก็ยังเด็กอยู่ หากข้าไม่เอาเรื่องกับเขาอาศัยศาลจัดการให้ วันหลัง

ข้าตายแล้ว ลูกก็จะถูกเขาเหยียบหยาม กงอี้ว่า ไม่ต้องให้ศาลจัดการ ลูกก็จะไม่ถูกเหยียบหยาม นายเลี้ยงถามว่า จะไม่ถูกเหยียบหยามอย่างไร กงอี้ว่าให้ฝึกลมปราณและหยุดฟ้องร้อง ความซื่อสัตย์และการุณยธรรมยังมีอยู่ ผู้มีหลักธรรมจะไม่แย่งชิง ก็คือเก็บเยื่อใยไว้ให้เขา วันหลังเขาก็จะรู้สึกตัว แก้ไขด้วยพระคุณ ความเลวร้ายจะหยุดลงได้อย่างไร กงอี้ก็พูดเรื่องการบ่มเลี้ยงปราณของคนโบราณให้ฟังว่า *"บ่มเลี้ยงปราณอาศัยใจ ปราณเรียบทั้งร้ายและเจ็บป่วยก็หาย"* ปราณมีชื่อ 2 ชนิด แยกเป็น 2 ตอน ชื่อหนึ่งเกิดขึ้นง่ายเตือนให้ระวังโดยหลบเลี่ยงเสีย อีกชื่อหนึ่งตามนิสัย ปรับปรุงนิสัยขยันบำเพ็ญจิต ยามปกติให้ตรึกคิดให้ละเอียด ถ้าใจกับอารมณ์ไม่ถือสาเกิดขึ้นก็ต้องระงับ บ่มเลี้ยงน้ำไฟให้พอดีกัน เผชิญปัญหาต้องอดทนคำพูดให้มันละลายก็จะถึงอริยปัญญา อารมณ์จะกว้างไม่มีกำจัด จิตใจก็เบาสบาย

เมื่อกงอี้พูดจบ นายเลี้ยงว่า ขอถามหน่อยว่าอารมณ์ดีมีประโยชน์อะไร ข้าจะไปหาน้ำจากแหล่งอื่นมาใช้ ก็จะไม่ต้องไปกลัวศาลควบคุม นี่คือกงอี้สอนคนให้ฝึกอบรมอารมณ์ เป็นขันติที่ 89 ต่อมาภายหลังคนแต่งกลอนให้

รู้หยุดดับไฟที่ไม่มีชื่อ มีแต่กงอี้ที่ซื่อเห็นแตกต่าง
ช่วยคนอาศัยวิธีโบราณอ้าง เขียนกลอนวางอารมณ์โลกหมดสิ้น

เก้าสิบขันติ
อ่านขันติคีตาซาบซึ้งคน

กล่าวคือกงอี้มีเพื่อนคนหนึ่งชื่อปึงข่งซิ้วมาคุยกับกงอี้ว่า มีผู้คนจำนวนมากยกย่องท่านว่าเป็นผู้มีขันติผ่อนปรนที่สุด วันนี้จึงมาขอคำชี้แนะว่า ความหมายของการอดทนผ่อนปรนนั้นมีดีเป็นอย่างไร กงอี้จะอ่านบทกลอนให้ฟังว่า

อดทนอารมณ์ยอดที่สุด สามารถลุถึงธรรมได้แท้จริง
อดทนได้น้อยก็ลุธรรมน้อย อดทนมากก็สร้างธรรมได้ใหญ่
ไม่มีความอดทนพาตนตาย มีความอดทนชีวิตยืนยาว
พิจารณาลึกอักษรอดทนแข็ง ย่อมชนะผู้แกร่งได้ดี
เรื่องทั้งหลายอดทนได้ครบ บุญกุศลตามตัวอดทนมา
รู้จักความหมายของอดทน กายทั้งกายล้วนมีค่า
อดทนผ่อนปรนดีที่หนึ่ง พวกเรารีบมาศึกษา

พออ่านจบนายข่งซิวก็พูดว่า ฟังคติพจน์ที่ท่านสอนแล้ว ข้ามีเรื่องอยู่ 3 เรื่องที่ยังไม่จบ กงอี้ว่าพูดให้ฟังซิ ข่งซิ้วว่า เรื่องที่หนึ่งคือสุสานของบรรพบุรุษมีต้นไม้อยู่ 2 ต้น ถูกคนแซ่เอี้ยตัดไปต้นหนึ่ง คนรอบข้างเขาตัดสินว่าเอี้ยจะต้องชดเชยความผิด ข้าก็ยังไม่ได้ติดตาม เรื่องที่ 2 คือว่าข้าจูงลูกวัวตัวหนึ่งไปให้นายอ้วงตรวจดูว่าดีหรือไม่ดี ผูกลูกวัวไว้ที่หน้าประตูบ้านของนายอ้วง นายอ้วงเป็นหนี้คนอื่นก็เลยเอาวัวไปขัดหนี้ นายอ้วงมาขอร้องข้าจะชดใช้เงินให้ แต่ข้าก็ไม่ยินยอม เรื่องที่สาม คือข้าได้ว่าจ้างครูมาสอนหนังสือที่บ้าน มานานกว่า 2 เดือนแล้ว พอพบกับตั้งกวงเจ็กก็แอบตกลงพาไปสอนที่บ้านของเขา ตามความคิดของข้าจะเอา

3 เรื่องไปฟ้องร้องต่อศาล เมื่อมาฟังคำของท่านแล้วการอดทนผ่อนปรนคือโชควาสนา คงต้องยุติเรื่องทั้งสามกระมัง กงอี้ว่าดี ทั้งสามเรื่องล้วนมีเหตุผลควรยุติ ย่อมได้รับบุญวาสนาจากทั้ง 3 บ้านที่รังแกเจ้า นี่คือกงอี้ใช้ธรรมซาบซึ้งคน เป็นขันติที่ 90 ต่อมาภายหลังคนแต่งกลอนให้

คนมีบุญวาสนาด้วยใจกว้าง เข้าใจหาทางออกเหมือนฟ้ามหึมา
ดวงใจเหมือนตะวันจันทรา ส่องประกาอบอุ่นคลายหนาว

เก้าสิบเอ็ดขันติ

กงอี้ปลอบคนให้คลายแค้น

มีอยู่วันหนึ่ง กงอี้พบกับคนหนึ่งชื่อ เฮ้งกิมเจ็ง มาพูดกับกงอี้ว่า ข้ามีความแค้นกับคนแซ่หวม ชื่อเสียวเต็ก สาเหตุมีคดีความทำให้พี่ชายข้าต้องตายไป แต่ตอนนี้นายเสียวเต็กก็ตายไปแล้ว ภรรยาของเขา แซ่โง้ว มีลูกชายคนหนึ่ง เป็นหม้ายไม่ยอมแต่งใหม่ แต่ตอนนี้มีคนชื่ออวงเง็กเซ้งจะเอาไปเป็นเมีย นางโง้วอยู่ใกล้บ้านข้า ข้าจะอาศัยโอกาสนี้กดดันให้นางโง้วแต่งไปเสียลูกกำพร้าก็ไม่มีที่พึ่งก็จะตกต่ำ ข้าจะวางแผนทำร้ายไม่ให้มีผู้สืบสกุล กงอี้ว่า วางแผนเช่นนี้ไม่ได้ หากทำเช่นนั้นฟ้าไม่ยอมดินไม่รับ คนแซ่หวมที่ทำร้ายพี่ชายของเธอก็ตายไปแล้ว เจ้าคิดจะข่มเหงเธอไม่ให้รักษาจารีตพรหมจรรย์ได้ตลอด ความชั่วเช่นนี้ท่วมฟ้า แล้วยังจะคลุมลูกกำพร้าเขาอีก บาปนี้มหันต์นัก กิมเจ็งจึงว่า ตามที่ท่านพูดความแค้นของพี่ชายก็ชำระไม่ได้นะซิ กงอี้ว่า ฟ้าก็ชำระความให้เธอแล้ว เธอทำไมไม่คิดละ ว่าเขาทำร้ายพี่ชายเธอถึงตาย บัดนี้เขาก็ตายไปแล้ว สามารถพูดได้ว่า ฟ้าสนองตอบยุติธรรม ถ้าเธอยังจะกระทำความชั่วนั้นอีก

ฟ้าคงเอาหัวเธอแน่ กรรมตอบสนองไม่มีผิดเพี้ยน กงอี้พูดแล้วก็ร่ายโศลกให้ฟังว่า

อันความโกรธบีบคั้นคนถึงอันตราย คนชั่วน้อยคนนักที่จะรอดพ้น หนึ่งรู้แต่ว่าโหดร้ายสกปรกอย่างเดียว สองไม่รู้จักความใสสะอาด รู้แต่จะแก้แค้นลูกเดียว ตาข่ายผูกมัดอารมณ์โลภและขี้เกียจ มนุษย์อยู่ได้กี่สิบปี อาศัยความชั่วติดต่อกันสามชั่วโคตร วันหนึ่งเมื่อตายลง ในยมโลกก็ไม่มีความดีพลอยทำให้ลูกหลานเสียหาย วิบากกรรมรัดตัวแก้หลุดยาก

พอกงอี้ร่ายจบลง นายกิมเจ็งก็พูดว่า ขอทำตามโอวาทของท่านอย่างระมัดระวัง แค้นของพี่ชายไม่ต้องชำระแล้ว กงอี้ว่า เธอไม่ทำกรรมก็ไม่สนอง เธอยังต้องน้อมนำโอวาทของพระเจ้าบุ้นเซียงไปปฏิบัติ เอื้ออาทรคนกำพร้าสงสารคนโดดเดียว แม่ลูกแซ่หวมบ้านอยู่ใกล้กับเธอ ยิ่งต้องเพิ่มความอาทร ขอให้ฟ้าคอยเหลียวแล กิมเจ็งตอบรับคำอย่างดี คลายอวิชชาไปทีเดียว เมื่อใจเปลี่ยนกลับ แก้ไขความชั่วไปทำความดี ความแค้นเอาบุญคุณดูแล นี่คือกงอี้เร่งเร้าคนให้คลายความแค้นมาอาทรกำพร้า เป็นขันติที่ 91 ต่อมาภายหหลังคนก็แต่งกลอนให้

บอกความหมายของแค้นให้เข้าใจ　　เพื่อจะได้เวทนาคนกำพร้า
บ้านใกล้เคียงอาทรได้ทุกเวลา　　ความกรุณาบริจาคได้สะดวก

เก้าสิบสองขันติ
จิตบริสุทธิ์ว่าคน ชักนำไปทางดี

กล่าวคือกงอี้พูดคุยกับนายลิ้มเคี้ยวถึงเรื่องราวต่างๆ นายเคี้ยวปีนี้อายุประมาณหกสิบ เป็นผู้มั่งคั่ง นายเคี้ยวพูดว่า ข้าเป็นคนที่ชอบ

พูดใครตรงๆ ทำไมต้องตักเตือนคนให้ทำความดี พูดไปจนปากแฉะ ข้าคิดว่านิสัยคนเป็นเช่นนั้น ถ้านิสัยโกงก็โกงอยู่ หรือว่าคนโกงจะเป็นคนดีได้ นิสัยตรงก็ตรง หรือตรงจะกลายเป็นโกง กงอี้ว่านิสัยตรงไม่พูดว่าตรง นิสัยโกงไม่พูดว่าโกง ผู้มีนิสัยตรงก็ปฏิบัติมหาธรรม ถ้าไม่ใช่อริยเจ้าก็ทำไม่ได้ นิสัยโกงก็เป็นปุถุชนที่เกกมะเรก ถ้าไม่ตักเตือนกลอมเกลามีหรือจะคล้อยตาม นายเคี้ยวว่า ท่านวิจารณ์ข้าตรงๆ ขอให้ท่านวิจารณ์นิสัยข้าว่าเป็นอย่างไร กงอี้ปีติยินดีพูดว่า

นิสัยอารมณ์ถอยหลบแข็งมีแต่ตัวกูไม่มีเก่งกว่า เรื่องง่ายก็จะตรงไว้ก่อน ถ้าเจรจาไม่เข้ากัน บางทีเรื่องดีกลับเป็นไม่ดี เพื่อนฝูงเข้ามาตักเตือนยาก พี่น้องเผื่อแผ่น้อย เอาแต่อารมณ์ รู้จักพอน้อย แม้มีเหตุผลยาวนานและละเอียด แม้เปลี่ยนแปลงก็ทำลายบุญ ผู้อาวุโสก็ยังถูกทำร้าย

นายเคี้ยวว่า ท่านวิจารณ์ข้าเหมือนพระเจ้า ที่จริงข้าไม่สมควรรับคำตรงได้ พวกเพื่อนฝูงก็ไม่มีใครตักเตือนข้า เพราะฉะนั้นพี่น้องข้าก็ไม่ปรองดองกัน กงอี้ว่า ว่าตามหนังสือของปราชญ์อริยะแล้ว พี่น้องไม่ปรองดองเพื่อนฝูงไม่สมานฉันท์ แสดงว่าคุณสัมพันธ์ห้าบกพร่อง ตรงจะมาจากที่ไหน นายเคี้ยวว่า ขอบคุณที่ท่านพูดตรงๆสอนข้า จากวันนี้ไปจะต้องปรับปรุงคุณสัมพันธ์ห้า ทำตามโอวาทของปราชญ์อริยะ เกือบจะสูญเปล่าทั้งชีวิตตกต่ำด้วยทำตัวเอง กงอี้ก็พูดขออภัย จากนั้นก็ลาจากกันไป แล้วพวกเขาก็แก้ไขปรับปรุงจนพี่น้องรักใคร่กัน นี่แหละคุณค่าที่กงอี้ใช้จิตบริสุทธิ์ชักนำคนไปสู่ความดี เป็นขันติที่ 92 ต่อมาภายหลังมีคนเขียนกลอนให้

พิจารณาอักษรตรงไม่ครบถ้วน เข้าใจคุณสัมพันธ์ล้วนกรรมสัมพันธ์
กงอี้ชักนำคนให้รู้อดทนกัน แข็งอ่อนสงเคราะห์กันตามอริยะ

เก้าสิบสามขันติ
รับบริจาคด้วยความนุ่มนวล

กล่าวคือที่ใกล้ๆ กับบ้านกงอี้ มีการก่อสร้างศาลเจ้าปู่ฟ้า (เทียนกง) หนึ่งหลัง มีหัวหน้าดำเนินการชื่อเฮ้งเต็งจับ ได้มาขอร้องให้กงอี้ไปช่วยพูดเรื่องของเอี้ยปู้เลี้ยง ด้วยขอให้เอี้ยปู้เลี้ยงบริจาคเงินก่อสร้าง 5 พันอีแปะ ตอนนั้นนายปู้เลี้ยงได้ลั่นวาจาตอบตกลงแล้ว แต่ตอนนี้กลับไม่ยอมให้เงินบริจาค กงอี้จึงไปที่บ้านของเฮ้งเต้งจับแล้วพากันไปที่บ้านของนายปู้เลี้ยง กงอี้พูดว่าข้าได้รับการขอร้องจากนายเฮ้งให้มาเจรจากับท่านว่า การที่ท่านจะบริจาคเมื่อวันก่อนนั้นบัดนี้จะมาขอเก็บเงินนั้น นายปู้เลี้ยงตอบว่า ข้าไม่มีเงินช่วยเหลือ กงอี้พูดว่า เมื่อยินดีจะบริจาคแล้วบอกว่าไม่มี นายปู้เลี้ยงว่าเขาเชิญท่านมาเอาเงินรีบๆ สาวเท้าออกไป กงอี้นั่งอยู่บ้านคนเดียวกำลังทำสมาธิอยู่ ทันใดก็ได้ยินข้างบ้านมีคนพูดกับนายปู้เลี้ยงอย่างเสียใจว่าลูกคนโตของปู้เลี้ยงเมื่อคืนเสียการพนันไป 8 พันอีแปะ เช้าวันนี้ก็ไปข่มขืนเมียชาวบ้านถูกจับได้ต้องเสียเงินค่าปรับไปอีกสองพัน เขาจึงปล่อยตัวมา นายปู้เลี้ยงบ่นว่ากรรมตามสนองๆ อีกสักครู่หนึ่งนายปู้เลี้ยงก็เข้ามาที่ห้องโถงมาพูดกับกงอี้ว่าท่านว่าสะสมเงินดีหรือทำกุศลดี เนื่องด้วยกงอี้รู้ว่าปู้เลี้ยงรู้สำนึกตัวแล้วจึงว่า เมื่อสะสมทรัพย์ก็อย่าโอ้อวด โดยไม่ห่วงครอบครัว หากอยากให้บ้านสมบูรณ์อยู่นานก็ต้องซ่อมสละเงินสร้างกุศล เมื่อมีกุศลคุ้มครองลูกหลาน ทั้งปราญ์ทั้งกตัญญูจะเพิ่มพูน ขี้เหนียวไม่ยอมทำกุศล ไม่มีกุศลก็มีลูกหลานไม่ดี เป็นคนเสเพลเที่ยวเสพกามและเล่นการพนัน เห็นเงินทองเหมือนดินทราย ในที่สุดบ้านก็ล้มสลาย เป็นที่รู้เห็นของคนทั่วไป ถ้าหากต้องการแสวงหาสร้างกุศล มีสามทางแพร่งใหญ่

หนึ่งต้องเตรียมเรื่องความสัมพันธ์ห้าให้พร้อม สองบ้านใกล้เรือนเคียงต้องปลูกไมตรี สามโอวาทแห่งพรหมลิขิต เมื่อกุศลสมบูรณ์ธรรมก็บังเกิดขึ้น บารมีก็สำเร็จได้ในวันหนึ่ง ฟ้านั้นตอบสนองชัดเจนไม่ผิดเพี้ยน นายปู้เลี้ยงว่า ถึงแม้ว่าข้าจะเป็นผู้มีการศึกษาก็ยังไม่มีความรู้ละเอียด ทั้งนี้เพราะมัวเมาในผลประโยชน์ เห็นแก่ทรัพย์เป็นสำคัญ หากพูดตามความหมายของท่านแล้ว ทำความดียังประโยชน์แก่ผู้อื่น คงต้องไหว้วานท่านมอบเงินให้กับทางศาลเจ้าแล้วละ ข้าจะนำเงินมามอบให้ไว้กับท่าน ไม่รบกวนท่านแล้ว กงอี้เดินทางกลับไป ผ่านไปอีก 2 วัน เขาก็นำเงินมามอบให้เรียบร้อย นี่คือการกลอมเกลาให้หันสู่ความดี เป็นขันติที่ 93 ต่อมาภายหลังคนก็แต่งกลอนให้

คนดีย่อมเอาความดีโน้มนำ　　พบอุปสรรคกระหน่ำคิดกลับหลัง
คนดื้อรั้นปะพรมน้ำมนต์ขลัง　　ให้กำลังอย่าเห็นทรัพย์สำคัญสุด

เก้าสิบสี่ขันติ

สอนคนไม่ให้แก่งแย่ง

มีวันหนึ่ง ทันใดก็ให้มีคนแซ่เฮ้ง ชื่อขวยบุ้น บ้านอยู่ใกล้กัน ถือมีดเข้ามาหากงอี้แล้วพูดว่า นายหลี่เซ้งสือกำลังจะมาตัดต้นไม้ที่ขึ้นอยู่ระหว่างเขตหนึ่งต้น ข้าก็อยากมาขอความเห็นจากท่าน ตนมีความคิดจะไปฆ่ามัน ไม่ทราบว่าท่านจะว่าอย่างไร กงอี้ว่าต้นไม้แค่ต้นหนึ่งมีราคาค่างวดเพียงไม่เท่าไรจะต้องทำโหดเหี้ยมกันหรือ เกรงว่าเป็นเรื่องไม่สมควรเสียหายทั้งคนทั้งทรัพย์ ไฉนจึงเป็นเช่นนี้ นายเฮ้งว่าข้าโกรธจนทนไม่ได้ กงอี้ว่าเมื่อเธอมาถามความเห็นของข้า ก็ขอให้นิ่งฟังข้าพูดโศลกให้ฟังจะ

ดีกว่า กงอี้ก็ร่ายโศลกว่า

คนมีอารมณ์เจ็ด แม้โทสะยับหยั้งยาก โอสถระงับโทสะ ขันติรักษาได้ยอด รักษาช้าเกิน แข็งขืนจะเลวร้าย หากน้ำท่วมหัว ชีวิตก็อ่อนระโหย เชื้อไฟที่ลุกไหม้ เริ่มจากจุดเล็ก ๆ หินสองก้อนกระทบกัน ย่อมมีแตกข้างหนึ่ง เสือสองตัวกัดกัน ย่อมมีตายตัวหนึ่ง โทสะเกิดจากการหวั่นไหว ขันติระงับด้วยความสงบ ถ้าโทสะเกิดขึ้น ต้องดับด้วยขันติ คิดดูแค่ต้นไม้แนวเขต ค่าเงินสักเท่าไร หากกระทำโหด เกรงว่าจะรับโทษ อารมณ์ระเบิดสูญทรัพย์ ควรหันหลบโดยใจ ยอมคนบุญมาก คนอดทนมีปัญญา อดทนถึงที่สุดจะค่อย ๆ จางคลาย อดทนถึงสามครา คือข้ากงอี้ไงเล่า นายเฮ้งว่าได้ฟังโศลกดีของท่าน นับว่างามยิ่ง อันต้นไม้แค่ต้นเดียวค่างวดไม่เท่าไร ขอน้อมรับโอวาทของท่าน แล้วกลับบ้านไป ไม่ไปแก่งแย่ง นี่คือกงอี้สอนคนไม่ให้แก่งแย่ง เป็นขันติที่ 94 ต่อมาภายหลังคนแต่งกลอนให้ว่า

เอาปัญญายังประโยชน์เขาทวี เอาความดีวิจารณ์แก้แย่งชิง
เอาโศลกชี้แนะลึกซึ้งยิ่ง โบราณนักศึกษาจึงมีพระคุ้ม

เก้าสิบห้าขันติ

ยอมเสียเพื่อสงสารคนจน

กล่าวคือกงอี้ได้ขายวัวตัวหนึ่งราคาสองหมื่นสี่พันอีแปะ เมื่อรับเงินครบแล้วผู้ซื้อก็จูงวัวไป พอรุ่งขึ้นอีกวันวัวตัวนั้นก็ตายลง มีคนเดินถนนเล่าให้กงอี้ฟังเมื่อเจอะกันว่า คนซื้อวัวเมื่อวานนี้กำลังร้องไห้กับวัวที่ซื้อมา เขาพูดว่าเขามีเงินทุนเพียงเท่านี้ เมื่อวัวตาย คนทั้งบ้านก็ควรตายตามไปด้วย เมื่อกงอี้ได้ความชัดเจนแล้วก็รีบตรงไปยังบ้านของผู้ซื้อวัว ก็เห็น

เขานั่งเฝ้าวัวไปร้องไห้ไป กงอี้จึงเขาไปหาเขาแล้วถามว่า วัวตายแล้วร้องไห้ทำไม ผู้ซื้อเห็นกงอี้เขามาก็รีบคุกเข่าต่อหน้าแล้วร้องไห้ว่า ข้ามีเงินแค่วัวตัวนี้เท่านั้น เมื่อวัวตายก็ควรต้องตาย กงอี้ว่าเอาวัวมาแค่คืนเดียวก็ตาย วัวนี้เดิมเป็นของข้า เธอไม่ต้องเศร้าโศก เธอเอาเงินของเธอคืนไป ข้าจะเรียกคนมาเอามันไปฝังกลบเอง เธอสบายใจได้ไม่ต้องติดใจ ว่าแล้วก็เรียกผู้ซื้อไปที่บ้านกงอี้ด้วยกันเพื่อรับเงินคืน ผู้ซื้อจึงว่า ขอบคุณท่านมหาบุญ ข้ายอมรับเงินเพียงแค่กึ่งหนึ่ง กงอี้ไม่เห็นด้วย จึงคืนเงินทั้งหมดไป แล้วก็เรียกคนงานสิบคนไปที่ตลาดเพื่อนำวัวไปฝังกลบให้ลึก กงอี้ถอนหายใจพูดกับคนอื่น ๆ ว่า ผู้ซื้อลดหนี้วัวไป วัวก็ลดหนี้ของข้าไป ข้าก็เรียกคนให้นำไปฝังไม่ต้องรับหนี้วัว และก็ไม่เอาหนี้คนซื้อ ชาวบ้านจึงว่ากงอี้ยอมเสียหายเพื่อให้ผู้อื่นได้ประโยชน์ นี่คือคุณธรรมของกงอี้ที่ยอมละเพื่อผู้อื่น เป็นขันติที่ 95 ต่อมาภายหลังมีคนแต่งกลอนให้ว่า

ธรรมสลายหนี้โลกโลกีย์ เพื่อคนที่โศกเศร้าอย่างเฉยเมย
มีไม่มีได้เสียสว่างเผย ไม่ละเลยให้ผู้อื่นเสียหาย

เก้าสิบหกขันติ

ดุว่านักพรตที่พูดจาลามก

วันหนึ่ง กงอี้ไปงานศพที่บ้านญาติ ได้เห็นพวกนักพรตที่ไม่ควบคุมมารยาททำแทะโลมกับพวกผู้หญิง กงอี้คิดจะสั่งสอนพวกที่ไม่รู้ เช่นการวิจารณ์เรื่องถูกผิดของผู้อื่น พูดเรื่องชู้สาวและการด่าทอกัน กงอี้แกล้งพูดว่า อริยเจ้าพูดว่า โจมตีเรื่องที่ผิดโทษนั้นถึงตัว ก็ให้มีนักพรตคนหนึ่งกล่าวว่า ศาสนาของเรามีเหล่าจื่อ จะเทียบความผิดได้อย่างไร กงอี้ว่า

ท่านเหล่าจื่อมีพูดเรื่องผู้หญิงหรือ มีการด่าทอกันไปมาหรือ นักพรตว่าพวกเราขณะทำศาสนกิจก็จะควบคุม แต่เมื่อเลิกงานแล้วก็ไม่ถือสา กงอี้ว่าพระเจ้าอยู่ที่ใจ ธูปเผาในกระถาง คนโบราณว่าเมื่อตรึกคิดให้มีความจงรักภักดี แต่เมื่อเลิกก็ให้ชดเชยที่เสียหาย ใจต้องศรัทธาซื่อตรง เรื่องสัจธรรมต้องรู้ ค้นคว้าธรรมถึงที่สุด ใจต้องจดจ่ออยู่ที่ปราชญ์อริยะ ต้องไม่ลืมคุณธรรมทุกขณะ การพูดการกระทำไม่ระมัดระวังถือว่าลบหลู่ธรรมข่มเหงพระเจ้า เป็นการสั่งสมบาป จะพูดว่าเป็นศาสนาของเหลาจื่อได้อย่างไร พวกนักพรตรู้อับอายว่า พวกเรามีความผิดมหันต์ ยินดีรับฟังโอวาทของท่าน ขอเรียนถามท่านว่า การสวดมนต์ปลงศพช่วยเหลือผู้วายชนม์ได้หรือไม่ กงอี้ว่า พระเจ้าบุ้นตี้พูดว่า การบูชาเทพเจ้าหรือไหว้พระพุทธะสวดมนต์ไหว้เทพเจ้าเพื่อให้อภัยโทษบาป การสวดมนต์เพื่อบำเพ็ญกุศลชำระความผิดต้องเป็นคนที่ซื่อตรงมาร่ำเรียน ใจก็จะรับพระเจ้าได้ หากเขาเชิญไปทำพิธีสวดมนต์ปลงศพก็เพื่อให้เกิดความรู้สึกต่อลูกหลานญาติมิตรที่คุกเข่าฟังธรรมอยู่หน้าปะรำพิธี การสวดอ่านต้องชัดถ้อยชัดคำให้กระจ่างแจ้งแก่ผู้ฟังรู้ความหมาย มีใจแก้ไขแทนผู้วายชนม์ และทำให้ทาญาติคนรุ่นหลังเข้าใจเกรงกลัวการจากไปนี้ ก็จะได้ผลเต็มที่ หากไม่ใช่ทำได้แบบนี้ก็ไม่ได้บุญกุศลอะไร แถมจะได้รับเคราะห์ด้วย นักพรตว่าฟังคำสั่งสอนนายท่าน หลักธรรมถูกต้องไม่เพี้ยน ขอเรียนถามเรื่องยมโลกทำอะไรจึงจะรู้ว่าการสวดมนต์ปลงศพจะได้รับการตอบสนอง กงอี้ว่า ในคัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์ที่ปราชญ์สืบทอดกันมาว่า ไม่ว่าจะเป็นคัมภีร์ฝ่ายเต๋าหรือในพุทธธรรมล้วนมีพูดไว้ละเอียดชัดเจน สามศาสนา หลักธรรมเดียวกันไม่แตกต่าง คุณธรรมห้าเป็นรากที่เพิ่มเติม หากมนุษย์ได้รับวิถีธรรมสมบูรณ์ ไม่ว่าจะทางโลกหรือยมโลก ก็จะสว่างไสวด้วยคุณธรรม นักพรตยัง

ถามต่ออีกว่า ทุกวันนี้ผู้ที่มาเป็นนักพรต ส่วนใหญ่ทำให้ครอบครัวลำบาก เพราะอะไร กงอี้ว่า ความร่ำรวยแต่ไหนแต่ไรมาก็มีหลักธรรมเหมือนกัน จะพูดว่าเรียนธรรมพาให้ครอบครัวยากจน บุญล้นสั่งสมได้ด้วยการประหยัด เมื่อกุศลบารมีมากแล้ว ก็จะร่ำรวยได้เอง นักพรตพูดพร้อมกันว่า รู้สึกซาบซึ้งในโอวาทของท่าน นี่คือการชี้แนะธรรมของกงอี้เป็นขันติที่ 96 ต่อมาภายหลังคนแต่งกลอนให้ว่า

คนดื้อไม่รู้จักหลักธรรม การกระทำถ้าไม่มีความเกรงกลัว
กงอี้สำเร็จการสงเคราะห์คนชั่ว ยมโลกได้อาศัยไปด้วยกัน

เก้าสิบเจ็ดขันติ

กงอี้ปลุกเจ้าพ่อให้กลับใจ

มีอยู่วันหนึ่ง กงอี้ได้พบผู้มีอิทธิพลคนหนึ่งชื่อ เตียฮ่ง เขาเก่งในทางใช้ปากกาต่างมีด รับทำคดีความ ทั้งยังรู้ว่าในตำบลนั้นใครมีใครจน เป็นผู้คบหาสมาคมกับข้าราชการในอำเภอ เขาพูดกับกงอี้ว่า คนตั้งอยู่ระหว่างฟ้ากับดิน ควรต้องทำงานมักใหญ่ใฝ่สูง เพื่อมีชื่อเป็นที่รู้จัก คนไม่กล้ามาลบหลู่ กงอี้ว่า ทำงานใหญ่โตอะไร นายฮ่งว่า คนอย่างข้าไม่มีความรู้ เข้าออกอำเภอเป็นประจำนานถึง 18 ปี ไม่มีข้าราชการคนไหนที่ไม่ชอบ ข้าช่วยเหลือคนให้ชนะคดีมาแล้วสี่ห้าสิบคดี ในละแวกนี้ไม่มีใครที่ไม่รู้จักข้า กงอี้ก็พูดตรงๆ ว่า คนที่รู้จักเธอก็แต่ในนามของเจ้าพ่ออันตราย ทำไมไม่สร้างชื่อในทางซื่อสัตย์กตัญญูเล่า จะเป็นผู้ทำคุณธรรมของบรรพชนประจักษ์แจ้งในเบื้องสูง ในเบื้องล่างก็ให้ลูกหลานรุ่งเรือง ใน

เบื้องกลางก็ฉุดช่วยตนเอง อย่างนี้จึงนับว่าไม่เสียชาติเกิด นางฮ่งว่า ข้ามีอายุได้ 60 ปีแล้ว ยังไม่เจ็บป่วยมีลูกชายสามลูกสาวสี่ชีวิตความเป็นอยู่ปกติ โบราณมาคนที่ภักดีกตัญญูมันจะมีชีวิตไม่ค่อยอุดมสมบูรณ์นักพอสำหรับเลี้ยงดูบุตรเท่านั้น กงอี้ว่า ต้องรู้จักความเป็นคน มีอยู่สองแนวทางคือความดีความชั่ว ผู้มีความดีตายแล้วก็ไปรับเป็นเจ้าศักดิ์สิทธิ์ ผู้มีความชั่วประชาชนโกรธแค้นมักจะตายไม่ดี เช่น นายชิ้งคุ่ย นายหลี่ลิ้มปู่นายโจโฉ เป็นต้น ที่มีชื่อเหม็นไปตลอดกาล มีใครน่าอัปยศเท่าในสมัยนั้น ทั้งสามคนใช้อิทธิพลมาก ซึ่งไม่เป็นประโยชน์อะไรต่อมิตรสหายเป็นคนที่รู้สึกตัวลำบาก หากยินยอมรับฟังผู้อื่นมีกฎระเบียบมีศีล แก้ไขความผิดกระทำความดีแล้ว มีหรือจะต้องอัปยศไปนานนับหมื่นชาติ นายฮ่งว่า การแก้ไขความผิดต้องเริ่มต้นทำอะไร กงอี้ว่า ให้สวดมนต์บทกำเอ่งเพียน คัมภีร์ปลุกโลกของท่านกวนอู และนรก พุทธธรรม จากง่ายไปสู่ที่ลึก ความผิดทั้งหลายไม่ทำ ความดีทั้งหลายน้อมนำ ก็จะสามารถกลับเคราะห์เป็นบุญได้ เมื่อนายฮ่งฟังจบก็พูดขึ้นพร้อมชี้นิ้วไปบนฟ้าแล้วสาบาน แล้วก็ก้มหัวขอบคุณกงอี้ที่ชี้แนะ ตั้งแต่นั้นมานายเตียฮ่งก็แก้ไขความชั่วไปสู่ความเที่ยงธรรม ตั้งใจศึกษาจริงจังในทางความดี นี่ด้วยกงอี้ปลุกคนให้รู้สึกตัวตื่นและแก้ไขกลับตัวเป็นคนดี เป็นขันติที่ 97 ต่อมาภายหลังคนก็แต่งกลอนให้ว่า

ช่วยไขความสงสัยลุความดี ผู้หลงโชคดีที่พบจางกงอี้
ผู้รู้ตัวตื่นไม่ต้องใช้มุกมณี หนึ่งอัคดีแดงหิมะละลายเอง

เก้าสิบแปดขันติ

เพื่อนบ้านตู่เอาลูกหมู

เพื่อนบ้านทางซ้ายแซ่เปะ ซื้อลูกหมูมาตัวหนึ่ง พอตกดึกลูกหมูก็หลุดจากคอกหมูหายไป เจ้าของเที่ยวหาอยู่นาน 3 วัน นายเปะมาที่บ้านกงอี้ เห็นที่บ้านกงอี้มีลูกหมูเลี้ยงอยู่ตัวหนึ่งดูคลับคลายคลับคลากับลูกหมูที่หายไป จึงพูดกับกงอี้ว่า เจ้านาย หมูตัวนี้เป็นลูกหมูที่หายไปของข้า กงอี้ว่า ถ้าหากเป็นของเจ้าก็นำกลับไป นายเปะก็จับหมูกลับไปจริงๆ คนในบ้านต่างโกรธไม่ยอม กงอี้รีบระงับไว้ว่า ปล่อยให้เขาเอาไป เขาไม่มีหมูจะเลี้ยง หมูตัวนี้ราคาค่างวดไม่กี่อีแปะ พอนายเปะเอาหมูจับไปไม่กี่เวลาลูกหมูที่หายไปก็วิ่งออกมาจากราวป่า นายเปะจึงรู้ตัวว่าตนทำผิดมากมีคนบอกนายเปะให้จัดโต๊ะเลี้ยงอาหารตอบแทนกงอี้เป็นการขอขมา บางคนก็เรียกนายเปะให้เอาหมูไปคืนท่านกงอี้ แล้วนายเปะก็จับหมูไปคืนให้กงอี้แล้วพูดว่า ข้ายอมรับผิด เพราะหมูของข้าหาเจอแล้ว ขอให้เจ้านายยกโทษให้ด้วย กงอี้ว่า เรื่องเล็กน้อยน่า ทำไมต้องพูดแบบนี้ นี่คือการให้อภัยแก่กงอี้ เป็นขันติที่ 98 ต่อมาภายหลังคนก็แต่งกลอนให้ว่า

ใจกว้างจริงให้อภัยไม่ถือสา ได้ชื่อว่าปราชญ์สมปราชญ์นา
เมฆลอยกระจายทั่วนภา มหากรุณาธิคุณฟ้าสดใส

เก้าสิบเก้าขันติ

เตือนพี่น้องให้คืนดีกัน

กล่าวคือกงอี้มีญาติสนิทคนหนึ่งชื่อ เอี้ยฮู้ยิ้ง มาหาเพื่อขอยืมเงิน และก็เรียนเชิญกงอี้ ช่วยพูดเหตุผลให้พวกเขาสามพี่น้องฟัง ด้วยสาเหตุน้องชายสามคนได้ยืมเงินบำนาญของบิดาไปใช้ แต่ละคนก็ยืมกันไปคนละ 2 หมื่นอีแปะ เขาสามคนฐานะยากจน กงอี้ว่า บ้านของเจ้าร่ำรวย ทำไมต้องมายืมเงินข้าเล่า มาดว่าขอยืมเงิน แต่ว่าเมื่อเปรียบเทียบเจ้ากับน้องๆ แล้ว เงินกองกลางของบิดาจะสูญเปล่าก็สมเหตุผล ทำไมจึงไปถือสากับพวกน้องๆ นายฮู้ยิ้งพูดว่า พวกเรามีบิดาคนเดียวกัน กงอี้จึงตักเตือนว่า หากบ้านมีฐานะร่ำรวย ญาติพี่น้องมาพึ่งพาก็ควรช่วยเหลือ ให้สงสารผู้ยากจนด้วยการเกื้อหนุน นับประสาอะไรที่เป็นพี่น้องคลานตามกันมา พวกน้องๆ ยากจนเพราะครอบครัวมีคนมากและก็ไม่เป็นคนขี้เกียจ หากเป็นความคิดของข้า ลูกโทนจะไม่เลี้ยงพ่อแม่หรือ ในโลกนี้มีเหตุผลเหมือนกัน ใครบ้างจะไม่อยากให้ลูกๆ รักใคร่สนิทสนมกัน มีทุกข์ร่วมทุกข์มีสุขร่วมเสพ ถ้าพี่น้องกล่าวหากัน พ่อแม่ใจไม่สบาย แม้พ่อแม่ตายไปแล้ววิญญาณก็ไม่สงบสุข ถึงแม้วิญญาณมีอยู่ก็เป็นการทำร้ายวิญญาณ สู้เอาพวกน้องๆ มาอยู่รวมกัน ไม่ว่าจะมีเงินหรือไม่มีเงิน ยอมผ่อนปรนกันก็สามารถทำให้ใจพ่อแม่สงบ ลูกหลานก็จะปรองดองกัน จะมีประโยชน์ทั้งคนเป็นคนตาย นายฮู้ยิ้งกล่าวว่า จะน้อมรับโอวาทไปปฏิบัติ ข้าจะเชิญน้องๆ มาพูดให้เข้าใจ พร้อมทั้งเอาเงินมาดำเนินการตามธุระนั้น แล้วกงอี้ก็ตักเตือนพี่น้องกลับมาอยู่รวมกัน ต่อมาลูกชายของฮังยิ้งก็สอบเข้า

ราชการได้ นี่คือกงอี้ตักเตือนพี่น้องให้กลับมาคืนดีกันใหม่ มีความรักใคร่สนิทสนมกัน เป็นขันติที่ 99 ต่อมาภายหลังคนก็แต่งกลอนให้ว่า

พี่น้องต้องหนักแน่นรักใคร่ ไม่รักใคร่ก็ฝ่าฝืนธรรมหลาย
ใจมีกตัญญูรักมิตรสหาย สมมุ่งหมายรวมกันได้สมยศ

ร้อยขันติ

สำเร็จได้ร้อยขันติ เกียรติยศปรากฏ

วันหนึ่งกงอี้เดินอยู่ริมแม่น้ำ เห็นชาวประมงเหวี่ยงแหติดปลาใหญ่ตัวหนึ่งยาวกว่าศอกหนึ่งเกินสี่นิ้วมีคลีบหางเป็นคู่ ตาทั้งสองมีน้ำตาไหลมองมาทางกงอี้จึงถามว่า ปลาตัวนี้จะขายไหม ชาวประมงตอบขายก็ได้ข้ากำลังขาดแคลนอาหาร จะขายหนึ่งพันอีแปะ ถ้าน้อยกว่านั้นก็ไม่ขาย กงอี้เห็นปลาตัวนี้มีลักษณะพิเศษ จึงซื้อและปล่อยลงน้ำไป ปลานั้นได้กลายเป็นมังกรแล้วทำคลื่นกลบจนไม่เห็นตัว กงอี้กลับถึงบ้านไม่นานลูกชายตงหยิ้งและตงหงีกลับมาจากโรงเรียน ก็เข้ามารายงานให้กงอี้ฟังว่าระหว่างทางได้พบกับผู้หญิงคนหนึ่ง ขอร้องจะมาขอพึ่งอาศัย กงอี้จึงเรียกเข้ามาถามว่า เธอเป็นคนที่ไหน นางตอบว่า บ้านอยู่ที่ปักให้ อำเภอลิ้มจั๋วแซ่เล้ง ชื่อ เง็กเตียง เพราะพ่อแม่ตายหมดแล้ว ญาติพี่น้องก็ไม่มี จะหนีความลำบากมาถึงที่นี่ ได้ยินว่าท่านกงอี้เป็นผู้มีใจกุศล โปรดรับฉันไว้ด้วยกงอี้เห็นลักษณะของนางไม่ใช่คนสามัญ จึงพูดว่า ก็มาเป็นบุตรสาวบ้านข้าก็แล้วกัน จึงเรียกตงหยิ้งตงหงีและบุตรสาวเล็กในบ้านมาอยู่พร้อมหน้ากันที่ห้องโถง แล้วก็ให้มาเป็นพี่น้องกันกับลูกสาว หญิงทั้งสองอยู่ร่วมห้องด้วยกัน มีความขยันเรียนงานของผู้หญิง

กล่าวถึงหลานชายฝ่ายภรรยา แซ่ตั้ง ชื่อ เง็กเช็ง ได้มาที่บ้านกงอี้เพื่อขอยืมเสื้อคลุมกับเงินสักก้อนหนึ่งเพื่อเป็นค่าเดินทางไปสอบที่เมืองหลวง กงอี้ได้พบกับเง็กเช็ง ถึงแม้เขาจะมีความรู้ แต่เป็นลูกที่ทารุณโหดเหี้ยม ทำให้ครอบครัวล้มสลาย กงอี้ได้สั่งสอนตักเตือนเขาไปหลายครั้งแล้ว เขาก็ยังไม่เชื่อฟัง ดังนั้นกงอี้จึงพูดกับเง็กเช็งว่า เธอได้คิดถึงมรดกที่บรรพบุรุษที่สะสมเหลือไว้ให้เธอบ้างไหม แล้วเธอก็มาเที่ยวใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่ายเช่นนี้ แล้วมาตอนนี้ซิเสื้อผ้าเงินทองที่จะเป็นค่าเดินทาง เธอก็ต้องมาขอจากคนอื่น เง็กเช็งได้ฟังวาจาเช่นนั้นก็ไม่ปริปากพูดแล้วก็จากไป อีกครู่หนึ่งพี่น้องสองคน ตงหยิ้งกับตงหงี ก็เตรียมตัวจะออกเดินทางไปสอบไล่ที่เมืองหลวงเช่นกัน กงอี้จึงพูดกับลูกทั้งสองว่า ลูกพี่ลูกน้องของเจ้าได้เข้ามาเมื่อเช้านี้ จะมาขอยืมเสื้อและเงินค่าเดินทาง ข้าก็ด่าว่าเขาไปหลายคำแต่ก็เป็นการตักเตือนเขา แต่เขาไม่พูดอะไรแล้วก็ออกไป ขอให้ลูกเอาเสื้อผ้าและเงินค่าเดินทางไปให้เขาด้วย แล้วให้รีบ ๆ เดินทางจะได้ไปทันเขาแล้วช่วยพูดให้บิดาด้วย ทั้งตงหยิ้งและตงหงีรีบเก็บสัมภาระแล้วก็รีบออกเดินทาง ไม่นานนักก็มาทันกับเง็กเช็ง เมื่อพบหน้ากันก็พูดจาตามที่บิดาบอกเอาไว้ แล้วนำเสื้อผ้ากับเงินค่าใช้จ่ายมอบให้แล้วพูดว่า บิดาของน้องเช้าวันนี้ดื่มสุรามากไปหน่อยจึงพูดจาทำให้พี่โกรธ น้องหวังว่าพี่คงยกโทษให้ระหว่างเดินทางก็หวังให้พี่ชายช่วยเหลือด้วย เง็กเช็งว่า คนมีเงินมีอำนาจมากจะเป็นไรเล่า ตลอดทางตงหยิ้ง ตงหงี ก็เอาอกเอาใจเพื่อชดเชยความโกรธ ตกกลางคืนก็พักและเดินทางตอนกลางวัน เวลาผ่านไปได้สิบกว่าวันก็ลุถึงเมืองหลวงหาที่พักแรมได้แล้วพักอยู่อีกหลายวันก็ถึงวันเข้าสอบ ทั้งสามคนเข้าไปสอบที่พระที่นั่งบุ้นฮั้ว สอบเขียนเรียงความ เมื่อสอบเสร็จก็กลับพักคอยที่โรงแรม รออยู่นานกว่าเดือนจึงมีพระราชโองการปิด

ประกาศ ตงหยิ้งชอบได้ตำแหน่งจอหงวน ตงหงีได้ตำแหน่งท้ำฮวย และตั้งเง็กเช็ง สอบได้พั่งงั้ง มีพระราชโองการให้ตงหยิ้ง ตงหงี เข้าอยู่ที่จวนจอหงวน ฝ่ายเง็กเช็งเห็นลูกพี่ลูกน้องได้รับตำแหน่งสูงกว่าเช่นนั้นก็รู้สึกไม่พอใจ จึงนำเอาเงินที่น้องเอามาให้ไปติดสินบนขุนนางเพื่อที่จะได้ถวายงานหน้าพระที่นั่ง ฮ่องเต้อนุญาตแต่งตั้งให้ตั้งเง็กเช็งเป็นหงี้อซือ ประจำหน้าพระที่นั่ง เป็นตำแหน่งสอดส่องความประพฤติของข้าราชการ พอมาถึงตอนนี้เง็กเช็งก็มีอิทธิพลมาก ในใจก็คิดจะหาช่องทางทำลายพี่น้องตงหยิ้ง ตงหงีให้ได้

มีอยู่วันหนึ่ง ฮ่องเต้ออกว่าราชการแต่เช้า ด้วยมีข้าราชการจากชายแดน มีเรื่องด่วนจะขอเข้าถวายรายงาน ความว่า ชายแดนทะเลเหนือจิงเทียนอ๊องเป็นกบฏ ฮ่องเต้จึงถามบรรดาขุนนางว่าจะให้ใครเป็นแม่ทัพไปปราบ เง็กเช็งก็ถวายรายงานว่า จอหงวนคนใหม่ เตียตงหยิ้ง เป็นผู้ชำนาญในยุทธวิถีควรให้เป็นแม่ทัพ แล้วจะให้ใครเป็นทัพหน้า เง็กเช็งถวายรายงานว่า ท้ำฮวยเตียจงหงี มีความชำนาญในวิชาเพลงอาวุธสามารถรับหน้าที่นี้ได้ จึงมีพระราชโองการแต่งตั้งให้ตงหยิ้งเป็นแม่ทัพและตงหงีเป็นทัพหน้า นำทหารไปสิบหมื่นให้เตรียมออกศึกภายใน 5 วัน กล่าวฝ่ายตงหยิ้ง ตงหงี เกิดความกลัวที่ต้องรับภาระหนักเช่นนี้ จึงมาอำลาเง็กเช็ง เง็กเช็งหัวเราะว่า คนมีเงินเคลื่อนทัพมีอะไรจะทำไม่ได้ ทั้งสองคนพี่น้องกัดฟันโกรธ พอครบวันที่ 5 ก็มาอำลาฮ่องเต้เพื่อออกศึกนำกองทหารสิบหมื่นเดินทัพไปถึงปักไห้ ตั้งทัพอยู่ที่อำเภอลิ้มจิ้ว แล้วเลือกวันเข้าตีจิวเทียนอ๊อง ในที่สุดก็ถูกล้อม จะเดินหน้าหรือถอยหลังก็ไม่ได้

กล่าวฝ่ายตั้งเง็กเซ็งที่อยู่เมืองหลวง จิตใจเหี้ยมโหดดุจสุนัขจิ้งจอก วางแผนทำลายตงหยิ้ง ตงหงี ยังไม่สะใจ ตอนนี้ก็ยังคิดหาทางทำลายกงอี้ทั้งครอบครัว จึงกราบทูลเท็จต่อฮ่องเต้ว่า ผู้น้อยเป็นคนบ้านเดียวกันจอหงวนคนใหม่ จึงรู้ว่าบิดาของจอหงวน จางกงอี้มีของวิเศษอยู่ 3 อย่าง ตามเหตุผลแล้วควรนำมาถวายฮ่องเต้ถึงจะถูก ของวิเศษ 3 อย่างคือ 1. เสื่อหนวดมังกร 2. พรมหนวดกุ้ง 3. มุกราตรีเม็ดใหญ่ ฮ่องเต้ตรัสว่า เอ้อดีมาก ข้าจะมีราชโองการให้เจ้าเอาไปสู่จางกงอี้เพื่อให้เขานำมาถวายด้วยตนเองจะได้แต่งตั้งยศให้ เง็กเซ็งยังเท็จทูลต่อไปอีกว่า จางกงอี้เป็นคนที่ตระหนี่ เป็นคนไม่ซื่อสัตย์ ชอบกระทำป่าเถื่อน เกรงว่าเขาจะไม่เอามาถวาย ฮ่องเต้ตรัสว่าถ้ามีของมาถวายก็จะแต่งตั้งให้เป็นจอหงวนถวายของวิเศษ ถ้าไม่ยอมก็ประหารทั้งบ้านให้หมดสิ้น เง็กเซ็งรับพระราชโองการแล้วกลับไปที่จวนเพื่อเตรียมตัวออกเดินทางในวันรุ่งขึ้น ระหว่างทางมาถึงเมืองไหนก็มีเจ้าเมืองมาต้อนรับ มาถึงอำเภอไหนอำเภอนั้นก็ต้อนรับตลอดทางก็รีดไถมาได้ไม่น้อย เมื่อมาถึงอำเภอที่ตนอยู่ก็ให้ม้าเร็วรีบรุดหน้ามาแจ้งแก่จางกงอี้ ให้กงอี้ออกมาต้อนรับที่ศาลาสิบลี้

กล่าวฝ่ายกงอี้ซึ่งไม่ทราบเหตุผลกลใดที่มีฝูงอีกาบินมาทางทิศใต้มาลงที่หน้าบ้าน แต่ละตัวปากจะคาบกิ่งไม้มากิ่งหนึ่งแล้วก็ปล่อยลงกระโดดโลดเต้นร้องหนวกหู กงอี้ทั้งตกใจและดีใจ กงอี้กับคนในบ้านพากันมาดู ก็มีคนหนึ่งพูดว่าเพราะท่านกงอี้ปล่อยสัตว์ บุญกุศลซาบซึ้ง พวกนกพิราบบินมาถึงบ้านแล้วคาบกิ่งไม้ลงมา คงเป็นเจ้านายจะได้โชคลาภ ขณะที่ทุกคนกำลังดูอยู่ ก็ให้มีนกเหยี่ยวก็บินมาแต่ทิศใต้ แล้วก็คว้าเอานกพิราบไปตัวหนึ่ง พวกคนงานก็ถือไม้ตีมันไป บังเอิญตีถูกหัวนกมันจึงตกตายอยู่ที่พื้น นกพิราบก็เลยบินหนีไป กงอี้ถอนหายใจว่า ไม่ทำร้าย

ที่เลวก็ยากที่จะปกป้องที่ดี ทันใดก็ได้ยินที่หน้าประตูมีเสียงม้าดังอยู่ที่หน้าบ้าน พอออกมาดูกัน ก็เห็นม้าเร็วมาแจ้งให้กงอี้ไปรับราชโองการที่ศาลาสิบลี้รอต้อนรับขุนนางใหญ่ที่มาจากเมืองหลวง กงอี้ก็เรียกคนในบ้านให้จัดสุราอาหารไว้คอยต้อนรับ แล้วกงอี้ก็แต่งตัวเพื่อเดินทางไปที่ศาลาสิบลี้เพื่อรอต้อนรับ ก็ได้เห็นว่าขุนนางผู้ใหญ่คือหลานชายนั่นเอง กงอี้ดีใจพูดว่าหลานผู้สูงศักดิ์กงอี้มาต้อนรับเป็นพิเศษ เชิญดื่มสักจอกหนึ่งแล้วค่อยว่ากัน ตั้งเง็กเซ็งไม่คารวะตอบ และก็ไม่ลงจากรถด้วย คือทำเป็นไม่สนใจจนกระทั่งเดินทางมาถึงบ้านของกงอี้จึงลงจากรถ แล้วออกคำสั่งให้กงอี้จัดโต๊ะบูชา ให้หันหน้าไปทางทิศใต้แล้วคุกเข่าคารวะสี่ตอนแปดกราบเสร็จแล้วให้คุกเข่ารับราชโองการ แล้วเง็กเซ็งก็อ่านราชโองการว่า ตั้งเง็กเซ็งได้แจ้งว่าบ้านจางกงอี้ได้เก็บเสื่อหนวดมังกร พรมหนวดกุ้ง และมุกราตรีเม็ดใหญ่ ทั้งสามอย่างเป็นของวิเศษคู่บ้านเมือง จึงมีโองการให้จางกงอี้ไปเข้าเฝ้าถวายของด้วยตนเอง ก็จะเป็นที่รักใคร่ทั้งครอบครัว จะปูนบำเหน็จแต่งตั้งให้เป็นจอหงวน หากตระหนี่ไม่ยอมมอบให้ก็ต้องอาญาตายทั้งบ้าน กงอี้กล่าวขอบพระทัยจบแล้วจึงถามเง็กเซ็งว่า ของวิเศษบ้านข้ามีที่ไหนเธอรายงานเหนือหัวได้อย่างไร เง็กเซ็งไม่ตอบแล้วก็มีคำสั่งให้เดินทางกลับ กงอี้ลั้งไม่อยู่ โกรธจัดจนล้มลง คนในบ้านหามเข้าห้องข้างใน หน้าตาซีดหมองคล้ำ ภรรยาตั้งฮูหยินออกมาถามสามีมีเรื่องอะไร กงอี้ไม่ตอบ ภรรยาเซ้าซี้ถามอยู่หลายครั้ง กงอี้จึงร้องเสียงดังว่า หลานตัวเองของเธอตั้งเง็กเซ็ง ใจโหดเหมือนเสือ อยากจะทำลายครอบครัวของข้าทั้งหมด ฮูหยินว่า เง็กเซ็งหลานข้าถือราชโองการมาถึงที่นี่ยังไม่ทันพบหน้าก็กลับไปแล้ว คงคิดมุ่งร้ายแน่นอน กงอี้จึงเล่าเรื่องเง็กเซ็งที่เท็จทูลฮ่องเต้ให้ภรรยาฟัง ฮูหยินฟังแล้วก็ถึงกับเป็นลมล้มพับไป พวกสาวใช้ประคองตัว

แล้วช่วยกันแก้ไขให้ฟื้น ลูกสาวทั้งสองรีบออกมาถามไถ่มารดาว่าเป็นเรื่องอะไรจึงโกรธจนเป็นลม ฮูหยินว่า ลูกพี่ลูกน้องตั้งเง็กเช็งกับพี่ชายของเจ้าอยู่ที่วังหลวง ถูกฮ่องเต้แต่งตั้งเป็นแม่ทัพให้ไปรบที่ปักไห้ก็เป็นเพราะเง็กเช็งเป็นผู้ถวายรายงานทั้งนั้น เพื่อที่จะทำลายเราทั้งบ้าน แค่นี้เง็กเช็งยังไม่สาแก่ใจ ก็ยังเท็จทูลฮ่องเต้ว่า บ้านเราซ่อนของวิเศษ เท็จทูลให้พ่อเจ้ากงอี้เอาไปถวายที่วังหลวง ถ้าไม่เช่นนั้น ก็จะต้องตายกันทั้งบ้าน เง็กเตียงถามว่า ของวิเศษอะไรช่วยบอกหน่อยได้ไหม ต้องไปถามพ่อเจ้าก็จะรู้ เง็กเตียงคุกเข่าต่อหน้าพ่อแล้วถามว่า ลูกได้ยินมารดาพูดว่ามีคำสั่งให้บิดาเข้าเฝ้าถวายของวิเศษ ไม่ทราบว่าของวิเศษอะไร กงอี้ว่าเจ้าเป็นเด็กอยู่จะรู้จักอะไร เง็กเตียงพูดว่า บิดาพูดให้กระจ่างอย่าหาว่าลูกจะไม่เข้าใจ ตั้งเง็กเช็งเท็จทูลฮ่องเต้ว่าบ้านเรามีของวิเศษ 3 อย่างคือ เสือหนวดมังกร พรมหนวดกุ้ง และมุกราตรี เง็กเตียงพูดว่าของวิเศษ 3 อย่างนี้ที่อื่นไม่มีนอกจากที่วังบาดาล กงอี้ว่า ข้าบำเพ็ญกุศลด้วยความลำบากตั้งใจปฏิบัติความซื่อสัตย์มีการุณยธรรม ใครจะคิดว่าวันนี้จะต้องมาพบกับจุดจบเช่นนี้ เง็กเช็งว่า ขอบิดาท่านอย่ากังวล ลูกขอรับอันตรายนี้ กงอี้ว่าลูกผู้หญิงจะทำอะไรได้ เรียนท่านบิดาโปรดฟังลูกพูดก่อน คือลูกเป็นลูกสาวคนที่ 3 ของพญานาค เป็นเพราะทำผิดต่อการให้ฝน พระเจ้าฟ้าจึงลงโทษลูกให้ออกจากวัง 10 ปี ลูกจึงออกมาท่องเที่ยวพร้อมกับขุนพลปลาไน มาถึงแม่น้ำโชคไม่ดีถูกชาวประมงจับได้ โดยการเหวี่ยงแห ชีวิตคงม้วยมรณาถ้าไม่ได้บิดาท่านมาช่วยเหลือมาซื้อลูกปล่อยลงน้ำไปพระเจ้าฟ้าก็ให้ลูกเปลี่ยนหน้าตาเป็นหญิงเพื่อมาตอบแทนพระคุณของบิดา รอจนกว่ากุศลบารมีของพ่อสมบูรณ์ ฟ้าได้เผยทั้งเกียรติและอัปยศในคราวเดียวกัน ให้มาช่วยแก้ไขอัปยศไปเป็นเกียรติยศเสร็จแล้ว

จึงจะได้รับโองการให้กลับวังได้ แต่ของวิเศษทั้ง 3 อย่างนี้ ลูกสามารถตอบสนองบิดาได้ กงอี้ว่า ฟ้าสามารถให้ลูกมาช่วยเหลือได้หรือ เง็กเตียงว่าลูกมิพูดเท็จ บิดาท่านคอยดูลูกไปที่วังบาดาลเพียงโบกแขนเสื้อ ลมเย็นก็พัดสะบัด เมฆมงคลก็มาถึง เง็กเตียงเหยียบบนหัวเมฆ ชั่วครู่เดียวก็ไม่เห็นแล้ว ชั่วครู่ใหญ่ก็กลับมาพร้อมกับของวิเศษทั้ง 3 มาวางไว้หน้าบิดา บิดามองดูของทั้งสามทั่วๆ แล้วพูดว่า ของทั้ง 3 ไม่มีในโลกนี้ แล้วเรียกเง็กเตียงให้นั่งเพื่อรับการคารวะของข้า 3 ครั้ง เพื่อขอบคุณในการช่วยเหลือ เง็กเตียงก็คารวะตอบ แล้วพูดว่า บิดาท่านไปเอาของวิเศษนี้ที่เมืองหลวงลูกเอาธูปให้ 3 ดอก ถ้าไปถึงเมืองหลวงแล้วให้ไปหาเง็กเช็งที่จวนแล้วขอร้องเง็กเช็งพาเข้าเฝ้าฮ่องเต้ เมื่อบิดาท่านพบฮ่องเต้แล้วก็เล่าเรื่องให้ฟังเสร็จแล้วก็จุดธูป 3 ดอก ลูกจะลงมาจากฟ้าเพื่อถวายของ 3 อย่างก็ประจักษ์แจ้ง แล้วลูกจะไปที่ปักให้เรียกจิวเทียนอ๊วงหยุดรบเพื่อช่วยให้พี่ชายทั้งสองกลับมาเข้าเฝ้า เพื่อรับเกียรติยศจำไว้ให้ดีๆ ร้อยขันติจะสำเร็จจะได้เป็นเซียน กงอี้ถามว่า จะไปช่วยพี่ชายที่ปักให้ได้อย่างไร เง็กเตียงว่าจิวเทียนอ๊วงก็คือขุนพลปลาไนของข้า ลูกจะนำกลับวัง ทุกอย่างก็สงบ บิดาท่านรีบไปเมืองหลวงอย่าได้ช้าไป พอพูดจบทั้งคนทั้งของวิเศษก็หายไป กงอี้ก็รีบเก็บสัมภาระแล้วออกเดินทางไปเมืองหลวง ผ่านไปสิบกว่าวันก็มาถึงเมืองหลวงแล้วมาแวะที่จวนของเง็กเช็งก่อน เมื่อคารวะเง็กเช็งแล้ว เง็กเช็งก็พูดว่า ท่านอาเขยเอาของวิเศษมาถวาย หลานจะพาเข้าเฝ้าฮ่องเต้ กงอี้ว่า เข้าเฝ้าฮ่องเต้ขอหลานกรุณาสงสารช่วยปกป้องชีวิตข้าด้วย เง็กเช็งว่า หากไม่มีของวิเศษก็ปกป้องยาก กงอี้ว่าของวิเศษมาจากไหน หวังว่าหลานจะสมเพทเวทนาช่วยเหลือ อย่างน้อยก็ให้เหลือไว้สักคน เพื่อสืบสกุลก็เป็นบุญวาสนาแล้ว เง็กเช็งกรอกลูกตาแล้วกระทืบเท้า

ฮ่องเต้ทำลายบ้านท่านไม่เกี่ยวข้องกับข้า เง็กเซ็งก็แต่งตัวเตรียมเข้าเฝ้า พอถึงเที่ยงจึงได้เข้าเฝ้า พอมาถึงหน้าประตูต้องห้ามก็เรียกให้กงอี้รออยู่ พอระฆังกับดนตรีดังขึ้น ขุนนาง บุนบู้ก็พากันเข้าเฝ้า เมื่อม่านไข่มุกม้วนขึ้นก็เห็นองค์ฮ่องเต้ชัด เหล่าขุนนางก็ร้องว่า ทรงพระเจริญหมื่นปี 3 ครั้ง ฮ่องเต้ตรัสว่าขุนนาง บุนบู้ มีกิจธุระให้รายงานมา ถ้าไม่มีก็เลิกได้ ฝ่ายบุนมีตั้งเง็กเซ็งก็ก้าวออกมารายงานว่า ใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท บิดาของจอหงวนคนใหม่ จางกงอี้ที่เก็บของวิเศษขอเข้าเฝ้า เง็กเซ็งรายงานต่อว่า วันนี้กงอี้มามือเปล่าทั้งยังให้กระหม่อมพาเข้าเฝ้าฝ่าละอองธุลีพระบาทควรมิควรแล้วแต่จะโปรด ฮ่องเต้ว่า กงอี้มีของวิเศษมาถวายก็จะได้รับแต่งตั้งทั้งครอบครัว ถ้าไม่มีของก็ไม่ให้เข้าเฝ้า ขุนนางฝ่ายบู้คนหนึ่ง ชื่อเตียไตขวย ก้าวออกมารายงานว่า จางกงอี้ต้องการเข้าเฝ้าย่อมมีสาเหตุ ขอทรงพระกรุณาให้เขาเข้าเฝ้า เพื่อเห็นแก่จอหงวนคนใหม่ จะได้ซักถามให้กระจ่าง จะฆ่าเสียเมื่อไรก็ไม่สายไป ฮ่องเต้ว่า มีเหตุผลดี จึงถ่ายทอดคำสั่งให้พากงอี้เข้าเฝ้า เหล่าขุนนางเห็นหน้ากงอี้หมองคล้ำ เมื่อมาถึงหน้าพระแท่นก็คารวะกล่าวทรงพระเจริญหมื่นปี 3 ครั้งแล้ว ฮ่องเต้ตรัสว่าจางกงอี้ได้นำของวิเศษมาถวาย กงอี้รายงานว่า ผู้น้อยเลี้ยงตนด้วยการทำนา ขยันสั่งสอนลูกๆ ตงหยิ้ง ตงหงี ได้รับพระมหากรุณาธิคุณเป็นจอหงวน ท้ำฮวย ทั้งยังรับราชโองการนำทัพไปรบที่ปักให้ ผู้น้อยยังได้รับราชโองการจากการรายงานของตั้งเง็กเซ็งเท่านั้น มือไม้ก็หมดแรง โชคดีที่เจ้าหญิงองค์ที่ 3 ของวังพระยานาคที่มาฝากตัวอยู่ที่บ้าน ได้ข่าวว่ามีโองการให้ผู้น้อยถวายของวิเศษ เจ้าหญิงจึงกลับไปที่วังบาดาลเพื่อนำเอาของวิเศษสามอย่างเตรียมพร้อมกับประทานธูป 3 ดอก เมื่อมาเข้าเฝ้าพระองค์แล้วก็ให้จุดธูป 3 ดอกนี้ปักบนกระถางธูป เจ้าหญิงก็จะปรากฏตัว

ฮ่องเต้ว่ากงอี้พูดจาส่งเดช เจ้าเป็นคนสามัญชนมีเจ้าหญิงที่ไหนมาอยู่ที่บ้านเจ้า พูดจาเช่นนี้รนหาที่ตายเอง เตียไต่ขวยรีบคุกเข่าพูดว่า ใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาทโปรดอย่าพิโรธ เพียงถามว่าธูป 3 ดอกอยู่ที่ไหน กงอี้ก็นำธูปออกจากแขนเสื้อแล้วถวายขึ้นไป ฮ่องเต้มองดูก็เปลี่ยนพระพักตร์เป็นยิ้ม แล้วสั่งให้เจ้าหน้าที่เอาไปจุดแล้วปักลงกระถางธูป เกิดลมเย็นวูบหนึ่ง เมฆรวมเป็นก้อนทอเป็นบันไดทอง บนเมฆมีนางฟ้ายืนอยู่ เหล่าขุนนางต่างเปล่งเสียง เจ้าหญิงลงมาถึงหน้าที่ประทับแล้วถวายบังคมทรงพระเจริญหมื่นปี 3 ครั้ง แล้วนำของวิเศษทั้ง 3 อย่าง มาบอกให้ฮ่องเต้มองดูของวิเศษทั้ง 3 ด้วยความปีติยินดี เจ้าหญิงตรัสว่า ฝ่าบาทดูของทั้ง 3 แล้วว่าในโลกนี้มีหรือเปล่า ฮ่องเต้ว่า โลกนี้หาได้ยาก วิเศษจริงๆ ถ้าไม่ใช่วังบาดาลก็หามีไม่ เจ้าหญิงว่า หม่อนฉันได้รับโองการจากฟ้าเหตุด้วยจางกงอี้บิดาท่านเป็นผู้มีเมตตากรุณามาก ความดีซาบซึ้งสวรรค์หม่อมฉันมาอยู่ที่บ้านท่านเพื่อช่วยเหลือให้สำเร็จคุณธรรม กุศลประจักษ์ฟ้าปรากฏ มีขุนนางบ้าตั้งเง็กเซ็งมารายงานฝ่าบาทเพื่อจะทำลายครอบครัวเขาทั้งหมด มิใช่จะมาช่วยเสริมบารมีของพระองค์ ก็รู้อยู่ว่าของวิเศษนี้บ้านตระกูลจางไม่มี แม้แต่วังบาดาลก็มีเพียงสอง หากหม่อมฉันไม่ช่วยครอบครัวตระกูลจางก็ถูกทำโทษทั้งหมด หวังให้ฝ่าบาทแยกแยะบุญบาปให้ชัดเจน เพื่อให้สังคมสงบ บุญบารมีฝ่าบาทก็ไร้ขอบเขต ฮ่องเต้ฟังว่าก็กริ้วจัดตรัสว่า เกือบทำให้ข้าต้องฆ่าคนดีมีคุณธรรมไปแล้ว จึงเรียกองครักษ์ให้ถอดยศตั้งเง็กเซ็งแล้วนำออกไปตัดหัว เง็กเซ็งร้องเรียกท่านอาเขยช่วยด้วย ทหารพาออกไปแล้ว แค่ครู่เดียวเลือดก็ไหลเป็นลิ่มๆ นี่แหละหนาให้ร้ายแก่ท่านร้ายนั้นถึงตัว เจ้าหญิงก็อำลาฝ่าบาทและกงอี้กลับขึ้นบนก้อนเมฆ ชั่วแพลบเดียวก็หายไป บรรดาขุนนางต่างพูดว่า

ฮ่องเต้มีบุญกุศลมหาศาล

ฮ่องเต้ตรัสกับเตียไต่ขวยว่า ข้าจะแต่งตั้งเจ้าเป็นขุนนางประจำหน้าพระแท่นแทนตั้งเง็กเซ็ง ไต่ขวยกราบขอบคุณพระกรุณาแล้วก็ปูนตำแหน่งให้แก่ครอบครัวจางกงอี้ แล้วรับสั่งให้บรรดาขุนนางช่วยกันไปส่งจางกงอี้ที่จวนจอหงวน กงอี้ก็จัดโต๊ะเลี้ยงแขก เตียไต่ขวยกับกงอี้เกี่ยวดองเป็นอาหลานกัน เมื่องานเลี้ยงจบต่างก็พากันกลับไป ทุกคนพอใจอย่างยิ่ง

กล่าวถึงตงหยิ้ง ตงหงีไปปราบกบฏเสร็จแล้วก็กลับมารายงานที่วังหลวง ฮ่องเต้ถึงกับออกมาต้อนรับด้วยพระองค์เอง แล้วบรรดาญาติของกงอี้พากันเข้ามาเมืองหลวง แล้วสั่งออกว่าราชการในวันรุ่งขึ้นเพื่อปูนตำแหน่ง ทั้งหมดมาพักอยู่ที่จวนจอหงวน ครึกครื้นกันทั้งคืน กงอี้ถามตงหยิ้ง ตงหงีว่า ไปปราบกบฏทำไมจึงเสร็จแล้ว ตงหยิ้งว่า โชคดีที่พบน้องเง็กเตียงมาหาลูกที่ตั้งทัพ มาเล่าความจริงให้ทราบว่านำของวิเศษมาถวายเพื่อช่วยเหลือบิดาเพื่อขจัดกังฉิน บอกให้ลูกรีบเดินทางกลับ เง็กเตียงก็ไปหาจิวเทียนอ๊วงตามให้กลับไปที่วังบาดาล ความสงบเกิดขึ้นด้วยบุญบารมีของบิดาท่านคุ้มครอง จึงไม่มีเรื่อง รอจนตี 5 เข้าเฝ้าฮ่องเต้ กงอี้ก็พาครอบครัวทั้งหมดเข้าเฝ้าฮ่องเต้ๆ ตรัสว่า ตำแหน่งของกงอี้อยู่เหนือซ่ำกง ส่วนฮูหยินได้รับแต่งตั้งเป็นท่านผู้หญิงอันดับหนึ่ง ตงหยิ้งได้เป็นราชบุตรเขย ตงหงีได้เลื่อนขึ้นหนึ่งขั้น ที่เหลือก็ได้เป็นข้าราชการทั้งหมดกล่าวขอบพระมหากรุณาธิคุณฮ่องเต้ ฮ่องเต้สั่งให้จัดโต๊ะเลี้ยงแล้วรับสั่งถามกงอี้ว่า เธอทำดีตลอดชีวิต ทั้งบ้านได้ดิบได้ดีหมด เธอมีความพอใจหรือไม่ กงอี้ว่า ครอบครัวของกระหม่อมได้รับความเมตตาจากพระองค์ ใจมีความพอเพียงแล้ว แต่การทำกุศลยังไม่หมด ฮ่องเต้ตรัสว่าเป็นคนดีที่แท้จริง สถาปนาให้ครอบครัวเธอมีบุญวาสนาเพื่อจะได้ทำกุศล

ให้สำเร็จ กงอี้คุกเข่าขอบพระทัย หลังงานเลี้ยงฮ่องเต้กลับเข้าราชวัง ขุนนางทั้งหลายก็แยกย้ายกันกลับไป กงอี้พำนักอยู่ที่จวนจอหงวนนาน เป็นแรมเดือน

มีวันหนึ่งกงอี้ก็เขียนใบฎีกาต่อฮ่องเต้ว่าขอลากลับบ้านเพื่อใช้ชีวิตที่เหลือ ฮ่องเต้แปลกใจจึงเรียกเตียไต่ขวยมาซักถามว่า จางกงอี้เจริญทั้งหมดปรากฏชัดแล้ว หรือข้าปูนบำเหน็จน้อยไป วันนี้มีฎีกาขอกลับบ้านทำไมหรือ ไต่ขวยตอบว่า ทั้งครอบครัวของเตียกงอี้ล้วนเป็นคนดี อาจจะไม่คุ้นเคยกับชีวิตในเมืองหลวง ขอให้ฝ่าบาทอนุญาตตามที่ขอเถิด พวกเขาอยู่ที่เมืองหลวงไม่มีงานกุศลให้ทำ คงไม่มีเรื่องอื่นหรอก ฮ่องเต้ว่ากงอี้เตือนข้าดูแลเขาน้อยไปมั่ง ไต่ขวยตอบว่าดีจังเลย ฮ่องเต้อนุญาตให้กงอี้เข้าเฝ้าอนุญาตให้ราชบุตรเขยกลับไปพร้อมกัน พร้อมทั้งประทานทองคำหนึ่งหมื่นสองพันตำลึง แพรต่วนและของมีค่าอีกมากมายนับไม่หมด ทั้งฮ่องเต้และขุนนางพากันมาส่ง ฮ่องเต้จับมือกงอี้แล้วตรัสว่า ข้าดูแลเจ้าน้อยไปกลับไปก็ขยันบำเพ็ญมหากุศลต่อ กงอี้คุกเข่าถวายบังคมอำลา ฮ่องเต้ก็เสด็จกลับเข้าวังไปพร้อมกับข้าราชบริพาล

กงอี้ขึ้นรถกลับภูมิลำเนาเดิมอย่างสมเกียรติ เมื่อมาถึงบ้านญาติมิตรก็พากันมาแสดงความยินดี กงอี้ก็จัดโต๊ะเลี้ยงอาหารกันอย่างครึกครื้นอยู่หลายวัน ญาติมิตรต่างสรรเสริญถึงคุณธรรมความดีของกงอี้เป็นที่ซาบซึ้งสวรรค์ คือได้รับผลตอบสนองเต็มสมบูรณ์ กงอี้ว่า มนุษย์เกิดท่ามกลางฟ้าดิน ทำความดีมีความสุขที่สุด มีการสร้างเหตุที่ดีก็จะได้ผลตอบสนองที่ดี ถ้าสร้างเหตุที่ชั่วก็ยอมได้ผลตอบสนองที่เลว การตอบสนองดีชั่วเหมือนเงาตามตัวไม่ใช่ไม่ตอบสนอง เพียงแต่เวลายังไม่ถึง เรื่องผลกรรมตอบสนองเป็นเรื่องจริง สมมุติว่าบ้านตระกูลจางไม่สร้างประโยชน์

แก่ผู้อื่นและยอมรับความอัปยศต่างๆ และการซื้อสัตว์ปลดปล่อยแล้ว จะมีเกียรติยศอย่างวันนี้หรือ ชาวบ้านต่างว่าถูกต้องแล้ว เมื่อการเลี้ยงสิ้นสุดลงเวลาผ่านไปสิบกว่าวัน ตกค่ำมีพระสงฆ์รูปหนึ่งมาหาแล้วพูดกับยามประตูว่า ให้บอกกับคุณจางผู้ใจบุญว่าข้างนอกมีสงฆ์รูปหนึ่งขอเข้าพบ ยามประตูจึงเข้ามารายงาน กงอี้ว่ามีอาจารย์พระรูปหนึ่งขอเข้าพบ กงอี้ว่าเชิญท่านเข้ามา ยามประตูจึงนำพระสงฆ์เข้ามาถึงห้องโถงกลาง กงอี้เห็นหน้าตาอัปลักษณ์เหลือเกิน กงอี้ถามว่าท่านพระอาวุโสมาที่นี่มีธุระอันใด พระสงฆ์ตอบว่า เกือบมืดแล้วจะขอค้างคืนสักคืนหนึ่งและยังจะขอร้องอีกเรื่องหนึ่ง ขอท่านผู้ใจบุญอย่าตระหนี่เลย กงอี้ว่า เรื่องอะไร พระสงฆ์ว่าตลอดชีวิตของสงฆ์ยังไม่เคยแต่งงาน อยากขอให้บุตรีของท่านเป็นเพื่อนนอนสักคืน อมิตตาพุทธ! กงอี้ได้ยินเช่นนั้นก็พิโรธขึ้นแล้วก็หันกลับเข้าด้านใน ใบหน้ากังวล ฮูหยินตั้งเห็นหน้าไม่ดีของสามี จึงถามว่า นายท่านมีเรื่องอะไรหน้าตาจึงเศร้ากังวลเช่นนี้ กงอี้ว่า บังเอิญมีสงฆ์รูปหนึ่งออกปากขอคุณหนูนอนเป็นเพื่อนคืนหนึ่ง ข้าเห็นลามกจกเปรตจึงบันดาลโทสะ ฮูหยินได้ยินก็ฉงน จึงบอกให้สามีทำใจให้กว้างคิดรอบคอบ หนังสือร้อยขันติ จดมาได้ 99 เรื่องแล้ว เพียงอดทนอีกครั้งเดียวก็จะครบร้อย เกรงว่าจะเป็นเซียนพุทธแปลงกายมาทดสอบ กงอี้พยักหน้าว่าใช่แล้ว ฮูหยินกล่าวว่า ธรรมดาสงฆ์ทั่วไปมีหรือจะขาดหลักธรรม กงอี้ว่า ตามความเห็นของฮูหยิน จะจัดการเรื่องนี้อย่างไร ฮูหยินว่า ให้ฉันปรึกษากับคุณหนูลับๆ กลไกเซียนเปิดเผยไม่ได้ บอกคุณหนูให้รู้ตัว ให้คุณหนูเรียกสาวใช้มาแต่งตัวเป็นคุณหนูแล้วไปที่ห้องนอนเป็นเพื่อนสงฆ์คืนหนึ่ง ดูซิว่าผลจะออกมาอย่างไร กงอี้ว่า ฮูหยินรีบๆ ไปทำตามแผน แล้วกงอี้ก็ออกมาที่ห้องโถงอีกครั้ง พร้อมกับเตรียมอาหารน้ำชามาถวาย สงฆ์นั้นไม่เตะต้องเลย

นั่งพูดคุยจนถึงตี 2 ตงหยิ้งก็มาพาสงฆ์ไปนอน พอเข้าห้องสงฆ์ก็เห็นมีคุณหนูรออยู่จึงปิดประตูห้องนอนแล้วดับเทียน พอรุ่งเช้าตงหยิ้งเห็นสงฆ์ยังไม่ตื่น จึงไปที่ห้องนอนก็ไม่เห็นสงฆ์เลย เห็นแต่ทองคำเต็มเตียงไปหมด จึงถามหญิงใช้ สาวใช้ตอบว่าตอนขึ้นเตียงนอนลมหนาวพัดเข้ามาฉันก็นอนหันหน้าเข้าฝา ยังไม่เห็นสงฆ์เลย ตงหยิ้งจึงเรียกบิดามารดามาดูก็เห็นทองคำเต็มเตียงพร้อมตัวอักษรว่า **"กวนอิมขันติเต็ม"** กงอี้สะดุ้งพูดว่า สงฆ์ที่มาเมื่อคืน คือ พระโพธิสัตว์กวนอิมแปลงกายเป็นสงฆ์มาส่งเสริมข้าให้ครบร้อยขันติ จึงเตรียมอาหารเจดอกไม้ธูปเทียนจัดโต๊ะบูชาแล้วกราบไหว้ พร้อมกล่าวว่า ท่านโพธิสัตว์กวนอิมและบรรดาเซียนพุทธที่คอยกำกับดูแลศิษย์กงอี้ตลอดชีวิต ที่กระทำโดยมีใจอดทนผ่อนปรนเวทนาสงสารผู้ยากไร้ บาปทั้งหลายไม่ทำบุญทั้งหลายให้สร้าง ปฏิบัติมาได้ 99 ครั้ง เมื่อคืนยังได้รับการทดสอบ มีฮูหยินตั้งช่วยเหลือฉันให้สำเร็จเป็นร้อยขันติ คติว่า **"บุญถึงจิตญาณ"** ขอบคุณโพธิสัตว์ อีกบรรดาเซียนพุทธที่ส่งเสริมให้บ้านจางจนสำเร็จ แล้วก็หันหน้าสู่ทิศใต้กราบร้อยครั้ง เสร็จแล้วก็พูดกับคนในบ้านว่า *"เป็นคนพึงปฏิบัติต่อโลกเอาข้าเป็นแบบอย่าง ข่มตนให้ประโยชน์เขาคือกุศล คนเสียหายตนได้ประโยชน์คือบาป การตอบสนองไม่ผิดเพี้ยน ผู้ฝืนทำผิดคือเคราะห์อดทนผ่อนปรนคือบุญวาสนา ความชั่วทั้งหลายผิดประเวณีชั่วที่สุด ความดีทั้งหลายกตัญญูเป็นที่หนึ่ง สืบทอดจากโบราณเป็นเช่นนี้ จากการสำรวจผู้ปฏิบัติต่อโลกที่ผ่านๆ มา มนุษย์ที่ทำบาปทำบุญย่อมได้รับการตอบสนองทั้งนั้น เพียงแต่จะช้าหรือเร็วเท่านั้น ไม่ใช่ทำชั่วแล้วไม่ตอบสนองเป็นเพราะเวลายังไม่ถึง จงระมัดระวัง นี่คือโอวาทของบ้านจาง หนังสือร้อยขันติใช้ถ่ายทอดครอบครัว"*

ภายหลังท่านกงอี้ก็ไปที่เขาเม้งซัวไปเยี่ยมเพื่อนค้นหาปราชญ์อาจารย์และกัลยาณมิตร ถือศีลเจเรียนพุทธธรรม ตระกูลเราจางที่หยิ้งเรียนอย่างปราชญ์ จัดทำหนังสือคัดลอกทำเป็นเล่มเพื่อให้สังคมใช้เป็นหลักการเป็นแบบอย่าง ภายหลังได้เล่าเพิ่มเติมว่า กงอี้กับเซียนท่องเที่ยวด้วยกันและมีชีวิตยืนยาวถึง 9 ชั่วโคตร หลุดพ้นทั้งตระกูลได้ตำแหน่งเซียนพุทธเป็นประจักษ์ที่สืบทอดกันมา หนังสือร้อยขันตินี้ภายหลังคนก็แต่งกลอนสรรเสริญคุณธรรมกงอี้ว่า

หนังสือคัดเป็นเล่มร้อยขันติ ร้อยขันให้ท่านสำเร็จสมบูรณ์
ใจกว้างบารมีมากเพิ่มพูน เยาแววปราชญ์เฒ่าเพิ่มคูณยิ่งปราชญ์
ทั้งเรือนพร้อมใจให้ผ่อนปรน เกียรติระบือสืบมาหมื่นกาล

- จบบริบูรณ์ -

รายนามผู้ร่วมพิมพ์หนังสือ "ร้อยขันติ"

คุณต้า เจีย ฝู		10,000 บาท
ไม่ประสงค์ออกนาม		4,100 บาท
คุณปราโมทย์~คุณสมลักษณ์ พุทธิสัตย์ และครอบครัว		3,000 บาท
คุณสมหวัง กัง		2,325 บาท
คุณพงศ์เทพ	แสงอนันต์ และภรรยา	2,000 บาท
คุณประภัสสร	ศิลปโสภณ	1,200 บาท
คุณเมธี	สุขจิรวัฒน์ และครอบครัว	1,080 บาท
คุณจิตรี	จันทร์เทียมเพ็ชร	1,000 บาท
คุณฐิตวัลย์	ศรีคุณารักษ์	1,000 บาท
คุณสุณีย์	วัชรสิริกุล	1,000 บาท
คุณอนันต์	แดงฉ่ำ	1,000 บาท
ดร.วรภัทร์	ภู่เจริญ	1,000 บาท
คุณคชารัตน์	นพพันธ์	950 บาท
ไม่ประสงค์ออกนาม		600 บาท
อุทิศให้เจ้ากรรมนายเวร		600 บาท
คุณไกรสร	ตันติจำนรรย์	500 บาท
คุณบุญมี ~ คุณอุ่นเรือน ธรรมเกษตร		500 บาท
คุณประพจน์	ขุนสวัสดิ์รักษา	500 บาท
คุณยงยุทธ	แซ่ตั้ง	500 บาท
คุณศิริ	ศิริปราโมท	500 บาท
คุณสมทรง	ตงตี๋	500 บาท
คุณสุณัช	วัชรสิริกุล	500 บาท
ทพญ.นันท์นภัส	ชินเวชกิจวานิชย์	500 บาท
คุณแสงจันทร์	ขันป่า	400 บาท
คุณกฤษดา	ไพสี	400 บาท
คุณสายยัน	แดงตั้ง	400 บาท

คุณกิตติพงษ์	ห้วยหงษ์ทอง	375 บาท
คุณสุทัศ	หมื่นอร่าม	375 บาท
คุณสุวัฒน์	ตั้งเกียรติศักดิ์	375 บาท
คุณยุพร	วรินทร์อุดมสุข	300 บาท
ไม่ประสงค์ออกนาม		200 บาท
คุณเบญจวรรณ	ปรีชาศิริพันธ์	200 บาท
คุณจันทร์เพ็ญ		200 บาท
คุณนรินรัตน์	ทรัพย์วราชัย	200 บาท
คุณจุฑามาศ	ปรีชาวัน	120 บาท
คุณประเสริฐ	บุญวัฒน์	120 บาท
ครอบครัวหนูนิล อุทิศให้หมา แมว ที่บ้าน และสรรพสัตว์ทั้งหลาย		100 บาท
คุณแอ๋ว ~ คุณบัณฑิต หนูนิล และเจ้ากรรมนายเวร		100 บาท
คุณฉัตรชัย	สันติวัฒนาพร	100 บาท
คุณชาลี ~ คุณมนูญ หนูนิล และครอบครัว		100 บาท
คุณธนัท	เวียงสิมา และบุตรธิดา	100 บาท
คุณนกน้อย	หนูนิล อุทิศให้เจ้ากรรมนายเวร	100 บาท
คุณปางกร ~ ด.ญ.ปาจารี ~ ด.ช.พงศ์เพชร เพชรอาวุธ		100 บาท
คุณพรนภา	ลินทมิตร	100 บาท
คุณวินิต	แดงเดช	100 บาท
คุณสกายดาว	ศิลาประเสริฐ	100 บาท
พญ.ภิญญ์สินี	วรรณสิริเกษม	100 บาท
คุณเอกมล	ธานี	75 บาท
คุณธวัฒ	บางเชย	75 บาท
คุณชัญญา ~ คุณณัชชา เวียงสิมา		50 บาท
คุณพิมพา ~ คุณจันทร์แดง เวียงสิมา		50 บาท
คุณศิริมา	ธนสมบัต	40 บาท
คุณสกุลรัตน์	โล่ห์ทอง อุทิศให้เจ้ากรรมนายเวร	40 บาท
คุณนพรัตน์		20 บาท
คุณพิสมัย		20 บาท

พุทธสถานเหลียงเต๋อถัง

(โรงเจลั้งเต็กตึ้ง)

236 ซอยรัชดา 32 (อาภาภิรม) ถนนรัชดา

เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร 10900

โทร. 0~2513~1056, 0~2929~0633